Romanul Copilăriei antice

de Boris Druţă [Inereanu]

PLANETA COPILARIEI ANTICE...

Adulţi, sîntem soldaţi, încorporaţi
în rîndurile generaţiei noastre.
... Sîntem datori deci să ne dovedim
mai credincioşi lucrurilor moderne
decît celor vechi. A privi îndărăt
se poate să ne fie fatal. Că toţi acei
vîrstnici nu ne înţeleg, asta întru
nimic nu ne poate tulbura, noi să ne
urmăm într-una drumul nostru,
chiar împotriva voinţei lor, şi
ei înşişi vor zice mai
tîrziu: negreşit, aveţi dreptate.

Vincent Van Gogh

I

Cînd ajungi la o anumită vîrstă, vrînd-nevrînd te-ntorci la anii copilăriei, încerci să reculegi toate acele evenimente demult trecute în vîltoarea timpului şi ţi se pare că de-atunci pînă acum n-a fost decît un vis, o poveste, cu nouri albi, cer albastru, stele sclipitoare în umbrele nopţilor romantice din patru anotimpuri şi nu-ţi rămîne nimic altceva să faci decît să te cutremuri de emoţii, trăind senzaţia că a fost odată şi aşteptă să se repete…Iată că am ajuns şi eu, să "Stau cîte odată…" şi să-mi reculeg anii vieţii mele începute acolo, în satul de baştină, Ineşti, pe care îmi place să-l mai supranumesc Ineasca, fiindcă sînt şi eu ca toată lumea dintr-o căldură de mamă şi de tată. Acel sat pitoresc, cu drumuleţe şi cărărui bătătorite îmi pare că pluteşte pe o planetă a viselor, în sînul unor oameni care m-au învăţat a vorbi şi a gîndi româneşte, de a-mi insufla adevărul că o dragoste de Ţară începe anume din primele zile, de la leagănul copilăriei. Adică nu de acolo, ci de aici am pornit la drumul acesta lung şi anevoios de om din oameni şi de… scriitor. Îmi vine să cred că de nu-mi petreceam copilăria printre oamenii ce respectau cu sfinţenie tradiţiile şi obiceiurile moştenite de la părinţii lor nu mai ajungeam nici eu să fiu ce sînt, născut la numai zece ani după cel de-al doilea razboi mondial.
Dorinţa de a le păstra neîntinate pentru mai mult timp şi pentru a le transmite şi altora m-a şi îndemnat să însăilez rîndurile ce urmează. Pe de altă parte, de unde să ştiu eu că peste ani, nu se ridică din neamul nostru un deştept care, citindu-le şi pe acestea ca şi pe atîtea altele , nu i se trezeşte pofta de a face un letopiseţ, chiar o epopee a Basarabiei şi basarabenilor condamnaţi atîtea secole dar neînfrînţi de răutăţile puhoaielor năvălitoare din negrile străinătăţi. Deci, fac şi eu ce pot – un zăcămînt, o materie primă dacă vreţi pentru un viitor de document mai bun decît trecutul şi prezentul.
Români basarabeni, tata şi mama, ineşteni get-beget s-au împreunat-casatorit în anul de pomină pentru Basarabia-- 1940. Din cauza că pe faţa tatei stăruia o peliţă tuciurie, arsă nu numai de soare, era bănuit de lume că poartă în singe ceva ţigănesc, aşa cum deputatul Dumei Ruse, Vladimir Jirinovski bănuieşte că-i ţigănersc întreg neamul românesc. Cert este că se trăgea dintr-o familie numeroasă şi foarte săracă, dar înzestrat cu dragoste de om gospodar şi cu cît mai multă ştiinţă de carte. Pe întreg parcursul vieţii a fost un om onest, corect, harnic şi

iute la mînii.Mama lui tata, adică bunica mea, era o rudă directă cu tot neamul Căftăneştilor, dinastie de baleruni, care o habă au activat la teatrul din Chişinău... Se mai spunea că pe linie maternă, am avea şi o viţă evreiască. Chipurile, un strabun de-al nostru ar fi avut o soţie pe nume Etlia Becker. Din motivul că s-a casatorit cu un român, astfel convertindu-se la religia creştină, evreii din tîrgul Teleneştilor ce constituia acolo majoritatea locuitorilor, s-au dezis de ea. Că o fi adevarat, că o fi minciună n-am de unde şti. Ştiu doar că mama a tot avut prietene printre jupînesele din Telenesti si, în familia noastra totdeauna se vorbea respectuos despre evrei. Deaceea, vreau să cred, că nu a avut ea numai prietene evreice pe acolo.Dar vorba ceea, prietenia iartă dacă este adevărată.
Primii copii ai parintilor mei -- Petruţă si Tatiana au murit de frig si foame înainte de a fi scoşi din faşă-- in timpul razboiului din 1941-1945. Amărîţi pînă-n temelii , timp de aproape zece ani după aceea, părinţii mei nu au mai avut copii. Abia în 1950 s-a nascut soră-mea Ana, in 1952 - fratele Ion. Iar eu am venit "boţ cu ochi" în cea de-a doua jumătate a secolului XX, tocmai în 1955. Fraţii şi surorile care s-au născut după mine, iar nu au rezistat dinamica vieţii colhoznice înfloritoare, încît eu port şi azi povara de mezinul familiei lui Victor şi Vera Druţă… Cînd venea vorba despre mine, mama zicea că m-am născut în camaşă. Peste mult timp eram să aflu că în acel an, ultima lună de iarnă a fost la Ineasca o iarnă geroasă, cu troiene mai înalte decît gardurile. Maternitatea se afla în partea dinspre pădure căreia sătenii îi ziceau ba Fundătură, ba... Finlanda. Casa unde m-am născut fusese construită de preotul Baziliuc care locuise în pereţii ei cu tot cu familie pînă la ocuparea Basarabiei de către armata roşie "eliberatoare", în 1944. Nevoind să fie eliberat şi el, părintele s-a refugiat peste Prut lăsînd casa lui mare , din patru odăi separate prin sobe din cărămidă, la cheremul noii puteri. Peste cîţiva ani în jumătate din casă a fost amplasat punctul medical, iar în cealaltă jumătate -- maternitatea satului. Între prispele josuţe, odihnitoare şi gardul din nuiele cu o poartă din scînduri creştea troscot şi multe alte buruieni. Puterea lui Dumnezeu a făcut ca această casă să supravieţuiască pînă peste hotarele secolului 20, tot amintindu-mi mie, dar şi altor generaţii de ineşteni că mai trăim după ce ne-am născut…
Pentru cine nu ştie ţin să amintesc un lucru important: pînă în anii 50 ai secolului trecut femeile din Ineasca năşteau tot acolo unde-şi zămisleau odraslele -- pe cuptor, asistate fiind de o femeie în vîrstă, iniţiată în ale moşitului popular din care cauză pentru mama, internarea la maternitate a fost un lucru neobişnuit, dar obligatoriu…Tata a adus-o aici cu sania de oplene. Tot în acea zi, încoace au venit încă două femei gravide din mahalaua noastră: Zinaida lui Agache Tîrsînă şi Artina lui Senea Săculţanu. La geamurile înzăpezite ale maternităţii stăteau de planton tocmai trei bărbaţi, cu burluiele pline cu vin roşu aşteptînd şi ghicind înde ei ce le vor aduce soţiile-- băiat sau fată?
Viitoarele mame erau supravegheate de Marusea Lupeac, soră medicală de provenienţă ucraineană, care venise la noi ca toamna trecută, după absolvirea şcolii medicale din nu ştiu care localitate ucraineană. Zice-se că era tînără, subţirică în talie, rumeoară, binevoitoare, energică, plină de emoţii şi pentru că vorbea pocit limba satelor, s-a exprimat cum a putut pe marginea evenimentului ce avea să se întîmple atunci la Ineasca. Chipurile că o fi zis:
-- Azi rodomul împlinească la plan mult...
Timpul se depăna şi moaşa, nu fără îndemnul lehuzelor se tot lua cu licoarea divină, devenind mai veselă şi mai pătărănoasă, nici să observe cum a trecut noaptea.De la ea am aflat mai tîrziu că atunci, în zorii zilei mele de naştere peste sat a nins frumos, abundent. Troienele s-au prăvălit peste prispe, ajungînd la pervazul ferestrelor. În sobă ardeau trosnind lemnele, în odaie aşternîndu-se o atmosferă de moleşală, amestecată cu somnolenţă. Stînd aşa la taifas, deodată mama a strigat să vin mai repede , iar eu am ţipat în semn că o aud, în semn că o ascult , în semn c-o recunosc de mamă şi i-s recunoscător că m-a adus pe lume, şi încă nu ştiu în ce alte semne am ţipat.Dar mama a zis că tare s-a bucurat cînd m-a văzut venit din ea şi încă atît de guraliv. Ionel a Zinaidei lui Agache Tîrsînă şi Grigore a Artinei lui Senea

Săculţanu au venit în aceiaşi zi, după mine, dar tot în preajma sărbătorii sfîntului Grigore Bogoslov. Onoarea în preluarea numelui sfînt a fost cedată, după cum vedeţi, celuia care s-a născut ultimul după mine în acea zi la noi în sat. Pe mine părinţii intenţionau să mă numească Gheorghe. Dar n-au făcut-o pentru că odată cu deschiderea maternităţii era obligatoriu ca mamele cu nou născuţii să stea sub supravegherea medicilor cîteva zile, în care taţii fericiţi, iar cu ei şi Marusea Lupeac s-au tot veselit bînd adălmaşul.Aşa că numele meu a întîrziat, ca pînă la urmă, să fie ales nu dintre cele ale sfinţilor, cît din cele ale mirenilor muritori ca toţi muritorii. E de dorit a nu se uita că timpul în care m-am născut urma după ce Basarabia trăise colectivizarea silită, deportările pustiitoare şi se afla deja în stăpînirea ateilor antihrişti, fie de voie, dar mai mult de nevoie. Venise la conducerea satului mulţi specialişti din Rusia, Ukraina aducînd nume străine nouă, moldovenilor…Ei nu se prea străduiau să ne cunoască obiceiurile, datinile, limba, dar nici ai noştri nu se dădeau…Tînăra ukraineancă, moaşa mea, venise în sat împreună cu soţul, un băiat înalt şi frumos, care lucra şofer la spitalul din Teleneşti, purtînd la început haine de marinar de unde se demobilizase. Îl chema Vasea. Era la fel de vesel ca soţia şi nu nu cunoştea limba sătenilor. Unul mai ghiduş din Ineasca s-a apucat să-l înveţe cîte ceva din graiul nostru , probabil, la un pahar de vin în gîrliciul vreunui beci. Într-una din acele clipe, cînd era invitat să închine, el zîmbi fericit, ochii îi sticleau de bucurie şi, pînă a da duşca peste cap, zise surprinzîndu-i pe toţi:
-- Sănătate şi…Toţi pe mine pupă la cur!...
Cel mai mult despre apariţia mea pe lume s-a bucurat bunelul Nică, tatăl mamei mele, pe care l-am apucat în viaţă. Soarta mi-a hărăzit ca să mă nasc într-o zi cu el. Şi ca să demonstreze cît de mult mă iubeşte m-a adus acasă cu sania trasă de o pereche de boi înhămaţi la un jug lucitor, scînteietor la razele ascuţite ale soarelui de februarie, un jug de frasin, cu resteie de corn, toate meşterite de el. Roţile scărţîiau pe omătul învelit de ger.Mama mă strîngea la braţe stînd încotoşmănată în loitrarul cu paie, învelită cu un ogheal gros, de lînă din stofă înflorată…
În virtutea celor întîmplate, tatăl meu ajunsese depărtişor dacă l-au găsit îndeplinind funcţia de şef al depozitului colhozului.
Preşedintele gospodăriei, un oarecare Boris Nicolaevici Trohin, aflînd că subalternul său are un băieţel, l-a sfătuit pe tata să-mi zică Boris , poate ajung şi eu preşedinte în locul lui. Dacă s-au schimbat regimurile, n-au putut să nu se schimbe şi apucăturile oamenilor. Aşa că mie mi-a revenit cîte oleacă din ambele părţi; am fost botezat în biserică, împreună cu Ionel şi Grigore , dar în pomelnicul familiei am fost înscris cum l-a rugat pe tata acel Boris Trohin… La cumătria mea acesta a fost văzut în capul mesei, închinînd paharele de sănătatea tizului şi de viitorul lui luminos.Dar asta n-a durat mult pentru că atunci, cînd cumătrii şi lăturaşii trebuiau să pună bani şi cadouri pe pieptul copilului,preşedintele colhozului dispăruse. Abia în zorii zilei următoare rusul cu pricina a fost găsit ghemuit şi tremurînd de frig într-o iesle din ocolul animalelor, înfricoşînd vaca şi viţelul cu sforăitul lui strident...
Nu mult după botez, în fruntea colhozului din Ineasca a fost numit alt preşedinte , iar Boris Trohin se strămută cu traiul în centrul raional Teleneşti lăsîndu-mă pe mine singur Boris în satul meu şi în sînul familiei mele. Nu l-am văzut în viaţă niciodată. După mulţi ani, m-am dus în ospeţie la vărul Pavel din Teleneşti, casa căruia se află în vecinătatea cimitirului. Aici mi-a fost dat să desluşesc pe o cruce fotografia unui omulean scund, cu priviri serioase, purtînd ochelari pe ghebul nasului... Dumnezeu să-l ierte şi să-l odihnească cu pace în împărăţia Lui.Pe o tabliţă neagră de tinichea stă şi azi o inscripţie cu litere şterse de vreme: “ Aici odihneşte robul lui Dumnezeu Boris Nicolaevici Trohin”.

****

Vezi , Doamne, aşa a fost. Dar, întreb şi eu, ar fi putut fi altfel? Vine copilăria şi cum vine primul lucru ce-l face copilul, scrutează împrejurimile în care s-a născut. Vede şi se

minunează de ce vede şi memorizează totul, totul. Ineasca e o localitate aşezată între dealuri cu văi pitoreşti, la geana codrilor Orheiului. Pentru prima dată în cronici e pomenită la 1466. Anu-i din preajma domniei lui Ştefan cel Mare şi Sfînt. Nică a lui Gheorghe lui Andrei Druţă, unicul bunic apucat de mine în viaţă, mi-a povestit că oamenii locului din timpurile vechi-străvechi se îndeletniceau cu cultivarea inului.

Deci, noi din "in" provenim. Apropo, ştiţi ce-i acela in? Pun întrebarea fiind sigur că mulţi ineşteni azi nu ştiu ce-i acela in sau cultivator de in. Bătrînii îmi povesteau că primul locuitor care a descălecat prin aceste văi pline cu inişti a fost un oarecare Lupu Druţă, venit din tîrgul Ieşilor. Ţăran cu credinţă în Dumnezeu, cu faţa arsă de soare şi mîinile bătătorite de muncă, Lupu Druţă a îndrăjit locurile şi curînd atrase spre această geană pitorească de codru alţi români din lunca Prutului, viitorii ştefani, vrednici de vestite isprăvi. După el o mai fi venit rude de ale sale , purtînd acelaşi nume de familie. Din care cauză o bună parte a populaţiei din sat poartă numele de familie Druţă, nefiind înde ele rude directe. Timpurile I-a îndepărtat şi înstrăinat într-atîta încît azi nu mai e un păcat să se căsătorească şi să se înfrăţească ca dintru început.Că de aceea ne-a dat Dumnezeu pe lume să fim fraţi şi rude. Din aceste consideraţii Druţenii se căsătoresc înde ei, creînd familii noi şi noi. Mama mea, bunăoară, Vera lui Nică a lui Gheorghe lui Andrei Druţă, s-a căsătorit cu Victor tot a lui Ion, numai că acest Ion era a lui Manolache Druţă. Nacealnicii sovietici, pedanţi pînă peste poate în chestiuni de documentare se arătau nedumeriţi, cînd constatau că atît mama cît şi tata provin din unul şi acelaşi nume de familie-- Druţă. Ba chiar erau şocaţi cînd vedeau că au şi acelaşi patronimic …. După druţeni vin tîrsîneştii, despre originea cărora nu cunosc decît cuvîntul "tîrsînă", care înseamnă bici făcut din păr de cal. Nume vechi de familii la Ineşti se mai consideră Şoltoienii, Cojocarii, Adaşanii, Sofroneştii, Mereuţenii. Matca satului s-a format în lunca de lîngă pădure, numită în Fundătură. Apoi, spre marginea lui, s-a construit o biserică mică ce avea acoperişul din şindrilă, iar în jurul locaşului sfînt s-a oploşit cimitirul cu morminte vechi, date uitării, dar şi cu altele noi, gata oricînd să-şi înmulţească rîndurile. Între dealul Velniţei şi cel al Călugărului, cîndva au funcţionat mori de vînt. Ineştenii îşi construiau casele din nuiele, pe care le consolidau cu lut şi le acopereau cu paie. Fiindcă pădurea e aproape, gospodăriile erau împrejmuite cu garduri, porţi şi portiţe la fel din nuiele. În grădini creşteau viţă de vie şi livezi. Bunelul Nică, născut la 1873, mai spunea că în vechime casele din Ineasca, erau mici, incluzînd o tindă, o cămăruţă şi un iatac. Dar neapărat aveau două uşi: una în faţă şi, alta în spate prin care stăpînii să poată , la nevoie, fugi de năvălitori. Cei care îi pîndeau şi-i prădau cel mai des erau turcii, muscalii din cetatea Tighina şi tătarii din stepa Bugeacului... Din generaţie în generaţie s-a transmis informaţia , potrivit căreia pe Dealul Lipăgăului,în negura vremurilor, stăteau de veghe oamenii satului, păzindu-şi zi şi noapte gospodăriile, nevestele, bătrînii şi copiii…

În zile năbuşitoare de vară,cînd sătenii se speteau din greu pe cîmpuri iată că se întîmpla uneori să audă bătîndu-se toaca şi răspîndindu-se strigăte de alarmă:" La pădure! Vine turcul, măi!!". Plugarii lăsau totul baltă şi se salvau care cum putea. Dacă năvălitorii îi luau prin surprîndere noaptea, cei atacaţi o zbugheau în pădure pe uşa din spatele casei.

Din cele mai vechi timpuri oamenii locului se mai ocupau de creşterea animalelor. Păşunile din lunca Ciulucului, ca şi cele de pe piscurile dealurilor Cheptuşoaiei, Bordocenilor, Podişului sau a Ponoarelor erau mănoase. Pe povîrnişurile dealurilor mai erau cultivate suprafeţe întinse de vii legate pe haragi, de pe care se culegeau roade bogate de struguri de soiurile varatic,crască,cudercă, busuioacă, căpşună din care se preparau vinuri ce duceau faima podgoriilor de aici pînă hăt în Franţa şi Italia.Posedînd plantaţii de vii roditoare ineştenii trezeau interesul marilor latifundiari ai timpului .Se mai pomeneşte şi azi numele polonezului Grubcevici, mare achiziţionar de struguri pentru fabricile de vin din Iaşi, Bălţi, Secureni... Probabil că a trăit cu familia sa şi la Ineşti. În cimitirul vechi din sat se mai păstrează şi azi un mormînt împrejmuit de un gărducean din vergele de fontă ruginită, care

reprezintă statuieta unui îngeraş de om din marmură albă, ştearsă de vreme. Îngeraşul înaripat ţine privirile ridicate spre înălţimile cerului, iar pe soclu sînt gravate cuvinte în limba poloneză, informînd trecătorii că acolo în mormînt se păstrează rămăşiţele pămînteşti a copilului Grubcevici Elena, care a trăit între anii 1879-1881. Prin locurile noastre a avut cîndva moşie şi un francez, cu numele de Faur. Acesta, probabil, a fost un mare pasionat de viile plantate pe piscurile dealurilor de a venit tocmai din Franţa să le cultive. A adus de pe malul Senei butaşi de soiuri alese. Înclin să cred că francezul Faur a sădit mai multe vii, de vreme ce urme de ale lor am apucat şi eu: sînt bătrîne, dar foarte roditoare. Probabil că de la dînsul sătenii mei au aflat pentru prima oară de existenţa sorturilor de viţă de vie altoite, rezistente la boli şi vătămători, care alteori făceau au făcut adevărate ravagii prin părţile locului. Cultivarea viei luase o asemenea amploare, încît boierul a construit, din cărămidă de lut ars, sub piscurile nisipoase ale dealurilor de la Velniţa o adevărată hurdughie, imitînd o mănăstire acoperită – la timpurile alea cu olane roşii, cu uşi înalte şi ferestre mici. În încăperea largă, instală stoiene — căzi enorme de stejar pe care oamenii, ca să zdrumece strugurii la pisătoare erau nevoiţi să urce pe scări. În preajma stoienelor stăteau aliniate în rînduri drepte puzderie de butoaie mari şi acestea cît cisternele, străjuite de teascuri din lemn, cu masa de metal, deje şi pîlnii de tablă neagră cît vedrele. Ca să tescuiască strugurii, erau angajaţi la şurub cîte doi oameni. Dacă alţi boieri venetici stabiliţi la Ineşti pisau strugurii cu picioarele, altfel zis “călcau poama”, apoi francezul a adus din ţara lui mecanisme de închegă cum s-ar zice în zilele noastre, o tehnologie avansată de prelucrare a strugurilor avansate. În timpul recoltării munca era istovitoare, dar şi bine plătită. Mă mir şi azi şi încă mult timp înainte am să mă minunez cum de s-a făcut acest progress în prelucrarea vinului cu sprijinul francezului tocmai în timpurile cînd Napoleon se vroia să cucerească Rusia. Obiectele vechi, atît de necesare podgorenilor, împreună cu butoaiele, stoienele le-am apucat şi eu în copilărie, dar într-o zi au dispărut nu ştie nimeni unde.Volumul de prelucrare a strugurilor creştea, iar în timpul culesului lor se mai înregistrau şi anumite pericole pentru securitatea oamenilor. Întru evitarea acestor primejdii francezul avea grijă să ţină la uşa cramei ceva oameni de rezervă, punîndu-le la îndemînă funii, căngi şi scări portative. Cei care tescuiau şi supravegheau cum fierb boghiţele-n butoaie umblau prinşi cu funiile unul de altul. Asta pentru că în caz de ceva, oamenii să aibă posibilitate de a-l salva pe cel căzut la ananghie. Dar ceea ce nu s-a întîmplat pînă la plecarea lui Faur n-a putut fi evitat mai tîrziu, în anii 20-30 al secolului trecut. Atunci la Ineşti a avut loc o mare nenorocire, chiar în timpul cînd vinul fierbea în stoiene. Într-o zi, un sătean a urcat pe scara spriginită de gardina stoianului, să verifice cum dospeşte mustul.De cum a ajuns în capătul de sus al scării, aburii tari ai vinului în devenire l-au ameţit pe om atît de puternic, încît acesta a căzut înăuntru. Descumpănit, colegul care-l supraveghea de jos a urcat iute cu gînd să-l salveze, dar nu putu pentru că-l atinse acelaşi destin. Zice-se că tot în felul acesta s-a jertfit şi un al treilea om. Acea tragedie de demult e pomenită şi de ineştenii din generaţia mea ori de cîte ori se întîmplă să ridice un pahar de vin la o petrecere sau la o petrecanie…

Apoi în satul nostru au fost şi alţi latifundiari care au mai venit să crească vie şi să bea vin.Acum numele lor au devenit denumiri toponimice bine înrădăcinate în graiul nepoţilor şi stră-strănepoţilor: “Trandafirescu”, “Inspectorul”, “Grişman”, “Koliţă”, “ Toba”, “Călugărul”, “Chitca”. Pînă pe la finele anilor “60 ai secolului trecut, prin unele locuri din sat mai puteau fi întîlnite tufe de vie cît copacii seculari, care acopereau casele cu tulpini groase, toamna doldora de struguri bătuţi şi mustoşi. O meserie de cinste prin părţile locului era socotită cea de botnar. Există la Ineşti şi acum o viţă de neamuri apropiate, care din tată în fiu meşteresc poloboace. Aşa li se şi zice--Botnaru. În prezent aproape fiecare gospodar are în chihniţa sa, adică în beci butoaie, căzi, deje, teascuri şi toate celelalte necesare pentru fabricarea vinului de calitate meşterite de strămoşii lor.

Odată cu trecerea anilor , turcii şi tătarii făceau tot mai puţine ravagii prin părţile locului, iar în luncile Ciulucului şi Răutului, au început să apară sate noi: Verejeni,Băneşti, Mihălaşa, Leuşeni, Zăicani… Cultivarea inului a dispărut în istorie. Oamenii au trecut la confecţionarea hainelor din cînepă şi lînă de oi. Pe locurile unde fuseseră lanuri de in, se ridicau gospodării noi… Peste o sută de ani matca iniţială a satului cu biserica şi cimitirul deveniseră o fundătură pitorească. Înaintînd spre albia Ciulucului, sătenii au făcut fîntîna lui Glod, chiar în marginea drumului ce ducea spre Orhei.Peste dealul Ponoarelor la Teleneşti, pe la sfîrşitul secolului XYII începutul secolului XYIII au venit dinspre Polonia şi s-au stabilit cu traiul mii de emigranţi evrei, care au fondat partea nouă a tîrgului Teleneşti, plină cu manufacturi, frizerii, mori şi dughene. Odată cu fondarea tîrgului, viaţa în Ineştii noştri aflaţi la numai o aruncătură de băţ, se schimbă şi ea. Vecinătatea a fost priitoare, însă nu i-a făcut pe oamenii satului meu să se dezică de munca la pămînt. Ineştenii continuau ca înainte vreme să crească animale, să cultive cereale, să producă mult vin, brînză de oi, adunau caiere şi chiar baloturi de lînă de oi. Acum rodul muncii ţăranilor, prin mijlocirea tîrgoveţilor stabiliţi la Teleneşti, devenea un bun ce era exportat în multe ţări ale lumii. Îmbunătăţindu-se în mod evident condiţiile de trai, în scurt timp satul a crescut nu numai geografic, ci şi numeric, aşa încît într-un moment dat s-a observat că bisericuţa din Fundătură nu mai face faţă noilor necesităţi. Creştini ortodocşi din moşi-strămoşi sătenii au hotărît să construiască un nou locaş sfînt, pe un medean din preajma dealului împădurit al Călugărului, loc viran ,înveşmîntat în straie de flori şi ierburi de leac.S-a mers pînă acolo, încît proiectul noii biserici a fost comandat tocmai la Sanct-Petersburg. Construcţia era scumpă şi necesita mulţi bani. Adunînd mînă de la mînă sătenii au terminat, la 1913, construcţia bisericii. Simt în mine un fel de mîndrie cînd mă gîndesc că la edificarea locaşului a participat şi tata mamei mele, bunelul Nică. Împreună cu alţi săteni a cărat şi el cu carele trase de boi peatră calcaroasă de la cariera din Brînzenii Vechi, sat din lunca Răutului...

Alte istorioare privind viaţa oamenilor care au populat satul meu la hotarele secolelor XIX-XX le-am aflat de la părinţi, de la oamenii în vîrstă , în particular de la bunelul Nică. Dînsul a avut parte de o biografie interesantă, trecînd personal prin iureşul tuturor evenimentelor de epocă. La părinţii lui au fost patru fraţi, care au devenit meşteri neîntrecuţi la zidirea şi acoperirea caselor, la clădirea sobelor, săparea fîntînilor. Au mai fost buni botnari, dulgheri, tîmplari. De cînd îl ţin minte, bunelul făcea capcane mari, cu arcuri pentru prinsul şoarecilor. La un stativ mic din mălai meşterea mături, cosea cuşme ţurcăneşti şi pufăici cu uzoare pe piept... Altoia copaci, butaşi, facea marcotaj mai dihai decît orice agronom şcolit la Institutul Agricol. Meşteşugul de vier era un fel de muncă intelectuală a omului de la ţară. Cred că şi astăzi în multe gospodării ale oamenilor de la Ineşti cresc tufe puse în pămînt de mîinile dibace ale lui Nică a lui Gheorghe lui Andrei Druţă. Mi-l închipui şi-l văd flăcău, chipeş, ostaş în armata ţaristă, în componenţa gărzii regale din Sanct-Petersburg. Îmi vorbea cu mîndrie deosebită despre oraşul de pe Neva, despre viaţa familiei regale, atîta cît a putut s-o vadă şi s-o cunoască un soldat. Vorbea adeseori despre cneji, dvoreni aristocraţi şi aristocrate... În 1904 bunelul a participat la războiul ruso-japonez, auzind şi eu de la dînsul prima dată rostindu-se numele despre localităţilor Habarovsk, Manjuria, Port-Artur şi altele. Un moş de-a lui tata, mi-a spus bunelul, a fost marinar pe cuirasatul "Potiomkin", care după ce a ancorat în Consanţa a tras o fugă pînă acasă să le povestească sătenilor cum marinarii de rînd i-a tras la răspundere pe şefii lor pentru că i-a hrănit cu… borş împuţit…După războiul cu japonezii, bunelul Nică, la vîrsta de peste 30 de ani reveni acasă. Vreo doi ani a umblat cu chiria la boieri, împreună cu alţi flăcăi. Încărcau poloboace cu vin în care trase de boi şi mergeau în nordul Basarabiei , la pieţele din Secureni,Călimăuţi, Cernăuţi… Flăcăi "bătrîni"fiind, în cirijie, se mai dădeau, bineînţeles, unor ghiduşii. Bunăoară, cînd se opreau la fîntînile din cale să adape boii mai şi turnau în poloboace cîteva vedre cu apă, astfel recuperînd cantităţile consumate "supraplan". Vinul era bun şi aşa diluat puţin cu apă, iar cumpărătorii din

localităţile Securenilor sau Călimăneştilor, unde nu se prea cultiva viţă de vie, nu se descurcau în afacerile băieţilor de la Ineşti...
În timpul holteirii sale, bunelul făcuse multe trăsnăi şi fapte amoroase. Sătenii îşi mai aminteau despre întîmplarea cînd el, împreună cu fraţii lui, l-au speriat pe un flăcău îndrăgostit de-o fată din mahală. Băietanul cela, chipurile, venea la întîlnire cu fata iubită. Stăteau amîndoi la vorbă sub coroana nucului din văgăună, la lumina lunii , lîngă izvor. Băieatul era o fire de om veselă, îndrăgostit şi îi cînta iubitei romanţe... Flăcăii lui Gheorghe Druţă nu-şi găseau astîmpărul. Odată, i-a jucat festa "greeraşului de noapte". Nică viitorul bunel se dovedi şi el cel mai zvăpăiat. Se despuie în ce-l născuse mama, s-a uns cu dohot, ascunzîndu-se în dricul nopţii cu lună sub podeţul din văgăună, pe unde ducea drumul spre casa îndrăgostitului cîntăreţ. Cînd o sfîrşi cu iubirea, băietanul chiui năpraznic, precum e obiceiul şi astăzi la Ineşti, şi porni spre spre casă. Ajungînd în dreptul podeţului străjuit de sălcii bătrîne din preajma pîrîiaşului de la Velniţa, deodată flăcăul a fost surprins cum o dihanie neagră, unsuroasă îi sare în spate..."Doamne, Măiculiţa Domnului! Arăduie-te!" icni el îndobitocit de spaimă, tot atunci începînd a-şi face semnul crucii… Căţărat în spatele lui, Nică luase un şumuiag de urzici şi prinse a-i da… pinteni... Aprigul îndrăgostit uită de fata din mahala şi începu să facă salturi de galop cu un călăreţ în spate. Cînd Nică îl slobozi, flăcăul ţîşni ca săgeată de-a dreptul peste gardurile din cătină în direcţia casei lui, de unde de spaimă mai nu-i eşi la lume o săptămînă întreagă... Oamenii de leatul bunelului, spuneau cum el, în tinereţe, amăgea femeile, mai ales vădanele. Mergea la ele cu dormitul şi ca să le frîngă voinţa spunea c-o să le deie bani,o să le aducă lemne de foc cu carul, sau urluială, pentru animale... A doua zi dimineaţă străbunelul Gheorghe Druţă se pomenea cu cîte o puicuţă la poarta casei, înteresîndu-se de badea Nică care are o socoteală neîndeplintă cu ea...O fi fost adevărate aventurile din tinereţea bunelului sau nu, cert este că în sat borfaşii glumeau pe seama virilităţii lui. Cică, în viaţa lui sexuală, cîteva femei şi-a dat duhul în aşternut. Din păcate, cele zvonuri amuzante, zvonuri au să rămînă pentru că în realitate viaţa lui a fost cu mult mai crudă.
Şotios din fire şi zburdalnic, bunelul Nică a avut parte de-o viaţă cu mult mai multe necazuri, decît bucurii. S-a căsătorit cu o fată din Leuşeni, sat de peste dealul împădurit. Iubea soţia, gospodăreau cu mult spor, se împăcau ca pîinea cu sarea, au avut patru copii... Deci, duceau o viaţă monotonă ca ticăitul ceasornicului. Şi-a construit casă într-o singură vară. Dar spre toamnă a început ceea ce acum se cheamă primul război mondial din 1914. În 1917, în timp ce se afla în tranşeele din Galiţia, peste Basarabia noastră a dat tifosul. Printre primii suferinzi se pomeni, din păcate şi femeia care ar fi putut să-mi devină bunică. Dar s-a îmbolnăvit grav şi a decedat în spitalul din Bravicea. Pentru a evita răspîndirea epidemiei autorităţile timpului n-au permis să dea mortul acasă. Rudele au îngropat-o într-un colţ al cimitirului din preajma spitalului... Primind vestea despre nenorocirea din familie, bunelul Nică a dezertat din armata rusă şi, în toi de iarnă cumplită în trenuri marfare reveni acasă, la copii…
Dar nu dovedi să scoată mizeria din casă, că se pomeni în prag cu o ceată de soldaţi, care l-au dus încătuşat la Crutea marţială din Chişinău. Comandamentul rus a fost predispus să-l împuşte pentru dezertare. Dar soarta l-a ferit de mîna morţii. La Chişinău s-a început "sloboda", cum se exprima bunelul. Vorba e că Sfatul Ţării, a declarat independenţa Basarabiei, reunirea cu Patria şi ruşii au fost nevoiţi să se retragă peste Nistru.
Revenit la baştină bunelul Nică, chiar fiind harnic şi gospodăros a dus-o greu cu toate că agonisise multe desetine de pămînt pînă atunci. I se păru că dacă se va însura din nou va putea schimba situaţia. A adus o vădană cu doi copii de la Leuşeni, s-a cununat cu ea în biserică, dar în ziua Arhanghelului Mihail, de hramul satului Ineşti, şi-a dat duhul şi aceasta.
Rămas din nou vădăoi, cu 9 copii, bunelul n-avu încortro şi a adus din satul Teleneşti, de peste dealul lui Koliţă o a treia femeie, pe Mărioara lui Efim Cucoş, căreia-i murise bărbatul pe front. Avea şi aceasta trei copii: Ilie, Andrei şi Privonia. Adunaţi grămăjioară cei 12

puradei, satul mai glumea că Nică a lui Gheorghe lui Andrii Druţă are o stînă de copii.
Tocmai a treia soţie a bunelului, a ajuns să-mi fie bunică, pentru că ea a născut-o în 1922, pe mamă-mea, apoi pe mătuşa Zina… Pesemne că nu totdeauna ceea ce se adună într-o familie o şi consolidează pe aceasta. În cazul buneilor mei, cel puţin, o dată cu maturizarea copiilor au început a se înteţi certurile şi neînţelegerile, care în cele din urmă, au determinat-o pe bunica Mărioara să se întoarcă cu 5 copii la Teleneşti. Bunelul a rămas la Ineşti cu ai lui 9 şi a trăit de unul singur încă peste 40 de ani, împăcîndu-se cu soarta aşa cum i-a dat-o Dumnezeu.
Cînd e să-mi amintesc de rubedeniile mamei, o văd în ochi pe mătuşa Ilenuţa, verişoara ei. Femeie dintr-o bucată: frumoasă, cu faţă senină,ochi albaştri, înţelepţi, radiind de bunătate, din care cauză, probabil, nu i-a fost dat să înjghebe o familie. A trăit cît a trăit în casa bunicii din satul Teleneşti şi de sărbători nu-şi găsea altă preocupaţie, decît să vină la noi, adică, la mama, să mai tăifăsuiască şi chiar s-o ajute prin gospodărie. Cît a trăit mătuşa Ilenuţa a fost foarte credincioasă. Respecta am putea spune cu încăpăţinare toate rînduinduelile evangheleşti. Ba mai îndemna şi restul lumii să-i urmeze exemplul, deşi era necărturară. Avea o voce domoală, blîndă, dumnezeiască, dar i-a fost dat să trăiască timpuri păgîne, absolut contrare concepţiei şi viziunii ei. A crezut în Dumnezeu tocmai cînd bolşevicii antihrişti, au distrus locaşele de cult, s-a închinat Sfintei Treimi, cînd comuniştii îi deportau sau îi persecutau pe credincioşii şi pe slujitorii bisericii. Mă gîndesc că dacă printr-o minune, mătuşa Ilenuţa ar fi să revină la viaţă, ar muri din nou, cînd ar vedea cum Mitropolia Moldovei, în frunte cu polcovnicul kagebist Cantarean, subordonată politic Moscovei, concubinează ideologic cu partidul comuniştilor din Moldova, structură devastatoare, de ocupaţie rusească a Basarabiei române. Deaceea zic: Dumnezeu s-o ierte şi s-o odihneacă cu pace în împărăţia Lui cerească.
****
Despre rubedeniile pe linie paternă, fiindcă, din păcate, nu prea s-au împăcat înde ele, am mai puţine amintiri. Conform mărturisirilor lui tata, străbunelul meu, Manolache Druţă, care se zice, a fost o bună parte a vieţii starostele satului, deşi nu cunoştea carte mare, a adus pe lume patru feciori şi o fiică: Vasile, Ion (bunelul meu), Halarambie, Toadere, iar numele fiicei îmi scapă. Ceea ce am aflat despre dînsa e că s-a măritat de tinerică la Băneşti cu un oarecare Costişanu, a avut mai mulţi copii, datorită cărui fapt jumătate din acest sat acum îmi sînt rude... Dintre fraţi, cel mai gospodăros şi aşezat s-a dovedit a fi Vasile. Spun că ar fi fost un om harnic şi un bun gospodar. A avut şi el mai mulţi copiii şi a izbutit să-i aranjeze pe toţi la casele lor. Ion, tata lui tata, a fost şi el harnic, a avut mai mulţi copii, dar “conducerea” familiei i-a aparţinut totuşi soţiei sale.
Despre moş Halarambie am aflat că a reuşit să se căsătorească şi chiar să aibă o fată, dar a venit primul război mondial şi el odată plecat pe front, înapoi nu s-a mai întors. Ultimul lui fecior, moş Toadere, poreclit Cioandălă (nu cunosc din ce motive) a avut doi feciori. A trăit pînă în 1972, cunoscîndu-l cum se zice pe viu, ca pe un bărbat înalt, cu musteţe albite de timp, priviri pătrunzătoare şi cu multă credinţă în Dumnezeu. Regret nespus că n-am în albumul de familie nici barem o fotografie a bunilor mei de pe linia străbunelului Manolache, despre care păstrez nişte amintiri vagi. Tata spunea că i s-a întipărit în memorie un bătrîn josuţ, roşu la faţă şi cînd el era mic de tot, înainte de a muri, bunelul îi aducea mereu lapte cu ulciorul…
O istorie aparte a stăruit în satul nostru cu referire la fratele străbunului, Alexandru Druţă. Acesta a fost unicul om din Ineşti înrolat în componenţa detaşamentului de voluntari basarabeni ce au participat, în 1877 la bătălia cu turcii de la Plevna. După bătălie moşul, reîntors acasă a adus cu sine în sat o desagă de mărturisiri relevante despre eroismul manifestat de români în opera de capturare a lui Osman Paşa...
Cum nu rareori se întîmplă în societatea noastră laică, spre bătrîneţe fapta săvîrşită de întreaga armată română şi-a asumat-o aproape în întregime ca în cele din urmă, să susţină că el în persoană l-a făcut prizonier pe Osman Paşa!Tata, care l-a apucat viu, zicea că moş Alexandru

Druţă , deşi era aproape orb, avea tenul feţei tuciuriu şi priviri ca de vultur de munte şi cînd i se călca cu stîngul în bătătură, îndată făcea uz de o înjurătură în patru muchii “Duhările cui vă are!” Cînd cineva scăpa o glumă nechibzuită ori încerca să-l ia peste picior, arunca cu dîrjaua întrînsul aşa încît să-i mai treacă din poftă. Uneori tata zicea,precum îmi amintesc, mai în glumă mai în serios că, prin venele noastre trebuie să curgă ceva singe de ţigan, de vreme ce întreaga noastră ceată de rubedenii sînt oameni tuciurii, recalcitranţi, oameni ai adevărului şi duşmani ai minciunii. A nu ne înregimenta în această ceată, pe mine şi pe fratele meu pentru că noi ne-am schimbat culoarea pielii, luînd-o pe cea a mamei noastre. Dar asta nu înseamnă că putem fi uşor implicaţi în neadevăr şi în nedreptate, tot aşa cum au fost şi sînt toţi druţenenii din Ineşti.
Cît mi-a trăit părinţii am depus multe eforturi să reconstitui arborele genealogic al familiei, dar n-am izbutit mare lucru. Ţăranii de la Ineasca ca şi cei din întreaga Basarabie, n-au dat importanţa cuvenită memoriei trecutului. Ei au tot trudit fără contenire pentru îmbogăţirea altora. Din ceea ce au agonisit cu mare greu şi-a satisfăcut necesităţile curente, ca să supravieţuiască fără să ştie ce-i acela concediu sau să cheltuiască un ban în plus pentru a lăsa urmaşilor imaginea lor barem pe o fotografie De a asemenea viaţă au avut parte toţi ai bunelului Ion a lui Manolache (tata lui tata).
Pe bunica, mama lui tata, o chema Vasilca. Cunosc căă ea s-a născut la teleneşi, în familia unui oarecare Pelin. Nu cunosc cine a fost străăbuneii. Ştiu, doar că a fost înfiată de copilă în satul nostru, unde s-a căsătorit cu bunelul. Dar neamuri avea destule prin diferite locuri ale Basarabiei. Tata, precum surorile şi fratele lui se considerau rude apropiate cu dinastia Caftanaţilor, cei care s-aui slăvit ca maieştri de balet la Chişinău prin anii 50-70 ai secolului trecut, unul dintre ei, chiar devenind artist al poporului… din Vietnam.
Aşa au trăit cei ce ne-au adus pe noi pe lume şi pare că şi nouă spînii şi veneticii ne hărăzesc acelaşi destin. Doamne, întoarce-te cu faţa la românii basarabeni, adună-I la casa lor şi le oferă o viaţă mai bună, că o merită din plin. Zău , c-o merită, sărmanii.
*****
Nu împlinisem nici opt luni de la naştere cînd m-am îmbolnăvit de rahitism, aflîndu-mă la o cale de numai doi paşi pînă la moarte. Cu toate că şi în satul nostru se construia viitorul luminos, asistenţa medicală se mai afla, ca şi cum, la un nivel anemic, iar mama, biata mama mea, după chinuri de multe nopţi şi zile întunecate era ghioalcă de lacrimi şi aproape strivită de scîrbă. Moştenind din părinţii ei înţelepciunea, cu toată experienţa grea de viaţă într-un moment a pierdut speranţa că voi supravieţui.
Devenisem slab şi firav, uscat, corpul mi se acoperise cu un fel de pufuşor negru, iar mîinile şi picioarele se făcuseră subţiri ca fusele, cîrceindu-se într-un mod caraghios. Aşteptînd ca Dumnezeu să mă ia în împărăţia Sa, totuşi, merse cu mine în braţe la biserică, unde preotul îmi citea sfintele masle, mă dădea de-a dura peste morminte, ca să evit plecarea prematură. Dar văzînd că nici nu mor şi nici nu trăiesc, hotărî, în sfîrşit, să solicite ajutorul babelor atoateştiutoare. Aşadar, a mers la mătuşa Grăchina lui Grigore Purice din mahala, o rusoaică adusă la noi de pe unde a adus-o moş Grigore, poreclit de săteni pe potrivă: Tremurici şi… Ţîntirim. Cică, pre vremuri, moşul s-a dus într-o zi la Chişinău să vîndă o vacă, dar reveni acasă cu o domnişoară chipeşă, bălaie, zveltă şi de alt grai şi neam. Cu anii, a uitat fetişcana de unde veni la Ineasca şi cînd se făcu baba Grăchina vorbea o românească mai dihai decît academicenii de azi care zic că romîna-i moldovenească. Arta descîntecelor şi a farmecelor a avut-o în sinea sa îmbătrînită de cînd se ştia pe lume. Îmbla zvonul că baba doseşte de ochii lumii în cotruţă o saltea plină cu drăcuşori care, la comanda ei, pot aduce multă nenorocire pe capul celuia care v-a îndrăzni să se lege cu ea! Vorba e, probabil, că mătuşa Grăchina încă de pe atunci nu permitea să I se aducă prejudicii materiale şi morale în care azi speculează orice potlogar. Pe nichipercii ceea dînsa, chipurile, îi stăpînea şi îi îngrijea pentru oamenii năpăstuiţi de soartă şi dornici de răzbunare. Fetele bătrîne şi rămase de roata anilor, vroind să

se mărite sau să se descurce într-o situaţie pentru a evita ruşinea, în mare taină, , mergeau la ea... După ce ascultă păsul mamei, mătuşa Grăchina, o rugă să mă desfăşe, apoi să mă aşeze pe prispa casei. Îndesîndu-şi foiul ridurilor atunci ce-i brăzdau fruntea, mă ţinti cu priviri ruginite, tot sucindu-mă de pe o parte pe alta ca în cele din urmă, să se clatine pe picioare într-un mod cu totul bizar şi să deie din cap a pagubă totală:
--Pregăteşte-te de înmormîntare, copchilule...
Mama nu căzu jos ci se avîntă într-un bocet infernal şi a ţinut-o aşa lung, pînă eu mi-am asumat dreptul la apel faţă de cancelaria domnească şi am întrecut-o pe mama cu ţipetele mele. Eforturile noastre unite au reuşit s-o înspăimînte pe baba Grăchina. Cînd mama era gata să iasă pe poartă cu mine în braţă, mătuşa o chemă înapoi ca să-i spună următoarele:
-- Fată-hăi...Pauză… Ascultă ce o să-ţi spun...Se uită în pămînt… Are cumătrul Petre Ţuţu pe-acoperişul casei un cuib de cocostîrci. Fură de-acolo cîteva beţişoare găinăţate, fierbe-le într-un cazan cu apă şi fă-i lăutoare băietului. Înainte de a-l scălda să pui un pahar din apa fiartă la lumină, pe pervazul ferestrei... După ce o să-l scalzi, de asemenea să iai din covată un pahar de apă şi să-l aşezi pe pervaz, lîngă primul. Dacă apa din ambele pahare va fi de aceiaşi culoare să ştii că copilul tău o să trăiască. Iar dacă apele vor fi de culori diferite, atunci Dumnezeu să-l ierte...Şi iartă-mă şi tu pe mine.
Mama ascultă sfatul numai ea ştie cum şi făcu întocmai ce-i spusese bătrîna, iar minunea, la rîndul ei, nu se lăsă mult aşteptată. La doar cîteva săptămîni după această “operaţie” am început a mă însănătoşi. A dispărut de pe picioruşe şi de pe mîini puful gălbîu, pielea corpului deveni curată, catifelată, dispărură ridurile şi zbîrciturile. M-am făcut un băiat vioi, ager, setos de hîrjoană şi hîrjoieli. Nu-i de glumit pentru că aveam părul blond, cîrlionţat la ceafă ca un adevărat auraş.După încă o habă te timp am prins a mă ridica copăcel, iar, după ce am fost înţărcat, fasolele tărcăţele şi babane servite cu lingura, deveniseră de atunci şi pînă azi, slavă Domnului, bucatele mele preferate. Am şi uitat cîţi ani aveam, cînd, gîndind la tata, şef al fermei de vite cornute de peste Ciuluc, luam subţioară mapa lui jerpelită şi le declaram celor mai mari decît mine că eu plec la “birmă”, iar ei să pregătească de mîncare şi să mă aştepte deseară cu masa întinsă... După care ridicam bărbăteşte zăvorul de la poartă să plec pe drumul care ducea spre fermele de peste gîrlă, unde lucra tata.
Ai casei înţelesese că vorbele mele nu sînt declaraţii goale şi aveau grijă să mă ieie în seamă, deoarece devenisem năzbîtios, nu stăteam un pic locului. Sora şi fratele mă plimbau, ţinîndu-mă de mînuţă, mergeau prin mahala să se laude ce frăţior frumuşel au, ştie pe de rost că e feciorul lui Victor şi a lui Vera Druţă, dar cînd le slăbea vigilenţa, dispăream din ogradă, uneori eram oprit la marginea satului. Din zi în zi mă făceam tot mai neascultător şi nesupus.Nu mai vroiam să trăiesc în socialism, ci vroiam să devin cetăţean al unui stat democratic, suveran şi independent, vis ce nu mi s-a împlinit din păcate nici pînă în ziua de azi. Ţin minte, odată am zbughit-o pe cărăruia ce ducea spre fermele de vite din cîmpia Ciulucului. Pe acele vremuri ciulucul nu era pur şi simplu o gîrlă şerpuioare de-a lungul cmpiei din preajma saului nosru. De-a lungul malurilor abrupe creşeau pîlcuri de păpuriş şi sufării, iar în apele limpei se bălăceau diferite specii de peşti, ocăiau broscoii, veneau să se hrănească şoimii, glanii, cocosrcii, nemaivorbind de puderiile raţelor sălbaice. Spre deosebire de vremurile calde, iarna era ceva mai trist pe malurile lui, deşi Ciulucul avea grija veşnică să-şi mîie apele sale spre Răutul din preajma Sărătenilor. Pe mine, la acel moment mă interesa mai multt cum să trec puntea şi s-ajung la fermele din cealaltă parte, la fermele de vitte, unde era tata. Ajungînd la gîrlă m-am poticnit chiar la mijlocul punţii, răsturnîndu-mă ca un bolovan în mîlul negru ca tăciunele şi lipicios.La sfîrşitul verii Ciulucul devine lenos cu totul, duce la vale mai mult mîl decît apă. Nu m-am dus şi eu la fund. Noroc de nişte săteni ce s-au întîmplat în preajmă. Aflînd de-a cui sămînţă sînt, m-au urcat într-un car plin cu fîn şi m-au adus acasă la mama, la fratele şi sora mea. Aş spune ce am păţit eu de la tata mai pe urmă, dar nu vreau să-i fac vreun rău, pentru că trebuie să ştiţi că în socialismul înalt dezvoltat nu se

permiea părinţilor să-şi bată odraslele . De aceea am şi ajuns azi să avem atît de mulţi cetăţeni, care nici nu ştiu ce înseamnă sintagma cei şapte ani de-acasă nu tocmai să-i şi aibă. Cu toate-acestea, recunosc sincer că tata mă iubea nu mai puţin decît mama şi, orice păţanie a mea îl făcea să se îngrijoreze cumplit ca nu cumva să se întîmple ceva şi să mă găsească mort pe undeva. Se străduia să mă ieie cu el prin sat, cînd avea timp liber. Se mîndrea ce mezin isteţ are şi eu mă simţeam deosebit de mîndru în compania lui. Cînd mîna lui o prîndea pe a mea, eu îl priveam surîzător de jos în sus, parcă fiindu-i cel mai aprig susţinător din lume…Vreau să spun că tata în decursul întregii sale vieţi a vorbit şi a păstrat cele mai frumoase amintiri despre vremurile tinereţii lui, cînd şi-a perecut ostăşia. Îşi amitea, pare-mi-se, cu amănunul fiecare zi cea făcut el acolo. El singur recunoştea că nu există ziuă ca să nu-şi amintească acele vremuri. Adeseori îl vedeam prin ogradă cum avea obiceiul să vorbească cu sine însăşi şi să dialogheze cu ofiţerii şi subalternii. Se lăuda că a fost un ostaş bun, iscusit în arta instrucţiilor… În timpul războiului, luptînd pe front în cadrul trupelor armatei române, în 1944 a căzut prizonier la ruşi. Dar, în 1947, a evadat din lagăr şi s-a întors acasă. Cu frica stalinistă în spate, totuşi, a reuşit să se angajeze păstor la o întreprîndere de stat din Teleneşti. Într-un ocol se achiziţionau de la populaţie bovine, apoi tata, împreună cu alţi păstori, mîna cireada pînă la combinatele de carne. Erau ani grei de foamete înscenată în vederea nimicirii noastre ca popor şi bietul meu tată îşi permitea în toiul nopţii, să facă rost de un litru-doi de lapte pentru copii. Riscul, desigur, era peste măsură de mare. Pe vremea lui Stalin, seanul nosru, prieenul bunelului, Dănuţă Şoltoianu bunăoară, a încasat 8 ani grei de închisoare numai pentru că a luat din livada lui Trifan…8 mere. Realitatea cruntă şi înşelătoare l-a impus pe tata să recurgă la tactica ţiganului care s-a înfrăţit cu diavolul pînă a trecut rîul. Fiind un om energic, cu timpul a deprins stilul de lucru al sovieticilor: să nu zici niciodată că refuzi să îndeplineşti comanda, chiar dacă ulterior nu o execuţi. Şi, zicea el, totdeauna să te străduí să-i lauzi, că tare le mai place! Desigur, tactica acelui ţigan l-a ajutat pe urmă ca din păstor să devină şef de depozit în colhozul din Ineşti.

Aici a învăţat contabilitatea, s-a deprins a scrie diferite documente, lucru care i-a determinat pe comunişti să-l primească în organizaţia lor. Apoi, de prin 1956, cînd eu împlinisem doar un an, autorităţile locale, prefăcîndu-se, probabil, a uita că el a fost dezertor, i-a tot încredinţat posturi de conducere. Eu îl ţin minte, cum am mai spus, din perioada cînd era şeful fermei de vite mari cornute. S-a dus în iad Stalin, a venit perioada dezgheţului hruşciovist, dar atitudinea lui faţă de lucru s-a păstrar serioasă pentru toată viaţa. Deaceea, poate, s-a şi ţinut ani buni pe linia de plutire ca nacealnic în colhoz şi nu i-a fost zborul frînt pînă la capătul zilelor ce i le-a dăruit Dumnezeu. Om energic, plin de har şi înţelepciune la vorbele lui, oamenii reacţionau adecvat şi-şi scoteau căciulile în faţa lui, îi solicitau sfaturile şi-l stimau. Deaceea eu mă mîndream cînd oameni în vîrstă şi chiar tinerii, întîlnindu-ne pe drum ne ziceau fără sfială:”Să nu fie de deochi, băiatul ăsta este leit Victoraş în picioare!” La fel sînt mîndru că lumea recunoaşte asemănarea mea cu bunelul Ion a lui Manolache, pe care, am scris mai sus n-am avut prilejul să-l cunosc nici dintr-o fotografie măcar. Oricum e foarte îmbucurător faptul că pe lume a venit un continuator demn al bărbaţilor cinstiţi şi curajoşi din care-mi trag obîrşia de carne şi de singe. Tata mi-a fost mai mult un prieten decît tată, prieten credincios îmi este şi acum cînd, din păcate, nu-i în viaţă. Un fel de prietenă mi-a fost şi mama. O ţin minte mereu preocupată de griji şi nevoi. Mereu în mişcare: ba prăşea, ba făcea mîncare, hrănea animalele şi orătăniile de lîngă casă, culegea roşii, fructe, tot ce aveam în grădină şi făcea conserve pentru iarnă. Iar cînd timpul se răcea ea punea stativele şi de-acum ţesea din zori pînă în zori. Îşi ţesea vederile, inima şi sufletul în ţolişoare pe care noi păşeam fără să ne gîndim că acolo se află lumina ochilor, inima şi sufletul omului care ne-a adus pe lume. Aşa-s urmaşii din urmaşi, înaintaşii fiind, la această oră ori frunze de măr, ori piatră de munte. Căci apa din noi se duce în mare.Deaceea poate o şi admirăm atît de tare.

De la o vreme, în vecinătatea casei noastre, statul communist multinaţional şi de zece ori mai democratic decît toate statele democratice din lume făcuse un ocol, împrejurat de un perete de bolţari. Acolo se aduceau vite din satele învecinate ca, după cîteva zile, să le scoată cîrduri pe şesul Ciulucului, mînîndîndu-le spre combinatele de carne din Bălţi, din Chişinău ori chiar din Odesa. Pînă cînd ocolul se ticsea cu animale, în mahalaua noastră domnea o gălăgie înfricoşată de furia animalelor ajunse în captivitate. Uneori răgetele vitelor ne trezea din somn. Mulţi copii erau curioşi să vadă măcar o scenă de turbulenţă animalică. Cuprins şi eu de curiozitate n-am putut să mă las pradă aşteptărilor şi odată m-am urcat pe gardul înalt, care avea drept terminaţie o streşină din beton armat, în formă de creastă. Ca să-mi vină mai uşor a admira vitele, probabil din lipsă de atenţie am lunecat, căzînd în ocol, între buhaii şi vacile ce forfoteau în înghesuiala lor. Am avut fericirea iar de mama , care mă supraveghea pe fereastra din casă văzînd în ultimul moment cum am căzut de pe gard… Cu ţipete de spaimă, chemînd oamenii în ajutor, sări din urma mea cu o prăjină ca să alunge animalele înnebunite, gata să mă tăpuşească cu copitele, să mă înţepe cu coarnele. Ajutată de măhăleni, mama m-a salvat de la încă o moarte sigură… Trebuie să recunosc, că în anii copilăriei am trecut prin foarte multe peripeţii, în urma cărora aş fi putut să dau pielea popii. De multe ori mama se mira cum de am izbutit să ies de atîtea ori din groapă.Cea mai periculoasă cumpănă, mi s-a întîmplat într-o zi de vară, la claca organizată de fratele lui tata, moş Tanase, ce trăia peste drum de noi. Moşul construia un sărai şi chemase neamurile la pus podul. Cogeamite bărbat, împreună cu mama venisem şi eu la clacă. Se adunase şi alţi puradei de alde mine, totuşi , eu fiind cel mai mic între ei. În timp ce clăcaşii ungeau cu lut nuielile podului eu, în sarai scăpat de ochii lumii, văd un butoi cu apă şi chitesc să-mi fac o baie. Afară cald, în sarai năbuşitor, urc pe un scăunel şi de acum bălăcesc mîinile în apă. Scaunul nu ţine cu mine, ia şi se răstoarnă şi fuge de sub picioarele mele, iar eu dezichilibrat, cad cu capul în jos în butoi. De-aş fi fost un zmeu de poveste sau cel puţin, un cocoş ce-şi apără punga cu bani, beam apa şi scăpam. Dar aşa eu eram cine eram la anii mei şi m-a salvat de la înnec mătuşa Ioana lui moş Petrea Ţuţu, fina părinţilor mei, care m-a zărit în ultimul moment.
În disperare de cauză m-a înşfăcat de o mînă şi m-a scos din butoi după ce eram butie de apă. După aceea chiar că mi-a mers vestea ca de popă tuns, dar m-a şi recunoscut satul drept un flăcău norocos. Dar o minciună, dacă e minciună adevărată nu ţine mult, pentru că dacă stai bine să te gîndești observi pînă la urmă, că viaţa omului în întregime, inclusiv copilăria, nu este decît o minciună gogonată ori o joacă de prost gust. E aşa-ia o defilare de mare sărbătoare născocită. E şi viaţa omului un fel de noiembrie în octombrie, am vrut să zic, Iar de acici încolo – toate bune şi frumoase. Sîmbăta, dacă mama mergea la vreo cumătră din mahala, neapărat mă lua şi pe mine cu dînsa. În general, trebuie să recunosc, că după întîmplarea din butoi, părinţii nu mă mai lasau singur acasă, aşa încît nu ţin minte la cîte nunţi, hramuri, petreceri şi cumătrii am băut şi am mîncat împreună cu ei. Mă luau cu ei, îmbrăcîndu-mă în pantaloni de barhotă, cu pachioaşte. Mă frezau ,lăsîndu-mi percică să vadă lumea că-s blond, iar cînd neamurile mai vedeau că am ochi negri plini de încredere ameţeau de plăcerea că văd cu ochii lor cum le trece pragul cel mai frumos copilandru din sat. Tata avea o deosebită bucurie să mă crească stîlp bun pentru bătrîneţile sale. Îmi amintesc vag cum odată tata m-a luat cu el la expoziţia realizărilor economiei naţionale de la Teleneşti. Ne-am dus încolo călare pe una şi aceeaşi bicicletă. A fost pentru prima oară în viaţa mea să văd un oraş şi m-au mirat foarte mult clădirile călare şi ele una peste alta, o puzderie de căruţe şi mulţi, foarte mulţi evrei care mişunau de ici-colo, vorbind înde ei limba lor necunoscută la Ineşti. Pe teritoriul expoziţiei fîlfîiau foarte multe drapele roşii, se coceau la soare o mulţime de bostani şi harbuji neobişnuit de burduhănoşi şi erau atîtea mere, pere, struguri de puteai să hrăneşti cu fructe tot Parisul, dacă ar fi acceptat şi el socialismul înfloritor şi multilateral dezvoltat.Tata mă purta pe braţe şi-mi lămurea stăruitor cum se numeşte cutare sau cutare exponat. Tot în acea zi tata mi-a cumpărat îngheţată şi m-a sfătuit că ea se serveşte cu beţişorul ca să nu

răceşti gîtul şi să tuşeşti. Pînă seara a aflat şi mama că orăşenii, tîrgoveţii din Teleneştii sînt oameni foarte fericiţi, fiindcă mănîncă îngheţată în toată ziua…Dacă totuna vroia şi ea să fiu ascultător şi să mă dezic de şotiile periculoase, mi-a promis ca o mamă, să mă ducă la tîrg şi să-mi cumpere îngheţate. Numai că-mi pare acum că nu s-a ţinut de cuvînt, căci n-a mai avut bani şi nici răgaz fiind mereu în trebi acasă ori pe dealurile din preajma satului şi cîştiga în colhoz cam tot atît cît să ne ajungă de pîine nu şi de îngheţată. Visînd viaţa de orăşean, nici n-am observat cînd a venit din nou luna mai, cînd sătenii îşi petreceau sărbătorile la Citca, un loc pitoresc din dealul Ineştilor, lîngă pădure, unde se mai păstrau nişte copaci bătrîni, scorburoşi de nuci şi prăsazi, amintirea unei livezi a unui oarecare Nichita.
După ce livada lui Nichita a dispărut, a fost rebotezat şi locul ei, azi zicîndu-i-se la Chitca şi-i locul unde nu se închină omul şi rosteşte rugăciuni, ci organizează şi petrece festivaluri raionale. Veneau de prin satele vecine, veneau de prin unităţile militare artişti de toată mîna să spună poezii dedicate partidului communist, lui Lenin, lui Marx, în cinstea vieţii noi şi îmbelşugate ce ne-au adus-o aceşti titani de concerte. Ziua întreagă suna fanfara, răspîndind peste valea satului melodii solemne, săltăreţe de îţi părea că într-adevăr ai nimerit în rai. Pe o scenă improvizată din caroseriile a două camioane, cîntau de se rupeau la maţe fete şi coruri de bătrîni fără dinţi în gură . În mod deosebit mă impresionau militarii ruşi care cîntau ceva de glumă, aclamînd de părea că le plesnise centurile strălucitoare: «Raz, dva – vzeali. Eşceo raz vzeali!..” Nu ştiam atunci că ceea ce cîntau ei în limba rusă, în româneşte înseamnă a lua în spate sacul cu aur şi-a fugi în ţara ta. Pe la chidie, toată lumea a mers de la concert la fotbal, unde flăcăii noştri jucau cu cei veniţi din alte sate...Nu uitaţi că toate-aceste scene eu le vedeam din braţele părinţilor însoţiţi de soră, frate şi de verişoara mea iubită, căreia îi ziceam ţaca Ioana.Trăiam o adevărată idilă…
Idilă a fost şi acea zi ploioasă, cu nouri tulburi pe cer. Bunelul Nică trăia într-o casă de pe malul unei rîpe priporoase ca şi viaţa lui, într-o ogradă cu feciorul, nanu Mihail. Era sîmbătă, ţin minte că aerul mă îmbăta cu mirozne plăcute de pîine proaspătă şi plăcinte ferfeniţoase. Mama n-a putut să n-o trimită pe sora să-i ducă şi bunelului ceva din cele ce a copt, tot aşa cum sora mea n-a putut să nu mă ieie şi pe mine cu dînsa la bunelul. Am trecut prin multe băltoace, în care înotau măcăind raţele şi răţoii lor de culoare porumbacă. Poarta era zăvorîtă, dar de-aici plouă, plouă... În jur nici ţîpenie… Sora bătu în poartă, apoi începu să-l strige pe bunelul, iar ploaia între timp ne răzmuia oasele amîndurora. Ce bine ne-am simţit noi în casa cu pridvor şi cerdac unde ne-a adus bunelul după ce a observat că-i vin musafiri. Iată casa cu tindă, iată iatacul şi cămăruţa în care , bunelul trăia singur. M-a aşezat pe o laiţă, lîngă fereastra ce dădea în ogradă. Pe horn, lîngă cotruţă atîrna un ceas cu pendul, care ticăia monoton timpul. Cadranul orologiului înfăţişa trei ursuleţi într-o pădure -- reproducţie de pe un tablou al lui Şişkin. Mai atîrna un covor moldovenesc cu flori roşii pe el, ce închipuiau buchia “Z” din alfabetul latin, spălăcite şi ele de vreme... În monotonia ploii reci de-afară mi s-a părut c-am nimerit într-o lume de poveste, în care timpul e dus în braţe de orologiu aşa cum bunelul mă ducea odinioară pe mine. Mă netezi pe cap, cu zîmbetul luminat, migind ochii lui strălucitori şi vorbi cu voce blîndă, domoală: “Puiul bunelului, pui!..” Văzîndu-ne înzdrăveniţi, încălzi apă într-un ceainic alb de aluminiu, ca apoi să scoată dintr-un sunduc negru mai multe cubuşoare de zahăr alb, după care am băut ceai şi am mîncat plăcinte coapte de mama în cuptorul nostru. Sub icoanele de pe perete ardea candela, iar alături, în cui, atîrna o manta lungă din stofă de şiac, adusă de dînsul din pîrjolul primului război mondial. Ne povesteşte nu ţin minte ce, scoate dintr-o torbă din horn nuci şi le strică între degetele lui mari, scoţîndu-le miezul pentru noi… Mai sînt încă multe idile ce mă obsedează profund. Imaginaţi-vă cum mama toarnă apă într-o covată de lemn şi copleşitor mă înfăşoară într-o şalincă, cu pătrăţele sure şi mă scaldă...În goga cuprotului arde focul. După ce m-a scăldat, mă aşeză pe laiţă între perne şi începe să intoneze o melodie de dor sau de jale, între timp dînd tăvalele cu pîine în cuptor... Ori imaginaţi-vi-l pe tata, cum mă urca într-o căruţă şi mă trece

peste gîrla Ciulucului, la o găinărie. De acolo luăm o pasăre, mai multe ouă şi pornim spre gura Hîrtopului presărat cu vii şi livezi, şi încă cu o sumedenie de şoproane mari în care sălăşluiau porcine cu rîturi ascuţite. Tata îmi oferă biciuşca să mîn gojenele spre iazul din preajmă. E o zi făcută din soare şi miresme îmbătătoare. Doar în preajma şoproanelor stau burduhoase ca nişte neveste gravide butoaiele cu abrat şi o movilă de harbuji stricaţi, cea mai bună hrană pentru porcine. Împreună cu săteanul Mihail Pascal, tata face rost de un harbuz proaspăt , mare cît roata căruţii şi vărgat, cu spiţe verzi de jur împrejur. Mănînc, mănînc pînă simt că nu încape în mine şi încep să mă înăbuş. Nu trece bine ziua aceasta că părinţii mă iau cu dînşii în ospeţie la mătuşa Efimia, sora mamei, care locuia în Fundătura satului. Casa i se află pe vîrful unui deal, iar gardul din nuiele pare că acuş-acuş o să lunece în povîrniş. Are în faţa casei trei fîntîni, în jurul cărora oamenii au meşterit uluce din care să bea apă vitele. Sîntem poftiţi cu amabilitate să-i trecem pragul, să-i admirăm interiorul cu mai multe mese, scaune, laiţe şi paturi vechi cît veşnicia însăşi. Pe pereţi stau atîrnate prosoape, ce înfăţişează domniţe şi domni născuţi nu din oameni, cum ne-am născut noi, ci din cusătură la canava, iar de desubtul lor stau scrise tot în cusătură versuri de dragoste în limba rusă. Mai are mătuşa Efimia drept zestre de la mama ei lăicere şi războaie fel de fel. Împreună cu soţul ei, moş Tudose, vorbeau nu ştiu cum moale şi cald, îngînînd atîtea poveţe înţelepte că zău ar fi fost păcat de bună seamă să vin la dînşii supărat. Reveneam acasă de la ei totdeauna parcă altul. Mai bun, mai liniştit. Creşteam cu o şchioapă în înălţime, iar în cap adunam o căruţă de impresii de la un ţăran şi o ţărancă de la Ineşti, rude cu mine. Dar şi eu, ruda lor, trebuie să adaog. Rudă pînă în ziua de azi şi cît îmi va fi să mai fiu.

Aşadar, nu mă las de sîngele meu din care am provenit şi vă invit acu, împreună cu părinţii, în ospeţie la nana Zina, sora mai mică a mamei, cu bărbatul ei, nanul Dumitru, care au trăit peste dealul Ponoare, în satul Teleneşti. Să o fi văzut voi pe nana Zina, o femeie înaltă, cu faţa ovală şi cu un nas mare, ascuţit ca al ei. S-o fi văzut, dar şi s-o fi auzit cum spunea pramatii, încît toţi care i se întîmplau în preajmă , clocoteau de veselie şi rîs. Nanu Dumitru, dimpotrivă, era morocănos, ursuz din care cauză tata îi zicea Goiul.

Cu toate-acestea, formau un cuplu armonios şi erau la fel de ospitalieri. Mie îmi plăcea să mă joc cu fiul lor adoptiv, Mihail, pînă se încingea petrecerea între părinţii noştri. Cînd aceasta era unsă cu mai multe păhărele, ritmul jocului nostru scădea , ascultînd cu gura căscată cîntecele vechi şi mai noi, interpretate de artiştii de la casele noastre. Aud şi acum uneori doina românească tînguitoare întitulată “În sat la Aninoasa”. În continuare se făceau ostaşi ai armatei române şi-i ziceau cîntece de cătănie:

” Azi noapte războiul la Prut
A-nceput,
Românii trec dincolo iară…”

Asta o cîntau taţii noştri…. Mamele alegeau cîntecul pînă ajungeau să îngîne în ritm de romanţă propriul nume -“Ţărăncuţa, ţărăncuţă…”. Vă mai amintiţi? Istoria ascunsă în cuvintele acestea mi se părea că exprimă chintesenţa spirituală a omului îndrăgostit de pămînt şi de ceruri, cît şi de focul dragostei neprihănite ce se aprînde în inimile tinerilor şi tinerelor la o anumită vîrstă. Că vă spuneam că mama şi-a petrecut jumătate din copilărie la Teleneşti, la bunica, iar altă jumătate – la Ineşti, la bunelul Nică. Un dat al sorţii i-a fost hora din Ineşti, unde l-a întîlnit pe tata care a întrebat-o şoptindu-i la ureche: “Veruţă, mergi cu mine acasă, la părinţii mei?”. Mama a roşit ca aprinsă cu foc pe dinăuntru şi i-a răspuns tot aşa parcă întrebîndu-l: “ Merg , bade, de ce să nu merg?”.Şi tata “ a furat-o”. Aşa se zicea în satul nostru. Tata a adus-o pe mama acasă la părinţii lui de parcă ar fi ştiut că noi avem nevoie de mamă…Cum credeţi? Dacă n-ar fi fost această poveste a lor cu însurătoarea, s-ar fi cîntat azi cele cîntece ale neamului nostru ori aş fi fost eu să vă spun cît de mult îmi iubesc neamul? Orice răspuns aţi da la întrebarea mea repetată, eu rămîn ca Toma în convingerea nestrămutată – nu-i atît de mare păcatul lui Dumnezeu că ne-a adus părinţii pe lume , cît e de mare cel păcat

prin care ni i-a luat, lăsîndu-ne pe noi copii orfani. Dar poate că aşa-i rînduiala cea fără de păcat ce nu suferă nici întrebări şi nici răspunsuri.
Precum o descriau oamenii ce au cunoscut-o în tinereţe, mama era un personaj tipic din frumosul cîntec cel cu ţărăncuţele. Oare este altul mai frumos pe lume?. Eu, adeseori, ascultînd-o aveam s-o întreb: “ Ce înseamnă, mamă cuvintele: “ Să-mi dai fraga buzelor…” Aşa se cînta în cîntec şi mama doar mă privea veselă , spunîndu-mi că aceste cuvinte sînt înţelese bine numai de maturi, iar eu, cînd voi creşte mare,o să aflu sensul cuvintelor cu adevărat.
Prin anii 50-60 al secolului trecut, ţăranii de la Ineasca puţin pricepeau harul petrecerilor. Mai important era faptul că se întîlnesc neamurile. Aveau ce discuta, ce pune la cale. Se vorbeşte că colhozul le luase pămîntul şi şi doar se prefăceau că le plăteşte pentru muncă. Lucrul acesta neplăcut l-au înţeles repejior neamurile noastre şi-l discutau aprins la acele petreceri, amestecîndu-l cu alte întîmplări şi amintiri din viaţa de altă dată, cînd erau stăpîni pe soarta lor.Erau alte sărbători bune, dar cea mai bună era Arhanghelul Mihail cînd veneau la Ineşti neamurile şi prietenii sătenilor noştri de la Budăi,Teleneşti, Băneşti, Leuşeni. Veneau cu căruţele, să se petreacă trei zile în şir. Deshămaţi şi puşi la opalcă se odihneau şi caii după o vară şi toamnă de trudă grea, obositoare. Iar satul întreg devenea leagăn de lămpi aprinse, de cîntece de petrecere, de glume şi veselie descătuşată.
Un asemenea leagăn devenea chiar casa noastră plină de hramari.Neavînd aparate muzicale sofisticate ca acele de azi, mesenii deveneau ei înşăşi cei mai buni muzicanţi. Dacă prîndeau la chef, mai întîi femeile, apoi şi bărbaţii începeau să cînte, numaidecît se angajau în horă veselă, încît părea că înviază pînă şi vazoanele cu trandafiri desenate pe pereţii casei noastre. Noi, copiii, stăteam în gura cuptorului, urmăream acest spectacol popular şi deveneam continuatori fideli a tradiţiilor moştenite din trecut, reînviate în prezent şi transmise viitorului. Uneori părinţii ne turnau vin roşu într-o farfurie şi noi, copii înmuiam pîinea în băutură, mîncam şi aveam dispoziţia petrecăreţilor. Petrecăreţii ne luau în seamă, împlîndu-ne vatra cuptorului cu bomboane, perje uscate, nuci, aşa încît în clipa despărţirii noi, copiii regretam mai mult decît maturii că zilele de sărbători sînt tot atît de scurte sau de lungi ca şi cele de lucru. Oricum despărţirile sînt memorabile şi-ţi umplu inima de nostalgie…Tata , cu un ulcior în mînă, din care tot turna la botul calului, totdeauna petrecea oaspeţii din pragul casei şi cînta, acompaniat de ceilalţi:
“ Sosit-a ora despărţirii
Şi clipa bunului rămas…”
Mama în asemenea momente făcea legăturele cu pîine de la iepure, împărţindu-le oaspeţilor, ca ei să le ducă celora care n-au reuşit să vină la hram.
Nu mult, după sărbătorile hramului, intram în postul Crăciunului. Mama, fire credincioasă, una din cele mai bune cîntăreţe în corul bisericii nu ne dădea voie să mîncăm de frupt. Ne supraveghea cu toată asprimea ei. Tata, la rîndul lui, ignora acest obicei religios şi nici nu cuteza să meargă vreodată la biserică să se spovedească. Noi întrezăream în atitudinea tatălui nu un hatîr ambiţios, ci îndeplinirea unui angajament luat în faţa partidului al cărui membru era. Pe de altă parte ne miram de dînsul pentru că mama pregătea nişte bucate care nici nu puteau fi comparate cu cele de frupt. Ţin să-mi amintesc de cîteva dintre acestea – borş cu varză murată şi pasat, găluşte cu bulgur de la rîşniţă, ciulama, fasole făcăluite, mămăliguţă, iar la desert — chisăliţă din cireşe şi perje uscate...
În timp ce tata se afla ziua întreagă la fermă, mama torcea şi ţesea la rumbe, ţoluri, păretare, veretce, prosoape. Lucrînd mă încurcam printre picioarele ei. Adeseori ea cîănta cu jale:
“ Vară, vară, primăvară
Toate plugurile ară…”
Sau:
“Vine trenul “Principesa”

Cu răniţi de la Odesa.
Vine trenu-accelerat
Cu răniţi din Stalingrad…
Unul strigă din vagon
Daţi o mînă de-ajutor
Sau otravă ca să mor…”

Cîntînd aceste cuvinte triste, mama fără săşi dea seama de prezenţa mea plîngea cu lacrimi amare, în hohote. Văzînd că de curînd încep s-o întrec şi eu la plîns, dînsa mă lua în braţe, mă mîngîia şi încerca să-mi spună că e vorba de o poveste tristă din trecut şi care, nu se va mai repeat niciodată…După ce mă hrănea şi mă îngrijea, continua să lucreze, să lucreze ba la stative, ba la maşina de cusut…Cînd obosea să îndemne suveica, tălpigele, fuceii se aşeza pe vatra cuptorului, învîrtea cicîricul depănînd lîna de diferite culori pe mosoare, aşezîndu-le frumos unul cîte unul într-un oboroc. Alteori cosea în cruciliţe sau la canava, împreună cu sora, care crescuse deja mare şi trebuia să înveţe a gospodări. Colhozul nu deschidea nici o perspectivă optimistă, de aceea mama deprinsă de la bunica ei să cîştige un ban, cosea toată iarna la canava uzoare colorate pe feţele de perne şi modiţe. Mai făcea, şi o învăţa şi pe sora să facă cusături cu scene eroice din poveştile populare moldoveneşti, flori de liliac şi trandafiri,oglindind frumuseţea oamenilor, dar şi a naturii parte din care sîntem. Mama, precum am amintit mai sus, mai era croitoreasă şi ne cosea , la maşina germană “Zinger” hăinuţe, cămăşuici şi fuste. Cînd lucra la maşina de cusut, cînta lăcrimînd , amintindu-şi de oamenii din sat care au fost deportaţi sau luaţi pe front de unde nu s-au mai întors, sau au murit în timpul foametei organizate de puterea sovietică. Nu rareori ne povestea despre amarul şi nenorocirile ce ni le-au adus pe cap ruşii în 1944, cînd au trecut prin Ineasca spre linia frontului de la “Săseni-Bravicea”. Alături de ea, impresionat de cele auzite, iarăşi începeam să plîng, agăţîndu-mă de fusta ei. Eram sentimental peste măsură căci ea, cu mare greu reuşea să mă liniştească. Tata, auzindu-i văicărelile se stropşea la ea, să nu mă înspăimînte, după care ea se închidea în sine pentru mai mult timp. Îi era , probabil, ruşine de noi, copiii, să-i spună tatei deschis despre toate atrocităţile şi sălbătăciile săvîrşite de nomazii din răsărit în timp ce bărbaţii Basarabiei, inclusiv tata erau înrolaţi şi mînaţi în calitate de carne de tun într-un război menit, chipurile, apărării Patriei şi eliberării Europei de ciuma fascistă.

Vedeam de pe tărîmurile copilăriei nevinovate o istorie străină în cele ce auzeam şi abea peste ani , tot de la mama am aflat despre acţiunile expansioniste ale ruşilor în 1944, descrise ulterior în romanul meu “Copiii serenadelor”. Dar atunci eram mic şi nu înţelegeam nimic. Las” că mă fac eu mare să le înţeleg şi să le judec pe toate la valoarea lor adevărată…

E adevărat că toate-s trecătoare, dar adevărul adevărat e credinţa lui Dumnezeu cel veşnic ca şi cerul şi pămîntul.

******

Mai zăbovind pe acel tărîm al prunciei, făceam eforturi ca să cresc. Şi cum aş fi putut creşte fără să-mi alimentez poftele cu hîrjoane şi năzbîtii. Deci , anume în şirul faptelor ce stimulează maturizarea s-ar înscrie, cred, şi şotia mea ce urmează. Era sîmbătă. Stăteam pe cuptor şi sortuiam pernele şi modiţele. Mi-a venit în minte pofta de a scoate acul din cusătură şi a-l vîrî într-un căpătîi. Mama în timpul acesta rînduia tehnologiile de ea ştiute pentru a coace pîinea pentru toată săptămîna ce se aşternea înainte. Adică, frămînta aluatul, aprîndea focul, ungea tavalele şi cîte şi mai cîte. Cînd descoperi şotia mea deveni albă ca făina şi moale ca aluatul. Cine ca cine, dar mama ştia ce înseamnă să cauţi acul într-o pernă plină cu pene. A trebuit s-o desfacă, să înşire penele pe faţa casei, cînd aluatul creştea şi se cerea pus în tavale. M-a luat de mînuţă, m-a adus în faţa pălălaiei şi mi-a spus că mă dă jertfă flăcărilor de-acolo dacă nu găseşte acul. A procedat aproape ca zgripţuroaica din poveştile ruseşti, auzite de mine de la ţaca Ioana, verişoara. În clipa cînd mama era nespus de necăjită, eu mi-am amintit acest

capăt de poveste, privind-o uimit cu ochii mei de cărbune, dorînd să o întreb dacă şi poveştile au voie să se transpună în viaţa de toate zilele. Ea, parcă auzindu-mi întrebarea din gînd m-a privit mirată, apoi a surîs gînditoare, m-a netezit uşor pe cap şi a oftat în sine, iar din ochi i se tăvăleau pe obraji lacrimi cît bobiţele de ploaie.
De la pierzanie în ziua ceea m-a salvat tot hărnicia şi dibăcia mamei—a găsit acul. În schimb, în săptămîna ce a urmat n-am crescut cu nici un milimetru, fiindcă, nici într-o zi n-am mîncat ca să-mi ticnească. Apropiam cu multă prudenţă pîinea de gură şi nu muşcam pînă nu mă convingeam c-am depistat toate penele din ea. Ţin minte că tata în săptămîna aceea nici n-a mîncat acasă. Iar sora, fratele şi în sfîrşit mama au tăcut chitic. Ca să nu mă deranjeze, că eram mic şi nu ştiam prea multe. Mama le ştia pe toate , dar a tăcut. Deaceea nu sînt de accord cu oamenii, care nu cred că mamele noastre sînt trimise de la Dumnezeu ca să ne nască şi să ne ocrotească. Şi încă să ne ducă la Dumnezeu…ca să ne ierte păcatele cele de voie şi cele de nevoie. Asta mi-a spus-o bunelul care cunoştea sfînta Biblie şi mă învăţa şi pe mine să rostesc pe de rost “Tatăl nostru”. Şi încă mi-a mai spus el, cu barba vibrînd de bătrîneţe, că în Sfînta Scriptură, se arată nişte timpuri, cînd pe cer vor zbura păsări cu ciocul de fier, pe drum vor merge cu viteze mari nişte căruţe netrase de cai…Apoi lumea o să înceapă a săvîrşi multe păcate, din care cauză mai apoi Dumnezeu o să-i supună pe oameni la încercări grele. Va trimite ani fără ploi şi soarele va arde aşa încît vor seca izvoarele în fîntîni şi oamenii vor avea aur mult, dar vor rămîne fără apă de băut. Oamenii vor căuta apă, dar vor găsi aur. Cam pe atunci în satul nostru se v-a mai arăta odată Necuratul cel de totdeauna cu un poloboc mare într-un car şi va striga din răsputeri:” Hai la apă! Veniţa la apă!” Oamenii se vor buluci care mai de care, dar înainte de a-şi primi porţia, Nichipercea o să le facă fiecăruia pe spate un anumit semn… După care le va arăta că în butoi n-are apă, ci dohot… Înrăiţi pînă la istericale oamenii vor cuteza să-l caute pe Dumnezeu, ca să-i ceară socoteală, pentru care păcate îi pune la asemenea încercare. Şi-l vor căuta pînă în al şaptelea cer. Atunci Dumnezeu va potrivi că trebuie să curme obrăznicia păgînilor şi din patru colţuri ale lumii vor apărea patru îngeri serafimi şi heruvimi, care vor anunţa veacul de-apoi.Se v-a stîrni un vînt mare şi atunci oamenii, atît cei vii, cît şi cei morţi vor porni de-a valma spre Ierusalim să-şi primească judecata creştină. Cineva se va opune, cu ambiţiile sale să rămînă la cele lumeşti în continuare, dar furtuna v-a fi atît de puternică, încît o să rupă, o să răstoarne şi o să zmulgă totul din cale, chiar şi părul de pe boi. Dar în acelaşi timp, animalele vor rămîne neclintite… Atunci va înţelege şi boul cît de puternic a fost toţi anii în faţa omului…La Ierusalim, Mîntuitorul va proceda la împărţirea oamenilor în două sorturi: pe cei credincioşi, nepăcătuiţi, o să-i trimită în rai, dîndu-le o viaţă veşnică, iar pe cei păcătoşi o să-i dea în primire, deavolului, care o să-i ducă în iad. Din patru zări ale lumii, peste păcătoşi vor cădea ploi cu foc şi pucioasă…
-- Dumnezeu le vede pe toate şi le va pune la socoteală, mai zicea bunelul Oricît de mult te-ai strădui să-l păcăleşti,niciodată nimic n-o să-ţi reuşească. Trebuie să crezi Domnului nu numai cu fapta cît mai ales cu firea ta de om al Lui.
Mesajele primite de la bunel i le duceam repede mamei, pentru că erau atît de miraculoase pentru mine şi mă temeam că nu fie şi profetice. Mama părea că mă înţelege , iar în loc de răspuns se aşeza în faţa icoanei, îşi făcea semnul crucii şi rostea ca pentru sine următoatele cuvinte:
-- Doamne! Doamne! Ceresc Tată!
Noi pe Tine te rugăm,
Întăreşte-a noastră minte,
Lucruri bune să-nvăţăm!..
Scurt, clar, cuprinzător, vorba omului înţelept! Dar adevărata înţelepciune a mamei se manifesta în relaţiile ei cu tata care, în ciuda condiţiilor de viaţă împărtăşea o cu totul altă credinţă.

Munca grea, istovitoare i-a direcţionat pe alt făgaş nu numai destinul, dar şi caracterul de om. Serviciul militar, anii de prizonierat la ruşi, îngheţurile ce le-a suportat în nordul Rusiei , după cum e şi firesc, nu l-au îmbunat, ci l-au înrăit pe tata. Nu suferea să i se pună sare pe rană, dar dacă şi încercă cineva, apoi acesta se alegea cel puţin cu o înjurătură în opt sau chiar în mai multe muchii, ca, bunăoară, aceasta:“Liturghia, precistania, prohodul, icoana biserici, răzDumnezeii mamei tale!”.. Despre înjurăturile tatei ştiau toţi ineştenii ei acceptînd în schimb doar o poreclă “Mădomnu!”, care – de ce n-aş recunoaşte, cel mai mult suferea din această cauză mama. Contrastul acesta de atitudini ale părinţilor faţă de religie ne-a determinat pe noi, copiii să trecem definitiv de partea mamei. Fiindcă aceasta mai înseamnă că ne ataşăm cu sufletele la tot neamul de pe linia maternă şi, în ultima instanţă, însemna că noi vroiam să fim oamenii Creatorului adevărat al cerului şi pămîntului, şi nu al celora care în mod abuziv au făcut creatura stalinistă pe nume colhoz…
Aşa stînd lucrurile în familie, împreună cu mama, l-am condamnat şi noi pe tata pentru faptul că nu mergea la biserică şi măcar o dată în an să se fi spovedit şi împărtăşit. Mie personal îmi plăcea să merg în fiecare duminică la biserică, aşa cum făcea mama , dar preferam să ţin posturile numai pînă primeam împărtăşania. Şi în privinţa aceasta, după cum vedeţi, îi semănam lui tata. Unde s-a dus oare bunelul din mine? Să fi rămas sîngele lui numai în venele surorii şi fratelui? Nu cred. Şi nu cred de atîta că atunci cînd am să fiu eu bunelul nepoţilor mei, ştiu bine că o să seamăn leit cu bunelul meu de pe mama. Dar atunci, în zilele de împărtăşanie, mama se pregătea deosebit cu de toate din ajun. Făcea prăjiţei pe tigaie, îi presura cu zahăr, ne punea să batem în piuă grîul şi fierbea colivă, iar după ce o lăsa să se răcească o punea într-o farfurie mare, rotundă, aşezînd pe ea bomboane de diferite culori. La uşiţa de la plită, lîngă para slabă a focului din vatră, prindea aţă de şpagat şi învîrtea cîteva lumînări. După ce adormeam seara tîrziu, ne călca hainele cu un fier pe care aşeza cărbuni încinşi din vatră… Dimneaţa totul era gata şi ne trezea cu şoapte dulci, îndemnîndu-ne să ne pregătim de plecare la sfînta biserică. Mama mă îmbrăca în cele mai noi şi mai bune haine , mă ţinea de mînuţă, lămurîndu-mi întreaga rînduială bisericească. Înainte de a ieşi din casă , dînsa ne punea să ne facem semnul crucii la icoane şi ne zicea:
-- Mă rog de mă iertaţi!
-- Dumnezeu să te ierte, mamă! Mă rog de mă iartă şi pe mine!
-- Domnul să te ierte!
Cînd mama îşi lua iertare cu tata , el bolmojea ceva pentru el şi ea, amărîtă că nu-l poate duce pe bărbat la grijanie, mergea alături de noi necăjită, vorbind că întrat în el Satana şi la veacul de apoi v-a fi aspru pedepsit… După ce primeam sfînta grijanie mama îmi dădea voie să ies la joacă aşa cum îmi plăcea mie.Odată, în timpul rugăciunilor, înainte de împărtăşanie, am făcut o mare şotie despre care multă vreme a vorbit satul, dar aceasta s-a întîmplat peste cîţiva ani, cînd eram deja şcolar, octombrel sau chiar pionier. Deaceea am să revin la ea pe parcurs. Acum încerc să fiu cum eram în primii anişori ai mei, cînd abia începeam să mă dezmeticesc pe ce lume am venit şi în mijlocul căror oameni am nimerit.
Mai ridicîndu-mă de-o şchioapă mică, ai casei au hotărît că-s bun de dus la stînă, adică la grădiniţa colhozului, aflată hăt peste rîpa lui Macaceaneaua din centrul satului. În prima zi mi-a plăcut acolo, pentru că erau mai mulţi puştani mucoşi ca mine şi încă pentru că ne-au hrănit bine cu lapte dulce cu tocmagi de casă. Am zis că mi-a plăcut, dar văd că spun minciuni. Gîndiţi-vă, ce fel de plăcere am avut dacă fratele m-a dus încolo în spate ca pe un tobultoc. Lăsîndu-mă la poartă am plîns nu în sine, ci în auzul celor din preajmă că sînt înstrăinat de mamă. Am acceptat cîine-cîineşte această înstrăinare peste mult timp, mai précis, atunci cînd grădiniţa a fost strămutată într-o casă lungă, cu ferestre şi uşi roşii din preajma bisericii, numită de lume “casa lui Petrovici”…Apoi să ştiţi că la grădiniţa ceea se cînta, ni se puneau la dispoziţie fel de fel de jucării şi chiar materiale de construcţie în formă de cubuşoare, din care zideam case colorate nu numai ca la noi în sat, dar şi de cele cu mai multe nivele, ca la

Teleneşti. Aşa că dacă vreţi să ştiţi, aici la grădiniţă, aflîndu-mă, prima dată în viaţă am văzut că un copil vrînd-nevrînd poate creşte şi fără mamă dacă vrea să devină hoţ sau împărat, că-i totuna. Mai mult, după ce am învăţat a cînta, a dansa şi a construi, am devenit un fel de mîndrie a educatoarelor mele. Seara, cînd mama venea să mă ieie acasă, ele îi declarau că feciorul ei , adică eu, am să devin în viaţă un mare constructor. Mama, măgulită le răspundea cu vorba ei curat moldovenească: ce iese din pisică, şoareci prînde. Nu zic, mă bucuram şi eu de perspectiva ce mi se deschidea. Dar un lucru aşa şi nu l-am înţeles: de ce educatoarele mele atît de bune şi deştepte, niciodată nu ne-au dus la biserică, aşa cum o făcea mama.Doar sfîntul locaş, aşa se întîmplase că se afla acuma chiar alături de grădiniţă…
Oare ele erau ateiste ca tata?
*****
Tata Victor, cum ziceam, s-a născut nu ca mine în familia lui şi a mamei, ci într-o familie numeroasă şi foarte săracă. De mic copil l-au pasionat cărţile, dar n-a avut posibilitatea să înveţe decît clasele primare din sat. Nu ştiu ce fel de profesori a avut şi ce program de studii a urmat, dar cunoştinţele acumulate de dînsul în patru sau cinci ani, le întrecea cu mult pe cele ale fratelui care a primit atestat de maturitate după absolvirea şcolii de opt clase din sat. Cele patru-cinci clase de şcoală românească i-au sădit lui tata în suflet o dragoste nemărginită faţă de carte, determinîndu-l să înveţe toată viaţa. Azi por spune că mi-a fost nu numai un tată, dar şi un bun învăţător, mai ales în primii mei ani de şcoală. Reconstituindu-mi-l în memorie, îl văd mai întîi citind cărţi, răsfoind ziare. În serile lungi de iarnă, cînd toţi dormeam el obosit de la muncile cîmpului continua să citească şi să asculte ştirile la radio Chişinău. Mărturisea că ştiinţa de carte i-a prins bine şi l-a ajutat să înfrunte toate vicisitudinile vieţii oriunde nu s-ar fi aflat. Dar a fost şi soldat în armata română, şi prizonier la ruşii sovietici, care au dezlănţuit cel mai dezastruos război din istoria omenirii. A îndurat ca toţi basarabenii, foametea din 1946-1947 , deportările, aşa numita campanie de răscolăcire a ţăranilor şi procesul dureros de colectivizare silită a agriculturii. Direct el poate nu a suferit din urma acestor atrocităţi ale vremii, dar toate evenimentele au trecut prin sufletul lui şi el, evident a fost un produs ale acelor timpuri, cînd peste tot domnea frica şi suspiciunea, impusă de politica stalinistă. Mă mir, iar mint, mă minunez cum după atîtea universităţi, tata a fost numit de comunişti doar şef de brigadă. Ar fi putut fi, în condiţiile ce au urmat, un bun ministru al agriculturii. Dat fiind faptul că acesta numaidecît trebuia să fie adus din Siberia, tata a fost ce a fost – brigadier. Cînd a fost să deschid eu ochii în casă , tata era dus la colhoz, să-i chieme pe oameni la lucru pe deal. În gestiunea lui se afla o brigadă mare cît satul cu maşini şi tractoare, care înlocuiau plugurile trase de boi şi căruţe, apoi ferma de vite, sectoarele de legumării,culturi cerealiere, vii, livezi şi încă atîtea altele , că mintea mea de copil n-a putut să le cuprîndă pe toate.Ce înşir aici nu cuprînde decît parţial gama preocupărilor de zi la zi ale bunului meu tată. Ţin minte că de cu zori şi pînă seara tîrziu la casa noastră veneau oameniii satului cu diferite rugăminţi şi nevoi: unul trebuia dus la spital, altul vrea să macine la moară, că-i mor copiii de foame, al treilea mărita fata , celuilalt i-a murit un părinte, al sutălea are cumătrie. Talmeţ-balmeş, adevărat ca în colhoz-comunist. Desigur, nu tuturora putea să le intre în voie. Dar încercaţi să vă puneţi în pielea omului nevoiaş care n-are altă ieşire, decît speranţa în înţelegerea şi bunăvoinţa ta. Aşa trăia tata, încît uneori îi venea să-şi ieie lumea în cap şi să apuce cîmpii. Alteori ar fi vrut să se întoarcă înapoi la perioada cînd nu era decît văcar sau porcar. Cum, însă , destinul îi deschise drumul indicat de comunişti, el n-avea încotro şi nici ochii nu putea să închidă . Cu ochii închişi conduceau cei din vîrful piramidei puterii de stat. E lucru ştiut că maşina propogandistică a celor de sus a orbit cel mai mult anume pe oamenii cinstiţi şi harnici ca alde tatăl meu. Din unghiul acesta de vedere am putea spune că el a fost, precum am mai menţionat, omul epocii , devotat cu trup şi suflet misiunii ce i-a revenit. Mă mîndresc că n-a fost un laş, tatăl meu n-a ezitat nici chiar atunci cînd PCUS s-a prăbuşit în

lada cu gunoi a istoriei. N-a aruncat biletul de partid ca atîţea alţii, ci a plătit totdeauna şi disciplinat cotizaţiile de membru.
— Am peste 30 de ani de stagiu, fără partvzîscanie pe linia de partid, zicea dînsul adeseori cu mîndrie... Pensionîndu-se, era de-ajuns ca vreun nacealnic să-i lezeze cumva orgoliul căci sărea cu vorba la el, hotărîndu-i îndesat: " Tu, să nu-ţi baţi joc de comunişti!.."
A fost un om dintr-o bucată pînă la bătrîneţe şi sînt sigur aşa va rămîne în memoria familiei sale şi a băştinaşilor săi.
În numele viitorului ar fi bine să fie dat uitării trecutul . Tocmai de aceea am hotărît să le amintesc ineştenilor mei că colhozul din satul nostru a fost fondat în anii 1949-50 şi purta numele marelui scriitor "A.S.Puşkin", despre care, după mulţi ani de zile, am aflat ce mîrşăvii a scris el despre moldoveni. Sediul cîrmuirii colhozului se afla în curţile boierului Trifan Druţă, pe care ruşii l-au deportat în 1941 în Siberia, de unde nu s-a mai întors. Erau nişte case impunătoare, cu zămnice de desubt, unde colhozul păstra totul ce producea: brînză, carne, cereale,vin, pelicele, lînă, ouă... Dintr-un început Victor Druţă a fost şef de depozit, adică un fel de stăpîn peste cele enumerate, faţă de care trebuia să ducă evidenţa cuvenită. Lîngă cîrmuire mai erau cîteva construcţii ale fostei gospodării a lui Gheorghe Druţă, fiul boierului Trifan Druţă, nişte case mari, frumoase în care colhozul mai amplasase nişte depozite, o fierărie şi încă alte încăperi prefăcute şi ele în depozite. În anii 1950-1960 gospodăria din Ineşti s-a extins simţitor, incluzînd în componenţa ei satele Băneştii Noi şi Vechi, Mihalaşa şi Teleneştii. În calitatea nouă de gospodărie unită, toate satele nu constituiau decît ca, şi Ineştii, cîte o brigadă a colhozului. La Ineşti, aşa zisa casa brigăzii era situată chiar alături de casa noastră.
Documentele timpului mărturisesc că, odată cu extinderea colhozurilor, multe dintre acestea au fost transformate în sovhozuri. Procesul acesta , la rîndul lui, a fost şi el "perfecţionat". S-a trecut de la plata în natură, la cea în bani. Adică, dacă pînă atunci pentru muncă lui omul primea un tobultoc de grîu, popuşoi sau răsărită, apoi acum muncea pur şi simplu pe degeaba. De cum venea primăvara şi pînă toamna tîrziu sătenii se speteau pe lanuri şi nu primeau măcar un bănuţ de la stat. Mama mea , bunăoară deşi era soţie de nacealnic, avea norme de tutun, vie, păpuşoi, răsărită, sfeclă, livadă. Toată vara muncea pe arşiţă, la semănat, la prăşit, la cultivat. Serile, pînă noaptea tîrziu, pe prispele caselor, de la mic la mare înşirau frunze "aromate" de tutun, îl păpuşeau, îl balotau. Mai trebuie de spus că fiecărui gospodar îi mai revenea cite o normă de vie pe care toamna după ce se termina cvulesul, avea grijă s-o deshărăgească, apoi s-o îngroape, pentru a o feri de îngheţuri. Primăvara gospodarul cu via trebuia s-o dezgroape, s-o cotorască, s-o cureţe, apoi iar s-o lege pe haragi, iar cînd tufele înverzeau, slobozind lăstari lungi, trebuia s-o stropească cu piatră vînătă contra vătămătorilor, mai apoi s-o ciunteze, s-o răfuiască. Toamna culegea strugurii şi-i dădea la stat ca în gura lupului. Dar cu aceasta nu se încheia ciclul agricol, pentru că venea rîndul sfeclei de zahăr, pe care ţăranii noştri trebuiau s-o scoată din pămînt, s-o curăţe glod, de frunze, apoi să încarce rădăcinile în camioane şi să le transporteze la fabrica de zahăr din Ghindeşti... Să nu ne scape din vedere livezile care sînt nu mai puţin costisitoare decît viile. Ca să înţelegeţi ce vă spun, culegeţi o sută-două de pomi de cireşe, vişine, zarzăre, piersici, prune, mere. Culese, aşezaţi-le în lăzi, după care predaţi-le la stat. Şi aşteptaţi paştele calului cînd o să vi se plătească pentru muncă. Dar nici aceasta încă nu-i totul, pentru că ce fel de ineştean te numeşti tu dacă n-ai pe lîngă casă cîteva vite, oi, mai multe orătănii şi măcar un porc-doi în coştireaţă…Cam ecestea erau preocupările anuale ale membrilor brigăzii Ineşti şi ale şefului ei, Victor Druţă,tatăl meu, care pleca de acasă înainte de primul cîntat al cocoşilor, cînd noi dormeam buştean şi revenea în familie hăt tîrziu, cînd noi ne săturam de somn. În anumite perioade ale sezonului agricol nu-l vedeam cu săptămînile.
****

Suprafaţa gospodăriei satului nostru era enormă, dar statul nu-l asigurase, pe tata în munca lui grea măcar cu o motocicletă. Şi umbla bietul meu tată de la un lan la altul, dintr-un colţ al satului în altul într-o brişcă (căruţă cu două roţi) trasă de-o iapă, pe care, ţin minte, c-o numea Şpaga. Cu toate-acestea invidioşii satului îl bîrfeau cu răutate : " El e boierul! Se plimbă pe lanuri cu fundul în bitcă!" Dar poate că şi aveau dreptate. O fi fost el boier, dacă în puţinele ore de răgaz ne citea pe dinafară şi ne învăţa şi pe noi poezii din creaţia lui Ispirescu, Coşbuc, Alecsandri, Eminescu.Mi-amintesc şi-acuma versurile ce le recitea cu o deosebită pasiune:
"Noaptea se întinde
Şi din geana sa
Argintoase lacrimi
Peste flori vărsa…"
Îmi sună şi acuma în urechi alt fragment de vers, pe care tata îl adusese cu el în memorie de pe timpul cînd era elev la şcoală:
" Pe o rîpă stearpă
Ling-unrîu în spume
Unde un sihastru
A fugint de lume…"
De la el am auzit prima dată "Doina" lui Mihai Eminescu şi nu puteam pricepe sensul frumoasei întorsături de cuvinte: " …plânsu-mi-s-a…" Ţineţi minte?
" De la Nistru pân"la Tisa
Tot românul plânsu-mi-s-a
Că nu mai poate străbate
Deatâta străinătate.
Din Hotin şi pân" la Mare
Vin muscalii de-a călare…"
După ce termina rostirea versurilor parcă dintr-o răsuflare, cu multe intonaţii frumoase, cobora într-o scurtă tăcere, parcă prevenindu-ne:
-- Acum, ruşii nu dau voie să se înveţe această poezie…Să luaţi seama!…
Citea tata şi cărţile scriitorilor sovietici moldoveni, cu grafie rusească, dar de fiecare dată, după ce lăsa vreouna din aceste cărţi să se odihnească, zicea, dezamăjit:
-- Cum de le trăsneşte prin minte să scrie atîtea minciuni şi falsuri… Parc-au fost şi ei la război, au tras foame, dar uite ce scriu !.. " Fii fericită copilă din Paris, căci Stalin se gîndeşte şi la tine…"
În preajma Anului Nou,neapărat ne învăţa "Pluguşorul", pe care l-a rostit în tinereţea lui la ferestrele sutelor de domnişoare ale satului de Anul Nou:
--Aho! Aho! Vestiţi feciori
I-a staţi voi pe la cheutori…
Urătura era lungă de tot şi noi, toţi ai casei, stăteam pe cuptor lîngă el cu gurile căscate de-această poveste cu moş Vasile care mergea la arat, să crească spice mănoase, apoi să meargă la moară de a face făină, ca după aceea, la întoarcere, nevasta lui să coacă plăcinte, colaci şi toată lumea să se bucure de o viaţă bună, plină de idilă…După aceea, tata ne spunea şi alte urături pline de sens şi înţelepciune populară pe care le învăţase la şcoala românească. Regreta mult că soarta nu i-a permis să înveţe la şcoli mai înalte , rămînînd să-şi petreacă toată viaţa în colhoz…
Deşi parcă împăcat cu destinul, totuşi, avea clipe de revelaţii profunde. Cîntărind cu alte unităţi de măsură ceea ce ne-au adus comuniştii nu vedea în conducerea colhoznicilor şi colhoznicelor decît o adunătură de mîncăi, care sug sîngele ţăranului. Nu mişcă un deget, nu ştiu şi nici nu vor să ştie cum să conducă pe alţii, impart şi fură şi primesc totul pe degeaba… Mereu îşi amintea de tinereţa sa , anii de cătănie în armata română. Nu scăpa ocazia să ne vorbească de clipele de glorie petrecute la Bolgrad, apoi la Timişoara, Bucureşti şi Rîmnicul

Sărat, localitate unde a fost luat în captivitate de către sovietici…. Cu atît mai mult avea ce-şi aminti, cu cît numai într-un an a parcurs calea de la soldat la gradul de caporal... Plasîndu-se cu amintirile în anii de ostăşie, începea să rostească cuvintele româneşti cu accentul muntenesc, mai spunîndu-ne că atunci cînd sovieticii au început a selecta prizonierii regăţeni de prizonierii basarabeni, pentru a-i lăsa la vatră, nici unuia din ofiţerii din garda de pază nu-i venea să creadă că el este originar din Basarabia.
Era sigur că dacă n-ar fi fost războiul, ar fi avut şi el alt viitor şi, poate că ne aducea şi nouă un alt prezent. Nu-i aşa?
Viaţa I-a adus, din păcate, mai multe amărăciuni decît bucurii. Şi faptul acesta nu-mi permite mie, feciorului lui drag, să-l condamn pentru că a crezut mai puţin, mai puţin decît mama în Dumnezeu. Dimpotrivă. Cred că-i de datoria mea de om cu trup din trupul lui şi cu singe din sîngele lui să mă închin memoriei lui vii şi să mă rog pentru dînsul:
-- Primeşte-l, Doamne, în împărăţia Ta pe tatăl meu! Iartă-L şi odihneşte-L cu cei drepţi!
****
Ia staţi olecuţă, că , pesemne, am mai crescut eu de-o şchioapă dacă părinţii m-au dat în stăpînirea ţacăi Ioana, verişoara mea. De acum ea de sărbători mă îmbrăca în pantaloni cu pachioaşte, în cămăşuică albastră şi mă purta prin centrul satului unde de obicei, lîngă casa lui Vasile Sfrij, flăcăii făceau joc. Cîntau nu ţiganii, dar oameni serioşi din fanfara colhozului cu trompete, viori şi tromboane. Un ţigan de la Ciulucani bătea toba. Marea veselie a satului începea dis-de-dimineaţă şi ţinea pînă în amurg. Veneau acolo toţî sătenii. Femeiile stăteau de-o parte tăifăsuind şi judecînd fetele cinstite şi nu prea, băieţii gospodăroşi şi nu prea, viaţa bună şi nu prea pe care ne-au adus-o comuniştii cu colhozurile lor…
După ce erau jucate toate horele, pîlcuri de fete şi flăcăi se plimbau încolo şi încoace pe şleahul mare din mijlocul satului. Unii flăcăi pedalau ţanţoşi bicicletele, avînd cordeluşe colorate prinse în spiţele roţilor. Unii din ei plimbau şi fetele lor aşezate pe rama de dinainte, şoptindu-le ghiduşii la urechi...
Eram şi eu bucuros că deja le înţelegeam şi pricepeam pe toate . Cît face numai să ştii ce înseamnă o fată cu un băiat dispăruţi în hăţişurile din pădure! Priveam la toate cu înţelepciunea şi curiozitatea unui prichindel care asista personal la desfăşurarea atîtor idile care nu dau să moară viaţa pe pămînt. Noi, cîte-o droaie de copii, uneori ne agăţam de cîte-o pereche dintre-acelea, faţă de care sătenii presupuneau că au intrat în pîrpîra însuratului şi reciteam nişte cuvinte auzite de la cei vîrstnici:
-- Mire cu mireasa
Pupă coştireaţa…
De-acuma am uitat sensul acestei strigături, dar ţin minte că, uneori, cîte unul din flăcăi se desprindea de urstita lui şi ne mai trăgea cîte-o mică chelfăneală, ca să ne treacă gustul de a face glume de prost gust pe sama altuia…
În zilele de lucru, ţaca Ioana trebuia să meargă la cîmp, s-o ajute pe mătuşa Efimia. Apoi, iată, că în asemenea zile de-acum hoinăream pe hudeţele satului şi făceam fel de fel de peripeţii împreună cu sora şi fratele. Cînd începea să ne doară picioarele ne aminteam de bunelul Nică, iar acolo îl întîlneam şi pe moş Dănuţă Şoltoianu. Bunelul ca bunelul, dar moş Dănuţă avea barbă, musteţe, ochi, bulbucaţi, şi o burtă cît toba ţiganului din fanfara colhozului. Pe el totul era mare: şi faţa şi ochii, şi burta. Gîfîia, se spriginea într-o cîrjă şi hodorogea ca o căruţă stricată. Bunelul se prefăcea că-l ascultă, dar cînd scăpa de el ne spunea:
— De cînd îl ştiu, Dănuţă aista are un pîntece plin cu minciuni!
Venea iar rîndul verişoarei Ioana să mă ducă la păscut, cum zicea sora mea. Ne plimbam noi împreună, pînă ajungeam în Fundătură, la casa ei adică. Pe drum era una ,iar acasă -- cu totul alta ţaca Ioana. Vară, năbuşeală ori caniculă cum se zice acum moldoveneşte, da ea mă trage în casă, mă pune pe prispa dintre sobă şi cuptor şi-mi începe a citi dintr-o carte întitulată năduhos “Caftan frumos cusut pe dos”. Apoi îmi spune poveşti şi snoave ruseşti despre Fiodor

Belkin şi Ivanuşca Duracioc. Cînd mătuşa Efimia ne-a prins aşa citind şi ascultînd în casa ei, şi-a pus mîinile în şolduri şi vorbi apăsat să citim alte poveşti, pentru că a zis ea, din români ne-au făcut moldoveni ca să le citim toate prostiile şi să ne facă şi pe noi ruşi. Ea o învăţase pe ţaca de la vîrstă fragedă să brodeze, să împletească la horboţică, şi pentru că mai avea o ţîră de carte, de la "primul rus", să citească cărţi străine. Da verişoara a schimbat repede placa şi începu nu a citi ci a-mi spune poveşti populare româneşti despre Ileana-Cosînzeana, Făt Frumos, Sfarmă-Piatră, Strîmbă-Lemne, Stau-Palmă-Barbă-Cot, care, chipurile în căutarea unei vieţi mai bune pentru oameni taie cu sabia cele trei capete ale balaurilor, eliberează soarele de sub ocupaţia ţarului alb… Era domnişoară frumoasă var-mea. Parcă o văd şi acum cu un păr negru, lung, împletit într-o gîţă trecută peste umăr, îmbrăcată la modă, cu fustă şi taioraş, purta pantofi cu prim, un fel de blăniţă lîngă şireturi. Nu ştiu de unde luase moda ca la sărbători să poarte un buchet de flori în mînă, ce păreau că o înfloresc şi pe dînsa. Amarnic o curtau flăcăii cu toate că ea era mereu cu mine, iar mama spunea că ţaca, iaca-iaca are să se mărite. Aş fi vrut să mă însor eu cu dînsa, dar nu-mi ajungeau ani, că însurătoarea asta, mama ei de însurătoare, nu-ţi permite să te căsătoreşti cu verişoarele cu toate că ţaca Ioana îmi răbda toate capriciile şi mă învăţa cu răbdare multe poezii,poveşti, snoave, cîntece, ghicitori… Asta pe de o parte. Pe de altă parte, însă, verioşoara mă iubea ca pe copilul ei...La înfăţişare era toată moş Tudose, tatăl ei, decît caracterul i se trăgea de la mătuşa Efimia, care avea o voce molcăluţă, mişcări domoale şi, de fiecare dată cînd veneam la ei în ospeţie, mă aşezau la o măsuţă, cu trei picioruşe. Moşii mei au avut cinci copii. În afară de verişoarele Ioana şi Dora, mai erau şi doi verişori: badea Colea şi badea Fiodor. Una, Liduţa, cică a murit în floarea vîrstei şi au înmormîntat-o în rochie de mireasă şi au petrecut-o în ultimul drum cu mai mulţi preoţi, dar şi cu muzică. Nu cu mult timp înainte de a mă face eu mare, copiii-verişori s-au împrăştiat pe la sălaşurile lor. Fiodor s-a căsătorit îndată ce-a fost lăsat la vatră din armată, şi-a făcut casă sub pădure, în Lunca şi, curînd numai aud că am de la el cîţiva nepoţi. Badea Colea,în copilăriei păţise ceva la un picior şi rămîsese calic dar şi-a găsit repede petec pentru sac. S-a căsătorit repejor şi el. Cum s-a văzut împerechiat a şi plecat să trăiască la consoartă, în satul vecin, Verejeni. Din cauza nurorilor în familia lor apăruseră şi probleme, dar prezenţa mea în casa mătuşii totdeauna era aşteptată şi dorită. Ţin minte, cum în poarta casei, lor la cele două fîntîni oameni veneau să-şi adape caii şi boii de tracţiune. Drept vă spun că pe mine mă îngrijora lucrul acesta, mai ales după ce am văzut cît de repede mi s-au însurat verişorii. Venea rîndul verişoarelor. Şi putea să se întîmple să vină la cele două fîntîni un crai călare pe cal bălai, s-o vadă pe ţaca Ioana cît e de frumoasă şi să mi-o fure.
Atunci cine avea să mă mai plimbe pînă lîngă magazin, să mă ducă la bibliotecă, apoi să mă poarte pe lîngă medeanul din preajmă, unde flăcăii satului se jucau de-a bîja sau de-a bătaia, o joacă ce se aseamănă foarte mult cu beysbolul american.
Vă mai întreb odată, cine în zilele de duminică o să mă vîntuiască pe şesul din marginea satului, unde primăvara, cînd înverzea iarba, păşteau turme de oi, se hărjoneau mieluţii şi cîrlanii brumării, iar prin tufele de papură galbenă zburau zglobii cărăbuşi cafenii. Pe drumul ce şerpuia dinspre podul Ciulucului veneau spre sat carele trase de boi încărcate cu iarbă cosită în luncile Bălţatei şi Brânduşii sau de lîngă stufăriile din preajma "fîntînii lui moş Nică". În tinereţe bunelul săpase acolo o fîntînă cu apă gustoasă. Avea fîntîna un colac de lemn, o tuciuriţă din care trecătorii îşi potoleau setea. Au fost şi cazuri, cînd căruţaşii, după ce-şi potoleau setea la fîntîna bunelului, îşi continuau calea pe la Podiş şi Hîrtop, în harabare avînd panere cu fructe, struguri, varză şi harbuji. Ţaca Ioana primea în dar de la dînşii cîte un strugure sau cîte un măr şi, apoi le împărţea frăţeşte cu mine. Mi se părea că împreună cu ea fructele dăruite sînt mai gustoase. Dar dacă se mărită ea, ce mă fac eu fără dînsa? Puteam eu să admit căsătoria ţacăi Ioana cînd ştiam că numai cu dînsa am avut norocul să ne întîlnim cu mai multe femei care se holbau la mine, dar o întrebau pe dînsa:
--Al cui e copilul ista atît de frumuşel?

— A lui badea Victor şi a lui ţaca Vera, răspundea verişoara.
— Ce copil volăneţ, numai să nu fie de deochi. O s-ajungă om mare ca tătîne-su, ziceau unele femei, netezîndu-mă pe creştet.
Altele mai clănţoase, mă luau peste picior nu numai pe mine, dar şi pe părinţii mei, mirîndu-se zeflemitor:
— A-a-a! Al lui madomnu?! Cel care merge toată ziua cu curu-n bitcă!
Eram încă mic să le înţeleg pe toate. Dar alături de verişoară, de bunel, de părinţi, soră şi frate am început şi eu încetul cu încetul să aleg grîul de neghină.
De ce să nu recunosc că alături de verişoară, eram nu ştiu cum altfel. Ea ştia a-i pune la punct pe-acei care întreceau măsura cînd venea vorba de familia noastră.Împreună cu ea mă bucuram mai mult de frumuseţile vieţii. Cu dînsa mă bucurau zilele, serile, dimineţile, căci eram om din neam de gospodari şi de viţă veche, deci, şi cu un viitor pe potrivă. Soarele, care răsărea în geamul casei, de-asupra Lipăgăului mi se părea fermecător, ca şi luna în nopţile răcoroase de toamnă. Stelele străluceau ca diamantele, semănînd peste viaţa mea pulbere romantica de lumină. Era mult soare, mult cer şi voie bună în jur! La acei ani satul încă nu era electrificat, dar sovieticii adusese un motoraş, care producea prin bîzîitul lui monoton, energie îndeajuns ca să asigure cu lumină casele oamenilor, fermele colhozului de peste gîrla Ciulucului. Tot la marginea satului, nu departe de casa nanului Maftei Druţă, vărul lui tata, era o fîntînă arteziană cu apă foarte bună, căruia sătenii îi ziceau “la poampă“. Pînă a mă îndrăgosti de ţaca Ioana mama mă purta într-o rochie lungă şi largă. Sora mă ducea la poampă şi, în zilele de vară arunca cîteva căldări cu apă rece peste mine, după care buhăiam supărat. Mai devale de casa lui Ion Duţă şi el, dar poreclit Florean, spre marginea satului, era casa Tatianei lui Petrea şi a babei Anghiloaia, două femei care mi se păreau una mai bătrînă decît alta cu feţele albe, coşuroase. Zile în şir stăteau cu coatele sprijinite în creasta porţii de la ogradă şi făceau caracteristici orale trecătorilor nevinovaţi. Era mama şi cu fiica. Tatiana, avea în sat faima de croitoreasă. Era o femeie josuţă şi durdulie. I se zicea “a lui Petrea”,fiindcă o vreme concubinase cu Petrea Platon. În ograda celor două femei era mult troscot, iar în pragul casei creşteau doi copaci bătrîni, încovoiaţi, cu mere tari ca piatra şi acre de-ţi strepezeau şi sprîncenele ochilor. Baba Anghiloaia ţinea mult la copacii din ogradă şi toamna aduna cîteva panere cu fructe pistruiate, iar cînd dădeau zăpezile, pe la Postul cel Mare, ne chema cîte pe unul dintre copii şi ne miluia. Mai gustoase mere ca ale ei nu existau în tot satul. Peste numai cîteva luni acele mere se făceau mălăieţe, galbene, aromate. Baba Anghiloaia, purta rochie lungă, pînă la călcîie şi se îmbrobodea cu o şalincă neagră ca să i se vadă ochii tulburi, faţa uscăţivă. Se zicea că a fost cîndva o femeie foarte frumoasă, a argăţit la boieri şi a umblat la...hotel, adică la bordel , ducă-se pe pustii. Baba nu se supăra cînd auzea asemenea replici, ci numai tremura din cap şi zicea:
— Cum mi-am huzurit eu tinereţea la Tecuci şi Fălciu voi vă ve-ţi căca, l-îţi mînca şi tot aşa nu-ţi trăi...
Într-o zi la poarta acelei case s-a adunat puhoi de lume. Nu era lucru de glumit. Dinspre Teleneşti sosi un autobus. În văzul sătenilor, Tanea lui Petrea a fost...arestată şi dusă a fost…De la înălţimea zilei de azi, în virtutea că mai exercit profesia de om al legii, intuiesc că a fost condamnată, pentru viaţă parazitară, lege penală, care exista la comunişti…Dar să revenim la acele îndepărtate timpuri. Nu mult după prăpădul acesta pe baba Angheloaia au dus-o la azilul de bătrîni. N-am mai alfat şi nici nu am avut de unde să aflu în care colţ de lume s-au prăpădit acele două femei ale copilăriei mele. S-a zvonit numai, aşa, aiurea,precum am mai menţionat, că Tanea lui Petrea a fost judecată chipurile pentru că a dus un mod de viaţă parazitar... Se mirau toţi sătenii ştiind că era o iscusită croitoreasă şi nu numai o gospodină din Ineşti, se bucura de lucrurile făcute de mina ei…Paraziţii adevăraţi conduceau ţara sovietică multinaţională. Gospodăria lor a stat pe gînduri, fără de stăpîn, pînă cînd vecinul

Ion Florean strică ambele case din ograda cu troscot şi pe locul lor ridică o casă nouă, mîndră şi frumoasă.
Peste drum, de Ion Florean era casa Foniculesei, altă bătrînă grebănoasă, cu părul lung, cărunt, mereu nemulţumită, certuind întruna. Era poloneză de obîrşie şi vorbea pocit româneşte. Se vede că a fost căsătorită cîndva de vreme ce avea un băiat şi o fată şi ducea o viaţă închisă, ferită de ochii lumii, plină de mistere. Umbla prin grădină tot speriind cîinii şi găinile vecinilor, care îi săreau gardul. Uneori, indignată, înjura în limba poloneză. Cu tufe de liliac în pridvor geamurile casei erau camuflate cu obloane, dar era acoperită cu şindrilă şi aveam impresia că nu-i calcă pragul nimeni dintre săteni.Ţin minte că mă apuca şi pe mine curiozitatea de a vedea cu ochii proprii ce are ea în casă cum şi din ce trăieşte, cum îşi duce modul de viaţă.Curînd copiii ei au plecat la învăţătură şi bătrîna rămînînd numai cu cerul şi pămîntul s-a făcut zgrepţuroaică. Purta un bariz negru, ciuruit de vreme, rochie lungă , slinoasă, se încălţa cu aceeaşi caloşi murdari şi iarna, şi vara. În schimb avea zmeură gustoasă în grădină, crenguţele cărora ţîşneau printre nuielile gardului. Cînd ne apropiam de gard să gustăm din pomuşoarele roşii dînsa prîndea să strige la noi ca la pojar...Uneori se lua după noi, da noi nu ne temeam de dînsa şi o opream în hudiţa lui moş Grigore Mereuţă, împroşcând-o cu bulgări… Baba cloanţa Foniculeasa din Polonia a trăit mulţi ani, dar la nunta uneia din verişoarele mele, ţaca Ileana, deşi nepoftită de nimeni a fost la pregătirea găluştelor şi la împodobirea meselor. Spun lucrul acesta pentru că eu n-am fost la acea nuntă, dar lumea care a fost şi a văzut-o pe Foniculeasa jucînd zestrea şi acum îşi aminteşte şi vorbeşte ca despre revoluţia bolşevicilor din octombrie-noiembrie 1917.
****
Prietenii mei de copilărie din mahalaua noastră au fost, staţi să vi-i număr: unu-- Ionel, doi-- Volodea lui Agache Tîrsînă, trei,patru,cinci-- băeţii lui Anton Ţurcanu, şase-- vărul Pavel a lui mătuşa Tanea şi Manole Bostan.Pe lîngă toată gloata se mai adunau băieţii lui Vasile Bahrii,a lui nanu Maftei Druţă, vărul lui tata, copii lui Petrea şi Oana Şoltoianu, finii de cununie a părinţilor mei, precum şi Mişa lui Vasile şi Aniuta Cănăţui, poreclit Cosor. Am vrut să-mi fie prieten şi Trăsnea, cel de la Humuleşti, dar ruşii au tăiat Moldova pe Prut , au ridicat cortina de sîrmă ghimpată şi-a zis că moldovenii îs ruşi, nu români. Mare trăsnaie cu Trăsnea al nostru, al tuturora. Şi dacă n-am putut să mai am un prieten, I-am preţuit pe iştilalţi şi pentru acela. Deaceea vă şi spun că în preajma casei noastre , de la o vreme , într-un sarai lung, colhozul ţinea herghelia de cai.Nişte cai frumoşi, suri , roşii şi negri. Îngrijea de herghelie badea Fiodorică Mereuţă, poreclit nu ştiu de ce Teşmechi. De altfel, o fire cuminte, hazoasă ca un orfan, rămas fără mamă şi tată de mic copil. Spriginea pervazul geamului din grajd şi ne cînta la fluier doine şi cîntece de jale. Ne împăcam bine cu el. Ne dădea voie să netezim caii, să-i ducem la păscut şi la adăpat la gîrla de pe şesul din marginea satului. Ne urca chiar el pe cîte unul călare. Odată mi-am zis să trec Ciulucul călare pe cal. Dar n-am putut, fiindcă în vecinătatea grajdului de cai, cum spuneam se afla şi cîrmuirea brigăzii, unde tata îşi avea biroul. De făceam o mişcare nechibzuită, la sigur că tata era măturat de raicom din biroul lui. Mie n-avea ce să-mi facă partidul, că eram feciorul mezin al părinţilor.Dar lui tata…
Acum ţineam să vă spun că mai la vale de casa noastră mai era şi fierăria lui moş Lucache Roşu, care, deşi era de-o seamă cu veacul mînuia cu dibăcie ciocanul pe nicovală, potcovea caii, întindea obezile peste roţile căruţelor. Lîngă cîrmuire, pe mică pe ceas se prezenta un spectacol cu diverse scene din viaţa cotidiană a satului. Oamenii veneau aici să se plîngă, să caute dreptate şi sprijin.Pesemene nu ştiau că dreptatea e la fundul mării, dar Moldova era atunci, ca şi acum, lipsită de mare…Veneau, începînd, să zicem, cu femeia care şi-a prins bărbatul cu alta în pat şi terminînd cu cine credeţi -- cu miliţianul de sector, care aducea, hai să le zicem, şi acestora pe nume -- hoţii prinşi la furatul găinilor. Nu se întreba de ce oamenii fură unul de la altul, miliţionerul, dar îi aducea aici să facă spectacol de teatru. Tata, pe lîngă funcţia de brigadier, mai avea şi una obştească. Era preşedintele veţi fi auzit de judecătoriile

tovărăşeşti comuniste. Apoi tatăl meu a fost preşedintele unei asemenea instanţe judecătoreşti. Vă rog să nu rîdeţi pentru că atunci, cînd venea momentul să se soluţioneze vreun conflict de judecată, într-o sală mică, cu scaune lungi se adunau de la mic la mare, să fie martori oculari la cele mai amuzante sau prozaice scene din traiul sătenilor. De la o vîrstă fragedă vedeam ce se petrecea în sala judecăţii, urmărîndu-le pe toate de-afară, prin fereastră. Cineva din săteni stătea pe banca acuzaţilor, iar la masă — componenţa instanţei de judecată, în mijlocul cărora era, desigur,tata. El promova o tactică impresionantă de soluţionare a cazurilor de conflict, încît satul ,pentru această ispravă începuse,cu mici excepţii să-i poarte o deosebită simpatie.Numai unele persoane, pe care nu reuşea să nu le pedepsească, îl bîrfeau şi-l ameninţau cu răzbunarea. Mama plîngea, rugîndu-l pe tata să se lase de această misiune, dar fără nici un rezultat. Eu cu ceata mea de prieteni am tras învăţăminte din munca lui tata şi n-am devenit nici unul din noi hoţi sau beţivani. Eu personal, m-am făcut chiar jurist de specialitate. Atunci, în zilele de joacă, împreună cu ei băteam mingea pe şes pe terenul de fotbal, sau îmi plăcea să mă joc de-a cocostărcii, care consta în aruncarea dîrjalelor în văzduh şi după ce se loveau cu cea ale prietenului meu, distanţa ce se măsura dintre beţele căzute, ne duceam unul pe altul în spate.La acele timpuri mai era joaca de-a beţişoarele, de-a blanca, dar după sărbătorile Crăciunului, întreg satul de copii şi flcăcăi, se adunau pe toloacă, în grupuri ca să joace în arşici.Aceste costiţe, de la încheieturile meilor şi ale iezilor, mamele noastre, după ce le uscam pe sobă, ni le vopsea în diferite culori şi în pasiunea jocului, aducea în rîndurile noastre multă satisfacţie sufletească.Cel care cîştiga la jocul de arşice, şi se învrednicea cu cîte o torbă de costiţe, devenea vestit în întreaga mahala. În mijlocul satului, se făcea un fel de competiţie, campionat local. Joaca se practica cu o mînă sau cu două şi, cel mai iscusit jucător manevra acele costiţe cu dejetele, adunînd cît mai multe piese în torba lui…Despre joaca în arşice, astăzi nu-şi masi aminteşte aproape nimeni la Ineasca. Doar în “Amintirile din copilărie” a lui Ion Creangă se mai aminteşte... În acea vreme, pasiunea jocului, însă, continua în masă pînă pe la sfîrşitul primăverii, mai ales la păscutul oilor şi al vacilor, ca să se încheie doar spre vară…Joaca ne unea şi ne crea prilejuri în plus pentru comentarii şi planuri de viitor împreună cu prietenii de copilărie.

Iată aşa prieteni am avut. Nici unul trăsnit pentru că cu Trăsnea n-am avut cum să mă împrietenesc. Dar să nu anticipăm pentru că, vorba ceea, cuvîntul din poveste, înainte mult mai este. Ştiu bine că, odată şi odată, cortina de pe Prut va fi ruinată (aşa credea şi tata),că a fost pusă de Stalin, nu de Dumnezeul nostru.

****

Dincolo de grajdul de cai stătea ca ţintuită o gospodărie mare, în care locuiau prietenele mamei-- mătuşa Grăchina, cea care a sfătuit-o să mă scalde în apă fiartă cu beţe din cuib de cocostîrc, cu bărbatul ei, moş Grigore, apoi fiica lui — nana Vera cu nanul Vasile, iar peste o hudiţă era casa nepoatei lor — nana Fiodora şi a nanului Ilie Druţă, care aveau o casă de copii, unul mai mărunţel decît celălalt. Mergeam adeseori la ei, împreună cu bunelului Nică, care era de un leat şi prieten bun cu moş Grigore Purice, pe care satul, deja am pomenit, îl supranumise nu ştiu de ce moş Tremurici şi moş Ţîntirim. N-aş fi adus vorbă de aceste gospodării, între care se mai afla fîntîna cu cumpănă a lui moş Aftene, dacă nu erau pentru mama adevărate locaşe de refugiu sufletesc, repere de sprijin în cazul necazurilor multe ce se abăteau asupra capului ei. În jurul casei lor era o grădină cu prăsazi bătrîni, roditori şi încă, pruni, aguzi şi meri rotaţi. Într-un colţ al grădinii, mai spre fîntîna lui moş Aftene, se ridica o răstignire din piatră cu chipul Mîntuitorului, la care de sărbătorile sfinte mătuşa Vera punea şi aprîndea candela. Mi se părea un loc de o adevărată înălţare cerească.

Dacă eram cuminţi şi nu făceam nazuri niciodată, bătrînii din acea gospodărie niciodată nu ne interziceau să ne înfruptăm şi noi cu fructe din grădina dată de Dumnezeu lui Adam şi Eva. Moş Grigore era cam de o seamă cu bunelului Nică, poate oleacă mai mic, dar se dărîma cu repeziciunea fulgerului. Aproape că nu vedea, păşea anevoios pe picioarele de lemn ale

cîrjelor, aproape de i se vedeau în zare pielea şi oasele. Degetele de la mîini îi erau îndoiate,înţepenite.
Dacă aş fi fost eu statul sovietic i-aş fi dat o pensie bunicică şi o copilă să-l îngrijească cum fac moldovencele noastre cu bătrînii din ţările europene în ziua de azi ca să-şi cîştige o bucată de pîine pentru copii lor.De multe ori mergeam cu bunelul la el în musafirie ca să văd o scenă mai dihai ca la teatru. Vorba e că, moş Grigore mai era şi surd. Bunelul îl întreba una, iar el pribluind ce-l întreabă bunelul, începea să-şi povestească istoria vieţii de la ţarul Nicolai, apoi la Stalin, la Hitler şi Hruşciov… Bunelul îi striga în ureche că nu de draci l-a întrebat, ci de Dumnezeu şi de Isus Hristos, Fiul care a fost răstignit de Iuda, ş-apoi a înviat ca să ne fie iertate păcatele. Moş Grigore dădea din cap în semn că înţelege bine ce-l întreabă bunelul, dar continua să bolmojească aceiaşi istorie cu nemţii şi ruşii care i-au stricat toată viaţa pentru interesul lor meschin de a împărţi şi conduce lumea. I s-a promis marea cu sarea şi comunism i-a promis că au să-i facă, adică un fel de rai al bolşevicilor, dar acum, iată, nici pensie nu-i dau.
Stăteam la dînsul pînă înopta, mîncam fructe de nici apă nu ne trebuia Apoi plecam prin noapte acasă . Bunelul îmi povestea cîte ceva din istoria neamului nostru românesc, apoi nu ştiu de ce înjura pe nu ştiu cine, iar eu vedeam cerul şi românii din toată lumea încolonaţi pe Calea Robnilor, aducîndu-şi acasă Ţara furată de imperiile tuturor releleor de pe pămînt.
-- Mi-i drag să vin la dînsul, zicea bunelul cînd ajungeam aproape de casa lui. Am flăcăit împreună, şi parcă îmi este mai uşor pe inimă cînd îl văd. La restul de lume cînd mă duc, nu pot să mă înţeleg ca şi cu Grigore… Ceilalţi de-acuma nu mă mai iubesc aşa…El e din vremurile mele…
Precum am mai spus moş Grigore şi mătuşa Grăchina aveau o fiică, Vera, trecută şi ea de 70. Avea o faţa mare, pătrată, un ningel păros pe barbă, iar la gît purta mergele galbene , măşcate şi zicea că ele alină durerile glandei tiroide. Vocea ei te înspăimînta de detunătoare ce era, cînd se răstea la noi, simţeam cum curge lichid fierbinte printre picioare.:
— Biribantule! tuna ea. Dacă te găbjesc îţi fac curul ca ciurul, că eu nu-s dusă la biserică!
Dar dejeaba zicea cum tuna, pentru că în realitate, era de-o bunătate rară. Căsătorită cu nanul Vasile Sajin a avut o singură fiică, pe nana Fiodora , poreclită “broscuţa”, probabil, pentru că năştea cîte doi copii pe an. Îl aducea pe lume pe aista, cum îl chiamă, Ion, şi-l dădea lui nana Vera şi lui nanul Vasile, “de suflet “. Apoi la o săptămînă-două aflai că a mai născut unul şi iar l-a dat de suflet, pe celălalt, zburătăcit,, aducîndu-l la gloata de-acasă. Mergeam adeseori la nana Fiodora şi mă jucam cu copiii ei: Galea, Maria, Nicolae, Ion, Mihail,Vitalie, Eleonora, Pavel, Petrică…Tot pomelnicul din cartea popii. Da nana era mică de statură,nu prea se cunoştea dacă este sau nu gravidă, şi nimeni nu se încumeta să ghicească cînd o să mai aducă un peşte pe lume. Cînd auzea că a născut, satul se îngrozea şi zicea :
-- Iaca Fiodora Broscuţa s-a mai căcat odată în casa statului, cea de rodom. E … o fabrică de făcut copii, nu alta!
Bărbatul ei, nanul Ilie Druţă, se mîndrea că are soţie mamă eroină în ţara asta care prima a trimis un sputnik, apoi şi un om în cosmos. Lucra tractorist în colhoz şi adeseori ne plimba cu tractorul prin sat, vrînd parcă să demonstreze că noi sîntem viitorul luminos al naţiunii! Pînă la urmă nana Fiodora avea ograda plină de prichindei şi toţi ziceau că au să devină ca tatăl lor, mecanizatori…Mă jucam cu mare plăcere cu copiii nanei Fiodora , dar ascultam ce vorbesc bătrînii. Cu vocea sa stinsă Moş Grigore ne povestea cum atunci, cînd era tînăr s-a dus odată la Chişinău să vîndă o vită, dar s-a întors cu mireasă. Orăşeanca de altă dată, precum v-am spus mai sus, era acum,mătuşa Grăchina, şi a uitat pînă şi cum o chema cînd s-a născut rusoaică. Numai cînd se întîmpla să-i trecem pe dinainte se enerva şi ne numea Ţurulnici, ce o mai fi însemnînd acest cuvînt. Dînsa ca şi moş Grigore, era muncitoare. Cînd au îmbătrînit îi vedeai alături mereu, ca două păpuşi, curăţei îmbrăcaţi, trebăluind pe lîngă casă. Abea mişcîndu-se, de ani lucrau via din grădină: negrăbiţi, toată vara o curăţau, o cotorau, o ciuntau

iar toamna strîngeau roada, făceau vin, beiau cît beiau şi o luau iar de la început. O singură dată i-am văzut stînd jos pe un ţolişor, sub ramurile pomilor, fără să schimbe o vorbă unul cu altuil. În felul acesta, păzeau via de invazia copiilor din mahala, pentru care grădina lor bogată era ce se cheamă la Ineşti o mană cerească. Vasăzică, stînd pe ţolişor ei credeau copilăreşte că păzesc via şi livada, da noi de ici ne umpleam sînul cu fructe şi struguri şi mîncam de ne dălăceam. Mă mira cum de vede moşul toate, în vreme ce mătuşa Grăchina îl căina că este orb?! Îmi părea interesant să văd şi să constat la faţa locului cum bătrînii puneau laţuri în gardul natural din cătină şi prîndeau cîinii vagabonzi şi motani, iar pe noi, copiii nici nu ne observau cum le furăm fructele şi poama. După ce băteau potăile cu o vărguţă de dracilă îi slobozea din prinsoare, lăsîndu-i să fugă schiolălăind spre rîpa lui Sîrîsîcă, urmărîndu-i din urmă mulţumiţi nevoie mare.
Pe noi, însă, nu ne-au prins şi nu ne-au bătut niciodată. Oare nu cumva au făcut-o în adins, pentru că aveau părinţi, moşi şi strămoşi morţi ca de cînd lumea. Poate ne lăsau în adins să furăm şi să mîncăm de sufletele celor morţi! Tocmai hăt tîrziu am simţit în inimă o îndoială dacă sufletele celor morţi primesc bunurile furate. Ei doar n-au fost colhoznici şi n-au predat la stat toate roadele pămîntului ca să moară de foame ca noi.
Cel mai harnic dintre toţi bătrînii mi se părea nanul Vasile, bărbat josuţ, dar îndesat. Purta o cuşmă ţurcănească şi şarovari, încît îmi lăsa impresia că seamănă cu un sultan turc de pe tablourile peredvijnicilor. Pînă la adînci bătrîneţe, mergea sprintenel pe bicicletă rătăcindu-se, ba pe malul Ciulucului cu fatca prinzînd peşte, ba în întinsul cîmpiilor numite de săteni Brînduşa şi Balţata de unde se întorcea încărcat ca o albină cu de toate de-ale mîncării ca să astupe gurile numărului necunoscut nici de Dumnezeu al nepoţilor. Dacă n-ar fi avut bicicletă ar fi fost nevoit să care cu tobultocul în spate toate cele ce lua din lanurile colhozului ca să-şi hrănescă nepoţii şi pe toţi ai casei.
Iar noi, avînd şi alte griji zilnice ale copilăriei, mai intram şi în zilele de sărbătoare, cînd, după ce eram siliţi de părinţi a ţine postul, cete de copii mergeam la biserică ca să ne împărtăşim. Adeseori mergeam cu mama şi semenii mei din mahala, împreună cu nana Vera şi o parte din nepoţii ei. Ţin minte cum am încercat să schimb rînduiala stabilită de bătrîni. Dacă preotul ne ţine flămînzi pînă în dricul amezii, fără să ne grijească, apoi eu n-o să pot răbda. Am să mănînc ceva să-mi astîmpăr foamea. În drum mătuşa, parcă ghicindu-mi gîndul, ne-a smotrit, zicîndu-ne ca nu care cumva, să mîncăm pînă a primi grijania:
--Ferit-a sfîntul! tuna iar vocea ei şi arăta spre mine: Mai ales tu, măi Borea. Să nu vîri lumea în păcate!
Mergînd la împărtăşanie, am tăcut tot drumul faţă de ea. Aşa s-a întîmplat că slujba bisericească a trecut răbdător de repede şi veni clipa spovedaniei. Atunci am făcut alta, mai boacănă. Preotul ne-a pus în genunchi sub poala patracirului, şi începu să cînte spovedia de iertare a păcatelor. Eu, băieţel bun de glumă, încă neprimit în colhoz, ia aşa-ia încetişor, pe neprins de veste bag mina în buzunărelul preotului, şi-i şparlesc ceasul mare, cu capac de argint şi cu ace aurite.Cînd popa şi-a încheiat cîntecul şi-şi făcea semnul crucii ca de obicei, eu am fugit afară din buserică de-am ascuns agoniseala într-o căpiţă de fîn din curtea busericii. După împărtăşanie, după ce am băut agheazmă, am mîcat nafură, potrivind că ne-am purificat sufletele de-a binelea,mai primind şi laudele rudelor asistate acolo, împreună cu ale mătuşii Vera:”Bine că v-a ajutat Dumnezeu!” l-am chemat cu mine pe Ion a lui moş Agache Tîrsînă şi pe Koliţă a nanei Fiodora de le-am arătat trofeul. Cînd veselia noastră a ajuns la culme, iată-l şi pe popa lîngă noi, căzut ca din cer găbjindu-ne pe toţi. Puţin spus că nu ne-a bătut ci numai şi-a luat ceasul şi s-a întors tăcut în biserică, pentru că tăcutul cela al lui îmi stă şi acum pe inimă şi mă apasă ca o povară de piatră din stîncă.
Nu vă spuneam eu că sînt om din gospodari cinstiţi şi harnici, care nu poartă nici o vină că timpurile s-au întors în aşa fel încît dacă nu furai mureai de foame. Deaceea vă propun: hai să

mergem mai departe să vedeţi cîte mi s-au mai întîmplat în copilăria mea zbuciumată şi cum zicea Ion Creangă, nevinovată.
******
Hop! că deja păşeam pe al şaselea an. Chiar aşa le răspundeam celor ce mă întrebau ce vîrstă am. Crescuse bine în mine marea slăbiciune de-a merge la apa murdară din rîpa cu malurile îmburuienite şi cu urzici înalte de lîngă casa unui sătean, zis Sîrisîcă. Probabil, pentru că trăia pe malul rîpei ce purta numele acesta de poreclă. Împreună cu alţi copii de vîrsta mea făceam toată vara acolo iezături şi mă întorceam seara acasă plin de noroi din cap pînă în picioare. Într-o săptămînă de zile calde prîndeam pe picioare cîte două-trei straturi de pui, lip şi de rapăn, pe care sîmbăta biata mamă abia de reauşea să mi le spele în covata de lemn, ţinîndu-mă cu capul între picioarele ei şi aşa obosite de atîta alergătură. Plus că eu nu mă supuneam ca alţi copii, ci mă zbăteam de durere şi ţipam de parcă mă înjunghia mama cu cuţitul. După aceasta eram asigurat pe încă o săptămînă înainte şi de acum prîndeam la minte şi nu ne mai duceam în rîpa lui Sîrisîcă. Apucam calea coclaurilor din Ponoare sau din Hîrtop, unde nu făceam pozne, dar ne jucam ca nişte copii cuminţi: de-a mijatca, de-a capra, de-a cocostîrcii, de-a untişorul, de-a cioarba, de-a bătaia... Şi cînd veneam seara acasă, iar ieşea că-s neatent cu mine şi nedisciplinat că aveam picioarele numai cu bătături şi înghimpături ca la ciobenii şi văcarii satului. Şi n-am mai prins la minte la cei şase ani ai mei, şi-mi pare că tot aşa am rămas şi după aceea. Îmi plăceau serile obositoare, dar şi atunci cînd mă trezea mama şi mă trimitea să mîn vaca la cireada de la marginea satului, preferam să-mi spăl picioarele prin roua dimineţii.De unde oare s-a luat în mine plăcerea de a aduna roua de pe ierburi cu mîinile să mă îmbăt criţă de vlaga fumurie a dimineţilor purpurii cînd soarele nici nu ne putea fi închipuit printre stelele ce-mi dădeau din ochii lor licăritori, iar luna lenoasă pleca la culcare după dealul îndepărtat al Molnicului. Ponoarele din apropierea Vîlcelei, căreia sătenii îi mai ziceau pe atunci şi Borta lui Dănilă, erau pline de coclauri şi lacuri mici cu ape cristaline şi cu flori multicolore, prin care galopau caii popii şi buratecii. Acolo, în preajma viilor şi livezilor bătrîne, în ierburile, numai bune de păşunat vitele, ne scăldam şi ne jucam toate jocurile nemîntuite de jucat de cei ce le născocise pentru noi. Printre hăţişurile rătăcite de cătiniş cu muşuroaie enorme pe care munceau milioane de furnici şi prin tufele dese de porumbrele cu mulţi culbeci din Ponoare, prîndeam şerpi. Aveam chibrituri la buzunar şi aprîndeam focul, puneam şarpele pe jăratec şi aşteptam să-şi şuiere de adio. Apoi,tot în acel jăratec coceam cartofi. Nu departe de Borta lui Dănilă era o fîntînă părăsită, fără colac de asupra şi iată că de acum coboram în fîntînă spriginindu-ne de pietrele din pereţii ei, luam apă cu şleapca şi beam să ne treacă setea...După ce ne mai astîmpăram şi foamea, numai ce observam că pe poticile adumbrite, ca din senin, apar cete de tîrgoveţi de la Teleneşti, băieţi de-o seamă cu noi şi de acum se declanşa un adevărat război pe platorurile cu iarbă verde. Luptau de se rupeau ruşii cu fracezii, nemţii cu ruşii, ruşii cu sovieticii… Dar viaţa rămînea păcătoasă cum a fost. De unde s-au luat toate acestea în mine şi în noi? Cînd adormeam le visam şi se repetau toate ca într-un caleidoscop. Iar cînd mă trezeam, simţeam că nu-s mai deştept numai că le luam pe toate dintr-un capăt, Doamne iartă-mă dacă poţi că eu nu mă pot ierta.
***
Prin anul 1960, am uitat ce vîrstă am, iar părinţilor le-a venit pofta să demoleze casa veche şi să construiască alta nouă mai aproape de drum, cu faţa spre soare. Am uitat să vă spun că pînă la aceasta, tata săpase fundamentul, adusese multă piatră de la Brînzeni şi cei care treceau pe drum, mai ales invidioşii se şuşoteau:
--Victor Druţă face un adevărat raimag!
-- De ce să nu facă, dacă-i nacealnic şi are de unde fura... Las” să facă că nu fură de la mine sau de la tine. Acum e colhoz…”La colhoz pe dealul mare, cine fură acela are…”
Cuvintele luate în ghilimele le-am spicuit dintr-un cîntec foarte popular printre sătenii mei pe timpurile copilăriei mele.

Ca membru de partid tata era mereu în centrul atenţiei, supravegheat,verificat şi controlat numai de cine nu-i era lene. De cum începuse construcţia casei noi, petiţiile anonime curgeau gîrlă la cîrmuirea kolhozului şi la raicom. Mulţi aveau dureri de cap: cum de Victor a lui Ion a lui Manolache, acest Madomnu sărăntoc din trecutul apropiat a îndrăznit să demoleze o casă veche şi să-şi contruiască alta nouă? De unde Madomnul are parale? Părinţii, însă, cu ajutorul neamurilor şi ale meşterilor şi-a văzut de ale lor şi către toamnă, deja ne mutasem cu traiul în una din odăile casei noi. Abea pusese uşile şi ferestrele, dormeam pe faţa casei, fiindcă nu dovediră să finiseze soba şi cuptorul. Luam un ogheal vechi, cu altul ne înveleam şi aşa dormeam toată familia la un loc: eu, fratele, sora şi părinţii ca în... komunismul declarat de Hruşciov, pe care aveam să-l ajungem în anul 1980. Şi atunci participam şi noi, copiii la lucrări, pentru că părinţii practic, nu dormeau toată noaptea. Ascultam pînă tîrziu vorbele lor, cu care se sfătuiau, se frămîntau cum să lege tei de curmei ca să le dovedească pe toate, ca nu cumva să ne prîndă iarna fără de acoperiş de-asupra capului. Ştiau că lemne de foc şi nutreţ pentru vacă şi oiţele din ocol vor găsi ei cumva. Dar cum să construiască sobele şi cuptorul? Odată, iată-iată să ne prîndă somnul dulce, dar nu dovedim să adormim că ne pomenim, în pragul casei cu un grup de bărbaţi, cică din comisia de împuterniciţi, cu misiunea de a controla bîrfele dintr-o scrisoare anonimă,în care tata era învinuit de comiterea unor furturi din hambarele colhozului... Mama începea să plîngă, iar controlorii, aprîndeau lampa de gaz şi cotrobăiau saraiul, podurile şi toate celea. Pînă la urmă se duceau cum venise. La două-trei zile iar veneau, iar controlau şi pentru că erau cu zece clase sovietice , comsomolişti sau partiinci, nu ştiau, sărmanii nici să scrie nici să citească. Îl rugau pe tata cu cinci clase româneşti să le întocmească un act necesar să le alcătuiască un document pentru darea de seamă. După ce documentul era gata , încingeau o beţie de vuia satul. Stau şi acum şi mă gîndesc cum regimul stalinist le-a sucit pe toate încît oamenii au ajuns nu numai să se mănînce , ci să se bea unul pe altul. Părinţii mei vedeau toate acestea, dar nu puteau să înţeleagă cum lucrează această maşinărie de ură totală. Cine nu poate dormi şi scrie donosuri neîntemeiate? Dacă tata se supuse şi suporta relativ uşor starea de lucruri ce devenise normă, apoi mama era cu totul alt om. Odată, văzînd că la poartă a apărut o nouă comisie nu se mai putu reţine. Se repezi de luă o cociorvă din ungher şi le ieşi în cale:

--Ce umblaţi voi cu nebuniile voastre măi bandiţilor! Trimăşilor! Să-mi pieriţi din ochi! Cărăbăniţi-vă, tot acum că de nu-- vă sparg capul sau vă stropesc cu benzină şi vă dau foc!

După aceasta s-au c-am rărit comisiile , dar nu înseamnă că au încetat bărfelele şi pîrîturile la noi în sat. Vorba ceea: boala din născare leac nu are. Ca şi mai înainte scrisorile veneau şuvoi la cîrmuirea colhozului, iar cîrmuirea dacă-i cîrmuire strîmbă, la ele şi le expediază în raion şi de acum tata e chemat acolo ca să fie hărţuit şi ameninţat în fel şi chip. Dar mamei nu-i spune, pentru că nu-i era numai soţie, dar şi mamă la copiii lui. Nu i-a spus cît nu i-a spus, dar odată vine acasă ca turtit de prostia oamenilor noştri din chiar cea mai apropiată vecina tatei de sînge. Îi mărturiseşte mamei că azi ,acolo la raicom i s-a pus la dispoziţie o jalbă asupra lui în care a citit următoarea frază: “ Aşa, că Victore, dacă nu te laşi de călărit şi furat lumea din sat, apoi n-o să te poată scăpa toate liudeile…” Acest cuvînt “liudei” mi s-a întipărit în memorie, căci nanul Mihail, nănaşul de cununie al părinţilor mei îl învăţase la Sanct-Petersburg, unde fusese cu războiul iar, în timpul blocadei celei de-a doua metropole a Rusiei, îl folosea destul de des, atunci cînd, cînd se referea la opinia unui grup de oameni.

-- El e! E vorba lui, vrăjmaşul! sări mama revoltată.

--Dar nu-i scris de-al lui, o linişti tata. L-am controlat bine.

-- Păi că el nu prea ştie carte, prizăritul. A dictat cuiva textul şi-i gata treaba.

Ştiu bine că n-o să mă credeţi. Ascultam dialogul părinţilor şi pentru prima dată am simţit că mi-i ruşine de neruşinarea altuia. Mi s-a coborît inima-n tălpi şi oleacă-n picioare, rugîndu-mă lui Dumnezeu să nu se confirme ceea ce mi-a auzit urechile. Dar Dumnezeu nu m-a auzit şi nu l-a iertat pe cel care era nănaş nu numai nouă, copiilor, dar şi al părinţilor noştri.

La o zi două după aceasta l-am auzit pe tata , spunîndu-i mamei:
--L-am chemat ieri pe nănaşul la brigadă şi i-am dat răvaşul. Ştii că a muţit cînd l-a văzut şi n-a putut să scoată un cuvînt… Atunci eu l-am apucat de gulerul cămăşii şi i-am spus: "Liturghia! Precistania, răzdumnezeii mă-tii, de nănaş! Dacă mai faci o trebuşoară de-aceasta în viaţa ta, să ştii că-ţi scot inima din piept şi ţi-o mînînc de faţă cu tine, ai înţeles!"
Iat-aşa sîntem noi, moldovenii cei înstrăinaţi de ţara noastră şi de neamul nostru din moşi-strămoşi: influienţaţi de apucăturile celor ce s-au lăţit peste noi, ne mîncăm ca cîinii înde noi.
Mînat de necaz şi de ruşine în ziua ceea am plecat de-acasă fără să informez pe cineva.
M-am dus mai întîi la Ionel a lui moş Agache Tîrsînă, iar împreună cu dînsul nu ştiu cum s-a făcut că am nimerit la moş Fiodor Mardare, un bătrîn pîntecos, cu mustăţi mari, încovoiate, şi priviri şirete care locuia la marginea şoselei, într-o casă bătrînească acoperită cu stuf. Baba lui, dimpotrivă era mărunţică, adusă din spate, dar trebăluia prin ogradă ca o zvîrlugă. Bucuroasă, nevoie mare de piticii ei musafiri baba ne-a servit cu miere de albină, iar moşul, deşi se chema Fiodor, şi nu Ion avea harul de povestitor, şi ne-a spus atîtea poveşti, încît eu ţin minte o întîmplare povestită de el c-o familie de ţigani.
Cică, odată a murit un ţigan. Hoarda adusă de dînsul pe lume se înfăţoşează la preot şi ruptă de-atîta durere ce avea pe cap, se tînguiră prelung şi-i zise, ştergîndu-şi lacrimile din ochi:
- Tetea nostru ne-a lăsat poruncă cu limbă de moarte ca, atunci cînd va fi să-l ducem în ultima cale, sărmanul, să plătim cît nu face, dar să-l rugăm pe sfîntul părinte să-l lase o noapte să-şi odihnească ciolanele în biserică. Plătim cît nu face, au repetat ei.
Popa, ca popa, ne-a spus moş Fiodor, se gîndi la Dumnezeu, dar mai mult la buzunarul propriu. Aşadar, porunci s-aducă mortul, se foi în jurul sicriului cu cadelniţa împlînd biserica cu fum de ceară de-i ameţi pe ţigani, mai mult citi în ritm de rugăciune, un text religios dintr-o carte cu coperţile ferfeniţate, după care porunci iar celor prezenţi dorinţa lăsată de răposat, rugîndu-i pe toţi să-şi caute de trebi, pînă a doua zi dimineaţa… Dar, a doua zi, după ce a îmbrăcat odăjdiile popa s-a pus pe aşteptat ţiganii dinspre marginea satului. Aşteaptă un ceas, două. Nu vine nimeni, Poporul din sat se buluceşte în ograda locaşului sfînt, dar preotul nu se încumetă să deschidă uşa. Aşteaptă să vină oamenii cu mortul, care cum spuneam erau ţigani, ca să continuie procesiunea înmormîntării…Mai aşteptă o oră, două, trei. Pămîntul sfîrîia sup picioarele preotului. Cînd i-a crăpat răbdăul, de tot preotul şi-a aruncat privirile spre marginea satului, dar acolo nu mai era nici zare de cort, nici ţîpenie de ţigan. Noaptea plecase şatra cu tot ţigănăritul ei în drumul lor. Ce-ar fi putut să facă preotul? N-a avut încotro şi a înmormîntat buliharul din cheltuielile lui…Căci ce ar fi putut face?
Mi-a povestit moş Fiodor întîmplarea aceasta în copilărie, iar eu i-am dejghiocat tîlcul hăt peste ani. Vă zic, că este chip aşa s-o păţim şi noi, moldovenii, dacă nu prîndem la minte şi ne mai lăsăm minţiţi de cei care ne spun că nu sîntem români, că nu vorbim româneşte şi că nu ne tragem din aceiaşi rădăcină cu toţi românii. Este chip, aşadar, să murim şi noi şi să nu aibă cine să ne îngroape. Pentru că străinii sînt cointeresaţi, doar să te omoare nu să şi te înmormînteze creştineşte. Credeţi-mă, că vorbim de viaţă nu de moarte. Şi încă mai credeţi-mă, pentru că-s copil de-al vostru şi n-am nici un interes să vă mint. Ce-i cu interesul îmblă îngîmfaţi, spun minciuni şi scriu pîre, primind pentru treaba lor murdară saci cu bani de la străini. Aşa că hai oameni buni, să trăim şi să gîndim cu mintea moldovanului, cea de pe urmă.
… După ce termina de povestit moş Fiodor, ne pîndea hoţeşte cu privirile lui bulbucate, ne făcea un semn de atenţie şi după ce se încingea cu un brîu roşu la cămaşa cusută în stil naţional, scotea din sofcă vioara şi cînta o melodie mai duioasă decît alta. Alteori cînd îl supăra cineva, prîndea să ocărască prin grădină de-l auzeau oamenii departe de mahalaua lui. Noi, în asemenea cazuri ne tupilam după gard şi urmăream printre nuiele cum el se declanşează. Avea nişte cîini aprigi şi, în ograda lui puteai să intri, numai dacă îţi dădea voie el sau baba. Noi, pînă a intra la el, totdeauna îl strigam la poartă, sau ne strecuram privirile

printre gard să vedeam dacă este acasă. Într-o zi de vară, spre amurgite, ne-am dus la casa lui şi nici n-am ajuns la poartă, că auzim vocea lui plină de pretenţii:
-- Măriuţă, întoarce-te, Măriuţă în casă să continuăm şaga!..
-- Ptiu, bată-te Dumnezeu să te bată, răspunse vocea plină de mirare a babei. La anii iştea îţi ieşi din minţi cu totul…
Eu cu Ionel ne-am tupilat după gard, ca să urmărim ce se va întîmpla la casa omului. Moş Fiodor alerga sprintenel prin jurul casei fără de izmene, în cămaşă, cu un melesteu bălăbănindu-se între picioare încercînd a o trage pe babă înapoi în casă. Baba Măriuţa,însă, se oprea, privea cu ochii holbaţi la fudulia răzvrătită a moşneagului să nu-i creadă ochii, tot zmuncindu-se din mîinile lui vînjoase.
-- O să-ţi pară rău, Măriuţă, continua moş Fiodor. Asta se întîmplă rar că vreu plăceri…
-- Lasă-mă în pace, buhai bătrîn ce eşti,c-o să te rîdă mahalaua…
-- Măriuţă!Măriuţă, vină la plăceri. La plăceri, Măriuţă!… o tot tîra el pînă în prag ca s-o împingă pe uşa casei, înăuntru. Eu cu Ionel, am înţeles că am venit în musafirie nu la timpul potrivit. Cîinii după ce urmăriră acea scenă, cu ochii plini de blîndeţe, deodată au început să ne latre şi noi ne-am întors spre casă…
Odată am găsit-o pe mătuşa Măriuţa toată în lacrimi. Scosese odinioară plăcintele din cuptor, ieşi bocind în drum şi dădea plăcinte de pomană trecătorilor în memoria căţelei Murguţa care pierise în ajun…
Ne plăcea oricînd să fim la ei, deoarece la acea casă bătrînească mereu se întîmpla ceva. De la o vreme moş Fiodor începuse a se juca împreună cu noi, copiii de-a ascunselea, apoi se alătură şi mătuşa. Iarna amîndoi mergeau spre Teleneşti pe şosea, trăgînd o cotigă din urmă. Noi, copiii, ne urcam în cărucior şi ei ne plimbau mulţumiţi o habă de drum… Aşa continuă veselia cu moşnegii ceia vreo cîteva veri, pînă într-o bună zi,am auzit, mai întîi că a murit mătuşa Măriuţa, apoi şi moş Fiodor. Cîinii de la casă au fost duşi undeva, se închiseră obloanele la ferestre şi peste o vreme ograda deveni paragină.
La cimitirul vechi din Fundătură, stau şi astăzi două morminte modeste, de-asupra cărora stau prăvălite două cruci mîncate de vreme, iar negara unduieşte domol, parcă adiind de la o depărtare de ani vocea de bas a lui moş Fiodor:” -- Măriuţă! Fii ascultătoare şi intră în casă, că ne rîde lumea, Măriuţă…
--Ptiu, batî-te-ar rusaliile. S-o trezit armăsarul în tine?!răspundea speriată baba.Iaca înnebunesc la bătrîneţe bărbaţii iştea…”
Totuşi, cu toate greutăţile pe care am avut a le înfrunta , noi construiam neabătut viitorul luminos. În vara următoare părinţii au terminat casa nouă şi trebuie să spun, că era cea mai frumoasă din sat. Cu verandă, tindă, iatac, cămară şi casă mare, unde mama atîrnase pe pereţi lăicere şi covoare de la care aducea miros de naftalină. Pe o laiţă de lîngă garderobă prinse a aşeza în clituri ţoluri, veretce, păretare, războiae şi pînză albă de bumbac pentru prosoape, zestrea de nuntă a surorei. Între timp, sora întrată şi ea în treburi casnice îşi expuse pe pereţi propria realizare -- uzoare cusute în cruciuliţe şi la canava, cu diferite scene din povesti populare româneşti şi ruseşti. Conform unei tradiţii mai vechi, în colţurile iatacului şi al casei mari au fost atîrnate icoane cu chipul Maicii Domnului şi al Mîntuitorului, iar în toamna anului 1960 părinţii ne-au cumpărat de la Teleneşti un frate, zis Gheorghiţă, un copil dolofan şi chiar mărişor... Datorită lui vara ceea a fost frumoasă şi foarte roditoare. Fratele Ion, sora Ana şi eu dădăceam frăţiorul, rînduindu-ne pentru a-l purta în braţe prin ogradă. Mama i-a cusut scutece şi oghelaş din pînză de atlas colorată, pe frunte îi punea frunteraş. Îmi plăcea să-l port în braţe pe frăţiorul meu prin casa mare, lăudîndu-i bujorii de pe tencuiala zugrăvită a pereţilor. El înţelegea ce-i spuneam şi-mi răspundea cu priviri drăgălaşe, cu zîmbete largi... Nici n-am observat cînd s-a dus încă o vară din viaţa mea. Apoi trecu şi toamna şi iarna şi poposi o primîvară mai frumoasă decît altele Să vă spun de ce? Pentru că, într-o zi, sora Ana

şi fratele Ion au venit de la şcoală foarte impresionaţi şi veseli, l-au înşfăcat pe Gheorghiţă în braţe şi au început să danseze cu el prin casa mare exalamînd fericiţi:
— A zburat un om în cosmos! Omul sovietic, Yiurie Gagarin!
M-am bucurat şi eu de noutate. Mai mult, mi-l imaginam pe fratele Gheorghiţă zburînd în cosmos!
Dar se vede, nu i-a priit lui Gheorghiţă zborul cela a lui Gagarin, fiindcă spre sfîrşitul verii acelui an cînd nu împlinise decît vreo 10 luni, spre surprînderea tuturora, se îmbolnăvi rău de tot. În regiunea oblîncului, lîngă buric i-a apărut o hernie pronunţată, care îi producea dureri mari. Şi plîngea zi şi noapte. Boala lui progresa de la zi la zi, durerile nu-l slăbeau nici pentru o clipă. L-au dus la spital. Dar degeaba. Intervenţiile medicilor nu i-a fost de folos, nu l-au lecuit aşa încît l-au adus acasă… Ţin minte cum el răcnea şi pronunţa cuvintele :"Mamei, tatei!..." Într-o zi, întorcîndu-mă de la joacă am găsit-o pe mama, împreună cu o vecină, stînd lîngă laiţă, alături de Gheorghiţă şi îi ţineau lumînarea. Faţa fratelui era acoperită cu broboane de sudori, ochii îi străluceau de durere la lumina acesteia. Frăţiorul ne privea jalnic şi parcă nu vroia să se despartă de viaţa oamenilor, pe care o îndrăgise cu toate fibrele corpului său firav şi neprihănit. Într-un amurg de seară Gheorghiţă al nostru muri. S-a dus şi el în cosmos. Mama bocea de rupea hainele de pe dînsa, împreunînd mîinile la piept. Sora şi ea îşi despletise părul lung, încît eu m-am speriat de ele. Apoi s-a făcut linişte în casă pentru că pe frăţior l-au dus la otopsie, la Teleneşti, de unde l-au adus a doua zi. Nu mai sufla Gheorghiţă al meu. Stătea pe masă, cu mînuţele pe piept, îmbrăcat în şarovari şi în cămaşă albă. Aş fi vrut să-l facă mire. Dar nu l-au făcut. Mi se părea că doarme. Şi nu m-am înşelat, pentru că atunci cînd am încercat să-l trezesc, mama m-a zmuncit şi mi-a spus:
— Lasă-l în pace. El pleacă la Dumnezeu şi trebuie să doarmă înainte de drum.
De voie sau de nevoie m-a minţit mama. Asta aveam s-o constat a doua zi cînd eu am fost martor nu la plecarea lui la Dumnezeu, ci la coborîrea lui în pămînt. Înainte de drumul greu ce-l are, trebuie să doarmă...Pe lună o să-i fie mai uşor, lipsit de chinurile ce le-a tras pe pămînt...
Prima oară am văzut atîta lume în ograda casei noastre la înmormîntarea fratelui. M-a umplut un fel de mîndrie această adunare. De obicei la asemenea procesiuni mi se încredinţa a duce fie steagul, fie capacul sicriului , fie sfeşnicul sau colacii. De data aceasta mi s-a explicat că eu trebuie să fiu cuminte şi să nu mă implic în treburi pentru că decedatul e bucăţică din fiinţa mea. Deaceea în drum mă ţineam de Ileana lui Ştefan Bostan, o fată de-o vîrstă cu mine, care ducea şiragul cu colăcei: oleacă ducea ea, oleacă eu. Era o zi senină, în jurul turlelor albastre ale bisericii zburau hulubi albi. Fiind membru de partid, tata prima şi ultima oară a ezitat înainte de a intra în locaşul sfînt. Dar nu a avut încotro pentru că cel ce pleca era bucăţică nu numai din trupul meu, dar şi a tatălui meu. Aşa că el s-a aşezat în genunchi lîngă sicriul fratelui, a ţinut lumînarea aprinsă şi a ascultat rugăciunile preotului pînă la capăt... L-au înmormîntat pe fratele Gheorghiţă, în cimitirul din Fundătură, în preajma bisericii vechi, lîngă rudele părinţilor...
După aceea stăteam seri în şir, cu mîinile făcute pernă sub cap şi priveam ţintit la luna mare ce se ridica de-asupra Lipăgăului din faţa casei părinteşti, încercînd a-mi imagina siluieta micuţă a îngerului, Sfînt, pe nume Gheorghiţă pe care eu l-am legănat şi l-am iubit.Eram convins că, după ce va învia, fratele neapărat va veni pe acasă să ne spună cît de greu i-a fost să se rupă de pămînt şi să urce fără scară în Împărăţia lui Dumnezeu din cer ca să-i înlesnească această rupere.Mama, împreună cu bunelul Nică mă luau şi pe mine la biserrică, unde în memoria fratelui se citeau prohoduri. Totodată m-au învăţat a-mi face semnul crucii şi a rosti pe de rost rugăciunea "Tatăl nostru..." Mai spunîndu-mi că fără credinţă în Dumnezeu omul n-are nici o perspectivă. Adică, cum, m-am întrebat eu, comuniştii construiesc viitorul luminos, dar interzic oamenilor să creadă în Dumnezeu? Spun minciuni, nu-i aşa? Oricum, nu comuniştii

erau îngeri atunci, dar fratele meu Gheorghiţă. Şi nu ei erau cei cărora eu dădeam ascultare, ci mama, tata şi bunelul Nică.
Nu s-a păstrat în memoria acelui chip de înger nici o fotografie, dar de fiecare dată, cînd merg la cimitirul vechi, mă opresc dinaintea îngeraşului de marmură de la mormîntul Elenei Grubcevici şi-mi imaginez că anume aşa arăta în doar cîteva luni de viaţă, frăţiorul meu , Gheorghiţă.
****
Mare nedreptate a săvîrşit Dumnezeu, luîndu-l pe Gheorghiţă la el, fiindcă numai în casa noastră erau trei copii. În familiile mai tuturor măhălenilor noştri creşteau paralel cîte cinci, şase, şapte şi chiar cîte nouă copii.Toţi erau struniţi şi puşi la treabă: care cu oile, care cu gîştele, care cu vitele mari cornute… Ineştii mei, vatra mea iubită de la poalele codrilor o rupe înainte, dar mai zăboveşte în mrejele trecutului, pentru că vorba ceea, ce-I în mînă nu-i minciună. Aproape fiecare gospodar mai aveau căruţe trase de boi sau de cai. Copiii, dar mai ales bătrînii se speriau cînd auzeau cum uruiesc maşinile şi tractoarele colhozului. Sătenii, preferau să prelucreze pămîntul cu animalele. Din zori şi pînă seara tîrziu ţăranii se aflau la deal, îndeplinindu-şi cu sfinţenie menirea strămoşească pe cîmpurile de peste Ciuluc. Sleiţi de oboseală seara coborau la vale , veneau acasă, aducînd în căruţe harbuji şi zămoşi , bostani şi păpuşoi, seminţe de floarea-soarelui şi cîte izbuteu să adune din coclauri pentru necesităţile gospodăriei lor. Aici, acasă, îi aşteptau alte munci: hrăneau şi adăpau animalele şi orătăniile, făceau mîncare şi beau vin să le fie somnul adînc şi dulce. Şi nu ţin minte să fi auzit vreodată pe cineva, plîngîndu-se că i s-a furat ceva. O, cît aş da azi să-mi mai vină odată rîndul şă păzesc oile ori, cel puţin să mă trimită mama să duc mîncare ciobenilor de la stîna de pe Lipăgău, unde eu şi alţi copii de seama mea mînam oile la strungă. Apoi beam lapte, mîcam urdă şi caş cu zăr încă fierbinte. Atunci îmi împlineam vîrsta şi regretam că în curînd trebuia să merg la şcoală, să mă las de jocurile copilăreşti. Să nu mai alergăm o droaie de copii din urma căruţelor care treceau pe şleah , şi furam poamă din panerele, pe care oamenii le aduceau de la viile din dealul Podişului,de pe vîrful Lipăgăului.Căruţaşii încercau să ne sperie cu pocnituri de bici, prevenindu-ne îngrijoraţi:
-- Luaţi seama la coasă, măi copii, că vă veţi nenoroci…
Împreună cu bunelul Nică, mergeam la viile de pe vîrful Lipăgăului, peste un deal de Hozmîc, în partea dinspre satul Leuşeni,la Podiş, cum ziceau sătenii. Bunelul avea acolo vie, şi doi cireşi înalţi, bătrîni, cu fructe mari şi cărnoase pe hat. Mîncam pe săturate cireşe, iar bunelul îmi depăna tot felul de întîmplări din copilăria lui, din războaiele la care luase parte, din copilăria fiicei sale care acum îmi era mamă şi era omul care m-a adus pe mine om pe lume. Dar eu, pare-mi-se nici “mulţumesc” nu le-am spus. De ce oare?
--Dumnezeu mi-a dat zile multe să trăiesc, zicea el. N-am crezut c-am să văd atîtea…
Cînd plecam în Podiş, bunelul lucra pînă amurgea. Pe mine mă lăsa în voie să mă urc prin copaci, să mănînc cireşe şi să hoinăresc pe poteci, prin iarba naltă pînă la malurile lutoase ale pădurii din preajma Bordocenilor, unde se vedeau găuri ce serveau drept cuiburi pentru prigoprii. Veneam acasă tîrziu de tot, pentru că de la vie ne duceam la un prisăcar cu barba albă ce îşi instalase ştiubeiele în preajma unui lan de floarea soarelui... Moşneagul îmi dădea un fagure de miere şi îmi arăta un pom de cireşe “hultoane” negre, măşcate şi dulci... Am mîncat miere şi cireşe alinat de zumzetul albinelor, de razele lunii în amurgul serii peste lanul de floarea-soarelui, dar pare-mi-se, că iară n-am spus “mulţumesc”... În sfîrşit , ajuns în sat nu mă lăsam dus acasă. Preferam să rămîn la bunel , să dorm sub un ogheal mare şi călduros, alături de dînsul şi el îmi mulţumea că un nepot nu-l lasă măcar să moară de urît. Deaceea stăteam la el cîteva zile în şir. Vara dormeam afară, pe prispa casei, privind împreună cerul bătut cu stele. Îmi arăta obişnuindu-mă cu Ursa Mare, Găinuşa mică, steaua Polară, Drumul Robilor, Luceafărul de seară şi de dimineaţă…

Vedeam cu ochii mei cum bunelul şi mama şi tata şi fratele Ion, şi sora Ana se bucură că eu cresc băiat sănătos şi nu mor cum a făcut-o fratele Gheorgjhiţă. Şi dacă eu nu le mulţumeam pentru cîte făceau ei pentru mine, ştiu bine că ei îi mulţumeau lui Dumnezeu că le lasă mezinul pe pămînt să le ţină vii obiceiurile şi tradiţiile neamului.
****
Am făcut eu această generalizare filosofică de nimeni cerută, dar am uitat să vă spun că înainte de-a fi înscris la şcoală , părinţii m-au învăţat a păstori şi oile şi vacile. Mama cu fratele şi sora mergeau la prăşit. Tata muncea din zori şi pînă în noapte, iar singurul stăpîn al casei, rămîneam eu. Dacă dădeam vitele şi oile la rînd, trebuia să am grija orătăniilor: gîştele, bobocii, raţele, găinile, care umpleau ograda. Gîştele şi gînsacii, dimineaţa le duceam pe şesul din marginea satului şi trebuia pînă la amează să le supraveghez, cum o făceau copii de seama mea.
Aşa mare gospodar eram pînă Dumnezeu mi-l scotea în cale pe Ionel a lui moş Agache Tîrsînă. De cum îl vedeam, uitam de găinile mele şi porneam cu el să căutam ouă de găină prin cuibarele şoproanelor străine. Într-o colibă cocoţată de-asupra unui zămnic am dat peste o raţă ce stătea cloşcă pe cuibar. Am stricat toate ouăle, iar seara, cînd mătuşa Zinaidea a dat peste răţuştele scoase cu de-a sila din ouă pe dată a înţeles a cui poate fi şotia şi ne-a găbjit într-un fund al hudiţei ce trecea pe lîngă pîrlazul lui Mahîştea. Ne-a bătut năpraznic c-o jordie, încît noi ne-am învăţat a urla ca lupii. De ce zic că am învăţat a urla? Apoi, pentru că ceia ce am tras de la mătuşa Zinaida, a fost o floare la ureche faţă de ce am tras tot noi de la cele două mame – a mea şi a lui Ionel. Ne-au tras cîte o mardeală, ca să o ţinem minte toată viaţa… Adevărată şcoală preşcolară, eram să trec cu prietenul meu nedespărţit Ion a lui moş Agache. Dar vă rog nu credeţi că am prins ceva la minte, ori am tras ceva concluzii. Atîta că deja împreună cu fratele lui Ion Valoghea, ne-am apucat să facem hipism. Adică, mai moldoveneşte – călărie. Dar nu de cai, ci de oi. Încălecam pe un berbec ce avea coarnele încovoiate şi făceam curse prin ocol. Ne înfigeam mîinile în lîna lui şi dă-i băieţi şi dăi pînă bietul berbec se făcea leoarcă de spumă albă… Odată, ne-a prins în flagarnt moş Agache, ce ţinea berbecul de sămînţă, un bărbat înalt, slab, cu capul chel, lucios, cu buzele late, uscate. Văzîndu-ne cum ne batem joc de munca lui şi-a aruncat cozorocul şlepcii de pe ceafă pe frunte, ne apucă pe tustrei de gulerele hainei şi dă-le bătaie cu biciuşca — ca din cer ploaie. Educaţia spartană era un lucru obişnuit la Ineştii mei de baştină şi se făcea pe gratis, fără supărare între gospodarii măhalei. N-am auzit ca cineva din vecini să se supere tare, dacă afla că celălalt vecin i-a chelfănit oleacă odrasla pentru năzbîtiile care întreceau măsura. Dar ce vinovăţie puteam avea eu dacă devenisem ca argintul viu. Cum numai slăbea supravegherea din partea mamei, trebuia ceva să se întîmple cu mine. În primîvara anului cela tata adusese de la fermă un cîine lup, poreclit Ursu. Era un dulău mare cît un viţel, de culoare sură şi lătra afundat, a pustiu parcă. Nimeni nu îndrăznea să intre în ograda noastră, dacă Ursu nu era legat. Mă jucam mereu cu el neînfricat, numai că odată am îndrăznit să intru în cuşca lui cu două halipuri de pîine în ambele mîini. Dulăul, ori că era prea lacom, ori că imprudent, nu m-a recunoscut, că , după ce mi-a furat pîinea şi a înfipt colţii în braţele mele. Dacă nu mă credeţi, veniţi să-mi vedeţi cicatricele adînci care aşa au şi rămas pe mîinile mele pentru toată viaţa. După ce m-a muşcat, tata l-a dus pe Ursu de la casă. Îmi părea nespus de rău că nu am un cîine ca Ursul meu pe care să-l caut şi să-l muşc şi eu pe dînsul cum m-a încolţit el pe mine, neruşinatul. Vorba ceea, pentru plată şi răsplată.
Pînă a merge la şcoală mai era timp, cum se zice la noi, de un an şi-o vară. Anul nu se încheia şi vara începea şi ca la 1 septembrie trebuia să-mi cumpere părinţii ghiozdan, cărţi şi caiete şi să mă ducă la şcoală fără glumă. Da sora Ana m-a luat cu dînsa într-o duminică friguroasă la clubul din Fundăitură, amplasat într-o casă veche, în care cîndva fusese şcoala. Aţi văzut cum a procedat sora? M-a dus unde învăţase tata patru sau cinci clase româneşti de-o calitate nespus de mare, dacă el a ajuns brigadier la comunişti. Dar acum ce am văzut eu acolo? O

scenă,în fundul căruia pe un vîrstac de lemnărie sta instalat un aparat de proiecţie. În partea opusă a sălii cu scaune lungi, ţărăneşti, pe perete atîrna scoasă dintr-un sul o pînză albă-albă şi sora-i zicea ecran. În acea zi, pentru prima dată în viaţă, avea să aflu ce-i acela kino, adică cinema. Sora mi-a spus că pe cînd era mare ca mine l-a văzut pe ecranul acela pe Stalin, prăşind cu mama noastră păpuşoi. Era om bun, Stalin pînă a se ciondăni cu Hitler, dar l-a învins pe ultimul într-un război mare şi, după ce a murit, a venit unul Hruşciov care a spus că Stalin şi pînă la război a omorît multă lume şi a făcut colhozurile. Asta mi-a spus ea în sala încălzită de o sobă a clubului-şcoală, pînă a venit un bărbat cu o motocicletă de la Teleneşti. Manipulînd în fel şi chip o funie porni un motoraş, care naiba ştie cum , dar aprinse becuri electrice în sală. Apoi aşeză la aparatul de proiecţie o bobină mare, rotată care după ce bîzîi ca un farfacari, porni să împletească nişte funii groase de lumini bizare, iar pe ecranul din faţa mea apărură nişte imagini în alb-negru întradevăr fantastice, miraculoase, chiar. Aşteptam s-apară tovarăşul Stalin pe ecran. Cînd colo ce-mi văd ochii? Pe pînza albă imaculată se aşterne o apă mare vălurîndă şi mult timp am crezut că dacă nu apăreau şi nişte marinari, apa ceea avea să se reverse în sala clubului să ne înnece pe toţi care am venit cu gura căscată acolo. Mare minune "kinoul", oameni buni, mi-am zis. Oamenii nu numai se mişcă, dar şi vorbesc, răcnesc, ţipă, împuşcă, ucid cu patul armei, fac şotii mult mai groaznice, decît făceam eu cu prietenul meu Ionel. Acţiunile marinarilor de pe ecran m-au frapat. Intuiesc că am am privit atunci renumitul film sovietic " Tragedina optimistă", dar nu sunt sigur…Multă vreme după acel aveniment vedeam înaintea ochilor marea, vapoarele şi marinarii, povestind cu pasiune tuturora ce am descoperit eu la clubul din Fundătura satului... De atunci am îndrăgit nopţile senine, cu luna plină, stelele de pe cer şi stăteam uneori seri întregi pe prispa casei, încercînd să înţeleg tainele unei lumi fantastice care o fi existînd pe o altă planetă din univers.
După ce făcea reparaţie în casă, mama avea obiceiul să atîrne pe pereţi tablouri colorate. Unul din acestea reprezenta un val mare de apă, exact ca acela pe care l-am văzut la club. Mă aşezam în faţa lui şi aşteptam să apară marinarii cei mai năzbîtioşi decît mine şi prietenul Ionel. Şi în casa mare a lui nanu Mihail atîrna un tablou nocturn ce reprezenta o mare cu două lebede în valuri şi, cînd priveam acel tablou, îndată îmi aminteam de cele văzute în film... Îndrăgisem cinematograful, vroiam mereu să merg în Fundătură, dar clipele celea de împlinire a dorinţei se realizau foarte rar. Am mai mers, nu zic nu, cu sora la clubul din Fundătură, dar am văzut doar filme de război, în care nemţii vorbeau ruseşte şi erau urîţi de îngheţau apa, iar ruşii îi băteau de le ieşeau ochii. Îşi băteau joc de toate armatele şi ziceau, cum îmi explica sora, că au eliberat toate popoarele de nazişti şi de capitalişti. Bine, zicea bunelul Nică, ruşii sînt cei mai mincinoşi din lume… Mă duceam la clubul din Fundătură, luam cu mine copiii satului spunîndu-le că o să vină de la Teleneşti mecanicul de cinema, un evreu cu o motocicletă veche, nemţească pe nume Fagher şi o să ne arate un film în limba moldovenească, înţeleasă de noi. Bărbatul avea ochi blajini, plini de dragoste faţă de gloata curioasă a puradeilor. Şi, credeam eu, că el vede că noi nu ştim ruseşte şi o să se îndure să aducă un film în limba noastră. Da, pesemne, aparatura lui era prea veche, din care cauză nu putea să arate un film cu oameni civilizaţi, întregi la minte. Cînd şi-l vedeai pe badea mecanic, venea cu motocicleta şi numai dovedea să pună în funcţie motorul că pe ecran se şi începea cel de-al doilea război mondial.
Uneori, în ciuda străduinţelor omuleanului mic de statură, cu o chepcă ce îşi avea cozorocul ridicat ţeapăn de-asupra frunţii, aşa şi nu izbutea să pornească aparatul de proiectare.Cobora enervat de pe scenă, zgîndăra motoraşul pitic, se urca supărat pe motocicleta cu ataş şi pleca îndărăt la Teleneşti, promiţîndu-ne că peste cîteva zile o să ne aducă film tot rusesc, dar tradus în limba noastră. Dar, din păcate, nu s-a ţinut de cuvînt nici peste cîteva zile, şi nici peste cîţiva ani, aşa încît mult timp înainte am tot privit filme cu oameni debili, ca şi acum. Sora, observînd că mă prostesc şi eu cîte oleacă, privind aceste filme ce şi-o fi zis în mintea ei, hai să mă ducă, ultimile săptămîni, pînă va începe şcoala, la grădiniţa din dealul bisericii. Acolo

mă jucam cu maşinile în moviliţele de nisip adus în mod special. În clipele de singurătate matinală, mă ciorovăiam cu alţi copii din sat. Mă impresionau turlele lucitoare ale bisericii, lumea adunată acolo la utrenie, care se închina evlavios şi-şi făceau semnul crucii cînd intrau sau ieşeau din curtea mare, străjuită de-un gard din nuiele şi împresurată cu flori şi iarbă deasă , mătăsoasă. Din locul unde era grădiniţa, satul se vedea ca în palmă. Împreună cu educatoarele, fete mari din sat, îmbrăcate în halate albe, ţinîndu-ne de mînuţe ca pe nişte flăcăi ne duceau şirag lung în excursii la livada de la Chitca, care era aproape, doar puţin mai în deal. Pe drumul spre acel loc pitoresc , mai ciuguleam cîte o fructă din pomii mari, înalţi, scorburoşi pe alocuri, dar doldora de roade. Ajunşi la faţa locului sătui ne perdeam în pădurea de la Chitca, unde culegeam buchete de flori din care educatoarele la rîndul lor , ne făceau coroniţe de ni le puneau pe cap. Apoi începeau a ne îndemna să cîntăm cîntece despre păsări,ursuleţi, lupi năstruşnici şi vulpi viclene...

Trei iezi, cucuieţi,
Mamei uşa descuieţi
Că mama v-aduce vouă
Lapte-n ţîţă…

Vocile noastre cristaline de copii ai viitorului se rostogoleau în ecouri, peste geana pădurii liniştite, şi se perdeau hăt la orizont. Acolo erau fete drăguţe, care cîntau şi dansau şi mîncam împreună de trei ori pe zi una şi aceiaşi mîncare -- lapte din ţîţă cu tocmagi de casă... Educatoarele numai se fac că ne sînt părinţi, dar nu ne pune la treabă, nu ne trimiteau să păstorim vacile de funie pe haturi, sau să păzim grădina de invazia găinilor şi raţelor vecinilor. Unicul lucru ce nu-mi plăcea la grădiniţă, asta era datoria obligatorie de a dormi ca un urs în chiar dricul zilelor de vară, cînd părinţii se speteau din greu la muncile cîmpului. Moda asta, mă gîndeam, ar fi bună dacă statul ar face asemenea întreprînderi pentru bătrîni, alde bunelul. Aceştea, chiteam eu, ţi-ar mînca lapte cu tocmagi toată ziua, iar în pauzele dintre mese ar dormi ca dînşii. N-am dovedit să-mi traduc în faptă planul că tocmai s-au început pregătirile pentru ziua de “adio grădiniţă”, “buna ziua şcoală”. Educatoarele s-au apucat vîrtos de capul nostru să ne facă pînă la 1 seprembrie artişti adevăraţi, nu altceva.

Meşteriţe, cum sînt, au găsit numaidecît şi în mine o voce dulce şi frumoasă. Asta după ce m-am încadrat într-un regim de repetiţii, în loc de somn. Se lăsa încîntată de capacităţile mele vocale, mă asculta, apoi mă lăuda nu cît de frumos sînt dar cît de frumos cînt. Văzîndu-mă solist vocal de mare perspectivă, hai să trezească şi dansatorul din mine. Iar cînd am devenit şi dansator de cea mai bună calitate, iată că apare la grădiniţă fratele Ion. Îi şuşoteşte nu ştiu ce educatoarei la ureche după care mă ia de mînuţă şi mă duce acasă să păzesc animalele şi orătăniile de-acolo. Îmi făcu lămuririle de rigoare şi-mi hotărî să nu uit ce mă aşteaptă dacă îmi permit neîndeplinirea exemplară a atribuţiilor de serviciu. Am înţeles c-am spus “adio” grădiniţei cu mult înainte de a zice “buna ziua, şcoală”. Dar cînd am trecut de ziua primului clopoţel am înţeles că şi la şcoală nu-ţi interzice nimeni să mai rămîi copil. Şi iată acum am nepoţi şi-mi pare că încă mai sînt copil. Ba chiar mă prînd la gîndul cîte odată că dacă ar fugi copilul din mine aş muri. Deaceea mă rog lui Dumnezeu să mă lase aşa copil cum sînt. Lasă-mă, Doamne să trăiesc, pentru că-mi place viaţa aşa păcătoasă cum este. Lasă-mă să trăiesc măcar atîta cît a trăit bunelul Nică. Cînd a murit el eu l-am întrebat cîţi ani are şi el nu mi-a răspuns pentru că era copil care nu ţinea minte cîţi ani are. Iar cînd bunelul a trecut în prima clasă, după moarte, eu am promovat în clasa întîi:

Bună ziua, şcoală!

****

Majoritatea bătrînilor din mahalaua noastră erau născuţi în secolul XIX, fiind semeni de-a lui bunelul Nică, luptători pe cîmpurile de luptă ale primului război mondial din 1914-1918. Moş David Druţă, vărul lui bunelul, moş Grigore Mereuţă, care trăia cu baba Manea, o femeie

înaltă, mereu în rochie largă, lungă şi neagră, cu o voce răsunătoare. Baba Manea era aproape oarbă, însă, cînd avea să ne deie nouă, copiilor nuci, cireşe, sau prăsade, apropia fructele de ochii ei semiînchişi, convingîndu-se că ele sunt spălate… Gheorghe Bunescu, poreclit Sosoista, cu baba lui Frăsîna, el înalt şi subţire, ea josuţă şi bondoacă, trăiau într-o casă mică, lîngă rîpa lui Zosca, moş Lucache fierarul, care mînuia cu dibăcie cicanul pe ilău la ferăria colhozului, cel care în prezenţa copiilor povestea întîmplări dintr-un trecut misterios, despre boieri, unde lucra "cu ziua" supravegheat de vechili, mai povestea despră război şi despre foame. Vecinul nostru, Vanea Druţă, poreclit Luzăr, care purta barbă scurtă, căruntă, cu feciorii şi fiicele lui gălăgioase; mai devale erau gospodăriile curăţele ale lui Vasile Bagrii, Ion Floreanu, Maftei Druţă, a lui Ion şi Anica Şoltoianu şi Vasile Ţărcanu. Toţi aceşti oameni de viţă veche erau numai amintiri şi pătărănii din viaţa lor trecută. Adeseori, seara, în zilele de sărbătoare, puteai vedea pîlcuri de copii adunaţi în jurul bătrînilor cvare le povesteau tot ce au avut de văzut şi petrecut în viaţa lor. Bunelul Nică adeseori ne mai povestea, că oamenii satului nostru construiau casele mici cu geamurile cît fundul ceaunului. În loc de sticlă, la ferestre se puneau beşici de porc în care se lăsa o gaură astupată cu un ciocălău. Dacă lătra cîinele din ogradă, gospodarul scotea ciocălăul din beşica de porc al geamului şi privea cine îl vizitează. Tot de la bunelu am aflat că femeile din satul nostru, în vechime...trăgeau pe nas la tabac. Un fel de praf alb. Stînd la taifas, femeile înde ele, fiecareavînd cîte o punguţă cu acel praf, arareori slobozeau cîte-o boaghe în nările nasului, după care strănutau mulţumite de tăria tabacului….Povestind toate-acestea, mi se părea că totul este undeva pe aproape şi, acele momente vechi, iată-iată, vor veni peste noi.
Satul îşi ducea o viaţă lipsită de maşinării şi alte tehnologii rezultate din progresul tehnico-ştiinţific. Lumina electrică, dacă motorul de la marginea satului se defecta, nu era şi oamenii se împăcau cu lămpile alimentate cu gaz lampan, pe care îl aducea un evreu cu căruţa, într-un butoi de tinichea, de la Teleneşti.Nunţile şi cumătriile , dacă venea noaptea peste sat, se jucau la luminile felinarelor cu zag, care se atîrnau mai multe de funii, luminînd mesele bogate. Satul, la acea vreme se mai afla în mrejele tradiţiilor vechi, moştenite din bătrîni. La sărbători, peste tot se aduna lume să-şi amintească despre război, foame, deportări, dar şi despre cum trebuie să fie correct rînduielile la nunţi, la cumătrii. Oamenii în vîrstă povesteau multe întîmplări hazlii sau triste, alteori spuneau multe poveşti şi snoave despre Făt Frumos, balauri, Ileana Cosînzeana… În timpul verii înainte de a merge la şcoală, fiind într-o mare aşteptare, parcă receptam altfel lumea din jurul meu. Mă impresiona pădurea, cîmpiile, Ciulucul cu apele lui lenoase şi tulburi, fermele cu mînji şi viţei, meluşeii zburdalnici de la stînile de pe Lipăgău. Duminicile şi în celelalte zile de sărbătoare hoinăream în lungul şi în latul satului, tot stînd la taifas ba cu un moşneag, ba cu o băbuţă, ascultînd plin de curiozitate cele vorbite de ei. Seara flămînd, obosit, plin de impresii şi elan ca a doua zi să pornesc din nou pe aceleaşi făgaşuri şi cărărui. Mă culcam cu palmele sub cap, şi tot recapitulam cît de frumoasă şi romantică este viaţa din satul nostru.
De-a lungul anilor ineştenii au împărtăşit credinţă şi dragoste evlavioasă faţă de Dumnezeu. La răscrucile drumurilor, pe la porţile unor gospodari, lîngă fîntîni sătenii ridicaseră troiţe din piatră. La sărbători, lîngă chipul Maicii Domnului şi a lui Isus Hristos, oamenii aprîndeau cădeluţe instalate în nişte colivii speciale din tablă lucitoare, frumos ornamentate, cu uşiţă din sticlă, ce le fereau de vînturi şi ploi. Pe noi copiii ne minunau acele privelişti , mai ales în serile de vară, cînd de departe lumînările păreau nişte grăuncioare de lumină. Îmi plăcea acel rînd de răstigniri din ograda bisericii, un loc tainic şi sfînt pentru mine...Dar, să vedeţi potlogărie. Nu mult înainte de a merge la şcoală, comuniştii au declanşat o amplă campanie antireligioasă. Oameni bine plătiţi tîrnăcoapele şi prăvăleau acele troiţe şi răstigniri, adunîndu-le pe toate în ograda bisericii. Văzînd dezastrul, femeile boceau şi se văicărau ca la înmormîntare. Probabil că acele grupuri de comunişti erau din alte sate, fiindcă ineştenii se temeau de ei, numindu-i "stalinişti".Amintirea despre călăul Stalin era încă vie la Ineşti, deşi

doar Trifan Druţă, în 1940 a fost dus în Siberia....În jurul locurilor, unde se aflase pînă odinioară răstignirile şi troiţele sătenii au făcut gărducele frumoase, au sădit cîte un pom şi, cînd treceau prin dreptul lor mergeau îşi făceau semnul crucii...Am apucat timpurile cînd copiii respectau oamenii mai în vîrstă, numaidecît îi salutau lăsîndu-I să treacă primii pe dinaintea lor. De un respect deosebit se bucura preotul satului, căruia sătenii, de la mic la mare îi sărutau mîna. Şi iată, că în acea vară feierbinte, comuniştii au dat ordin să închidă biserica.După ce la uşa locaşului sfînt atîrnă lacătul ca să ruginească cu vremea, în sat domnea o dragoste neţărmuită faţă de preot şi de credinţa în Dumnezeu. De acum , la sărbători, lumea din sat era nevoită să facă pelerinaje spre bisericuţa din Leuşeni, aflată la depărtare de Ineşti.Mama, împreună cu alte femei din sat, în zilele mari mergea cînd la Budăi, cînd la Hirişeni, cînd la Leuşeni. La Teleneşti, în partea de sus a tîrgului, era un sobor de toată frumuseţea. Comuniştii, însă, îndrumaţi de Kremlinul din Moscova, au expluadat-o. Pe turlă s-a urcat un mecanizator-comunist de la Ordăşei. Sătenii vorbeau cu spaimă, că pînă în seară acel tractorist care a pus dinamita în zidurikle soborului, şi-a găsit şi el curînd sfîrşitul. Cică, încălecat pe o motocicletă s-a izbit din plină viteză într-un copac de pe marginea drumului lîngă Malul Galben de la cotitura Verejenilor...”Dumnezeu nu bate cu băţul,” ziceau sătenii cu referire la acel eveniment tragic... Eu însă eram prea mic ca să înţeleg ponoasele ce s-au abătut asupra oamenilor mei dragi. Mai ales că în coasta casei noastre, într-un sarai lung, colhozul începu să ţină o herghelia de cai...Era pentru noi o mare bucurie. Moş Mihalache Sîrbu, hergheligiul, dacă-I spuneam pe de rost “ Tatăl nostru” te urca calare pe cai şi mergeai spre şes la adăpat. Şi eu, vă spuneam, ştiam de la bunel rugăciunea , de aceea, împreună cu moş Mihalache dădeam mîncare cailor şi secelam îi adăpam şi ei se deprinsese cu noi ca cu mînzii lor. Păcat că această prietenie a noastră cu caii n-a durat timp îndelungat, fiindcă conducerea colhozului a decis ca în curînd să transforme din grajdul cela casă de cultură.Clubul din Fundătură mai funcţiona, dar de la un timp începuse a se dărîma. Au dispărut caii din preajma casei noastre , iar fostul sărai a fost întîi – uns cu lut cu paie, apoi cu lut cu pleavă şi la urmă cu lut şi balegă de cal. Atîta a avut să tragă ca din sarai să fie transformat în centru de odihnă şi cultură. Într-un timp, însă lucrările s-au stopat şi nimeni nu ştia cînd vor contiuna... În schimb, a pornit zvonul că degrabă în satul nostru va veni un nou preot şi se va deschide biserica. Oamenii bătrîni au început a vorbi nu atîta de viaţă, cît despre moarte şi au întîmpinat zvonul acesta ca pe o izbăvire de cel mai scump dar ce le-l primise de la Dumnezeu. Vroiam numaidecît ca trupurile lor neînsufleţite, înainte de a fi date pămîntului să fie trecute prin biserică, şi să bată clopotele cînd vor muri. Să le fie înscrise numele în carte sfîntă, nu numai în registrul de la selsovet…
Apropierea sfîrşitului începuse a-l presimţi şi bunul meu bunel. Atinsese vîrsta de 90 de ani, dar mai era încă în putere, Îşi permitea adeseori să acuze faptele comuniştilor, zicînd că ei au adus vreme rea în lume. Îi acuza că din cauza lor lumea s-a lăsat de Dumnezeu şi curînd mîinia Tatălui ceresc v-a aduce potopul, şi o să ne nimicească ploaia cu foc şi pucioasă. Că el, zicea, nu are ce pierde. Şi-a trăit traiul, şi-a mîncat mălaiul. Păcat e de cei tineri care vor avea de suferit… Izbutise ca să mai adune şi ceva comînd. Îşi procurase strae noi de moarte, adunase ceva parale în sunduc, avea doi ţuhali cu făină în şopron, iar în podul casei stăteau meşterite de el la vîrstac o cruce şi un sicriu. Doar că nanul Mihail, nana Manea, badea Colea nepotul lui prinsese a se revolta, acuzîndu-l că “giujul” aduce cu de-a sila moartea în casa lor. Doar că bunelul, ascultînd toate învinuirile, prîsnea cu vorba:
— Apoi, am grămădit cu de toate ca să nu vă cheltuiţi, cînd oi muri...
Într-un miez de iarnă, însă, badea Colea, cu ştirea lui nanul Mihail, cînd bunelul nu era acasă a coborît crucea, sicriul din pot, şi le-a dat focul în sobe…
Bunelul după aceea deveni morocănos, supărat şi lam auzit zicîndu-i mamei:
-- Oare de ce nu vine moartea să mă eie, fată hăi! Sînt un încurcă lume… S-ar îndura Dumnezeu să mă eie în împărăţia cerurilor…

****
Era clar ca bună ziua că pînă la şcoală mai am niţel de aşteptat, dar trebuie să mă pregătesc intens, trebuie să-mi cumpăr rechizitele necesare pentru ea şi să repet cît mai des aceste cuvinte:” Buna ziua, şcoală!” ca la ora de trecere propriu-zisă a pragului ei să nu greşesc cumva şi să spun alte cuvinte decît cele cuvenite.Aşa mic cum eram , îmi dădeam bine seama că dacă mă fac mare, gata, întoarcere înapoi nu mai este. Şi-apoi mai există un pericol legat de perspectiva ce-mi făcea din ochi. Dacă devin octombrel sau chiar pioneer ce mă fac eu cu oamenii bătrîni din sat care îşi trag obîrşiile din alt secol şi mai că toţi ca unul îmi erau prieteni. Tata a încercat să mă facă pioner chiar înainte de a merge la şcoală. S-a înţeles cu directorul şcolii din Mihalaşa, Mihail Rotaru, să mă primească şi pe mine la odihnă în tabăra pionerească pe care colhozul o deschisese pe un loc pitoresc în Borta lui Dănilă din Ponoarele Ineascăi, la hotar cu satul Teleneşti. Aşadar, încă neelev, nepionier am ocazia să văd ce mîncare de peşte este aceasta. Părinţii îmi fac pregătirile de rigoare şi plec de sinestătător în lumea mare. Mama mi-a dat şi o pernă ca măcar să dorm ca acasă. Ne-au culcuşit în corturi mari, soldăţeşti, cu paturile aşezate în rînduri drepte, aşternute cu lengerie nouă de la care aducea miros de ierburi verzi. La fel ne hrăneau bine la mese lungi, aflate într-un şopron cu acoperişul de stuf. Ce-I drept, aici mirosea a flori şi fructe.
Copacii din preajmă erau doldora de cireşe şi vişine coapte-răscoapte. De jur-împrejur creşteau în amestec pîlcuri de corovatică ,levănţică,coada-ursului,cimburel şi multe alte plante de cîmpie, pe multe dintre care nici acum, spre ruşinea mea, nu ştiu cum se chiamă. Fiind cel mai mic, dar şi recomandat fiind de derector simţeam că eram curtat, oferindu-mi-se fel de fel de favoruri. Mi se dădea, bunăoară cite-o porţie dublă de lapte dulce cu fidea. Mi se oferea fără restricţii goarna pionerească de suflam în ea ca într-o tulpină de păpădie sau de stuf. Cu toate-acestea viaţa de acolo nu mi-a plăcut, fiindcă nimerisem pentru prima oară printre străini. Eşisem dintr-un colhoz şi nimerisem în altul. Întruna din zile a plouat torenţial,iar după ce torentele de valuri verticale se potoliră , înainte de amurg a apărut soarele de după norii grei şi cerul din dealul Molnicului deveni sîngeriu...Priveliştea, îmi amintea de povestea bunelului cu ploaia de foc şi potopul din veacul de-apoi... Fără să pierd o clipită am luat perna mamei subsoară, m-am strecurat tiptil printre paturi afară, iar de acolo tot într-o fugă am ridicat dealul, printre hăţişurile de cătină şi tufe de porumbrele, pe cărăruşa ce trecea pe lîngă fîntîna de după vii,am venit acasă, povestindu-le speriat celor de aici toate daraverile văzute şi nevăzute, ca un copil…Dînşii au rîs cu multă plăcere , dar de dojenit nu m-au dojenit şi nici înapoi la tabăra din Ponoare nu m-au dus. M-au lăsat în voia soartei şi lucrul acesta însemna mult mai mult pentru mine, nu pentru dînşii. Acum ar fi trebuit să-mi schimbe şi prenumele dacă au vrut să nu mă duc la Ionel a lui moş Agache Tîrsînă, ca împreună cu dînsul să căutăm vrăbii şi buhne în podurile oamenilor şi încă în acea zi să furăm cîte un sîn de mere şi prăsade din livada Prihonului... A doua zi după tabăra pionerească am stat în uşa ferăriei lui moş Lucache Roşu un bătrîn de-o mie de ani cu capul alb, rumăn la faţă, mînuind cu dibăcie tinerească ciocanul pe nicovală. Cînd mi-o cerea îi întindeam şi mina mea de ajutor la punerea în funcţiune a foiului. Cînd punea bucşele sau îmbrăca obezile pe roţi, îl ajutam să ţină pîrghiile...
Cînd potcovea caii moş Lucache pregătea mai întîi copita, curăţînd-o cu un cuţit special în formă de lingură, apoi fixa potcoava, şi o bătea în caiele icnind înfundat cînd trîntea cu ciocanul în ele... Îmi plăcea cum sfîrîie metalul cînd era aruncat în apă rece să se călească, şi mirosul specific ce-l răspîndea în jur... Privind cum lucrează moş Lucache, odată eram era cît pe ce să-l întreb dacă a fost şi el cîndva în tabăra pionerească. Ca să evit întrebările prosteşti pe altă zi, eu fără Ionel am mers la moş Ion Croitorul, nepotul bunelului Nică, paznic al brigăzii lui tata din preajma casei noastre. Îmi era jale de moş Ion care s-a întors de la război fără un picior. Purta o proteză din lemn de stejar, cu vîrful ca un chitonag, întărit cu o verigă de oţel. Cînd păşea şontîcăit prin ograda mare a sediului brigăzii lui tata, alungînd găinile sau

cîinii vagabonzi lăsa pe pămîntul neplouat de-o vară ineluşe argintii înfundate ca tot cu ierburile uscate. Nu-i puteam fi de mare folos că eram mic totuşi, cu cîte ceva îl ajutam. Ştiind că tata are vin bun, mă îndemna să-i aduc un ulcioraş...Cînd vedea că ezit, începea să mă înveţe cum se scoate vinul din poloboc:
--- Cu mîna stîngă ţii cepul, iar cu ciocănaşul loveşti în el pînă simţi că vinul începe să se prelingă peste gardină. Opreşti bătutul şi laşi vinişorul ca să curgă în ulcior... Cînd se umple tocitoarea baţi cepul la loc... Ai înţeles? Mă privea pieziş cu ochii veseli, ca mai apoi să mă roage:
-- Dar să nu-i spui lui tat-tu, ce te-am învăţat, să fii gospodar ca dînsul.
Bînd vinul cu înghiţituri rare îmi amintea şi-mi spunea că sîntem neamuri apropiate şi trebuie să ţinem unul la altul. Alteori ajungea poet şi-mi recita versuri din propria creaţie. Realizate în duhul realismului socialist, poeziile oglindeau viaţa oamenilor din sat, care de cînd se ştiu ei au grijă să păstorească vitele, să are, să samene, să strîngă la timp şi fără pierderi roada. Se opre din versificare, golea paharul de sănătatea mea, apoi se ruga pentru toată lumea să nu mai fie război…Pomenind cuvîntul "război" se cutremura din spate şi făcea o pauză îndelungată de tăcere. Vinul dacă-i lichid bun de băut , se termina şi neamul meu mă îndemna să-i mai aduc unul. Dar să am grijă, să nu mă prîndă părinţii…. După al doilea sau al treilea ulcior, îşi afunda mîna în buzunarul pantalonilor şi îmi dădea cîte o copeică-două, să-mi cumpăr bomboane. Se întîmpla ca moşneagul să întreacă măsura. Atunci de la poezie trecea la cîntece populare, care, din păcate, sînt frumoase, dar foarte abstracte, ireale.
— Tot cu ochii la cărare
Vine puica cu mîncare…
Murmura el, dar puica n-a mai venit niciodată cu mîncare. Ne adunam droaie de copii în jurul lui să-i ascultăm cîntecele şi amintirile din tinereţe. Barba albă, rîşchirată în două două direcţii era loc prielnic care îl trădau mereu ce a mîncat şi ce a băut. Eu eram mîndru cînd îmi mulţumea, numindu-mă cu multă stimă şi mîndrie Buric Victorovici! Să-mi fi petrecut vara la tabăra pionerească, avea să mă numească aşa educatorii de acolo? Să fim serioşi! Ori aveam să aud eu vreodată în viaţă cîntecul acesta:
--La Nistru, la Dubăsari
S-a-necat Pavel Captari, măi...
Cine o fi fost acel? Ori, pur şi simplu, erau două rînduri de poezie despre moartea unui consătean de-al noastru. Da staţi că ştiu. De la moş Ion am aflat. Pavel Captari, un bărbat tînăr, din satul nosrtru, s-a dus într-o delegaţie la Dubăsari, pe malul Nistrului şi nu s-a mai întors. A hotărît omul să se scalde, iar apele repezi ale rîului i-a luat viaţa. A rămas văduvă mătuşa Catiuţa,verişoara mamei cu cei doi băieţi ai ei de la dînsul: Nicu şi Tudor. Moş Ion a plîns atunci de această tragedie, a compus versurile citate şi acum oamenii le cîntă plîngînd chiar şi atunci cînd se avîntă în petreceri. Dar, iată, la tabăra pionerească se cînta aşa:
" Şiroca strana moia rodnaia
Mnogo v nei…"
Nu ştiu mai departe şi nici nu ştiu ruseşte.
*****
Dacă moş Ion Croitorul era paznic şi poet din satul nostru, apoi bătrînul Periţ era căruţaş, peticar din Teleneşti. Venea la noi în sat cu o căruţă cu loitrele unui coş înalt, lung, trasă de o mîrţoagă slabă de să-i numeri coastele. Pe una din loitre, cu hăţurile în mînă stătea moş Periţ, un evreu cu faţa serioasă şi un nas mare, roşu ca bogasiul şi striga cît îl ţinea gura să răsune satul: "Terfi!Terfi!". La sosirea lui, gospodinele scoteau din case lucrurile învechite şi, împreună cu droaia de copleşi ieşeau în întîmpinarea terfarului să le schimbe pe cîteva linguriţe de chinovar şi multe multe ţuruiece din lut ars. Nouă, copiilor, bătrînul ne schimba peticile numai pe ţuruiece şi pe baloane colorate. Ce mai bucurie pe capul nostru! Suflam în ţuruiece pînă ameţeam ca, pînă la urmă, să le stricăm trîntindu-le de perete. Dar, de la o vreme

moş Periţ venea în sat de două ori pe săptămînă. Pesemne a văzut şi moş Ion Croitorul că teleneşteanul ne vizitează prea des satul, că pe loc I-a şi compus nişte versuri ca acestea ce urmează:
" Măi jidane peticios
Sui călare pe-un cucoş
Şi te du la bătălie
De te ca..ă-n pălărie..."
Necăjit de viaţă şi de arşiţa, bătrînul evreu le-a auzit şi el, dar se prefăcea că nu pricepe româna de Ineşti şi plecă în alte sate.
Dar la noi în sat, cînd amurgea cîntau ţîrîiecii cei din ierburi, semn că în curînd are să se coacă poama şi o să înceapă oamenii să facă mult vin nou că cel vechi era pe mîntuite. Dar şcoala pare că începe oleacă mai înainte de strînsul strugurilor. Vom trăi şi vom vedea.
******
Am mai spus , dar mai repet să nu se uite că majoritatea bărbaţilor din mahalaua noastră au participat la războiul din 1941-1945. Şi moş Minuţă Druţă, se întorsese de la bătălie fără de un picior ca şi alţii ca dînsul.Trecuse mult timp după război, dar n-am observat să-i crească cuiva piciorul la loc. Aşteptam să se întîmple minunea aceasta cu moş Minuţă Druţă, care trăia gard în gard cu noi, şi avea cinci copii: patru băieţi şi o fată. Gospodina casei, mătuşa Frăsina chiar că era gospodină. Îmi plăcea să merg la dînşii mai ales după ce am fugit din tabăra pionerească. În pragul casei lor erau nişte pomi de meri cu fructe foarte gustoase. Cînd cocea mălai şi alivenci, mătuşa Frăsina ne aşeza pe un ţol în ograda acoperită cu troscot des, mirositor, ne invita părinteşte să mîncăm şi noi să nu ne pară că-s prea bune şi să ne îmbolnăvim de poftă. Ion şi cu Vladimir, băieţii mai mari, erau pătărănoşi şi spuneau poveşti, iar noi, iştilalţi, adică eu şi cu sora lor Liuba, de-o vîrstă cu mine ,Pavel şi Grigore, îl ascultam cu gurile căscate. Moş Minuţă, măsura mereu ograda cu piciorul lui de metal, la vîrful căruia era o bucată de gumă neagră, vîrtoasă, fără a scoate zgomotul pe care-l făcea protezul lui moş Ion Croitorul.Ceva mai tîrziu am aflat de la dînsul că participanţii la război din satul nostru erau împărţiţi în două categorii – albi şi negri. O parte din bărbaţi se bucurau de privilegii, iar altă parte nici nu era luată în seamă, cu toate că unii şi ceilalţi s-au întors fără cîte un picior. Oare pe unde să le fi fost îngropate picioarele lor cele date de Dumnezeu. Moş Minuţă, mai întîi fusese înrolat în armata română, apoi în cea sovietică, Lîngă Varşovia şi-a pierdut piciorul. Mama povestea, că vecinul nostru s-a întors de la război cu multe trofeie, iar statul are grijă de el; îi dă pe gratis protez de metal, pensie, e vorba să-i procure chiar şi maşină…De sărbătorile comuniste lui moş Minuţă , ca şi altor veterani de război, care luptase de partea ruşilor li se dădea produse alimentare, erau invitaţi la şcoală, acordîndu-li-se onoruri. Iar cei care participase la război, în armata română nici nu erau luaţi în seamă. Printre veteranii de război, care luptaseră în armata română era şi tata.La 9 mai, de ziua biruinţei cum se zice o parte din bărbaţi erau invitaţi la Chitca să prăznuiască. Acolo, într-un mod solemn, cîrmuirea colhozului le înmîna cadouri. Cealaltă parte de bărbaţi, printre care şi Ion Croitorul, fără de picior, Cozma Stoian, fără de o mînă, erau ca şi cum uitaţi de lume, dacă oameni pot fi numiţi acei ce-şi uită salvatorii. Tatăl meu făcea parte din categoria celor negri şi mama se bucura că nu-l chiamă ruşii la băut. Stătea cu noi acasă şi ne spunea:
-- Ruşii ăştea sînt cei mai minciunoşi din lume… De-aţi şti voi ce disciplină şi cum luptau nemţii! Economiseau orice patron. Doar că ruşii, unde trebuia să fie unul- doi, erau mobilizaţi plutoane întregi… Cîte milioane de oameni au fost jertfiţi pentru orgoliile paranoice ale lui Stalin şi ale acoliţilor lui…
Acum am înţeles şi eu de ce tata nu m-a mustrat atunci cînd am părăsit tabăra pionerească din capul meu. Satul mă avea şi mă mai are şi acum drept copil al unui veteran de război, nedreptăţit de mai marii momentului. Dar eu n-am fost la război şi copiii mei nu sînt şi nici n-au să fie ai unui veteran.

Dar unde mă duc gîndurile cînd pînă la începutul primului an de şcoală mai rămîn două-trei săptămîni. Oare n-o să se înceapă alt război pînă atunci? Ce-i bine că am atîţea săteni buni şi gospodăroşi! Mă uit eu la gospodăria lui Ştefan Bostan, oameni cam năzbîtioşi, turbulenţi din cauză că erau iubitori de pahar. Cu Ileana, mezina lor eram prieten. Ne jucam împreună, mergeam la nunţi. La Ineşti, ca şi prin toate satele din împrejurimi, nunţile începeau de dimineaţă azi şi se potoleau ca mine seară, cînd muzicanţii şi nuntaşii cădeau ca butucii de oboseală… Ileana purta gîţe negre, era pistruiată şi foarte veselă. Ştia rînduielile nunţii ce cîntece trebuie să zică muzicanţii cît mireasa îşi aşează fataua, ce marşuri trebuie să intoneze la casa nunului şi la cea a mirelui. Aici, la mire se adunanu nuntaşii, ca înspre chindie, cu chiote şi mare alai, cu vornicei şi conocar împrejmuiţi cu panglici roşii şi stible de busuioc, să vină la poarta miresei. Aici nuntaşii mari se serveau unul pe altul cu pahare de vin, se rosteau conocării, se spuneau vorbe hazlii. Într-un cuvînt – avea loc peţitul. Era un ritual vesel în timpul desfăşurării căruia mireasa stătea nu ştiu cum smerită în pragul uşii, iar mirele, onest şi el, aştepta nerăbdător să fie invitat să treacă spre pridvorul socrilor. Conocarul ajungea primul în pragul casei şi dacă se pornea nu se mai oprea. Înţelepte, amuzante, conocăriile, ca de obicei erau interesante şi noi, copii, stăteam cu gurile căscate absorbind orice cuvînt rostit de acel harnic flăcău. După aceasta conocarul şi vorniceii, reveneau la poartă, făceau schimb de colaci, după care auzeai un marş solemn în ritmul căruia mirele venea cu nuntaşii săi în pragul casei. Întîi de toate îi dădea un cadou miresei, iar el primea un colac de toată frumuseţea. Lua colacul în mîinile lui vînjoase, făcea cu el semnul crucii în tăriile cerului, după care îl arunca în mulţime. Fiecare se străduia să obţină cîte o bucăţică de colac de la viitoarea familie şi de la Dumnezeu. Urma aşezarea la mesele lungi, pline cu bucate. Cît nuntaşii meseau, şi se veseleau, mama miresei soacra mică cum se zicea, umbla printre rînduri împodobindu-i cu prosoape pe nuntaşi. Rudele mai apropiate erau legate cu cîte două prosoape, iar nunul şi nuna mai că nu se vedeau din podoabe după săvîrşirea acestui ritual. Rar lăturaş, care nu era legat cu şervete. Invidiam copiii din familiile înrudite că şi ei erau înfăşuraţi cu panglici colorate şi buchetele de hîrtie meşterite al naibii de dibaci. La fel vorniceii mari şi mici se alegeau, conform ritualului cu cîte o băsmăluţă legate la braţul stîng... Trebuia să-mi dau seama şi eu şi Inleana că în numele rînduirii întocmai şi a ritualului de nuntă gospodinele cu fete, ţeseau aceste prosoape toată viaţa, le mai ghileau, călcau, împătureau, păstrîndu-le în sofcă pînă venea momentul potrivit. Ritualul acesta avea rădăcini adînci în solul perpetuării ineştenilor pe pămînt. Frumuseţea nunţii se măsura nu cu ce s-a mîncat şi băut ori cu cît s-a mîncat şi băut, ci cu numărul nuntaşilor care au fost legaţi cu prosoape... A nu se uita şi altceva că părinţii fetelor pregăteau zestrea pe timp de iarnă, după ce se termina lucrul în colhoz. Se întîmpla ca prosoapele să producă discordii la tocmirea căsătoriilor. De numărul lor, deseori depindea şi trăinicia căsniciei viitoarelor familii. Iată de ce la noi, la Ineşti se ştia cu mult înainte cite prosoape vor fi legate la cutare nuntă şi cîte la cutare. Numărul lor se stabilea în timpul împăcăciunii de către soacra mică şi soacra mare. Şi eu cu Ileana, am discutat cîte prosoape a promis mama fetei şi cu cîte a leagat ea nuntaşii de fapt. Dar cîţi numărători şi numărătoare, cîţi observatori şi observatoare afară de noi au fost la acea nuntă. Iată aşa se face şi se vede că Dumnezeu aşa, a vrut să fie ca ritualurile nu numai să se respecte, dar şi să se înveşnicească amintirea procesului trecerii copiilor din copii în părinţi. Prin muncă cinstită, prin legături de neamuri, care-ţi joacă zestrea la nuntă, prin dragoste ce aduce alţi copii şi tot aşa de cînd lumea şi pămîntul, şi iar de la început.

Dar, hop! că satul nostru este radioficat.

Se întîmplă norocirea asta pe la începutul anilor “60, cînd eu eram băieţel de grădiniţă, nu de şcoală ca acum. Ca din senin apare în centrul satului, lîngă magazin o pîlnie de difuzor din aluminiu, ce vuia, nu-i tăcea gura toată ziua. Aduce veşti de la Moscova, dar şi de la Chişinău, în ruseşte şi moldoveneşte, că pe atunci româna aşa se numea. Aflu că lumea e mai mare decît Ineasca noastră. Atît eu, cît şi toţi ineştenii sîntem cuprinşi de un fel de îngrijorare în legătură

cu situaţia din Cuba îndepărtată. Cum de au ajuns ruşii şi pe acolo cu misiunea lor internaţionalistă? Pîlnia cea de aluminiu spunea aşa. Mai spunea ea că ruşii au de gînd să aprîndă pojar atomic între cubanezi şi americani. Unele femei din Ineşti ascultau şi plîngeau în batistă. Bărbaţii, însă trăgeau cite un păhăruţ şi prîndeau să le îndemne la cîntec că totuna, dacă începe războiul atomic în America murim şi noi , işti din Ineşti. Ruşii sînt capabili de orice nebunie. Război să fie. Dar de fapt firi războinice aveam destule şi la noi în sat. Să luăm de exemplu, familia lui Costea Cănăţui ce locuia mai în deal de casa noastră. Acoperită cu tablă albă, casa lui mai adăpostea patru feciori harnici, munceau ziua zi şi noapte, agoniseau avere, crescînd vaci, adunînd scîrte de fin, dar toţi ca unul erau iuţi la mînie. Unde apăreau ei, acolo, numaidecît se isca bătaie, sînge şi mare tărăboi. La încăierări se ajutau unul pe altul, aducînd prăpăd şi jale. Dacă prin sat apăreau miliţioneri, toată lumea ştia că s-a întîmplat ceva rău din pricina flăcăilor lui Costea Cănăţui. Erau ca nişte lei de care se înfricoşa tot satul. Întîi moş Costea, apoi şi feciorii unul cîte unul au înfundat închisorile... După ce a murit mătuşa Liza, moş Costea şi feciorii chiar că că făcea rînd la uşa puşcăriilor, încît casa lor stătea cu anii părăsită, delăsată, împărăginită.
Ducă-se pe pustie şi războiale, dar şi cei care le inventează, negăsindu-şi astîmpăr în rînduriel oamenilor paşnici.
*****
Dar să vedeţi cum şi cînd s-a bucurat tata că eu sînt băiat mare. Era după postul Crăciunului, în chiar toiul sărbătorilor de iarnă. Cete de copii umblau cu colinda prin sat cu şiraguri de colaci şi covrigi pe dîrjale.
Sfînta Maică a lui Iisus
Rătăceşte-n jos şi-n sus.
Cată loc să poposească
Şi pe fiul sfînt să-l nască…
După o săptămînă, satul, de la mic la mare deja umbla pe la case cu "Pluguşorul":
Agoniseam colaci, dulciuri, nuci, covrigi, iar cu banii strînşi ne duceam, prin nămeţii ernii, la dughenele evreeşti din tîrgul Teleneştilor... Uneori mergeam în ospeţie la mătuşa Maria, sora lui tata, cea fără de o mînă, care nu ştiu cum a ajuns să locuiască chiar în centrul orăşelului. Era o curăţenie ideală în casa ei şi ne servea cu bomboane şi-mi părea foarte bine să fim la dînsa. Toată căldura sufletului venea dinspre ea. Dînsa nu se mai sătura să stea cu noi de vorbă, să ne tot întrebe ce mai fac neamurile de la Ineşti, ducîndu-le mereu dorul. Venea pe la noi numai în zilele de odihnă şi de sărbători, fiindcă aşa cu o mînă cum era, dar muncea din zori pînă în noapte la baia comunală din orăşel. Noi o vizitam şi mai rar, pentru că atunci cînd ne scăpam de-acasă nu ne era nouă de neamuri, dar de hîrjoană şi hîrjoneli, de, ca copiii.Odată, dacă eram deja mare, eu cu fratele Ion şi cu băieţii lui moş Agache Tîrsînă ne-am dus şi noi în centrul Teleneştiului. După dugheana de var a lui Panchis ne-au aţinut calea nişte copii de evrei care, se vede, nu uitase de chelfăneala ce le-am dat-o vara trecută la Borta lui Dănilă, vasăzică. Ne iese ei în cale împieptuşindu-se şi înflîndu-se în pene, crezînd, probabil, că au să vîre frica în noi. Îl mai întreabă unul din ei pe fratele Ion dacă n-are ţigări. Ei nu ştiau că noi aveam săniuţe şi patine, că în drum spre Teleneşti ne-am dat de-a şuiul pe tot întinsul drumului acoperit cu gheaţă. Orăşeni, fiind, ei nici nu aveau de unde să ştie că noi eram antrenaţi, mai bine decît dînşii . La Teleneşti nu era nici rîpa lui Zosca unde lunecai bine şi fără de sanie, zdruncinîndu-ţi şi maţele în tine , De unde să ştie copleşii evrei că la rîpa lui Zosca, de lîngă gospodăria lui moş Mihail Druţă, vărul lui tata, erau vreo patru feluri de lunecuşuri: unul cu trambuline, altul cu hopuri, de-ţi săreau şi dinţii din gură , al treilea cotit ca o frînghie în căldare şi ultimul--mic de tot ca pentru cei începători. Noi, copiii din Ineşti, le trecusem şi le petrecusem pe toate că eram ţărani dintr-un sat ca toate satele Basarabiei. Văzîndu-I cum se fandosesc, fratele Ion le dă hîrtie şi tutun şi-i lasă să-şi învîrtească ţigările. Aici a fost să fie ce s-a întîmplat în realitate. Evreiorii au aruncat tutunul în faţă băieţilor lui

moş Agache Tîrsînă care şi aşa nu sînt merşi la biserică cînd e vorba de batjocurirea venită din partea unor venetici. Îl ia pe unul şi-l trînteşte de celălalt, da fratele Ion nu fără ajutorul meu , îl înşfacă pe al treilea şi-l trînteşte de-al patrulea care cade peste cei doi de jos. Dar cad aşa de tare că se scapă în pantaloni şi după ce se scoală, fug de crapă gerul şi se încălzesc şi cînd au ţurţuri la prohab. Noi, la rîndul nostru, venim acasă ţanţoşi şi ne urcăm pe cuptor să ne mai odihnim oleacă oasele de sărbători… Afară e vifornită, frig, toţi ai casei stau pe cuptor zgribuliţi, iar tata,privindu-mă cu admiraţie şi blîndeţe zice:
--Boris al nostru e de-acum mare! A ajuns la vîrsta de 7 ani. Chiar dacă a întîrziat, totuna, la toamnă merge la şcoală.
****
Ia mai staţi încă oleacă locului, nu vă grăbiţi, părinţii mei iubiţi. Aţi fi putut face ca acum eu să fiu şi mai mare. Eu nu port nici o vină că pînă la şcoală mai am o rezervă de timp şi mai pot, din cînd în cînd să mă mai arăt la grădiniţa. Mă trăgeam încolo, mai ales că educatoarele organizau concerte şi alte jocuri interesante. Era o mare bucurie s-o văd pe Galea Moţoi, o fetiţă mai mică decît mine, mereu în rochiţe curate, căreia îi sclipeau ochişorii de drăgălaşă ce era. Copiliţa avea gîţe lucitoare prinse în fundiţele albe aruncate pe spate şi o feţişoară smolită-smolită... Mîncăm noi, păcat de zis bucate făcute de mătuşa Uliana la cuptoraş: zeamă cu borş de casă, şi scrob... dar ne satisfăcea mai ales laptele dulce cu tocmagi sau meşniţa! Alteori aveam obiceiul prost al lui Valoghea lui moş Agache să-l luăm în zeflemea pe fratele lui Fiodor cînd acesta, flăcăoan mai mare decît noi, îndrăznea să danseze fetele la hora din mijlocul satului. Dacă-l luam în rîs el se supăra foc, devenea furios, ne găbjea în hudiţa de la Macaceaneaua şi ne chelfănea ca pe hoţi...
Peticile-acestea de amintiri parcă n-au nici o legătură între ele, dar cum vedeţi, fac un sac mare în care se păstrează vii ca în memorie. Ia să facem o privire imaginară pînă în centrul satului, în clădirea de lîngă sediul tatălui meu brigadier unde era cîrmuirea, iar în zilele de sămbătă îşi petrecea repetiţiile fanfara colhozului. Flăcăi din satul nostru învăţau pasionat să cînte la diferite instrumente muzicale. Mă chiunia gîndul că părinţii m-au făcut prea mic şi nu puteam să fiu şi eu printre dînşii, dacă nu chiar la pupitrul cu note scrise ca nişte floricele de cîmpie, măcar un micuţ trompetist. Dirijor era Maranţa, un evreu bondoc, josuţ, cu ochii mari, şireţi, ce purta o frezura mare de-i acoperea mereu fruntea. Cînd ridica bagheta cu o mînă, cu cealaltă-şi dădea pletele peste cap ca să vadă muzicanţii. Maranţa venea de la Teleneşti cu un geamantan mare, pe care, îl umplea după repetiţii, cu fel de fel de cumpărături de la oamenii satului. Dar lua cu dînsul, neapărat, şi cîteva găini vii şi le ducea acasă cu dispoziţie fredonînd sub musteţe un cîntec mai vesel decît altul. Dar îi plăcea să mănînce carne de găină ca să poată cînta la toate instrumentele şi să-i înveţe şi pe alţi. Numai nu pe mine din cauza vîrstei. La cumătrii cînta la baian cu multă dibăcie. Cînd cumetrii ziceau melodia pe versurile
“Tot am zis c-o să mă duc ,
La măicuţa la mormînt...”
Maranţa începea să lăcrimeze şi lăsa baianul la o parte. Evreul bea vin şi mînca găluşte ca şi cîntăreţul nostru neîntrecut, Nicolae Sulac.
Nu pot să uit nici zilele de odihnă, cînd femeile stăteau culcate una în poalele alteia pe troscotul moale din ograda Zinaidei lui Simion Tîrsînă şi se păducheau una pe alta...Nu mi se părea o privelişte scărboasă treaba asta, fiindcă era ceva obişnuit prin satele noastre de-atunci. Acele femei, adeseori mă rugau ca să le cînt melodii de jale... Ascuultîndu-mă, unele din ele lăcrimau în batiste...La sfîrşit îmi dădeau cîte o bomboană şi-mi ziceau, scuipînd în direcţia mea: “ Ptiu, să nu te deoache careva, măi copchile!”..
Odată mă îmbolnăvisem de gripă, stăteam culcat pe o saltea pe prispă şi-mi amintesc cum fratele Ion cu Victor a lui Toadere Meriuţă din mahala mi-a adus nişte jurnale vechi cu acelaşi titlu “România Populară”. Revistele era bîcsite de fotografii,cu oameni mulţi încolonaţi ca la demonstraţiiLE de solidaritate. Feţe entuziasmate, feţe vesele. Fratele mi-a spus că în

România oamenii vorbeasc aceiaşi limbă ca şi noi, moldovenii... După ce m-am însănătoşit de-a binelea, într-o zi am ridicat un pietroi din faţa casei, mutîndu-l în alt loc, ceea ce n-ar fi fost capabil s-o facă unul matur. Tata mă lăuda oaspeţilor că sînt foarte voinic. Ca nimeni altul! Peste drum de Mahîştea stăteau ruinele unei case demolate şi eu, împreună cu alţi copii din mahală ne jucam acolo de-a bătaia, de-a coarba, untişorul sau de-a poarca... Mişa, fiul lui nana Zîna, sora mamei de la Teleneşti, venea la noi în ospeţe într-o cuşmă neagră şi tare bine îmbrăcat. Mama n-avea ce face şi cum îl vedea îşi amintea nişte păcate ale nanei Zina. Vărul, în schimb era ţîfnos şi se vede că o iubea pe mămica lui cum o iubeam eu pe a mea. Asculta cît asculta măscăriile mamei, se închidea în sine şi lăcrima. Apoi pornea prin Ponoare, spre satul Teleneşti. Mie mi se făcea jale de dînsul şi o luam pe urmele lui, iar în fundul grădinii, lîngă pîrlaz, îi dădeam mere mălăieţe... Atunci el mi-a spus ca printre altele că are mereu gîlcile umflate şi adeseori stă la spital… Înspre sfârşit de vară vărul Mihai a murit şi nu l-am văzut niciodată, căci eram prea mic şi părinţii n-au vrut să mă eie la înmormîntarea lui... Era unicul copil al mătuşii şi nana de jalea lui nu şi-a mai putut reveni. Toată viaţa, pînă la ultima zi s-a topit de dorul lui… Dar şi mie mi-a fugit din cap multe alte amintiri, nevăzîndu-l măcar mort pe vărul Mihail. M-am retras de la alţi copii ca mine şi am început să mă joc în colbul drumului . Anume , în drum, în singurătatea prafului de pămînt ars de soare m-a găsit învăţătoarea Nina Pavlovna Tudosan, o femee smolită, pistruiată, înaltă şi slăbuţă, cu un clit de caiete în mmînă. M-a cunoscut că-s feciorul părinţilor mei. M-a privit serioasă şi mi-a zis:
--Tovărăşele Boris Druţă, dumneata ştii, că mîIne trebuie să vii la şcoală?..Să te îmbraci în haine curate şi să ai cu dumneata un buchet de flori.
Mi-am zis şi eu în minte "tovărăşele" şi "dumneata", potrivind că nu sunt cuvinte de ocară, tot atunci m-am gîndit că… şi la mort oamenii duc flori…
II.
Eram cu mult trecut peste al 7-lea an de viaţă.
Am plătit cu şapte ani de-acasă meritul acesta de a fi numit tovarăş-tovărăşele. Da, deja am întrat în al optălea an de viaţă …Dar de ce o încep de la unu? Şi părinţii mei , văd bine, o încep şi ei cu mine. Mîine va fi azi? De cum am ieşit din colbul drumului şi pînă am mers la şcoală am avut capul plin de gînduri. Cînd mă trezesc--mîine e azi.
Aşadar, azi, 1 septembrie 1962, e o zi însorită,copacii sînt atinşi de rugina toamnei care va să vină, în jurul meu e multă lume. Aş putea zice lume de pe lume cu multe flori. Ieri, iată mint – alaltăieri. Iarăşi mint, vara trecută, adică în ajunul acestei zile istorice pentru mine, părinţii îmi cumpăraseră din tîrgul Teleneştilor o pereche de pantaloni negri, cămaşă albă şi papuci de culoarea pantalonilor cu şireturi. Din podgorii simţeam că vine miros de poamă, dinspre livezi miros de fructe, iar din cîmpii şi din codru – miros de flori de flori…Şi de la lume tot miros de flori venea. Pe şleahul satului, copii purtaţi încă de mînuţe, şiraguri se îndreptau spre şcoala din centrul satului, de unde se auzea fanfara. Sora Ana culesese de sub prăsadul din coasta casei un buchet de crizanteme şi sacanadele. M-am contopit cu ceilalţi peste cincizeci de copii din sat care păşeam în clasa întîi. Ni s-a spus ca bobocii care încep numărarea anilor de şcoală să se adune lîngă magazinul din preajma şcolii, pe un loc viran. Prima mea şi a noastră învăţătoare, Nina lui Pavel Tudosan, o femee cum ziceam, smolită, pistruiată , înaltă, cu ochii negri, deştepţi ne-a trecut prenumele şi numele de familie într-un catalog şi a făcut apelul, verificînd dacă sîntem toţi la număr. Apoi ne-a aliniat, ne-a spus băieţilor să ne prîndem pereche cu cîte o fetiţă de care ne plăcea şi ne-a mînat în vale, în faţa şcolii unde corpul didactic şi întregul colectiv de elevi stăteau în careu. Am constatat cu uimire că pe mulţi adunaţi în pragul şcolii îi cunosc. Majoritatea băieţilor şi fetiţelor prezenţi acolo erau de prin Bordoceni, Fundătură, sau din rîpa lui Sîrisîcă, locuri bine cunoscute de mine. Dar feţele tuturora iradiau bucurie, fericire. Fetiţele, majoritatea, erau îmbrăcate în rochii cafenii şi pestelci albe, iar băieţii cu îmbrăcăminte mai pestriţă,dar toţi ca unul frezaţi chilug. Fanfara lui Maranţa a suflat un marş solemn şi, când învăţătoarea ne-a adus la locul stabilit, se făcu

tăcere de mormînt. Toate lucrurile şi obiectele stăteau şi ele la locurile lor. În centrul careului, sub nişte vişini era o masă acoperită cu o pînză verde, pe care stăteau vaze cu flori vii. Pe un scaun stătea Silvestru Maximilan, directorul şcolii. Un tînăr, cu frezură neagră, bogată pe un cap mare şi inteligent. Privindu-ne cu dragoste, el ţinu un discurs cu o voce liniştită. De pedagog, nu de demagog, a zis tata. Ne-a felicitat cu prima zi de şcoală, spunîndu-ne că în hramul ştiinţei vom afla multe taine ale vieţii, ne vom însuşi deprînderi noi de a trăi în şi pentru colectivitate. Îmi pare că a mai zis că fetele vor învăţa a face mîncare, a coase, iar băieţii--a meşteri uşi, ferestre, a gospodări onest şi a pătrunde numai în tainele cărţilor.Am uitat să vă spun că cu cîteva zile pînă la începerea anului şcolar, învăţătorarea noastră i-a învăţat pe unii din noii mei colegi, să cînte şi să recite versuri solemne la acea serbare despre şcoală, patrie şi partidul communist, conducătorul şi îndrumătorul întregului popor sovietic. Cei care au cîntat şi au recitat, s-au învrednicit de aplauzele elevilor din clasele mari şi ale învăţătorilor. Tata n-a aplaudat.
Svetlana, fiică de învăţători, ce locuia în mahalaua noastră, care se pomenise deja într-o clasă cu mine, a trecut prin faţa noastră cu un clopoţel argintiu legat cu o panglică roşie, prevestind că pentru noi şi pentru toată lumea azi începe anul şcolar. După primul sunet al clopotului, directorul şcolii, adresîndu-se spre noi, a mai adăugat:
-- Aţi crescut mari. La şcoală veţi învăţa a scrie şi citi. De acum înainte şcoala va fi a doua voastră casă. Trebuie să fiţi silitori, ascultători... Şi încă ceva a mai spus, dar iată că am uitat. Ţin minte că după miting, învăţătoarea iar ne-a spus să ne apucăm de mînuţă, conducîndu-ne pe drumul satului, îndărăt spre magazin, unde era o casă mare cu pereţii albi, acoperită cu foi de ardezie cenuşie, şi cu o singură intrare, ce servea şi de ieşire. Am intrat curioşi într-o clasă lungă, cu trei rînduri de bănci. Ne-a aşezat cum am venit, o fată şi un băiat, o fată şi un băiat şi tot aşa pînă ne-a terminat. Pe banca fiecăruia era cîte un toc de lemn cu peniţă de metal şi cîte un caiet. În centrul băncii, într-o gropiţă stătea înfiptă delicat cîte o călimară de porţelan alb, pentru elevii de ambele sexe. Nina Tudosan a mai făcut odată apelul, verificînd dacă nu sîntem pierduţi, i-a poftit amabil pe părinţii să plece acasă şi, rămînînd numai noi cu ea, ne-a arătat cum trebuie să ţinem mînuţele pe bănci în timpul lecţiilor, prevenindu-ne că deja sîntem şcolari şi trebuie să fim cuminţi, ascultători. Pe atunci erau un fel de bănci din lemn, dintr-un tot întreg: masă şi scaun vopsite în culoare cafenie-închisă. Lîngă genunchi era un fel de poliţă unde puneam cărţile, iar jos, chiar lîngă podea, o chingă pe care ne sprigineam picioarele. Eu, ca unul din cei mai înalţi copii din clasă am fost aşezat într-o bancă din fund. Învăţătoarea ne-a spus că o să încercăm să scriem în caietul albastru cu sugativa rozovă. Ne-a explicat cum să ţinem, în mîina dreaptă, desigur tocul şi peniţa, cum să înmuiem în cerneala din călimară, pentru a nu ne murdări. În cele din urmă, ne-a îndemnat să tragem cîteva beţişoare pe foaia curată...Majoritatea absolută au îndeplinit stăruitor indicaţiile învăţătoarei şi, pare-mi-se, că n-am văzut mare taină în aceste liniuţe, cum a zis directorul.
Chiar din primele clipe, am făcut o descoperire senzaţională. În clasă m-am pomenit cu două fetiţe de îânvăţători, cu numele Svetlana. Una era a primei noastre învăţătoare-- celalată, a lui Petru şi Anastasia Bulat, pe care o mai dezmierdau, zicîndu-i "Lănuţa". De la Svetlănuţa. Această Lănuţă era deosebită de noi toţi. Avea o rochiţă cafenie,cafenie şi o pestelcă albă-albă. Fundiţele din păru-I roşcat erau roşii-roşii. Pistruii ei, chiar din primele clipe mi-au zguduit întreaga fiinţă.Deşi locuiam într-o mahala, pînă într-acea zi nu observasem parcă ce juvaier de copiliţă este Lănuţa. Învăţătoarea a aşezat-o şi pe fiiculiţa ei alături de Lănuţa… Amîndouă colege ştiau deja şi a scrie şi a citi, lucru care mă uimea deosebit de mult. Poate din această cauză, chir din primele clipe de şcoală, m-am străduit nespus de mult ca să îndeplinesc, de rînd cu ceilalţi colegi, indicaţiile stricte ale învăţătoarei. Îmuiam atent peniţa în cerneala din călimară şi lunecam pe ea, desenînd beţişoarele, pînă cînt Nina Pavlovna s-a apropiat de mine, m-a netezit pe cap, zicîndu-mi:
--Bravo! Iată cum trebuie de însuşit indicaţiile mele.

La acele ore învăţătoarea a lăudat pe majoritatea copiilor din clasă.
Doar Petrică Perju, un băieţel micuţ în costum albastru-închis, unicul cu un smoc de percică în frunte, ţinea stiloul neîndemnatic, iar cerneala curgea din vîrful peniţei, murdărîndu-i caietul... Învăţătoarea i-a arătat de cîteva ori cum trebuie să ţină tocul corect, dar Petrică o continua pe a lui… Dintr-odată învăţătoarea s-a dezlănţuit, a ridicat tonul vocii mai aninîndu-l de ureche... Petrică începu să plîngă şi să se roage, cerîndu-se acasă, la mama... Atunci învăţătoarea, l-a luat cu binişoirul şi l-a învăţat cum să ţină tocul în mina dreaptă. Mărturisesc că m-a luat un fel de frică faţă de şcoală. Să fi fost simţul responsabilităţii, ori al libertăţii absolute, nu ştiu. Părinţii îmi spuseseră că şcoala este lucru bun pentru orice om din sat, că cel ce ştie carte are patru ochi. La şcoală trebuie să fii ascultător şi priceput. Altfel,o poţi lua la cap atît de la colegii mei, cît şi de la… Las" că-s toţi buni de-al învăţa pe altul şi asta nu-i mare taină, mi-am zis.
Amintindu-mi de prima învăţătoare, simt cum mă înfioară un sentiment de admiraţie. Era o femee inteligentă, încă pe cînd Orheiul era judeţ, a absolvit şcoala agricolă din Cocorozeni, dar vremile o impusese să-şi schimbe profilul şi s-a făcut învăţătoare la clasele primare. Da, într-adevăr avea un talent deosebit de a-i face pe copii să scrie şi să citească la nivelul cerinţelor partidului şi ministerului de profil. Era energică, poseda impresionantă o capacitate de muncă. În anii ceea la Ineşti nu ajungeau cadre didactice, din care cauză peste 50 de copii au fost repartizaţi în două clase mari -- "a" şi "b". Frecvenţa se făcea în două schimburi-- de dimineaţă şi după masă. Dirigintele ambelor clase era una ea tovarăşa Nina Pavlovna Tudosan. Femeie cu familie, creştea patru copii şi muncea din zori şi pînă seara tărziu ca şi mama mea , care fără mine mai avea doi. Mereu o vedeam cum trece la sau vine dinspre şcoală, cu clitul de caiete subsuoară, că trebuia să controleze şi să aprecieze munca fiecărui elev. Cînta şi recita poezii ca din carte. Avea un talent deosebit de a explica lucruri complicate pentru noi ca să le memorizăm pe toate. Capacităţile mele, însă din primele zile de şcoală s-au dovedit destul de modeste. Foarte greu am deprins cititul. Aveam un scris deşirat, neîngrijit, cîrlionţat. Aş putea spune că semăna cu mine scrisul meu, dar trebuia să samene cu tovarăşa Tudosan, învăţătoarea..
Cel mai preferat obiect al meu era aritmetica. Învăţătoare pusese în colţul clasei un stand unde scria numele acelora care aveam cele mai curate şi mai îngrijite caiete. Slavă Domnului, n-am fost niciodată lăudat pentru că, că scriu curat şi caligrafic, în afară de desena beţişoare, dar socoteam într-o aritmetică demnă de un fiu al unui brigadier colhoznic.
Mai rău stăteam cu cititul. Nu puteam nicidecum să leg literele în cuvinte şi cuvintele în propoziţie. Majoritatea elevilor se descurcau binişor la acest capitol, iar eu parcă nu eram născut, ci făcut din piatră. Fără carte turuiam ca o moară stricată. De aceasta, poate învăţătoarea mă considera şi mă prezenta străinilor care nu mă cunoşteau drept un elev bun. Că eram un elev de mijloc nu mă supăra defel. În schimb chiar din primele zile de şcoală, mă evidenţiam, la capitolul turbulenţă şi obrăznicie. Spre deosebire de alţi copii, îmi plăcea să frecventez şcoala. Doar aici nu era aşa de greu, precum era la muncile grele de pe cîmpuri, odată cu începutul toamnei. Odată cu pîrguirea roadei prin vii, lanuri şi livezi, părinţii aveau mult de lucru: păpuşitul tutunului, culesul viei, tăiatul şi curăţitul popuşoilor, strînsul sfeclei. Fratele şi sora în această vrem, încetau să mai fecventeze lecţiile. În toiul toamnei şcoala sovietică rămînea aproape fără elevi. Nu ştiu cum era la oraş, dar la sat nici nu putea să fie altfel. Eu eram nevoit să pasc vitele. Încearcă să nu mănînci şi ai să vezi cîte taine ai să descoperi în carte. Partidul,ca şi părinţii, aveau dreptate, lucrează şi te îmbracă, băiete, după aceea învaţă.Şi starea aceasta de incertitudine şcolară contiuna vreo lună, o lună şi jumătate,pînă hăt după sărbătoarea lui Octombrie cel mare şi păgîn. Deşi partidul şi Guvernul sovietic doreau ca toată lumea, de la mic la mare, să iasă la strînsul roadei de pe deal, în acelaşi timp avertizau profesorii ca elevii să frecventeze şcoala. Biata mea învăţătoare umbla pe la casele oamenilor, rugînd părinţii să ne permită să frecventăm lecţiile. Totul, însă,

rămînea pe vechi, pînă cînd părinţii o mai apropiau cu muncile de pe cîmp. Reîntorşi după o lună şi jumătate pe băncile şcolii, aveam o dragoste cum se zice, faţă nemărginită de carte. În afară de lecţii, învăţătoarea ne mai citea cărţi de aventuri, lucru ce ne părea să fie mai aproape de viaţa reală şi concretă. Oare viaţa comunistă nu-i o aventură gravă? Dacă eram harnic şi elev bun, părinţii mi-a cumpărat costumaş de barhotă cafenie. După ce învăţătoarea ne cosea la gît guleraşe albe ca şi a fiicei sale eram cu toţii, parcă dintr-o mamă. Sătui şi îmbrăcaţi, puteam deja să ne apucăm de carte.
****
Către sfîrşitul anului toţi ai clasei devenirăm octombrei. Un fel de şoimuleţi ai patriei! Cu steluţe şi chipul lui Lenin în piept! Majoritatea covîrşitoare ştiam şi a citi şi a scriem toate literele alfabetului rusesc. Iată ce înseamnă să-ţi dai străduinţa şi să fii cum te învaţă partidul. Doar cu disciplina mai şchiopătam. Recunosc, eram zbînţuit, şi doar pe Svetlana învăţătoarei n-o băteam dintre fete. Din aceste motive Nina Pavlovna la început se răfuia cu mine, folosind jordia, dar văzu că violenţa nu ajută, sărmana, a trecut la pedepse de altă natură: o săptămînă mă punea să frecventez lecţiile în clasa "A" din schimbul de dimineaţă, iar altă săptămînă veneam în clasa "B" de după masă...Sărmana mama mea nici nu ştia cînd să mă trezească. Dar învăţătoarea, n-am ce zice, era într-adevăr bună, pînă am observat că cel mai mult prefera cultura sanitară şi igienică. Din rîndurile elevilor mai buni întocmea grupe sanitare, cu misiunea de a se controla una pe alta. Şi acum nu începeam lecţiile propriu-zise pînă nu ne controlam colegial şi reciproc mîinile, unghiile, urechile... De nu mai înţelegeam ce se întîmplă cu noi, pentru că hai să gîndim la rece – care mamă îşi trimite copilul la şcoală nespălat? Pe la vremea ceea, majoritatea mamelor noastre ne purtau cu haină, fie chiar şi cîrpită, dar curată…Însă de acasă, pînă la şcoală pentru unii din noi era drum lung de mers pe lîngă fîntîni, rîpi şi gunoişti…Şi se întîmplau minuni pe lume. După procedura cu controlul elevilor disciplinaţi, şi curăţei, li se punea dinainte, pe bancă o steluţă roşie ca de octombrel. Celora care veneau la şcoală cu hainele murdare, nespălaţi, cu unghiile netăiate, li se punea desenul unui...purcel. Chiar dacă nu m-am lăsat niciodată de nebunii, totuşi prima învăţătoare mă alesese starostele clasei, mă numise şeful unei comisii de control, aşa că puteam binişor să nu mai învăţ. Mă complăceam în postura mea de şef, fiindcă nu ştiu cum alţii, dar eu şi în clasa întîi mă socoteam copil. Dar şi colegii mei neşefi, veneau la lecţii avînd în trăistuţe mai puţine cărţi şi caiete, decît să zicem, ce le puneau părinţii acolo -- brînză, pîine, nuci, mere, gutui...
Persoana mea de fecior al unui conducător al ţărănimii colhoznice din veriga medie, am început a veni la şcoală cum tata se ducea la cantina brigăzii de tractorişti
Aici, de-a lungul tuturor lecţiilor stăteam flămînd ca blegul şi de multe ori, cînd vedeam cum colegii înfulecă bunătăţuri aduse de-acasă îmi venea pofta de mîncare. Odată, în timpul recreaţiei mari, mi-a crăpat răbdăul şi n-am putut să nu cer de la Anişoara Ţapu o bucăţică de turtă prăjită pe tigaie, pe care dînsa o înfuleca, c-o poftă de lupoaică. Colega m-a refuzat categoric, iar eu nu chitesc mult şi-o jăfuiesc de plăcintă, că eram băiatul tatei. Prins în flagrant delict, învăţătoarea m-a chemat cu vorbe apăsate,dar neobservînd că am urechile nespălate, m-a scos în faţa careului şcolii... Cu ochii uzi de lacrimi Anişoara Ţapu povesti tuturor cele întîmplate-- cum i-am furat plăcinta. Mare ruşine am tras. Nina Tudosan îi îndemnă pe colegi să mă huiduiască cu un fel de interjecţie locală , care sună "Hăleu!"! "Hăleu"!...
Dar după ce a trecut şi asta, am devenit şi mai pofticios. Îmi plăceau varzarele şi acum nu furam, ci ceream de la fiecare cîte o bucăţică, cum m-a sfătuit învăţătoarea. Mi-a zis să respect legile elementarei conduite şi eu le respectam cum puteam . Dacă, însă, colegul respectiv se dovedea a fi zgîrcit din cale-afară , răpeam cîte-o pişcăturică de la fiecare, le adunam în buzunare, după care fugeam la colţul şcolii să dovedesc a le înfuleca în voie bună şi în pace şi mai bună. După sărbătorile de iarnă, cînd satul a adormit, în sfîrşit, după atîtea petreceri, m-

am debarasat şi eu de apucăturile mele haiduceşti, că mi s-a părut simpatică colega Nadea, care stătea într-o bancă cu Costică Grosu. Declarasem tuturora, inclusiv învăţătoarei, că doresc să stau într-o bancă cu ea. Lui Costică nu i s-a părut prea bun acest gest al meu, iar, învăţătoarea cît ai zice dragoste de vreo zece ori la rînd, mi-a satisfăcut cererea. Nadea era o copiliţă adusă de părinţii ei din Rusia. Nimic de mirare. Mai aveam şi alţi săteni care s-au dus de unul, dar au venit înapoi cu turma din urmă. Acum avem în sat ukraineni şi ukrainence, siberieni şi siberience, cazaci şi cazace aşa încît, de le-ar trăsni prin cap, ar putea să se apuce să federalizeze Ineştii noştri străbuni. Ori să facă o revoluţie. Mare lucru. Se găseşte un Lenin ori un Stalin, adună toţi beţivanii şi fac din el ce-au făcut din Rusia după 1917, apoi şi din aproape toată Europa – lagăr de concentrare. Dar cu dragostea nu te joci. Nadea mea avea părul blond, era cuminte,vorbea un melanj de cuvinte ruseşti şi romîneşti, constituind pentru mine o plăcere curioasă de a o asculta şi tot asculta la nesfîrşit. La început fetiţa nu dorea să vorbească cu mine. Probabil, nu-i plăcea purtarea mea din timpul pauzelor ori poate chiar nici plăcintele nu-I plăceau. Dar, după cîteva zile,am observat că se deprinsese cu mine, că mereu venea mai devreme de începutul lecţiilor s-o ajut la aritmetică. Dacă reuşea să mă convingă zîmbea senin ca cerul, retrăgîndu-şi cu timiditate prefacută privirile în dosul buclelor de păr blond. Pe urmă a devenit mai îndrăzneaţă şi nu se mai sfia de nimeni cînd mă dorea. Vorbea un cuvînt ruseşte şi altul româneşte. Şi eu am început să vorbesc ca dînsa. Că proşti mai sîntem noi, românii basarabeni. Mă topeam ca ceara, cînd mă lua la braţ în timpul recreaţiilor şi mergeam împreună afară, în curtea şcolii. Drept, că nu fumam şi nu-l sfătui pe nimeni că ministerul sănătăţii şi pe-atunci nu recomanda nimănui aşa ceva…Dacă ne despărţeam, aşteptam ca pe foc să ne întîlnim din nou. Cînd ne revedeam zîmbeam şi eram fericiţi ca nimeni altul pe lume.

— Să nu mai furi plăcinte, îmi zicea ea uneori ca învăţătoarea. Eu aduc de-acasă pentru tine o sută vărzare şi lapte de cămilă...

Am ajuns cu Nadea mea pînă să-mi cînte ceastuşte ruseşti, “Catiuşa”, “Tiomnaja noci”, “Bietsea v tesnoi peciurke ogoni” şi chiar să-mi danseze dansuri căzăceşti. Dar, din păcate, idila noastră s-a frînt subit. Într-o zi, învăţătoarea ne-a anunţat că Nadea nu v-a mai învăţa la noi în şcoală. Părinţii ei, au hotărît să se întoarcă în Rusia. Copiliţa, probabil, nici nu a avut timp să vină de a-şi lua rămas bun şi eu nu am mai avut prilejul s-o mai văd vreodată şi s-o mai ascult cum cîntă. Oricît mă strădui azi nu-mi pot închipui imaginea ei simpatică şi mersu-i ales, care m-au făcut să nu-mi găsesc astîmpărul multe zile şi nopţi. Şi să învăţ mai bine decît puteam în realitate. Măcar o scrisoare să-mi fi scris din Rusia... După plecarea ei, viaţa mea pentru o vreme deveni tristă, neinteresantă nu ştiu cum. În schimb am început să învăţ mai bine. Măcar de-aş fi putut s-o înlocuiesc cu alta. Cam tot pe atunci a trebuit să se însoare unul de-al lui Roman Cojocaru. Să se însoare şi să facă nuntă ca la noi în sat. Eu nu-s surd şi nici şchiop, cum aud muzică la recreaţie am şi plecat de la lecţii, pomenindu-mă în mijlocul nuntaşilor, alături de nunul cel mare. Lume ameţită, nimeni nu se gîndeşte să mă poftească la masă. Iar eu, deşi am fost cu mama la biserică, nu găsesc altă ieşire decît să-i zmuncesc unui copil mărul din mînă. Am fugit repede în clasă, dar mama copilului, o femeie ambiţioasă ca de la ţară, vine după mine şi mă face cu ou şi cu oţet cu toate că eu şi fără dînsa intram în pămînt de ruşine.

De data aceasta, să vedeţi minune, învăţătoarea mi-a luat apărarea, străduindu-se a o linişti pe femeie, chipurile a fost o glumă copilărească. Dar eu nu mai eram copil, ci şeful unei comisii de control şi învăţătorul de aritmetică al Nadei celeia ce a plecat în Rusia mă-sii. De aceea Nina Tudosan mă lăsă în pace, şi văzînd cum plîng necăjit în bancă, mi-a zis parcă mie, parcă tăcerii din clasă:

— O să vină vremea, cînd Boris o să înţeleagă fapta lui ruşinoasă... Nu vreau să scoatem gunoiul din casă, continuă învăţătoarea. De nu se va cuminţi, o să-l cuminţească ea, miliţia...

Deşi nici aceste cuvinte nu cădeau din pod, erau, totuşi, grele, apăsătoare. Ele m-au făcut să hotărăsc cu toată fermitatea mea de elev sovietic ca să nu mai răpesc niciodată cuiva bucăţica din mînă. Continuam să însuşesc bine aritmectica să cînt, să desenez, chiar să scriu mai frumuşel. Doar cu cititul deocamdată o duceam mai prost, decît i s-ar fi cerut unui îndrăgostit de-o fată din Rusia. Trecuse deja două semestre şi aş fi putut să mă dezbaier şi de acest neajuns. Cunoşteam buchiile de la distanţă, dar cînd le citeam în carte, o făceam pe dos şi în loc de "apă" citeam "ăpa", în loc de "mama" citeam "amam". Din care cauză învăţătoarea ola început credea că-I o glumă, dar cu timpul, cînd şaga se îngroşă , a început să se supere pe mine şi mă numea odată evreu, altădată – ţigan. Dar nu i-am întrebat pe părinţi niciodată să-mi spună cine sînt de-adevăratelea, că în viaţă cîte nu se întîmplă. Lucru indiscutabil, am avut o învăţătoare excelentă, fenomen natural nu altceva. Lămurea pînă înţelegeam totul pînă în cele mai mici detalii, dar efectul tot inversat rămînea. S-a chinuit biata cu mine pînă i-a spus şi lui tata despre maniera mea de citire stranie, cam arăbească: să citesc din dreapta spre stînga, adică nu cum trebuie, ci invers. Auzind de Israel, tata a hotărît să se apuce neîntîrziat şi personal de capul meu. În seara aceleaşi zile m-a chemat în cămară, mi-a pus Abecedarul dinainte şi l-a deschis la litera "i".
Ascultînd cum rostesc stăruitor sunetele bizare, tata nu a putut să mai rabde. Mi-a tras o chelfăneală, încît pînă într-un tîrziu mi-a pus mintea la loc şi citeam nu "ni" , ci "in", nu "noI", ci ..."Ion". Adică tot din ineşteni eram şi tot pe Ionel de prieten îl aveam, deşi mai mult mă gîndeam la ruscuţă. Mi-a dat o serie de palme vîrtoase la partea moale a organismului meu fraged şi cînd m-am uitat, nu mai eram evreu, nici ţigan, nici chinez, ci român get-beget. Face mult la casa omului un tată, dacă-i tată de singe. Chiar a doua zi am uimit învăţătoarea, fiindcă deprinsesem a citi impecabil. Mai mult, pot să mă laud că nu peste mult timp am devenit nu un cititor pasionat, dar un profesor aş putea zice, un artist în ale cititului. Toată clasa mă invidia, dar nu se împăca cu mine pentru că la caligrafie învăţam mai prost. Scrisul meu era caraghios ca ghiarele gîştei pe nisip. Şi nici tata nu a putut influienţa mersul meu spre bine în această privinţă. El însuşi avea un scris păsăresc, urît că vă spuneam, el a învăţat în România, nu în şcoala sovietică...Ş-apoi, sînt mai mult decît sigur, că lui i-a predat un învăţător, nu o învăţătoare bună de agronom şi care avea o fată de-o seamă cu mine. De ce i-a zis Svetlana? Nu cumva soţul ei e tot din Rusia? De ar fi numit-o Luminiţa, aş fi învăţat mai bine şi timpul ar fi trecut mai uşor. Dar aşa, afară era iarnă, pe Luminiţa colega mea o chema Svetlana ca şi pe cea Lănuţă pistruiată, şi-mi părea că timpul a îngheţat şi nu mai ajung să trec în clasa doua dacă scriu prost şi nu consolidez relaţiile de prietenie cu prima mea învăţătoare.
****
Aşa frig cum era, dar zece zile de vacanţă au trecut mai repede decît una obişnuită la şcoală. După sărbătorile de iarnă, care pe atunci, la Ineşt erau marcate de două ori la rînd – pe stil nou şi pe stil vechi, veni iarna cea adevărată. Căzu o zăpadă mare şi peste sat se lăsă un ger cumplit. Sala noastră de clasă era mare cît un hambar,cu deosebirea că avea o sobă pripăsită într-un colţ, lîngă masa învăţătoarei. Cu toate-acestea şi noi şi învăţătoarea dîrdîiam de frig. Veneam nu îmbrăcaţi ci încotoşmănaţi la lecţii. Băieţii,purtau pe cap broboade ca şi fetele. Fiind parte feminină învăţătoarea nu putea fi şi mare instructor sportive, dar o făcea că n-avea încotro. Ne ridica şi ne antrena într-un tropăit de cai, să ne încălzim. Sărmanele fetiţe, cum alergau pe loc ca să ne privească vesel şi amuzant. În acel mijloc de iarnă, majoritatea din noi aveam bani, adunaţi din colindă şi urături şi semănătrui. În vecinătatea şcolii într-o casă veche, cu ferestre mari şi uşă arcuită se afla magazinul,încredinţat de stat familiei lui Dionis Savin. Lumea-i zicea broscoi şi, atunci cînd cineva îndrăznea şi reuşea să-l scoată din sărite n-avea decît să-i zică porecla în faţă. Bărbat robust,te privea şiret dacă aveai bani şi, tare se enerva cînd un copil îi spunea că zece bomboane nu pot trage la cîntar tocmai jumătate de kilogram. Cîrmuirea cooperaţiei de consum din Teleneşti, i-a adus o firmă cu inscripţia "Ciuluc" atîrnîndu-i-o de-asupra uşii. Ne trezeau interesul şi nişte jucării în formă de broască

mare, verde, rîioasă, pe care o umflai cu aer şi ea sălta năstruşnic înainte şi-napoi… Dionis Savin era investit cu dreptul de a vinde cu bucata: sare, zahăr, chibrituri,bomboane, vin, rachiu la suta de grame şi încă toate mărunţişurile trebuincioase la gospodărie.Da lumea, ca lumea venea la magazin să bea o sută de grame,şi să ma pună ţara la cale după sărbători. Noi, işti dintra-ntîia stăteam prin colţuri şi tăceam chitic, iar şcoala noastră avea şi alte clase cu băieţi şi fete cu limbi mai lungi ca ale noastre. L-aud pe unul:
-- Bade Dionis dă-mi te rog… un broscoi!
-- Atît de frumoşi sînt broscoii în “Ciulucul” ista! Făcea altul.
-- Icoana mă-tii! Taci din gură, că te plesnesc cu ghira asta, se enerva vînzătorul, mirîndu-se şi el cum o pereche de broscoi umflaţi cu pompa saltă caraghios înaintea lui şi a soţiei sale, care-l însoţea pe Dionis în treaba ei de vînzătoare.
-- Ho-o! făcea cumpărătorul, elev în şcoala din Ineşti, că nu ţi-a dat să vinzi gînsaci, dar broscoi!Şi magazinul se chiamă “Ciuluc”…
Se vede că vorba asta l-au scos din sărite pe moş Dionis, ca peste cîteva zile de pe frontispiciul magazinului dispăru denumirea firmei şi odată cu ea toate jucăriile în formă de broscoi. Dar porecla i-a rămas pentru toată viaţa. Şi nu că era o poreclă urîtă, ci sătenii aveau plăcere să vadă, cum vînzătorul reacţionează supărăcios cînd auzea cuvîntul “ broscoi”… Noi, elevii dintr-a-ntîia şi din celelalte clase, dacă în şcoală era frig, imposibil să pătrunzi în tainele ştiinţei de carte, ne-am apucat să studiem viaţa propriu- zisă, pentru că nici ea nu e lipsită de taine aşa cum arată în goliciunea ei.
Atît el, moş Dionis, cît şi soţia lui, mătuşa Evghenia, erau credincioşi în timpurile bune, umblau la biserică, iar în momentele, cînd cineva cerca să-l ieie în zeflemea, făcînd aluzie la Ciuluc şi la broscoi, el se înfuria mai dihai ca Nichita Hruşciov la tribuna cea americană cu naţiunile unite nu ştiu cum:
-- Cum de nu le este milă şi ruşine de sfîntul Dumnezeu. Hristosul, Prohodul şi Dumnezoaica cui îi are pe toţi!..
O termina pe asta şi începea alta şi mai gogonată. Uneori, cînd venea la tejghea vreun hăulit, să facă mai multe cumpărături, el bătea contul cu bile, cu un ritm şi zgomot specific,ca după ce făcea toată socoteala să-i declare cumpărătorului:
-- Trebuie să plăteşti pentru marfă trei ruble şi 75 copeici… cu tot cu amăgeală!
--De ce faci aşa, bade Dfionise? se nedumirea hăulitul, mai avînd răgaz să beie şi o sută de grame de rachiu.
-- Păi, zicea hotărît vînzătorul… De sufletul morţilor, mînca-i-ar norocul pe lumea celaltă!
Fiind numai ochi şi urechi la cele întîmplate, ne veseleam pe seama lui moş Dionis şi după ce primeam de la mătuşa Evghenia cîte un fişic cu bomboane pernuţe, cu magiun înăuzntru, o zbugheam la lunecuş. Chiar dacă gerul acoperea geamurile cu un strat gros de gheaţă, lecţiile erau destul de vesele şi interesante. După ce tropăiam din picioare, învăţătoarea ne învăţa cîntece, poezii. Pe mine mă trimitea să aduc dintr-o cămară cîte un lighean cu cărbuni brichetă să-i arunc în sobă. Din această pricină acasă mă întorceam murdar de funigine. Mama cunoştea bine situaţia. Manifestînd multă răbdare îmi spăla hainele le usca în ger şi a doua zi mă petrecea la şcoală curăţel,cu guleraş alb. Iarna primului an de şcoală a fost dură şi aspră de tot, am s-o ţin minte. La recreaţii ne încălzeam în alt mod.
De la poarta lui Ion Arvinte drumul desena un povîrniş, pe care noi în ajun îl udam şi cînd se făcea ca sticla ajungeam ca fulgerul în pragul şcolii, unde eram întîmpinaţi cu pîine şi sare de un omuleţ de zăpadă, meşterit tot de noi cu o căldare pe cap, cu ochii şi, gura de cărbune , cu un morcov în loc de nas, alştul în loc de buric şi al treilea …ceva mai jos şi cu două mături în loc de mîini, cum suntem noi de fapt moldovenii. De zvăpăiaţi ce eram nu ne lipsea nici spiritul inventiv, alteori eşalonîndu-ne ca vagoanele trenului şi de acum coboram la vale claie peste grămadă, deraind pe parcurs de pe şinele de oţel lucitor.

În iureşul unei asemenea învălmăşeli, Mihai a lui moş Vasile Ungureanu şi-a frînt un picior. Învăţătoarea nu era la şcoală, încă nu venise. Mihai răcnea de huia satul. Cu chiu cu vai cîţiva dintre noi l-am adus în clasă, aşezîndu-l pe un scaun lîngă sobă. Stăteam speriaţi şi nu ştiam ce să facem mai departe. Cineva din trecători a alergat iute la cîrmuire ,de a chemat prin firul telefonic salvarea de la spitalul din Teleneşti… Mihai, însă nu putea să se ogoiască nici pentru o clipită. Răcnea de se cutremurau pereţii cu promoroaca prin unghere. Parcă-i aud şi acuma glăsciorul îndurerat:"Of, Doamne! Mor, piciorul meu! Of Doamne!.. Piciorul meu, piciorul!.." Bine că s-a rugat lui Dumnezeu. Şi n-a chemat-o pe mamă-sa, că cine ştia ce putea să se întîmple. Cu ajutorul lui Dumnezeu, însă salvarea n-a mai venit.În schimb a venit sărmana mătuşa Nina, mama lui Mihai care n-avu timp să ne probozească ori să ne chelfănească, îl înşfăcă iute pe fecioru-său în braţe, îl scote afară, îl aşează cu prudenţă într-o sanie trasă de doi boi şi l-a dus, în Fundătura satului, la moş Costea Fîţu un bătrîn cu gura strîmbă, care avea el un fel al lui de-a pune oasele frînte la loc. Oricum, moşneagul a fost acela care i-a luat durerile lui Mihai, apoi i-a pus piciorul în ghips încît colegul nostru a stat acasă pînă în primăvară, cînd şi zăpezile şi întîmplarea asta tragică au trecut în amintirea noastră, mai oferindu-ne o lecţie de omenie mai bună decît orice altă lecţie pe care ni le dădea şcoală sovietică. Vorba e că datorită nouă Mihai n-a rămas repetent, pentru că noi nu l-am lăsat singur în faţă cu durerile sale, ci îl vizitam zilnic la domiciliu, ajutîndu-l ca învăţătorii să meargă în pas cu programul prevăzut. Iat-aşa am făcut noi om dintr-un coleg. Nu zic, Nina Tudosan era plină de energie, talentată, severă, se străduia să ne înveţe şi dumneaei a citi, a scrie, a ne comporta ca oamenii, dar toate-acestea ne zburau din cap, cînd porneam viaţa din capătul ei de început. Vă spun eu vorba asta şi parcă văd că nu sînteţi de-acord cu mine, punîndu-le învăţătorilor în cîrcă toate păcatele elevilor. Iar eu încă de pe atunci credeam altfel. Credeam că se săvîrşea o mare nedreptate faţă de învăţătoarea noastră atunci cînd un părinte de-al unui coleg după ce acesta îşi rupea o mînă sau un picior în timpul aventurilor lui, venea la şcoală şi o învinuia pe dînsa, că adică nu are grijă de copil… Învăţătoarea asculta umilită tărăbăniile părintelui, da pe urmă iar se umilea în faţa noastră pentru că ne cerea imposibil – ogoiţi-vă copii.De unde să iei într-o ţară aşa de mare, copii cuminţi? Şi-apoi se vede c-aţi uitat că şcoala la urma urmelor nu minte trebuia atunci să-ţi deie şi carte. Să creşti om sovietic devotat principiilor colectivismului comunist şi internaţionalismului proletar.
Văzînd că nu-i prea dăm ascultare, tovarăşa învăţătoare a schimbat placa şi ea, începînd să vină la şcoală cu o jordie cît Sfîntul Nicolai de mare, dar n-a pus-o la icoană -- de unde icoane pe timpul socialismului înalt dezvoltat , ci chiar lîngă dînsa alături de masă.Dar şi noi, din parte-ne, ştiind că am călcat pe bec, că sîntem vinovaţi, mîncam papară şi înghiţeam noduri, fără să ne plîngem părinţilor acasă…De-am fi făcut aşa ceva, fiţi siguri că am fi putut fi numiţi nu elevi, ci trădători de patrie. Acum e timpul să repet că noi o iubeam pe învăţătoarea noastră, care se poate spune că era în toate nu numai un exemplu, dar şi un etalon de curăţenie sufletească. Era severă,nu-i vorbă, dar pedepsea pe dreptate şi se străduia să ne înveţe pe fiecare în parte cît mai multă carte. Am spus doar că în afara timpului programat, ea ne ţinea la şcoală şi după lecţii ca să citim şi să numărăm ca inginerii, constructorii, agronomii,aviatorii, cosmonauţii, dacă vreţi… Ea a fost prima, care n-a făcut un secret şi ne-a dezvăluit adevărul potrivit căruia timpurile se schimbă, iar moldovenii pot avea şi ei viitor, dcă vor urma cu stricteţe porunca lui Vladimir Ilici Lenin, şi să nu înveţe carte o singură dată, dar de trei ori. Numai dobă de carte fiind, adăuga ea de la dînsa, nu de la Lenin, moldovenii vor ajunge să înţeleagă în sfîrşit că ţara lor nu se termină la Prut, că dinclolo de dînsul nu trăiesc oameni cu coarne , cum ni se spune nouă, ci că acolo ni-s părinţii părinţilor şi strămoşii noştri din care ne tragem, că noi sîntem tot români ca şi dînşii şi limba ni-i română, şi avem aceeaşi istorie comună. Celora care nu învăţau cum le cerea, le anina pe spate cu un bold o foaie de hîrtie pe care era desenată o cifră cît un cap de armăsar -- 2 şi la recreaţii îi punea să defileze prin curtea şcolii. Pe cei care lipseau nemotivat de la lecţii, sau făceau vreo aventură

deochiată, îi critica public în foaia satirică “Ariciul”, atîrnată în coridorul şcolii, în văzul tuturor. Mie îmi plăcea să urmăresc metodele de educaţie ale învăţătoarei, dar nu înţelegeam de ce mă ţinea pe mine la distanţă. Oare nu din cauza că tatăl meu era brigadier? Dar de întrebat n-am întrebat-o niciodată pentru că ştiu că n-aţi uitat că învăţătoarea noastră, o avea în clasă cu noi pe fiică-sa, Svetlana. Iar aâlţi învăţători încă o Svetlană-Lănuţa. Gîndindu-mă la viitorul meu, în mare taină copilărească , eu o rebotezam peLănuţa-Svetlana, în Luminiţa. Iaca cum se strică băieţii cînd au multe de ales. DE Svetlana Tudosan mă sfia mama ei. Şi eu mă opream tot mai mult cu gîndurile la Svetlana-Lănuţa,Luminiţa Bulat. Îmi plăcea, măcar să moară lumea de ea. Îmi plăcea zîmbetul ei, pistruii şi gîţele roşcate. Răscolind toate emoţiile într-un suflet de copil romantic, pînă în cele din urmă o luam la braţ pe această Lănuţă Bulat şi păşeam pe drumul vieţii ca pe o cărare bătută cu flori. După ce ne-am făcut dobă de carte, am trecut podul de flori peste Prut şi ne-am pomenit din Asia în Europa. Hai la vise, moldoveni…
Hai la amintiri şi vise, măi!!!
****
La şcoală nu numai că se învaţă, ci să şi visează.
Numai timpul şi poate că mama îmi citea visurile. Cum altfel îmi puteam explica faptul că primăvara a venit triumfătoare, cu ploi liniştite şi calde, acoperîndu-mi Ineştii de baştină cu flori şi o mare de verdeaţă crudă. În apropierea şcolii era biblioteca şi poşta. La sărbătorile de 8 martie şi 1 mai învăţătoarea ne-a sfătuit să procurăm ilustrate timbrate şi ne-a învăţat ce anume cuvinte să alegem pentru a ne felicita rudele şi prietenii dragi. De fapt multe din aceste ilustraţii, de la care aducea iz de vopsea specifică aveau scris pe ele şi un text, ce-i drept, în limba rusă. Degeaba am căutat căteva ore în şir unul cu text românesc. Pînă la urmă m-am lăsat păgubaş, alegîndu-mi o ilustrată c-o fată şi un băiat pupîndu-se unul pe care era scris : Liubi menea, cac ia tebea i budem vecinîie druzia şi i-am trimis-o acasă prin poştă fără alte cuvinte, ştiţi voi cui – Lănuţei. Făcînd acest lucru în mare taină, aşteptam zilnic răspunsul la acea casă acoperită cu stuf unde era biblioteca şi poşta satului. Ca mine erau şi alţi copii gălăgioşi, ne jucam şi discutam chestiuni de ale noastre ca să uit cumva că mi-i dragă o fată. Ne mai holbam curioşi la volumele cu coperte negre pe care citeam un singur cuvînt -- Lenin. Aveau voie să le citească doar maturii. Tinerii satului care deja absolviseră şcoala şi făcuse armata veneau la bibliotecă şi vorbeau ruseşte, dar nu-l citeau pe Lenin, ci alte cărţi semnate de Şolohov, Lev Tolstoi, Anton Cehov, Mihail Sadoveanu…Casa poştei şi bibliotecii avea un pridvor cu corlate roşii, din care ţi se aşternea ca pe palmă toată mahalaua Bordoceni cu dealurile de verdeaţă şi flori…

Prin februarie-martie o încheiasem cu abecedarul şi, ca să nu ne plictisim învăţătoarea, găsi de cuviinţă să ne dea o carte de citire nou-nouţă ce cuprîndea în copertele ei poezii pentru copii de Iurii Barjanschi şi Leonid Corneanu, cîntece populare moldoveneşti de un oarecare Ihil Maizenberg, dacă ţin bine minte şi nişte sfaturi din domeniul construcţiei coliviilor păsărilor călătoare, nesemnate de vreun oarecare autor. Dar cînd primăvara s-a desfăşat cu totul, Nina Pavlovna ne-a dus pe terenul şcolar, experimental din grădina Bulgărească. Sectorul repartizat clasei noastre se afla în preajma rîpei de lîngă şcoala cea nouă. Ţin minte că ne-a spus ceva în sensul că dacă vrei să fii om trebuie să sădeşti un pom. Am sădit mai mulţi pomi, dar de oameni serioşi învăţătoarea nu ne lua încă. Cu toate că noi încă nu eram oameni în deplinul sens al cuvîntului, totuşi partidul ne-a trimis zile însorite, cu adieri de vîntişor domol, înmiresmat dinspre pădurea de la Chitca de parcă erau făcute de Dumnezeu anume pentru ineşteni. Înverziseră de-a binelea copacii…Apoi se făcu teribil de cald şi în una din zile, la recreaţia mare m-am pomenit în pridvorul de la poştă, cînd deodată am observat în mahalaua Bordocenilor, cum arde ca chibritul acoperişul de stuf al casei lui badea Mihail Druţă, zis Pimon. Satul şi-a ieşit din ţîţîni. Din toate colţurile lui au prins a alerga oamenii cu căldări cu

apă ca să stingă pojarul, care mistuia cu flăcările lui gospodăria omului… Ar fi trebuit să bată clopotele la biserică, dar unde-I biserica, unde-s clopotele măi partidule, măi!?.
Din acea depărtare mai mult îmi imaginam decît vedeam cum oamenii, învălmăşindu-se aruncau apă din căldări peste pălălaie, dar fără de vreun folos. A ars tot acoperişul şi, ceea ce au izbutit oamenii, e că au salvat cîte ceva din averea bietului om. Cuprinşi de spaimă, dar şi de curiozitate mai mulţi elevi, am alergat la faţa locului... Era tîrziu, desigur. În curtea nenorociţilor abureau saci cu făină, cu grîu, popuşoi, o damigeană cu ulei şi o grămadă de bulendre. În aer plutea arşiţa şi un miros înăbuşitor de stuf carbonizat. Mai bocea o femeie. Din casă nu rămîsese decît pereţii, înăuntru cărora mocneau scînteie ce nu reuşiseră încă să se stingă. Tocmai cînd toate acestea şi-a dat duhul, iată că dinspre Teleneşti, se aude zgomot de sirene aducînd în sfîrşit pompierii, îmbrăcaţi în haine antiindendiare, purtînd pe cap căşti lucitoare de alamă galbenă.
Bine-a zis cine-a zis: tot răul cu binele lui. După pojarul cu pricina am constatat trei lucruri bune. Întîi: celelalte lecţii prevăzute pentru acea zi au fost anulate. Doi: cînd satul arde nici o fată, inclusiv învăţătoarele nu se scarpină în cap şi, trei: după incendiul cela gospodarii din Ineşti nu-şi mai cheltuiau banii pe fleacuri, ci dădeau jos stuful de pe acoperiş şi-şi acopereau casele cu olane roşii, ca evreii de la oraş. În timpul ce a urmat am văzut ca martor ocular cum încetul cu încetul s-a dus pe copcă meseria bunelului Nică şi faima lui de meşter neîntrecut acoperitor de case. A mai murit odată bunelul? Nu-mi vine să cred. Putea să moară de cîteva ori dacă ajungea să vadă cum comuniştii, au pîngărit toate răstignirile, troiţele de pe marginea drumurilor, au închis biserica şi l-au silit pe preot să ne părăsească satul. Grupe de comunişti, cu panglici roşii în piept şi la braţ umblau cu căruţele prin sat, distrugînd şi adunînd în, loitrare răstignirile şi troiţele, aruncîndu-le claie peste grămadă în ograda bisericii. Oamenii îndată s-au adunat şi le-au reconstruit pe aleia ce ducea spre uşa locaşului sfînt, dar sufletele sătenilor mei erau deja batjocorite şi nu puteau nici să se revolte cumva împotriva puterii, fiindcă ea îşi demonstra vocaţia distrugătoare de la Vladivostok pînă la Prut…Cîte bocete de jale s-au răspîndit atunci peste valea satului! Sătenii l-au petrecut pe cel care s-a rugat o viaţă pentru ei la marginea satului , bocindu-l ca pe mort. Părintele ineştenilor era un bărbat îndesat, cu faţa mare, roşie, dar cu un suflet de duh sfînt. Cînd a urcat în motocicleta neagră să se ducă, n-a putut să se mişte din loc pînă n-a plîns şi el ca copiii. N-a putut nici măcar să ridice mina în semn de adio şi a plecat să nu se mai întoarcă. niciodată în locaşul sfînt de la noi din sat. A rămas frumuseţea de biserică falnică, frumoasă, străjuită de porumbei albi, care parcă întruchipau sufletele în răzvrătire şi blestemele mute ale celor din mormînturi, ce înfierau faptele păgîne ale mai marilor pe zilele de-atunci. Trecut abea în clasa II-a aveam şi eu să simt că mor, că mă prefac în hulub alb şi că afurisesc faptele bolşevicilor.
De atunci încoace şi pînă nu demult ineştenii frecventau cu teamă bisericile din Leuşeni sau Hirişeni.La sărbătorirea Învierii Domnului Isus Hristos din acel an am văzut cu ochii mei cum ineştenii nu s-au lăsat de Dumnezeu. Au trecut cu toţii peste Lipăgău, îndreptîndu-se spre biserica Leuşenilor ca să sfinţească pasca.Văd şi acum aevea cete de femei, bărbaţi, copii, oameni bătrîni, îngînduraţi, pospăiţi în straie noi ţinînd calea spre o biserică mică, cu ogradă îngustă din satul ascuns printre stejarii codrului , ca să sfinţească pentru ai casei pască, ouă roşii, cozonaci, brînză de oi şi cîte un ştof de vin. Pelerinajul cela începu pe la chindie şi dura toată noaptea, fiindcă la el se mai alăturase şi alţi oameni din satele învecinate. O biserică mică pentru o lume din şapte-opt sate. Flăcăii din Ineşti, între care şi noi, copiii, ne-am adunat pe Hozmîcul Lipăgăului de am aprins anvelope uzate de la camioanele colhozului. Tradiţia de a face foc în ajunul paştelui descindea din timpuri demult apuse cînd nici nu se pomenea de cauciucuri. Pe atunci, îmi spuneau bătrînii rugul se făcea în ograda bisericii, dar cu timpul obiceiul strămoşesc s-a extins, focurile fiind aprinse pe dealurile Cheptuşoaiei,Lipăgăului, Călugărului şi, se zicea că cu ele se împrumută căldura soarelui care ne încălzeşte pe toţi. Comuniştii, însă sau apucat să stingă soarele din cer. În treaba lor păgînească au fost antrenaţi

şi pedagogii. Parcă-i văd umblînd ca miliţienii speriind lumea şi pe noi, elevii, spunîndu-ne că...partidul şi guvernul sovietic interzic oamenilor muncii să piardă timpul cu nişte ritualuri religioase învechite de provinienţă burgheză şi capitalistă. Idealizarea trecutului, ziceau ei, ne frînează construirea grabnică a viitorului luminos. Îi ascultam cît îi ascultam, apoi o zbugheam speriaţi spre casă. Comsomoliştii însă, ne ameninţau din urmă că vom fi arestaţi şi predaţi justiţiei cu tot cu părinţii...Cu toate-acestea pentru mine şi pentru toţi băştinaşii mei , paştele a fost , este şi va fi cea mai luminoasă sărbătoare. Toate începeau din Postul Mare, care era perioada primenirii naturii. Dar şi mama primenea casa noastră -- văruia pereţii, spăla prosoapele, scutura ţolurile, păretarele, veretcele, lăicerele, vopsea uşile, ferestrele. Cînd le isprăvea pe toate acestea , venea rîndul bucatelor din carne şi copturilor. Tata sacrifica în numele Domnului un mieluţ, iar mama făcea pască, cozonaci, învîrtite, turte, jambon, miel copt. Cînd sora cu fratele se întorceau de la biserică, şi puneau pe masă bunătăţile sfinţite, eu mă codeam lîngă o strachină cu apă, şi cu ouă roşii şi copeici cu care mă spălam pe faţă şi eram frumos, sănătos şi bogat întregul an. După mai multe săptămîni de post, ne înfruptam cu bucate gustoase, rosteam în cor rugăciunea Tatăl Nostru şi ne faceam semnul crucii la icoanele ascunse în casa cea mare, să nu-i facem rău lui tata. Apoi, după ce measeam pe săturate , mama ne îmbrăca în haine noi şi ne trimitea în sat, pe la neamuri, nu să le arătăm cît de frumoşi sîntem, dar să le ducem vestea cea bună că „Hristos a înviat!”. Toţi copiii procedam la fel, numai fiica învăţătoarei noastre , Svetlana cea luminiţă nu putea să fie în rînd cu lumea, pentru că învăţătorii şi comuniştii erau urmăriţi de nu ştiu cine şi impuşi să nu respecte rînduielile creştineşti. În felul acesta elita era lipsită de ultima mare sărbătoare a anului. Tot atunci a fost întrodusă obligativitatea ca a doua zi de Paşti să mergem la ore unde, învăţătoarea ne dădea multe lucrări de control, astfel îndeplinind poruncile celor din raion. Pe noi, însă, păcat de spus, nu ne avertiza că am sărbătorit Paştele, ba chiar părea că şi ea a sărbătorit ca toată lumea şi Svetlana ei, numai că în taină mare. Era bucuroasă de noi pentru că i-am dovedit că ştiam carte. Învăţasem cu toţii a scrie şi a citi. Devenisem un colectiv monolit şi disciplinat întocmai cum cerea puterea sovietică şi partidul communist. Paştele şcolii era de 7 noiembrie şi atunci cîntam pe de rost nu Tatăl Nostru, ci poezia “Hulubul păcii” de Iurii Barjanschi, de, c-aşa erau timpurile. Împreună cu învăţătoarea şi fiica ei, eram siguri de viitorul nostru luminos. Iar mie mai mult decît viitor nici nu-mi trebuia, pentru că – oare am uitat să vă spun? – într-un singur an am învăţat a scrie, a citi, a număra şi am fost promovat, fără careva probleme în clasa a II-a.

Credeţi cumva că omului îi trebuie mai mult pentru a fi fericit. Dar, staţi, că nici eu nu sînt mai breaz decît alţii. Imaginaţia mi-a luat-o înainte, dar pînă la sfîrşitul anului mai erau cîteva săptămîni şi vorba vine din bătrîni: n-aduce anul, cît aduce ceasul. Să ne păzească Domnul de ceasul cel rău acum şi pururea şi în vecii vecilor…

****

Ţineam să vă spun că ceea ce eu am visat a corespuns întocmai cu situaţia reală. A doua zi , întradevăr Nina Pavlovna ne-a lăudat şi ne-a spus că sîntem bravo şi că la anul viitor vom fi iarăşi toţi împreună. Să mai zică cineva că nu-I Dumnezeu pe lume. Între timp ne pregătea de un concert ce urma să-l prezentăm la finele anului şcolar pe scena clubului din Fundătura satului. Ne strunea şi instruia de ne curgeau cîte zece sudori atît în timpul lecţiilor rămase, cît şi după. Pregăteam un “montaj” artistic ce includea poezii, cîntece şi pare-mi-se ceva dramaturgie… Era o mare rîspundere pentru ea şi pentru noi. Concertul era să fie un adevărat examen prezentat nu doar în faţa părinţilor, ci şi a tuturor sătenilor, care de cînd cu colhozul, umpleau mereu sala clubului. Pentru că şi mulţi dintre ei erau deja artişti amatori acolo, şi concertau şi ei prin mai multe sate.

Ţin minte, înflorise răchita. Sala clubului era arhiplină, cei pe scenă ,îmbrăcaţi în costume negre şi cămaşe albe nu erau alţii, ci eram noi, elevii din clasele I-a şi a II-a din Ineşti. Fetele purtau rochii cafenii şi pestelci albe, cum spuneam cu fundiţe mari în gîţele împletite îngrijit.

N-am să uit niciodată concertul prezentat de mine, împreună cu colegii mei de clasă. Doamne, dă-mi voie să mă mai bucur odată de ei: Trifan Druţă, Sveta Bulat, Ludmila Zaporojan, Maria Druţă, Grigore Săculţanu, Mihail Cojocaru,Ioana Tîrsînă, Tamara Savin, Ana Ţapu, Timofei Druţă, Nicolae Şoltoianu, Nina Adaşanu, Nătăliţa Cănăţui, Ion Popovici, Anatol Mandraburcă, Mihail Ţurcanu, Mihai Ţurcanu, Elena Bostan, Ioana Tîrsînă, Ion Tîrsînă, Petrică Druţă, Liuba Druţă, Petru Tîrsînă, Boris Manin, Tudor Şoltoianu, Svetlana Tudosan, Maria Eşanu, Tudor Popovici, Maria Druţă, Petrică Perju…Şi aplauzele frenetice ale spectatorilor.
Mama şi ţaca Ioana, prezente la concert,m-au lăudat mai mult decît învăţătoareapentru că numai eu eram al mamei, iar ceilalţi colegi eram mai mult ai Ninei Pavlovna....În drum spre casă, s-au făcut că au treabă pe la magazinul din mijlocul satului de unde mi-a cumpărat un fişic mare de bomboane-mampasele de-am servict toţi colegii.
În una din ultimile zile ale anului şcolar, clasa noastră a făcut o excursie în dealul Cheptuşoaiei, de unde am strîns porumbrele răscoapte din roada anului trecut, care urmau să fie expediate în… Kongo, o ţară prietenă cu Uniunea Sovietică şi folosite la lecuirea copiilor de-acolo! Cică, zicea învăţătoarea noastră, în Africa s-a întîmplatr o nenorocire şi, copiii ceea au rămas fără de adăpost, fără de leacuri! Numai ajutorul Uniunii Sovietice o să-i poată salva! Deci, noi trebuia, să fim alături de dînşii ca şi toţi internaţionaliştii. Ahotnic din fire, le spuneam prietenilor să mergem în Kongo să le întindem copiilor şi celor mai săraci decît noi, o mînă de ajutor. Îmbla zvonul că la Teleneşti au şi fost aduşi deja cîteva fete congoleze, că în curînd la Ineşti va fi deschisă o tabără pentru ele. Cele fete congoleze pentru care n-au să ajungă paturi în tabără au să fie repartizate pe la casele oamenilor.
Se depănau ultimele zile ale lunii mai. Dăduse ploile şi asta m-a făcut să dorm o noapte la ţaca Sofiica mătuşii Manea. A doua zi dimineaţa aud din fundul cuptorului vocea Mariei, fiica lui Vasile Ungureanu, interesîndu-se cu insistenţă cine-i acela ce odihneşte sub plapoma din fundul cuptorului.Ţaca Sofiica n-are ce face şi-i spune:
--Iaca, am luat un suflet din Kongo să-l lecuim.
Fetiţa deveni foarte curioasă. Alergă fuguţa acasă, de adusese o lumînare, o aprinse în gura cuptorului, vrînd numaidecît să se convingă că acolo doarme cu adevărat un nespălat dintr-o ţară străină. Cunoscîndu-mi mutra, Maria făcu dezamăgită:
--Acesta nu-i din Kongo. E Borea lui moş Victor Druţă...Madomnu. El a fost de multe ori la fratele meu cînd şi-a stîlcit piciorul!
Oare cum o mai duc azi congolezii, chinezii, vietnamezii, cubanezii, în general, toţi – ezii, dacă prietenia lot internaţionalistă cu Uniunea Sovietică, a murit? Oare tot aşa cum o duceam noi?..
După ploile primăvăratice, dinspre pădurea Bordocenilor răzbăteau curenţi de aer înmiresmat de duhul verdeţii abundente şi al plantelor agricole ce răsăreau încetişor de parcă imitau în sinea lor vechea-străvechea obişnuită a ineştenilor mei de a le semăna primăvara asta şi astă toamnă. Coborît odinioară de pe cuptorul ţacăi Sofiica stăteam încremenit pe pragul casei ei şi respiram aceste miresme, înainte de a mă fi spălat şi simţeam că şi eu sînt sămînţă de-o plantă oarecare ce vrea s-aducă rod pentru sine, dar şi pentru cel care m-a semănat. Şi cum şedeam cu gîndurile mele copilăreşti pe prag deodată o aud pe Nadea cea, care plecase cu părinţii în Rusia. Mă chiamă pe numele meu din părinţi şi-mi spune să mă grăbesc la şcoală să ne fotografiem cu toată clasa întru amintire... Era o zi după ploaie. Eram cu toţii îmbrăcaţi în ce ne dăduse mai frumos părinţii de-acasă. Fiecare aveam buichete de bujori şi ardeam de curiozitate cum vom fi fotografiaţi. Pe atunci era un adevărat eveniment această procedură, o adevărată taină şi miracol. Nina Pavlovna ne-a aşezat într-o coloană şi ne-a condos pînă după şcoală, unde ne aşteptau nişte scaune.Ne-a pus pe fiecare , unde socotea dînsa că merităm, sfîtuindu-ne să stăm neclintiţi, atunci cînd vom fi patreţiţi. Aveam o deosebită importanţă, cînd ea mă aşeză în urmă, parcă să le străjuiesc pe colegele mele Lănuţa Bulat şi Ludmila

Zaporojan, care au fost aşezate pe scaune în faţa mea. Venit de la Teleneşti, şi fotograful ne-a aliniat două rînduri în picioare, printre care şi eu, iar rîndul din faţă, cu învăţătoarea în mijloc – stătea pe scaune. În aceiaşi manieră am fost fotografiat şi cu elevii din clasa întîia "B", pentru că eu am fost în "A" pînă acum…Mă uit cîte odată la acele fotografii şi ce credeţi că văd? Îmi răsar din ani feţele copilăreşti ale colegilor mei din clasa întîi, aşezate în rînduri drepte cum aşează ţăranii seminţele în brazdă. Caut şi faţa Nadei ori de cîte ori privesc acele fotografii. Şi n-o văd, n-o găsesc oricît de insistent o caut. Oare nu carecumva e anume aşa: chiar sămînţa ta, dacă o semeni în brazdă străină nu creşte.
-- Înainte, tovarăşi, zicea tata, că tare bine era înainte! În antichitate, mai zice el.
Dar mie mi se pare că noi şi înainte mergînd, păşim tot înapoi. Dar poate greşesc. Să urmăm sfatul tatei şi să mergem înainte. Nu-i bine deloc cînd un copil nu dă ascultare sfaturilor primite de la părinţi.
III.
Pesemne, aşa a fost să fie. Prima mea vacanţă a trebuit să coincidă cu deschiderea casei de cultură în fostul grajd de cai din preajma casei noastre. Caii satului au fost înlocuiţi cu maşini şi tractoare de mii de cai putere. Iar pe locul unde ei au trăit au înălţat nu case de cult sau de trai omenesc, ci de cultură naţională după formă şi socialistă după conţinut. Amalgam sau bordelier îmi pare că se chiamă în ţările civilizate asemenea case.În numai atîta timp cît eu am învăţat alfabetul chirilic, o brigadă de femei sub conducerea tatălui meu şi al partidului communist au muncit şi s-au spetit la reparaţia grajdului, prefăcîndu-l în edificiu al ţipetelor şi răcnetelor beţivilor satului şi al intelectualilor ce veneau la noi în sat nu ştiu de unde. Unde mai ieri nechezau caii şi domnea putoare de balegă, iată că acum mirosea a vopsea . Pe tavanul boit în albastru atîrnau candelabre electrice. La ferestre atîrnau perdele sinilii. N-au mai ajuns caii să vadă cum pe scaunele noi, sătenii se simţeau ca într-un hram al frumosului şi senzaţiilor colective. Clubul a fost într-un mod solemn deschis de către oficialităţile cîrmuirii colhozului, sediul căruia se afla la Teleneşti. Sala era arhiplină şi fiecare era numai ochi şi urechi în aşteptarea a ceea ce urma să se petreacă. La o tribună au cuvîntat mai multe oficialităţi, printre care şi tata, care i-a felicitat pe ineşteni cu deschiderea clubului nou. Apoi a urmat un concert de toată admiraţia. De la Teleneşti veniră artişti amatori, instrumentişti evrei care au cîntat şi au dansat la lumina nouă, impresionîndu-ne pe noi, ineştenii. Femeile plîngeau de bucurie că peste satul nostru au sosit zile fericite. Biserica, ziceam, a fost închisă, iar deschiderea noului locaş de cultură trezea mari speranţe în inimile tuturor celor care l-au dat afară din lucru pe… Dumnezeu.
Noi, copiii, aflaţi în vacanţă ne amuzam, căci pe locul unde mai ieri vedeam cum se împerecheau armăsarul Haram şi iapa Chichiriţa acum stătea scenă luminoasă, împodobită cu draperii de pluş roşu. Cînd se sfîrşeau concertele, pe un stativ în jos se cobora o pînză albă şi badea Petrică Mereuţă pornea dintr-o gheretă motorul unui aparat de proiectare a unor filme cu tematcă preponderent războinică, în care ruşii şi nemţii iar omorau cu avioane, tancuri, mitraliere şi catiuşe pe mulţi oameni, lăsînd în urma lor fumegînd oraşe şi sate, păduri, ferme de vite, livezi şi vii, iar după lupte ostaşii făceau dragoste cu fete ce nu le cunoşteau limba. Astfel, odată cu deschiderea clubului din sat chiar lîngă pereţii casei noastre viaţa culturală şi socială din sat se mutase în ochii mei. Nu mai aveam odihnă de atîta culturalizare. Pînă şi după filme badea Petrică Mereuţă instala un difuzor şi de-acum peste văi şi dealuri răsuna muzică populară de te asurzea:
Hai,hai la vie
Haideţi să pornim flăcăi frumoşi
Hai,hai la vie
Să culegem strugurii gustoşi…
Naţi-o bună, că ţi-am dres-o! În toi de vară neîmplinită, prin intermediul difuzorului, badea Petrică îndemna flăcăii la strînsul strugurilor frumoşi, cînd butucii abea de înflorise. Ziceţi şi

voi, nu era el beat criţă? După ce a terminat de arătat toate războiale ruseşti, mecanicul de cinema a început să ne deruleze filme cu cîntece indiene. Iată, la aceste filme şi la acele despre războiul civil din Rusia, îmi ziceam, ar fi bine să asiste vechii stăpîni ai acestei clădiri ca să vadă ce fete frumoase cresc în India, şi să se convingă că revoluţia socialistă a fost săvîrşită de cai călăriţi de oameni sălbatici, nu de muncitori şi ţărani , cum zicea tata. Sala de vizionări a clubului era mică şi-i încăpea cu mare greu pe toţi gură-cască de alde mine. Alţii se căţărau pe pervazurile ferestrelor aşa încît atunci cînd aerul afară se răcea, pe uşă largă a grajdului-club eşeau nouri de aburi duhnitori.
Am uitat cine era şeful clubului. N-am să uit, însă, toată viaţa că părinţii rareori puteau să ne dea bani pentru atîtea filme şi concerte. De unde puteau ei să aibă bani, dacă în colhoz se lucra pe degeaba, iar pentru a viziona filmele trebuia să plăteşti şi să tot plăteşti. Se vorbea la radio de-o copilărie fericită şi de viitorul luminos al omenirii, iar noi, copiii ineştenilor, inclusive cei din familii de nacealnici cum eram eu, bunăoară, neavînd bani să ne cumpărăm bilete, sprigineam necăjiţi pereţii clubului ori, ne aburcam ca sălbaticii unul peste altul, îmbulzîndu-ne să vedem cu coada ochiului ce se mai întîmplă în ţara noastră nemărginită şi în ţările africane. Dar pentru trebuşoara asta interzisă, badea Petrică,cît era el de bade ne alunga şi ne probozea cu asprime, alteori chiar pălmuindu-ne. Ne zicea că dacă vrem să devenim deştepţi şi oameni culţi trebuie să avem bani. Iar partidul zicea că vrea să construiască o societate în care să nu fie bani şi cînta lumea socialistă că banii n-aduc fericire… Sîmbăta şi duminica seara la club se făcea bal, la care venea nu numai tineretul satului nostru ci şi oaspeţi din satele vecine. De ce aş ascunde că nouă
Celor trecuţi într-a doua ne plăceau şi fetele străine ce veneau la fostul nostru grajd de cai. Purtau rochiţe înflorate mai largi decît ale fetelor noastre de-ţi venea foarte greu să le ghiceşti volumele adevărate ale podoabelor de pe piept şi ale celor din spate de mai jos de talie. Sala era totdeauna arhiplină şi se înghesuiau aşa pînă pe la miezul nopţii. Adevăratul spectacol se începea în ochii mei după primul cîntat al cococşilor, cînd balul începea să se rărească. Tinerii din sat, dar mai ales străinii ieşeau tot doi cîte doi, unul şi una şi se hîrjoneau, se netezeau, se pupau şi nu ţineau drumul drept spre casele cui îi avea, ci o luau pe de-a dreptul, oprîndu-se în cîte un tufiş şi aşa se mocoşeau şi gemeau de parcă ar fi fost la prăşit. Cine prăşeşete înainte de răsăritul soarelui?
Iar, noi, prichindeii eram toată vremea în centrul evenimentelor, străduindu-ne de a le afla pe toate şi a le înţelege cu mintea noastră plăpîndă şi încă nedormită pe la acea vreme de noapte. Dimineaţa , mama se mira de unde ştiu eu că cutare va pleca curînd la armată, cutare -- la învăţătură, la oraş, iar cutare a trimis peţitori că nu mai poate trăi neînsurat…
Pe la mijlocul anilor “60 (secolul trecut) flăcăii satului au prins a pleca la şcoli de mecanizatori nu pe ici-colea, dar tocmai la Saratovul cel din Rusia, apoi la cele basarabene din Tîrnova,Vertiujeni, Cococrozeni. Devenise la modă să plece lumea noastră la tăiat pădure prin taigaua rusească. Cînd se întorceau înapoi în sat, aceşti oameni purtau haine cazone, pantaloni largi şi cămăşi de nylon, înflorate . Netunşi de un an-doi, păşeau ţanţoşi prin centrul satului, purtînd la braţ un tranzistor “Alpinist” cu care recepţionau şi cîteva posturi de radio de la Iaşi şi Bucureşti, ascultînd melodii interpretate de Gigi Marga, Margareta Pîslaru, Dan Spătaru, dar şi ale lui “ The Beatles”. Noi, copiii, ne adunam în jurul lor ascultînd diferite întîmplări aduse de pe meleaguri îndepărtate şi mai ascultam muzică populară şi de estradă românească. Cei care reveneau din depărtările siberiene povesteau cele mai întortocheate şi năstruşnice întîmplări, pe care noi le credeam şi le apreciam respective. Cei harnici, şi gospodăroşi se întorceau acasă cu mulţi bani, dar tot cu favoriţi, haine cazone şi plete lungi în cap, la fel îmbrăcaţi în pantaloni cloşi, cămăşi înflorate de nylon, murmurau cuvinte şi cîntece ruseşti, spunîndu-ne că acolo lumea trăieşte conform unei legi foarte populare – fură, frate fără frică, fiindcă fură fiecare. Şi toată lumea: de la mic la mare bea foarte multă votcă. După ce primesc leafa nu se trezesc cu săptămînile, pînă nu chieltuie toţi banii. Un interes şi mai

mare prezentau pentru noi, flăcăii lăsaţi la vatră din armata sovietică. De la ei aflam despre existenţa cum trăieşte lumea în Siberia, în Extremul Orient, în republicile Baltice, Bielorusia, Asia Mijlocie, şi în republicile caucaziene. Alţii slujise în ţările europene cum sunt Germania, Ungaria sau Cehoslovacia…Dar cel mai mult mă impresionau flăcăii care făcuseră armată la marină şi reveneau la baştină în haine deosebit de frumoase. Impresionat şi de filmele cu lupte maritime, eroismul acelor oameni de pe corăbii, începusem a visa marea. Mă vedeam adeseori marinar neînfricat , pe o corabie în largul mării. Visam adeseori marea. Vroiam ca vreodată să mă pomenesc pe malul mării…Flăcăii.marinari ne captivau cu cele întîmplate cu ei în timpul serviciului militar. Îi ascultam şi regretam că nu sînt şi eu mare să am posibilitatea de a cutreiera lumea, precum o făceau sătenii mei. Era cît pe ce să uit că vărul Avram a lui moş Vasile Sfrij s-a întors de la tăiatul pădurilor, unde a învăţat a cînta la chitară, tot acolo înarmîndu-se cu un adevărat arsenal de înjurături ruseşti. Moş Vasile, care luptase pe frontul rusesc înţelegea vorbele lui Avram şi, a încercat să-l reeduce cu şleica de la hamurile căruţei... Noi, copiii, urmăream printe nuielile de la gard acea scenă de educaţie părintească. Vărul Avram, cum era natura l- a tot ferit de loviturile năprasnice, pînă cînd nu mai putu răbda şi răbufni:
-- Nu mai da, atîta, bleaghi, tată !
--Ia te uită, păcate! se înfurie moş Vasile şi inteţea ploaia de lovituri. Uită-te eu îs “bleaghi” la dînsul?
Vărul Avram era unicul fecior, adică moştenitorul lui moş Vasile. Absolvind doar 8 clase primare, avea carte puţină. Dar arăta ca nimeni altul în sat: avea urechile clăpăuge, şi faţă păroasă, ca o maimuţă, căci îi era lene să se berbierească. Revenit din străinătatea neagră era mult mai inimos, şi mai plin de sine încît, mergea la dansuri numai la casa de cultură din Teleneşti. Pe banii cîştigaţi şi-a cumpărat o bicicletă pe care plimba cînd pe o fată, cînd pe alta, încît nu mai simţi necesitatea să se însoare şi deveni flăcău bătrîn. Doar ce î-i scris omului pe frunte î-i pus, vorba ceea. N-a dat el bineţe oamenilor cît n-a dat, a cîntat din fluier ca, pînă la urmă să se însoare fără să-şi anunţe părinţii din timp. Ca din senin, într-o noapte se întoarse de la club cu mireasă. În zori, cînd moş Vasile se trezi din al zecelea somn şi migi ochii, văzu în fundul cuptorului casei lui patru picioare în loc de două cum se obişnuise, nişte ochişori scăldaţi în plăcerile îmbrăţişărilor. Plin de îngrijorare Moş Vasile a chemat-o pe mătuşa Paraschiţa să privească şi să admire şi ea acea stranie arătare de pe cuptor.
-- Paraschiţă-hăi,..ţîne-mă c-am să buhnesc! Făcu moş Vasile, ridicînd de-asupra capului lumînare aprinsă întru clarviziunea omenească.
-- Tată şi mamă!, se destăinui atunci Avram somnoros. Coroce...Am reşit oleacă să mă însor! După ce făcu o jumătate din declaraţie, se ridică falnic numai în chiloţi, cu picioarele crăcănate şi păroase, ca să încerce a pune punct pe nedumirirea părinţilor. Părea c-o să ţină o cuvîntare mai lungă decît cea a lui Hruşciov ţinută pe stadionul republican. Dar se limită a zice doar atît: Vseo!!!
— Ţi-oi da eu un însurat că n-ai să-l poţi duce! Şi încă mănîncă căcat ruseşte, netrebnicul, nu-i place de cel moldovenesc, interveni în dialog mătuşa Paraschiţa. Cobori, ghiavole, de pe cuptor şi du copchila acasă! Ia te uită la el, farmazonul!
— Eşti încă mititel, măi Avrame! Trebuie să mai înveţi oleacă de carte, începu diplomatic moş Vasile, cu intenţia sigură de a îmblînzi leul slobozit din cuşcă.
--Să-l înveţi pe tata copchiilor dumitale, nu pe mine! Răspunse obraznic vărul. După o pauză Avram accentuă hotărîrea sa. Mă însor şi gata! Noi ne iubim, vrem s-avem copchiii noştri!
— Aracan de mine, măi Vasile, ce-mi aud urechile? A nebunit băiatul nostru. Apoi se linişti şi întrebă punînd mîma pe un ciot de mătură:-- De cîte zile vă cunoaşteţi de vreţi să vă înmulţiţi aşa de repede?
--De-ast noapte mamă, şi nu-i mai dau drumul din casă codanei că-i dulce ca mierea de viespe! Pe mata, tata la fel te-a furat cînd a fost la hora din Beşeni! zise Avram plin de

importanţă, tot stînd în fundul cuptorului pentru orice eventualitate. Copiliţa, dormind încă, îl îmbrăţişă dulce, ghemuindu-i-se lîngă inimă.
Dar cît timp Avram negocia într-un fel cu părinţii, întărîndu-şi poziţia, după o vreme dragostea lui de-o noapte, lunecă pe vatră ca şi cum ar fi coborît de pe o scîrtă de fîn, spunînd că vrea să iasă afară...pentru dînsa. Copilă scoasă ca din ţoluri cu ochi naivi, plini de plăcerile imediate, îşi adună căpiţa de păr blond în agrafe, iar Avram, pe vatra cuptorului, întinzîndu-se de să-i pîrîie oasele din încheieturi, vorbi ca un viitor tată:
--Viaţa trece ca un fulger în timpul ploii, papaşa şi mamanea. Mă-nsor!..”Tocica”!..
--A cui eşti, copchilă?
-- De-a lui Berioza, din Teleneşti, şoptiră buzele purpurii ale fetei, şmecherînd bătrînii c-o privire curat galeşă.
-- Ai părinţi? întrebă curios moş Vasile..Gospodari?
-- La chemarea Guvernului şi Partidului, părinţii mei au plecat în Kazahstan,la ţelina! Trăiesc cu bunica la Puţuleuca…
-- Umbli la şcoală?
-- Sînt într- a 7-ea “B”! răspunse ea cu un fel de mîndrie în glas.
Da Avram o înghite cu ochii:
-- Să lăsăm vorbele multe. Ajunge, zice el. Mai bine, întinde-ţi masa şi hai să punem treburile la cale.Sînt atîtea de făcut:cununie,vornicei, nănaşi...
Cum era cu ciotul de mătură în mîină, mătuşa Paraschiţa nu-şi face cruce , ci porni ţărăneşte a-i otînji pe cei doi puşi pe însurătoare. S-a aprins avan furia întrînsa, încît vărul Avram şi-a pierdut repede limba rusă, abia izbutind s-o tulească afară cu mireasă cu tot. Cotcodăceau găinile, behăiau oile,mugeau vacile mînate la cireadă.
Dar dacă credeţi că pe mult timp s-a linişltit Avram văr-meu, apoi să ştiţi că vă înşelaţi amarnic. Izgonind o noră din casă la scurt timp bătrînii s-au pomenit că feciorul lor le aduce două. A stat Avram cîteva zile la Teleneşti, apoi cînd peste Ineasca se abătură ploile cele ciobăneşti îşi face apariţia în toată statura. Vine din vale , prin glodul drumului, cu pantalonii suflecaţi. Dar nu vine de unul singur, ci însoţit de... două fetişcane, ambele cu cîte un harag în spate,în care înfipseră ciubotele ursitului lor.
--Nu-mi stricaţi fericirea, dragi părinţi! Mă-nsor! Oare nu înţelegeţi?! Vorbi ca după o mare beţie Avram de cum intră pe poarta casei părinteşti.
-- Cu două deodată? se cruci moş Vasile.Ai dat cu totul în ghine,dragul nostru...Nici picioarele nu ţi se mai văd din glod.
-- Dacă nu-mi daţi voie, rîschesc soba! Se burzului nărăvaş Avram, dînd din ochi duduiţelor ruşinate. Amîndouă-s dulci ca şi-agutele coapte!
-- În credinţă ,oameni buni!!.. vorbea mătuşa Paraschiţa. Oare nu-i destul una? Mă faci de rîs, mirimosule! Una din ele nici nu-i de credinţa noastră, e jidaucă!
— Dragostea mea e voinică,mamanea!
--Da-u-ar o cîcare sănătoasă în tine, decît însurătoarea.
-- Mucles! Se stropşi artunci parcă în van vărui, făcîndu-i pe părinţi să se cutremure de mînia feciorului.
Pentru o vreme nimeni din ai casei nu îndrăznea a-i reproşa vărului ceva, căci se aprindea de supărare, încreţindu-şi fruntea mînioasă.
Ograda lui moş Vasile devine scenă de teatru pentru copiii aflaţi în vacanţă. Vărul stă întins pe prispă, una dintre noile lui soţii îi face masaj pe spate. Cealată, le ţine isonul şi face sport pe o saltea din mijlocul ogrăzii, pe care mătuşa Paraschiţa vînturase odinioară un oboroc de fasole.Mătuşa şi moşul, stau şi privesc şi se crucesc. Avram se pare că nu înţelege încotro merg lucrurile. Atîta doar că ineştenii nu pot închide ochii la nenorocirea altuia, ei ştiu a comenta şi a deosebi binele de rău. Nu treceau cum treceau altă dată ducînd vacile la cireadă ci priveau ca la spectacol încît pînă şi animalele se pomeneau păscînd păpuşoii din grădina lui

moş Vasile. Dar ce-s nişte popuşoi după o ploaie obişnuită şi ce ţi-s vacile sătule cînd pretinsele nurori fac gimnastică în mini-bikini executînd elemente acrobatice virtuoase cu vădite elemente de salto mortale…
Nu ţin minte la cîte zile după acest spectacol, pare că lucrurile au intrat în făgaşul lor normal. Nu mai mira pe nimeni faptul că din ograda lui moş Vasile Sfrij ieşea feciorul său Avram cu bicicleta, iar din urma lui, cu sapele pe umăr, tăifăsuind ele ştiu ce mergeau două fetişcane de mai mare dragul să priveşti la ele. Ţin calea spre lanurile Brînduşei de peste Ciuluc numai ele ştiu ce să facă acolo. Ca să ajungă mai degrabă la lanuri, Avram oprea bicicleta pe şleau, o aşeza pe-o cucoană dinainte pe ramă, iar pe cealaltă o încăleca pe bancheta din spate şi, tot hlizîndu-se şi gîdilindu-se cu vorbe fel de fel ajungeau la destinaţie, dar nu se mai apucau de prăşit. Dar să vedeţi ceea ce eu nu am văzut. Lumea spunea că nurorile lui moş Vasile Sfrij s-au dovedit a fi harnice, cuminţi şi agonisitoare, bune de lucru în întrecerea socialistă pentru dreptul de a deveni soţiile lui Avram. Altfel spus, totul mergea spre o însurătoare cum nu s-a mai pomenit în întregul lagăr socialist, şi satul aştepta acest eveniment istoric de bună seamă cu sufletul la gură. Dar cum în viaţa asta toate merg de-andoaselea şi mai întotdeauna nu se întîmplă ce aştepţi, spectacolul lui Avram a avut şi el un final aproape tragic. Mai înspre toamnă, gustasem deja din poamă coaptă şi din ceea ce se chiamă clasa a II-a, aud de la lume că a auzit cu urechea proprie plînsete şi bocete în ograda lui moş Vasile. Cînd m-am speriat de moarte, ca să nu mor trag o fugă la casa lor şi-mi pun mîinile în cap de bucurie. După mai mulţi ani de libertate, Avram pleacă la armată să se facă general cu două femei în locul unuia, ce a fost omorît de Stalin în chiar timpul marelui război. Amîndouă fetişcane îl ţineau -- una de o mînă, alta de cealaltă şi-i ziceau că nu-i dau voie şi pace să-şi facă datoria constituţională.
--Dar pe noi cui ne laşi, iubiţelule!? Plîngeau ele cu capetele spriginite de pieptul fără migdale ale vărului meu.
Sulac cînta : turnaţi vin şi daţi găluşte, măi,măi,măi… Iată, că la nu ţin minte cîte zile e nuntă mare şi frumoasă în ograda lui moş Vasile. Adică nuntă ca nuntă, dar petrecere nu şagă: cu muzică şi horă cît ţii ograda pînă dincolo de poartă. Avram era înfăşurat în prosoape, se cherchelise, deveni vesel şi plîngăreţ, luînd-le pe rînd cînd pe una cînd pe alta pe cele două mirese şi le leagănă pe genunchii săi.Părul era năclăit de sudoare, nasul roşu ,iar vocea lui puţin scremută, plină de jale îngîna întruna de rînd cu o gloată de flăcăi:
-- Hai, mamă, şi mî-i petrece-e!
Mî-i petrece pîn- la gară, la-la-la!
Căci armata e amară, la-la-la!!
Da şi eu, vornicelul cel mare, de , verişorul meu face nuntă, stau şi chibzuiesc în mintea mea. Dacă Avram pleacă pe trei ani, cum cîntau flăcăii şi logodnicele lui nu se duc la casele lor, ce face moş Vasile cu trei femei, că el şi aşa abia de se vedea în zare. Nu-i oare cazul să trec eu la la dînsul cu traiul?
Nu ştiu ce gîndeau ceilalţi vornicei, dar nu peste mult timp i-am văzut grăbindu-se la culcare. Eu, însă am stat stîlp de sprijin lui văru-meu pînă cînd dinspre tîrgul Teleneştilor a sosit un autobuz mare cu recruţi din alte sate. Avram dispare în casa mare, unde este dus de un ofiţer, care tot atunci l-a şi tuns chilug de părea vărul meu mititel cît o coadă de hîrleţ.
Ofiţerul, manifesta un compartament sobru, era sever, îl grăbea din urmă pe recrut pe ruseşte, aproape ca pe un condamnat. Căci armata e amară, bine cîntau flăcăii. Moş Vasile şi mătuşa Paraschiţa, văzîndu-şi feciorul tuns, le-a trecut supărarea şi au început să îl bocească şi ei în gura mare, de rînd cu pretinsele nurori. Moldoveanca îşi culegea plînsetul din ochi în colţul barizului, iar evreica răcnea ca o apucată ridicîndu-şi braţele spre tăriile cerului, pînă căzu leşinată înaintea autobuzului. Anevoie au ridicat-o oamenii şi, cînd din autobus nu rămîsese decît un nouraş de colb, evreicuţa lui Avram anunţă în gura mare, că lîngă inima ei arsă de durere şi jalea despărţirii, creşte un firicel de Avrămaş care va pleca la armată tocmai peste 20 de ani: Naţi-o bună, că ţi-am dres-o, vorba ceea.

Nici moldoveanca nu rămăsesese într-o situaţie mai favorabilă,din care cauză tuna şi fulgera în urma colbului din zare:
-- Apoi, iaca! El a pus palma-n cur şi a plecat, dar nu ştie că şi în mine de vreo două seri au început să-i foiască icrele!.. Juncanul naibii! De se însura cu noi după lege nu-l lua la armată. Îl scăpam cu copiii lui din noi.
Acum stai de numără şi socoate. Da moşul şi mătuşa mea nu ştiu a număra pînă la şapte. Mi-a scos din piept buchetul de mare vornicel, apoi şi-au înfipt mîinile în părul eventualilor nurori şi au închis poarta, mai aruncîndu-le în poale nişte vorbe ca acestea. Astupaţi-vă urechile , vă rog.
-- Curvelor ce sînteţi! Că din cauza voastră am rămas fără sprijin în casă.
Şi-aveau dreptate moşnegii, pentru că la vîrsta lor nici o constituţie nu da voie să li se ia la armată unicul fecior.
— Nu mă voi lepăda de iubiţelul Avram orice s-ar întîmpla cu mine! declară din drum evreicuţa, netezindu-şi pistruii de pe obrajii plînşi.
Şi avea şi ea dreptate, pentru că atunci acţiona principiul internaţionalismului proletar şi cine nu-l respecta ori era neinternaţionalist, era împuşcat fără judecată.
— Pentru iubirea mea m-am jertfit, abandonînd campionatul republicii la gimnastică, nu se lăsa nici moldoveanca. Îl iubesc pe Avram cu toate fibrele corpului! Sînt gata să-l aştept macar în coliba de de-asupra zămnicului matale… mamă!
Să-i dăm dreptate şi dînsei că-i fată de un singe cu noi şi pe atunci nu numai se spunea, dar chiar se şi cînta că fiecărui bărbat sovietic îi revin trei femei tot sovietice. Că trebuie să vă spun, că sovieticii cît au fost la putere alt lucru nici n-au făcut, decît războaie, războaie, războaie. Dar războaiele, ştiţi ce fac: omoară nu numai bătrînii, dar şi sămînţa de om pe pămînt.
-- Căraţi-vă de-aici, căţelelor! Că de nu vă dau foc şi-o să ardeţi ca benzina! şi în aceiaşi clipă mătuşa a pus mina pe chirogaz, parcă punîndu-le la punct pe toate, aşa puţintică la trup cu era ea.
Domnişoarele şovăiră pînă în clipa cînd s-au convins că mătuşa este plină de hotărîre, mai văzînd şi jordia din mîinile ei necruţătoare. Apoi am văzut cum prin colbul drumului cel mare al Ineascăi, fugeau două duduiţe de le pîrîiau călcîiele btucănite. Ajungînd în marginea satului , lîngă poarta lui moş Maftei Druţă, zis şi Hangan , unde li se deschidea drumul larg spre baştina lor-- tîrgul Teleneştilor, ele s-au uitat înapoi spre casa vărului.
-- Poate vă mai gîndiţi, zăbovi din pasul ei moldoveanca.
-- Faceţi o mare greşală că distrugeţi fericirea noastră şi a băietului Dumneavoastră, o spuse mai cult evreicuţa.
Crezînd că inima părinţilor lui Avram se v-a înmuia, fetele şoşotindu-se ceva între ele, s-au aşezat pe unpiertoi de la marginea satului să aştepte, cu speranţa că ceva se v-a petrece spre bine. Mai ştii, poate vor fi chiemate înapoi…
Însă, de curînd, moş Vasile îşi aminti că mai este şi vînător cîte odată. Merse în casa mare şi se întoarse în mijlocul drumului cu arma de vînătoare încărcată. Ochise spre înaltul soarelui şi strase în acelaşi timp două focuri de armă, de a cutremurat toată mahala. Slobozind două ţipete stridente, fetele, au zbughit-o speriate pe drumul care şerpuia spre Teleneşti,lăsînd în urma lor doar două nouraşe de colb...
Dar cînd te uitai de departe la casa din care ai fost alungat odată, e un semn rău de despărţire lungă.
****
Ştiu că m-am mai săturat de păscut vaca în timpul vacanţei. Pot spune că atîta timp cît n-am fost elev, am fost văcarul casei. Cînd încercam ca să mă împotrivesc ca să mai chiulangesc, mama punea mîna pe o vărguţă şi eu mă pricepeam că-s bun gospodar… Dar nu m-am plîns nimănui, pentru că aceeaşi soartă cu mine o împărtăşeau mai toţi copiii din Ineasca. După o

săptămîna de adevărată robie, aşteptam nerăbdători duminica, cînd pe şesul de la marginea satului flăcăii jucau fotbal cu echipele din satele vecine. Ce frumoase-s mamele-n Moldova, duminica. Te lăsa să ieşi în lume în haine de la care nici nu aduce miros de cîmpie sau de balegă de vacă. Pe stadionul satului, pînă a se începe competiţia, ne prindeam băieţi şi fete de mîini, ca să dansăm veseli, cîntînd cu vocile noastre zglobii:

Joacă,joacă tînără fetiţă
Eşti frumoasă ca o garofiţă
Jocul nostru este format
Dintr-o fată şi-un băiat…

Jocul de fotbal la Ineasca era un cult. Mai ales că majoritatea jucătorilor pe teren erau neamuri între ele, de-ale tîrsîneştilor.Fraţii Alexei, Ion, Arion a lui Profir Tîrsînă erau mijlocaşi, Tudor cumătrul lui Simion Tîrsînă – portar, iar nănăşelul Mihail, cuscrul Vladimir şi ginerele Ionel atacanţi. Încă vreo patru verişori de-ale tîrsîneştilor făceau minuni de vitejie la mijlocul terenului. Ion Tîrsînă, cel mai copt dintre toţi, era arbitru recunoscut de toţi. În majoritatea cazzrilor ineştenii ieşeau învingători, dar se nimereau şi meciuri dramatice, cînd flăcăi din satele vecine se dovedeau a fi mai puternici la picioare şi…la mîini.Cine vrea să piardă la fotbal?! Şi, în asemenea cazuri , pe teren se mai stîrnea şi cîte un toc de bătaie între flăcăii noştri şi cei din satele vecine. Supraveghetor la toate rămînea arbitrul Ion Tîrsănă, un om înalt, slab, cu urechile mari, care puţin alignea de un picior.

-- Bade Ioane! Mă bate! striga nepotul Andrei, lovit de un adversary de la Verejeni.

-- Taci, fii răbdător, că badea vede, îl liniştea moşul, stăpînind fluierul între buzele lui cărnoase.

-- Nu te da, nănăşele, îl îndemna Arion pe frate-său mai mare. Dă-I păgînului ista la arşici! La arşici!…

Bătaia, care aveai impresia că este un atribut obligatoriu la fiecare meci de fotbal se încheia cu o împăcare totală. Ambele echipe de flăcăi, de cîştigau de pierdeau, în cele din urmă mergeau spre magazinul satului. Puneau mînă de la mînă ,cumpărau cîteva vedre cu vin roşu, pîini, conserve, scumbrie şi după o sindrofie în văzul satului, flăcăii se despărţeau prieteneşte, cu înţelegerea că duminica viitoare, fotbaliştii din Ineasca vor merge la ei…

După meciul de fotbal, poftim, mergi la magazin unde pare că toţi ineştenii beau cîte un pahar de vorbă. Cei tineri fac joc şi dansează de le sar tălpile din încălţări. Doar gospodinele îşi caută de treaba lor, ochind perechile din sat ce urmează să se împreuneze în familii noi.

Totuşi, timpul trecea repede cînd era canicula şi cînd cădeau ploi torenţiale, uneori cu grîndină. Noi, işti cu şcoala abea începută, aveam dor de clase şi mai aşteptam să înceapă lecţiile. Deaceea am şi întrodus în programele noastre duminicale cîte un punct special pe care, dacă îl traduceam în practică, prevedea vizitarea obligatorie a şcolii, precum şi urmărirea prin geam a pereţilor proaspăt vopsiţi şi curăţenia strălucitoare a băncilor aşezate în rînduri, aşteptîndu-ne. Restul lăsam pe seama învăţătoarei. Ea urma,în ajun de 1 septembrie să ne cheme şi să ne dea manualele pe gratis, din contul statutului. Dar nu dovedeam să ne vedem bine unul pe altul că şcoala parcă se închidea cu zece lacăte, iar pe uşă scria – toţi la muncile colhozului! N-am scăpat bine de mama, că de acum învăţătoarea îmi face din deget. Ce-i drept, toate clasele mergeau în cîmp la strînsul strugurilor. Munca de acasă şi din colhoz nu avea nici început , nici un sfîrşit, dar nici nu era plătită. Cu timpul m-am convins că unde e mult de lucru, se fac şi multe prostii. Fără năzbîtii nici lucrul nu are spor.Aşa am gîndit şi eu, cînd am mers în largul şesului, de peste şoseaua ponoarei, împreună cu Mihail Cănăţui, zis Cosor, cu Mihail a lui moş Anton Ţurcanu şi Ionel lui Agache Tîrsînă am prins o gîscă străină, am tăiat-o, am penit-o şi, după ce am aprins focul am pus s-o coacem pe jăratec…Nu zăbavă şi a dat stăpîna orătăniei peste noi, mătuşa Anica a lui Kolea Druţă, zis Limbă. Femeia avea o nuieluţă în mînă şi ne-ea chelfănit de ne-a mers colbul, încît răcneam de răsuna valea.

Iar femeia, în cele din urmă a luat pasărea şi a dus-o în oala copiilor ei, pe care-I avea o mulţime acasă. Iar noi tuspatru, multă vreme purtam pe fiese vîrci adînci…
Toamna ineştenii parcă nimereau într-o nebunie a muncii. În ograda fiecărui gospodar stăteau gluji de păpuşoi, aşteptînd să fie curăţiţi şi adunaţi în sîsîiiece sau urcaţi în podul casei, cioclejii aşteptau să fie clădiţi în şoproane pentru hrană la animale, pe prispe stăteau adunate hlujani de fasole, care trebuiau dezghiocate... Cînd fasolele erau păstărite, femeile, le vînturau pe veretce pînă tîrziu. Noaptea, la lumina lămpii din prag , de la mic la mare păpuşeau frunze de tutun. Curînd începea culesul viei colhozului dar şi din grădinile proprii, din care cauză prin ogrăzi, în căzi mari fierbea vinul care trebuia tescuit şi aşezat în butoaiele din zămnice. Lucrul părea că nu avea nici început nici sfîrşit. Mamele unora dintre noi ne snopeau în bătăi ca să nu chiulangim. Ne simţeam ceva mai liberi în stihia noastră, cînd venea timpul, să purtăm grijă de mulţimea de animale de lîngă casă.De multe ori, plecam cu cireada, pe şesul din gîrla Ciulucului unde erau multe bulboane, iar bărbaţi cu fâtcile şi voloace, prîndeau chişcari şi zvîrlugi prin stufării... Pînă venea toamna răcoroasă ne scăldam, ghilosindu-ne în apă, ne dădeam cu nămol şi ieşeam în marginea şoselei de la Movilă ca să înspăimîntăm şoferii care treceau cu maşinele spre Teleneşti. Gloate de copii chinuiţi în zilele de sîmbătă şi duminică mergeam spre livadă la prăsade şi mere de toamnă peste dealul Lipăgăului, în Hîrtop. În Ponoarele satului, în Borta lui Dănilă s-a început defrişarea viilor vechi şi a livezilor bătrîne. În procesul plantajului, tot satul ieşea la strînsul lemnelor din urma tractoarelor. Prima lună de toamnă era o poveste, plină de căldură şi lumină. Doar că năzbîtiile, cum am zis, nu le lăsam nici pentru o clipă. Bun de nebunii eram eu, dar şi fratele Ion. După ce se ştia că Gagarin a zburat în cosmos , în fratele meu a dat dorul de înălţimi. Şi a trebuit ca la poarta casei părinteşti, să crească un salcîm înalt pînă-n vîrful cerului. Pe tulpina lui groasă, numai fratele putea să urce pînă la cuiburile vrăbiilor. O făcea c-o sprinteneală de motan. De-acolo,de sus ne arunca jos puişorii,care abea-abea ieşise din ouă.
Odată, după ce se pomeni în vîrful salcîmului, în vreme ce eu cu Vologhea Tîrsînă aşteptam jos, sub coroană, fratele călcă pe un ciot putred şi, nu ca un cosmonaut în situaţie de imponderabilitate, ci ca un petroi căzu mai întîi peste streşina gardului de nuiele, apoi se rostogoli de la înălţime pe pămînt. Eu cu Valoghea am prins a răcni speriaţi că fratele e mort. S-au adunat toţi vecinii. Noroc că tocmai atunci pe drum trecea Marusea Lupeac cu soţul ei, Vasea, şofer de camion şi îndată l-au dus la spitalul din Teleneşti. Fratele leşinase şi avea ambele braţe ca şi cum amputate. De la moartea fratelui Gheorghiţă, în familia noastră nu mai fusese atîta jale. Mama bocea înfricoşată că fratele Ion poate să moară. Tata era mai calm, dar peste măsură de enervat. A doua zi ne-am dus cu toţii ai casei la spital. L-am găsit pe fratele dormind într-un pat alb, cu amîndouă mîinile bandajate... Apoi l-au adus acasă şi-l hrăneam cu linguriţa ca pe un prunc de ţîţă. Peste cîteva săptămîni fratele s-a vindecat, dar toată lumea îi zicea "Gagarin", ca şi cum el ar fi zburat în cosmos... Şi acest nume i-a rămas pînă în cosmos au zburat alţi cosmonauţi şi părea că în curînd am să mă înscriu şi eu în vreun detaşament.
Îmbinînd organic şi armonios munca fizică cu cea intelectuală nici n-am prins de veste cum am ajuns în clasa patra, băiet bun de păscut vaca şi oile, dar şi de plimbat prin sat, şuierînd ca un flcău sadea!
Aveam deja cunoştinţe multe şi acest lucru i-l datorez pentru totdeauna Ninei Tudosan, care a fost un adevărat tezaur pentru mai multe generaţii din Ineasca. În cele patru clase primare cît mi-a fost învăţătoare, am avut ce lua de la dînsa ca să mai am şi acum. Păcat că nu vă pot pune la dispoziţie şi melodiile la versurile învăţătoarei mele , pe care nu le pot uita :
" Ce frumoasă-i luna mai,
Cînd dau florile pe plai",
"Vulpea cea şireată", "
"Vine,vine primăvara

Se aşterne-n toată ţara
Floricele pe cîmpii,
Hai, să le-adunăm, copii…”
“Muzicanţii”, “Motănaşul”.
“ Soarele de-acum îi treaz
Mă mîngîie pe obraz
Eu mă scol, mă spăl pe faţă—
Buna dimineaţa!..
Ieşi afară copilaş
Că te-aşteaptă-un fluturaş”
Şi încă atîtea altele…

Nu-mi pot ierta ieşirile mele hărţăgoase şi ţîfnoase pe care le manifestam cînd ea îl critica pe tata, un serios concurent al soţului ei în componenţa cîrmuirii colhozului. E drept că el avea studii superioare, dar din cauză că era cam nestăpînit în faţa paharului, nu putea fi avansat la posturi importante de conducere. Comuniştii îl ţineau la distanţă şi-i ofereau posturi de conducere numai din cauză că era membru de partid. Odată nişte răufăcători, găsindu-l beat sub un gard, l-au pus într-o covăţică de lemn pe care au aninat-o de un cal pentru a-l plimba aşa prin sat pînă acasă. Curînd, organul de presă raional din Teleneşti, a publicat un articol cu titlul “Tudosan în covăţică“. Tata, în comparaţie cu el, era un conducător formidabil, adevărat Napoleon ,cu un spirit organizatoric, despre al cărei calitate biata învăţătoare nu putea să-i reproşeze prin nimica. Dar să lăsăm laudele şi fudulia pentru că nici acestea n-aduc mare folos pe lume.

Începînd din clasa a doua şi pînă la finele învăţăturii din sat, am trecut cu orele într-o clădire de şcoala nouă, care a fost zidită, pe locul zis grădina bulgărească. În scurt timp, însă, a fost uitată această denumire, şcoala devenind leagănul democraţiei socialiste de zece ori mai democratice decît orice democraţie capitalistă, cum zicea tata. De ziua votării nu învăţam, dar, precum am mai spus-o, veneam la şcoală să ascultăm cum cînta fanfara, să privim pe gratis filme şi cronice cinematografice despre cele mai importante evenimente ale anului.

Dar se mai întîmpla, ca împreună cu elevii din clasele superioare să străjuesc urna unde sătenii aruncau buletinele de vot.

Nu ştiu de ce, dar actul votării în satul nostru se exercita cam de vreo două ori pe an, şi nu de zece ca să fie pe măsura democraţiei sovietice. Dar era de ajuns şi asta pentru că, ţin minte, oboseam stînd de veghe mai dihai ca la lecţii. Cînd mi se lehămetea de-atîta democraţie, îl luam pe Trifan Druţă şi ne duceam la dînsul acasă şi mîncam alivancă delicioasă coaptă din făină de păpuşoi,zahăr, chişleac şi felii mari de bostan, de mătuşa Frosea , mama lui. După ce mă săturam şi de malai, o zbugheam la bunel să-mi facă la vîrstac patine sau sanie din lemn şi-apoi atîta mă mai vedea el pe mine nepoţel. Plecam pe dealul Lipăgăului la săniuş. Luîndu-i cu mine pe cei doi Mihaili -- Cănăţui, zis Cosor şi Ţurcanu poreclit Găgăuţă. Cine s-a dat cu sania în nopţile de iarnă mă va înţelege uşor de ce eram nevoit să fac lucrul acesta împreună cu alţi băieţi. Pe atunci codrii Moldovei erau populaţi de lupi răpitori şi oricît n-ai fi fost de curajos, totuna simţeai un fel de frică să nu te pomeneşti cu vreo dihanie în faţă. În rest – nopţi albe cu ger de crapa lemnele în foc. Hărţuială neîncetată din deal la vale şi invers, veselie şi voie bună cît încăpea în noi. Doream, în acele nopţi, să fie iarnă tot anul, iar zilele albe să vină după ce se vor topi zăpezile. Dar nu mi s-a împlinit dorinţa şi lupii din codrii lui Ştefan cel Mare şi Sfînt au dispărut aproape cu desăvîrşire.

****

Tot anotimpul cu farmecul lui, mai ales în anii ce au urmat după transformarea grajdului de cai al colhozului în casă de cultură; aceasta deveni şi ea un fel de club pentru că noi aveam un sat de neamuri, care aveau prilejul venind pe-aici, să ne viziteze mai des. Mama cocea pîine bună şi vinul vechi din poloboacele noastre ţinea pînă la vinul nou. Aşa se făcea că duminica

mai ale aveam musafiri mulţi şi doriţi. Fie că ne vizitau pînă la film, pînă la concert, fie după sindrofiile ce se desfăşurau la club. Rolul meu în această avalanşă de vizite interminabile era unul secundar şi consta în înmagazionarea a tot felul de întîmplări, noutăţi din sat, raion, republică; ştiri privind situaţia politică a Uniunii Sovietice atît în interior, cît şi în exterior. Nemţii din lagărul capitalist s-au pocăit după război şi acum trăiesc ca americanii, iar nemţii lui Valter Ulbriht o duc ca ruşii şi fug de comunism prin zidul de beton înălţat de aceştea. În Ungaria tancurile sovietice au făcut chisăliţă din vieţile a mii de luptători pentru independenţa ţării lor. În războiul al doilea mondial din cauza lui Stalin şi Hitler au murit 72 milioane de oameni printre care şi mulţi consîngeni de-ai noştri.
Intelectualii evrei din Teleneşti , scăpaţi ca prin urechile acului din război, veneau de la casa raională a pionerilor să concerteze la Ineasca.Datorită lor am aflat pentru prima oară că există muzică clasică de Mothţart, Bhetoven, Ceaikovschi; tot de la dînşii am văzut ce este acela pian ce-I aceea vioară, mandolină, flaut, fagot, saxofon,baian, acordeon… Oamenii din sat,departe de a fi cunoscut vreodată asemenea gen de muzică, stăteau cu gurile căscate şi aplaudau frenetic măiestira copiilor talentaţi de la Teleneşti. Fiece concert sau adunare festivă constituia pentru noi, copiii, un adevărat eveniment istoric, memorabil. Cele cîntece şi dansuri populare care totdeauna nu erau prezentate pe scena clubului se năşteau chiar în curtea casei noastre. Apoi se isca scandaluri şi cpndamnîndu-se vehement actualii împuterniciţi din raion şi din sat şi comsomoliştii de altă dată care au înscenat o foamete pustiitoare, au luat pămîntul şi averea oamenilor de au făcut colhozul, iar cei care se opuneau colectivizării au fost deportaţi în Siberia…
Uneori, la club soseau de la raion sau de la Chişinău lectori, de citeau lecţii despre situaţia internaţională. Într-o sară unul din aceşti lectori, a dramatizat lucrurile într-atîta, încît celora din sala arhiplină a clubului,se cree impresia că de mine, în zona Caraibelor se v-a declanşa un război mondial, iar asupra Ineascăi, neapărat v-a cădea a treia bombă atomică…Dar deodată, s-a sculat nanu Maftei, vărul lui tata, iese în faţa satului, pe scenă şi-I zice lectorului cu ochelari:
-- Opreşte-te! Eu propun ca să facem la noi ca şi în America!
Propunerea nu era nicidecum binevenită, căci lectorul din capătul locului că America şi Uniunea Sovietică sunt două tabere antagoniste sde pe globul pămîntesc.Spectatorii au început să ceară ca nanu Maftei să se dea jos de pe scenă, iar toate explicaţiile să rămînă pe sama lectorului din capitală.
-- Mata n-ai înţeles bine lucrurile, zise omul cu ochelari de la tribună. Uniunea Sovietică v-a sta pînă la capăt!
-- Eu ştiu ce-i războiul! îl dezaprobă nanul Maftei pe lector. Am luptat pînă la Berlin. Cînd erau ucişi băieţii noştri, moldoveni, ruşii îi aruncau în tzranşeie, ca pe animale, iar eu îi înmormîntam în morminte, le puneam cruci la căpătîi. Creştineşte! Ruşii s-au bătut cu nemţii, apoi s-au înţeles. Aşa trebuie de făcut cu americanii. Hruşciov trebuie să grăiască mai binişor cu Kennedy şi-au să împace…
În sală se stîrni rumoare, apoi strigăte de dezaprobare. Lectorul începu să regrete, că nu correct I-au înţeles discursul, afirmînd că Uniunea Sovietică totdeauna a fost pentru pace, iar faptul că se spune că rachetele ruseşti sunt amplasate în Cuba, este o minciună scruntată…
-- Asta-i realitatea! Dori să o încheie lectorul.
-- Da eu nu cad de-acord, se încăpăţînă nanu Maftei.S-a sculat noaptea trecută Kennedy din som, după ce s-a vîrcolit o habă şi a întrebat-o pe fimei-sa:" Ce-i de făcut cu ruşii iştea, care au pus rachetele chiar sub casa noastră,că mai departe nu-i chip…
-- Şi pe-aceasta de unde-o mai ştii mata, moş Maftei? sări cu întrebarea Mişa lui Aftene, un flăcău slab, cu părul vîlvoi.

-- Mi-a spus un communist deştept de la Ghermăneşti, afirmă nanul Maftei, şi coborînd de pe scenă huiduit, mai adăugă: O să vedeţi că după ce o să-l deie pe Hruşciov afară, se va termina războiul din Cuba, şi v-a fi pine destulă în magazine.
În privinţa faptului că în magazine lipsea pine destulă el avea dreptate.În acea toamnă, pe o porţiune mare de şoseaua, care ducea spre Verejeni, toate colhozurile din raion au depozitat cantităţi enorme de ştiuleţi de păpuşoi. La radio şi în ziare se vorbea întruna despre importanţa acestei culturi, iar Sulac cînta într-una:
Păpuşică, păpuşoi
Că-i de trai acum la noi!..
Se mai spunea că pîinea din soie la fel e de caloriinică decît cea de secară şi de grîu. Iar la magazinul din sat, aproape că nu iera pine. Rînduri, cozi enorme se formau atît la magazinul din sat, cît şi la cele din tîrgul teleneştilor.Uneori oamenii, se sculau cu noaptea în cap, ca să se căpătuiască măcar cu o pine. În colhoz nu se plătea nimica şi sătenii noştri erau pe muchie de foame.Părinţii mă trimitea şi pe mine, împreună cu fratele, ca să ne înghesuim în cozi enorme, ca să ne întoarcem acasă… cu nimica. Panica creştea printre săteni.Era o situaţie aproape de asediu. Învăţătorii primeau la şcoală pîinea pe cartele. Precum am înţeles această situaţie era în toată Uniunea Sovietică. Dinspre Cuba veneau vapoare cu zahăr din trestie, iar încolo, plecau cele cu pine. Băieţii veniţi din armată, cîntau:
Draga noastră Cubă
Ia-ţi zahărul tău şi
întoarce-ne pîinea noastră înapoi…
Spre mijlocul toamnei grămezile enorme de păpuşoi aşezate pe şosea, începură să fumege. Camioanele au început să care acea enormă gunoişte spre morile de nutreţuri combinate de la Ghindeşti…Odată cu acest eveniment, spre surprinderea sătenilor, prin magazine a început să apară pine din belşug. Într-o zi, Nina Pavlovna, înainte de a începe lecţiile, m-a rugat să iau portretul lui Nichita Hruşciov de pe perete şi să-l duc în rîpa din preajma şcolii. Eram mic, dar atunci, amintindu-mi despre nanu Maftei, am înţeles că el este un adevărat prezicător al vieţii cotidiene, datoprită… acelui communist deştept de la Ghermăneşti.
După venirea la putere a lui Leonid Brejnev, viaţa parcă luiă altă întorsătură. La clubul din Ineasca se făcu mai multă lumină, iar manifestaţiile, ceremoniile ţineau una după alta. În casa noastră, veneau mai toate neamurile din sat care aveau treabă devale , la club.Veneau şi alte personae, care nu ne era neamuri, dar de care tata, mai ales , avea o deosebită plăcere să-I aibă ca oaspeţi.
Îmi inspira multă bucurie vizitele ce ni le făcea unicul pedagog de origine ineşteană, Ivan Achimovici Cojocaru, dirigintele clasei în care învăţa soră-mea Ana. Era la curent cu situaţia internaţională din lume, dar şi cu nivelul de reuşită al surorii mele. Vorbea nu ştiu cum neînţeles, dar din care vorbe se presupunea că tata are fată frumoasă ce seamănă leit cu el şi dacă de învăţat învăţa aşa şi aşa apoi de măritiş n-are cum scăpa. Îi fac curte nu numai colegii de clasă, ci şi mulţi flăcăi scăpaţi de-armată.
Mama nu participa la discuţiile de acel gen. Ea avea grija să pună pe masă, dinaintea învăţătorului strachina cu murături, brînză sau cu ce avea în casă şi-i lăsa parcă în voia soartei, iar ea se ducea să vadă în casa mare dacă are zestre de ajuns pentru nuntă. Eu, împreună cu sora şi fratele stăteam pe vatră, în gura cuptorului şi ascultam toate ce vorbea învăţătorul, înghiţindu-i fiece cuvînt. Tata beat crîncen, odată cu adîncirea serii, o ţintea cu privirile pe soră şi începea a o da la socoteală…plîngînd:
-- Cum se poate aşa ceva:”trii”,”trii”?!.. De ce nu înveţi ca şi mine la şcoală? Şi după o pauză de recapitulare, în care se privea în oglinda din faţă şi mai închina un pahar de lucoarea Domnului se lăuda: că tare hîtru am fost!
Într-un tîrziu, hărţuită de-atîta dojană sora începea parcă să plîngă de ruşine sau îi părea rău de tata, dar pînă la urmă, pe neobservate , se îmbrăca în haine frumoase şi începea să-l roage s-o

lase la club,la dansuri. Zicea că acolo o aşteaptă fetele de seama ei şi un instructor de la Teleneşti. O habă tata se împotrivea. În apărarea ei, se pronunţa doar Ivan Achimovici, zicînd:
--Lăsaţi-o, Victor Ivanovici pe Ana la club. Sînt sigur că de mîine se va strădui să înveţe mai bine şi lucrurile vor merge altfel, că-I fată de treabă.
Tata se împotrivea cît se împotrivea cu înverşunare, dar pînă la urmă I se înmuia şi lui inima cînd o vedea cît era de drăgălaşă şi sprintenă. Ajutată şi de mama sora ieşea învingătoare şi pleca în iureşul tinereţei de la club. Vorba e că în mahalaua noastră deodată se ridicase vreo duzină de fete de seama sorei, una mai frumoasă ca alta. Băieţi de-un leat cu ele erau mai puţini pentru că Ana noastră frîna într-un fel maturitatea celşora ce nu-şi dădeau rind să le curteze. Al Anei se vede că era needucat dacă nu intra în casă s-o ceară ci o şuiera de la poartă. De vreo cîteva ori tata a ieşit să-i zică zdrasti şi să-i potoale apetitul. Socotea că sora e încă prea mică pentru a fi mirosită de flăcăi. Numai sora nu era de-acord cu dînsul şi dădea prilej ca la poarta noastră să îşi facă apariţia tot mai mulţi băieţi. Odată tata a ieşit în prag şi a tras un foc de armă, dar lucrurile nu s-au schimbat. În altă seară tata a avut să-l bată pe Valerică a lui Gheorghe Cojocaru dar n-a putut să-l prindă, fiindcă flăcăul venise odinioară din armată şi fugea ca soldaţii. Ce a putut face Valerică pentru a nu fi chelfănat, a sărit ca un fondist adevărat peste gardul cu creasta din sîrmă ghimpată din fundul grădinii, şi a lăsat acolo să fluture în vînt o zdreanţă din pantalonii lui ostăşeşti. După asta lumea l-a văzut îmbrăcat în pantaloni civili din barhotă cafenie ca ai fratelui Ion... Tot după asta fetele din mahalaua noastră, care nu se bucurau tocmai de atîta atenţie au început s-o invidieze,pe sora şi s-o bîrfească. Ştiam noi că sora e frumoasă şi că are 15 ani împliniţi. Ea singură ne arăta scrisorile de dragoste pe care le primea de la diferiţi băieţi atît din satul nostru cît şi din satele vecine. Într-un caiet avea scrise diferite catrene de dragoste:
De-asupra casei mele
O pasăre zbura
Zbura, cînta cu jele
Sărmana viaţa mea.
Zbura pe la fereastră
Şi îmi şoptea cu drag
Să ies că mă aşteaptă
Iubitul meu cel drag…
A iubi e bine,
Dar să ştii pe cine…
Iat-aşa şi tot aşa…
Sorei îi plăcea să se îmbrace frumos şi părinţii nu vroiau să se zgîrcească în raport cu dînsa, cu toate că în colhoz cum ziceam plata se dădea odată pe an. Dar pentru a satisface capriciile Anei aştepta cu nerăbdare plata de un an şi o vară în colhoz şi cum o primeau se duceau după cumpărături tocmai la Chişinău. Cînd se întorceau de acolo aveam şi eu parte de-o bucăţică de sărbătoare. Mama avea grijă să-i procure surorei toate hainele dorite. Mie şi fratelui ne cumpăra cîte ceva, de ochii lumii, că noi, de, eram băieţi. Pentru noi zicea ea, mamele altor fete pregătesc zestre şi haine bune. Oare nu se referea mama la prima mea învăţătoare?
Iar tata, părea că are mai multă grijă de mine. Întrezărea în comportamentul meu ceva deosebit şi vroia cu tot adinsul să devin muzicant.
Şi învăţătoarea zicea că a întrezărit în mine un viitor cîntăreţ. Auzind-o cum mă lăuda, după concerte, părinţii mi-a cerut să frecventez şcoala muzicală de la casa pionerilor din Teleneşti. În calitate de pedagog mi-a fost un evreu slăbuţ, cuminte, cu priviri obosite dar blajine, căruia îi zicea Mendel Moiseevici. Descoperînd în mine aptitudini muzicale dînsul mă repartiză în clasa de acordeonişti. Dar nu-mi plăcea să cînt la acest instrument şi , oricît nu s-a străduit Mendel Moiseevici, realizările mele au rămas mai puţin decît modeste. Frecventam de vreo trei ori pe săptămînă casa pionerilor, care se afla în preajma şcolii din Teleneşti, chiar lîngă

secţia raională de poliţie, într-o casă din piatră albă. În coridoare erau tablouri , reproducţii ale peredvijnicilor şi, faptul acesta I l-am divulgat fratelui Ion, care cînd deprinse a cînta la acordeon înainte de mine. Că doar nu-i o raritate în viaţa noastră cînd ceea ce nu-ţi place ţie vine pe placul altuia şi acesta devine ceea ce ai fi putut tu să devii, dar n-ai devenit. În schimb eu cînt şi acum în sine şi pentru sine cîntecele ce le-am învăţat de la prima mea învăţătoare:
--A venit o vulpe să fure găini
Şi-a intrat tiptil în curte
La nişte vecini, na-na-na!..
Ori:
De cine dorul se leagă
Nu-l lasă cu minte-antreagă…
Şi iar:
Pe cumpănă, la fîntînă
Cînt-o pasăre bătrînă.
Cîntă , cîntă şi suspină
C-a rămas ca o străină…
Ei, n-am zis eu că noi, oamenii, ne aflăm pe pămîntul acesta ca într-o vizită la un muzeu şi totul este îndepărtat şi trecător. Ori bunelul Nică a zis? Doar amintirea despre copilărie este admirabilă, sclipitor de frumoasă. Să fie oare, acum bunelul un copil mai mic decît mine? De ce mi-a venit întrebarea aceasta în cap?
****
La începutul anului şcolar 1965, la insistenţa părinţilor sora Ana a fost impusă să-şi continuie studiile mai departe, la şcoala medie din Teleneşti. Ştia el tata ce vroia de la sor-mea, dacă a hotărît s-o dea la şcoala în care majoritatea pedagogilor erau evrei cu studii făcute la Iaşi şi Bucureşti. Cine învăţa acolo, după doi ani putea să promoveze la vreo instituţie de învăţămînt superior din Chişinău, din Bălţi sau din Tiraspol. Dar n-a fost să fie cum a vrut tata, ci cum a dat Dumnezeu. În loc să se ţină de carte, ea a început a învăţa cum să se mărite şi tata, cogeamite brigadier , om cu scaun la cap nu putea înţelege atîta lucru. Ea venea de la Teleneşti nemulţumită, enervată, pînă la isterică, plîngea întruna, rugînd-o pe mama să se pună bine pe lîngă tata şi s-o izbăvească de blestemata cea de învăţătură.
Alta îi era dispoziţia cînd mergea la clubul de peste gardul casei la dansuri,cucerînd inimile flăcăilor, care se ţineau scai din urma ei, mai încăierîndu-se şi în bătăi. Pe mama o apuca frica şi ruşinea cînd auzea de asemenea bazaconii. Copil fără minte credea că ţine în mîinile ei torţile cerului. Nu se întîlnea cu nimeni la modul serios, dar îi plăcea s-o facă pe nebunul. Serile lungi de iarnă şi le petrecea la baluri şi mergea la şezători, pe care le orgoniza pînă şi în casa noastră.
Îşi torcea şi împletea cu mîinile proprii destinul şi viitorul, ascultînd cîntece interpretate de Georghe Ureche, Tamara Ciobanu, Gheorghe Eşanu, Angela Păduraru sau Nicolae Sulac, admira braşoavele fetelor mai mari şi flăcăilor despre Făt-Frumos şi Ileana Cosînzeana.
Se dădea huţa în poveşti cu balauri cu şapte capete şi ghicitori cu o sută de înţelesuri.
Ascultam mereu poveştile lui Ion Creangă şi altele din creaţia populară moldovenească.Învăţa colindele Crăciunului şi urăturile de Anul Nou, că trebuia să aibă copii şi trebuia să înveţe ceva pentru a-I învăţa şi pe aceea. Că neamul nostru românesc nu cu noi avea să-şi aibă sfîrşitul cum cred ruşii. Că de ce flăcăii veneau mascaţi, cu un obrăzari pe faţă, îmbrăcaţi într-un cojoc miţos întors pe dos, cu un toiag în mînă, apărîndu-se întruna de cineva închipuit să nu le zmulgă masca şi să-i ghicească cine sînt...
Erau ineştenii mei care o iubeau pe sora şi vroiau s-o aibă a lor . Erau românii noştri pe care ruşii i-a minţit că-s moldoveni. Dar erau stăpînii însăşi a acestei vetre româneşti – Basarabia , mama şi sora mea. Aproape de miezul nopţii, cînd lumea trebuia să plece pe la casele de unde venise, mama, ajutată de cîteva fete făcea la colţunaşi şi, după ce îi fierbea într-un cazan mare,

poftea torcătoarele la masă. Tata aducea un ulcior-două cu vin. După o mică trapeză, şezătoarea se termina. La acea oră fiecare fată ştia cine dintre flăcăi o va conduce acasă. Şi aşa se făcea că unul şi acelaşi flăcău o iubea nu numai pe soră mea, dar şi pe alte fete ca pînă la urmă, să se aleagă cu una. Să aibă copii cu ea şi tot aşa de cînd lumea şi cît va dura veacul.Asta se petrecea iarna.
Dar venea vara şi începea cultul clăcilor la Ineasca nu slăbiciune de-a lor.La făcut cotileţi, apoi la pus podul la case se aduna lume de pe lume, inclusiv cele cîteva rusoaice, estonience şi femei de alte naţionalitate omenească aduse din armată de bărbaţii noştri. Aici era epicentrul social cultural şi politic al satului.Puteai auzi toate noutăţile ţării şi lumii. Clocotea munca, se întreceau fetele şi băieţii la măiestria muruitului. Aveai impresia că în iureşul acelei munci se petrecea un fel de demonstraţie a tinerilor pomeniţi în pîrpîra măritatului şi însuratului. Seara, după orele de muncă, la pămînt, aşezaţi pe ţoluri, clăcaşii luau masa şi beau vin după care, fireşte, cineva nu era de accord cu spusele altcuiva. Şi se încingea o ceartă la cuţit. Dar nu era ceartă în sensul rău al cuvîntului, era un fel de a se demonstra cine e mai tînăr şi mai harnic şi cine nu poate fi harnic pentru că-i bătrîn.
Mama mergea la toate şezătorile şi clăcile, dintr-un interes personal. Vroia să vadă cu ochii ei care dintre flăcăi o iubeşte mai tare pe fiică-sa, lucru pe care nici sora nu putea să-l ştie cu precizie la acel moment. Ea, Ana noastră, era ca un fluturaş ce zbura şăgalnic, adulmecînd florile din cîmpii. Tocmai hăt,către sfîrşitul toamnei, s-au limpezit lucrurile. Parcă o văd venind de la Teleneşti, intră în casă şi declară hotărîtă că orice nu s-ar întîmpla, mai mult nu v-a merge la şcoala de-acolo. Mama se face mai mititică decît fiică-sa, iar tata o întreabă ca un brigadier:
-- De ce, fa nu vreai să înveţi carte?
-- Mi-i dragă de badea Sîrghi a lui Văniuţa Druţă, răspunde Ana cu vocea învîrtoşată de mai nu-l culcă pe tata la pămînt.
Mai mult n-a vrut să lămurească nimic. Dar părinţii mei nici nu ştiau cine-i acela Serghei a lui Văniuţa Druţă, că tot satul era din druţăni ca şi noi.Mama şi-a pus sarcina să afle cine este flăcăul şi cînd a aflat, satul îl vorbea de rău. Cineva i-a dat informaţia că Serghei a încăierat într-o seară o bătaie în preajma clubului de-a gamut o săptămînă valea de jale. Dar i-a potolit pe toţi că era flăcău cu armata făcută şi a avut puteri să joace numai cu sora-mea în acea noapte de pomină.
Cam prin decembrie, cînd drumurile satului erau desfundate şi încă temperatura aerului ţinea glodul cumplit, pe pragul casei noastre pune piciorul lui un omulean cu o garafă cu vin într-o mînă, iar cu cealaltă bate în uşă:
--Avem boieri la gazdă?, a zis, pare-mi-se , mama. Deschide uşa şi pe cine credeţi că-l vede? Era Vanea lui Iova, venise staroste la noi. A venit, a vorbit, a băut şi-a plecat, da părinţii, după plecarea lui simţeau învălmăşare prin maţe. După ce şi-a mai revenit oleacă mama, a chemat-o pe fiică-sa s-o descoase.
--Aniută hăi, ce ai tu cu băieatul lui Văniuţa Druţă?
--Îl iubesc din răsputeri pe badea Sîrghi! repetă ea, la numai 15 ani ai săi. Curată ca lacrima în faţa părinţilor şi a lui Dumnezeu, mama n-a avut încotro, că treburile acestea nu de la dînsa şi nici chiar de la părinţii ei aveau pornire. Veţi vedea ce fel de vornicei am fost eu cu fratele meu şi ce soacră mică a fost mama. Deocamdată vreu să vă spun că cumnatul se dovedi a fi un băiat isteţ. Cu toate că în aramata sovietică a fost constructor, acum lucra în colhoz tractorist, era slăvit prin caracterul lui hărţăgos şi după lucru venea acasă, iar sora nu-i făcea mîncare, ci-i cînta şi-i juca cîntece şi jocuri învăţate în copilărie de la bătrîni. Dar am cam luat-o prea repede şi am uitat să vă spun că în ciuda temerilor mamei, care încă nu-şi închipuia s-o vadă pe sora măritată, peste cîteva seri în pragul casei noastre iar şi-a pus piciorul Vanea lui Iova Druţă, dar de data acesata împreună cu acel vestit badea Sîrghi. S-o fi văzut voi pe sora mea fericită, jovială, cum coborî ca şarpele din dosul sobei, unde stăteam

împreună cu fratele şi s-a lipit clei de el, mai prinzîndu-l de braţ. Cutremurată din tălpi, mama se făcu cît o emoţie, încît dovedi numai să o întrebe în şoaptă:" îţi place de el, fată hăi?"
Da sora, parcă făcuse repetiţie la teatru. Îi răspunde cu voce tare:
--Îmi place, mamă, foarte mult, îmi place de badea Sîrghi. Şi vorbind aşa de la dînsa iradia numai fericire.
În seara ceea tata a vorbit tare mult cu moş Vanea. Sora cu badea ei, Sîrghi stăteau în iatac discutînd la nesfîrşit şi zîmbeau ca doi hulubaşi, dacă au zîmbet şi păsările, alegînd dintr-o strachină de lut plină cu grîu, două verigi de logodnă.Mama plîngea în colţul odăii şi tata, după ce se îmbătă de-a binelea, îi zise cu voce împăcată:
— Nu plînge atîta, măi hulere! Cumva ne-om descurca noi, la răspuns...
Dintr-un copil naiv, sora se pomeni în rol de logodnică fericită. Nu-i mai cădea de pe limbă ursitul ei, de felul cum merge şi cum doreşte ea să fie mereu, alături de dînsul. Iar mama nutrea în sine, să strice pornirile ei. Nu vorbi cu dînsa cîteva zile şi în familia noastră se stabili o linişte ca înainte de furtună. O mai aţîţase pe nana Zina sora ei mai mică, de la Teleneşti, şi pe nana Privonea de la Budăi,sora mai mare, ca să o ajute să desfacă logodna surorei noastre zvăpăiate..
Îmi pare foarte rău că nu am fost şi eu la tocmală. S-a dus mama cu tata, însoţiţi de-o ceată de neamuri. Ce s-o fi vorbit acolo, nu ştiu,dar cînd s-au întors neamurile erau vesele şi le-am auzit că atunci, cînd s-au aşezat la masă mama i-ar fi spus surorei noastre:
--Poate îngăduim cu logoditul pînă la anul viitor, cînd vei mai creşte fată-hăi… Nici nu ştiu dacă-ţi place sau nu băietul…
--Dacă nu-mi plăcea, nu-l chemam, îi răspunse sora totatît de hotărîtă.
Dar dacă s-a grăbit aşa de tare, nuna s-a jucat într-o săptămînă glodoasă de februarie. Veselia a durat nu o zi, ci două. Una, duminică, în ograda casei noastre, şi alta, luni -- la casa mirelui. Acum, ca la anul de la nuntă, sora noastră era deja o nevastă stătută de atîta gospodărie pentru că cumnatul a refuzat să-şi facă casă în vecinătate cu noi, ci şi-a durat-o într-o parte de sat, între străini.N-am dovedit să-mi curăţ bine papucii de glodul de la nuntă, că unde n-o văd pe sora Ana azi venind în braţe cu un băieţel, iar mine şi cu o fetiţă. Vorba ceea, unde-s doi puterea creşte. Sora noastră nu mai este fată mare, dar e mamă a doi copii decît la gospodăria ei. Eu cu fratele Ion, putem spune că eram şi noi într-un fel taţii copiilor surorii noastre.Locul unde îşi ridicase ea casă,pecum am zis, era într-o parte de sat şi în afară de toate exista un conflict funciar cu un oarecare lipovan din Teleneşti, care nu se ştie prin ce lege deveni posesorul viei din grădina ei. Dar, cu toate-acestea a fost chemat preotul, s-a sfinţit locul şi săpat fundamentul unei case. O vreme, tinerii însurăţei locuiau în casa socrilor, dar cu ajutorul părinţilor mei au construit o casă în dealul Velniţei. Mama, sărmana, a muncit ca un rob la uns pereţii cu lut cu paie, cu pleavă, cu balegă, apoi a dat cu var. Tata aloca toate mijloacele care le cîştiga în ultimii ani, procurîndu-lemateriale de construcţie. Părinţii cumnatului nu prea se speteau la lucrări, ci numai doreau să vorbească mult. Adeseori izbucneau conflicte între cuscri, dar, în cele din urmă, tinerii s-au văzut la cuibul lor şi părea că toate lucrurile vor merge normal. De-acuma casa era aproape gata, se construise gardul, poarta. Cumnatul Serghei era harnic, agonisea împreună cu sora la casa lor. Cununase vreo doi fini, aşa cum este primit la Ineşti a se ajuta neamurile înde ele. Dar veni o primăvară ploioasă şi norocul, pentru o vreme, parcă începu a li se întoarce cu spatele. Într-o noapte avură loc alunecări de teren şi casa sorei se mişcă din loc, pornindu-se la vale. Nu s-a demolat, dar se alese cu nişte crăpături de era foarte periculos de a mai locui în ea. Şi iată că tocmai după aceasta cumnatul Serghei a dat ascultare sfatului de la început al tatălui nostru. A doua casă el a construit-o în preajma gospodăriei noastre şi se tînguie şi acum că nu ne-a ascultat dintru început. Şi-mi pare că şi sora a înţeles-o pe mama care-i repeat mereu pînă a se mărita, că fată mare n-o să mai fie niciodată.

Deşi timpul zboară ca o pasăre peste seninul cerului de-asupra Ciulucului de vară, propun ca să mai zăbovim un piculeţ în clasa a IV-a.Îmi pare că-I cazul să vă mai povestesc cîte ceva despre… dragoste şi să las modestia la o parte. Vreau să mai recunosc cinstit că succesele mele pe băncile şcolii erau mai mult decît modeste. În clasa a patra titlurile de elevi buni la învăţătură l-au împărţit între ei: Timofei Druţă, Ana Ţapu, Nicolae Şoltoianu şi încă o fată, fiică de învăţători, care nu pretindeau la brigada lui tata.Lănuţa…Cine era această fată pentru mine? Nu trebuie de confundat cz felul meu de-a citi şi a scrie. De la o vreme, din cauza ei nu aveam odihnă nopţile. Avînd părinţii învăţători, era bine educată, se îmbrăca cel mai frumos din clasă, recira cel mai bine poieziile, de la ea mirosea totdeauna a parfum, avea în ghiozdan cele mai gustoase mere şi prăsade,pine cu magiun şi cu unt, ştia să cînte în limba rusă, avea cei mai fermecători pistrui din lume, iar cînd zîmbea cumva spre mine mă cutremuram de emoţii…Dar de-ar fi fost numai aceste frumoase în ea. Această copiliţă, se părea că este un mare pericol pentru mine. Vorba e că dînsa, spre deosebire de noi ceilalţi, avea un acces liber la cancelarie. Cum numai suna la recreaţie, ea putea oricînd să deschidă uşa unde se odihneau învăţătorii şi să povestească acolo, tot ce s-a petrecut la lecţii. Dar cu aceasta mai treacă-meargă. Lănuţa putea să spună şi ceea ce se întîmpla şi în toiul recreaţiei.Dar această destăinuire a ei, putea să-mi aducă cele mai mari prejudicii, anume mie…Odată cu recreaţia, clasa devenea pentru mine un fel de arenă pentrui distracţie.Mă hîrjoneam cu fetele şi băieţii, iar uneori, împreună cu vărul Trifan Druţă, alergam nestingheriţi peste bănci, fugărindu-ne unul după altul, răsturînd totul ce ni se nimerea în cale. Stîrneam un tărăbui nemaipomenit, ridicîndu-se colbul să acopere geamurile… Şi iată, după asemenea acte de vandalism şcolar, această gingaşă Lănuţă, mergea iute la cancelarie şi mă pîra învăţătoarei. Avînd informaţia gata pusă pe masă, Nina Pavlovna revenind în clasă, punea în funcţiune vărguţa ei usturătoare, încît îmi trecea dorul de aventuri pentru vreo săptămînă-două. Dar numnai pica pe Lănuţa nu-mi trecea… Ţin minte că această copiliţă cu chip de înger, dar cu caracter de viperă, stătea în banca din faţa clasei, împreună cu Ludmila Zaporojan. După toate cîte făcea ea rele pentru mine,în timpul lecţiilor, arareori se întorcea spre mine, să-mi vadă faţa plînsă şi-mi zîmbea triumfătoare, de parcă făcuse cine ştie ce faptă eroică. Deşi, cum spuneam, n-am folosit-o niciodată în interesele mele de elev prea modest, totuşi, n-avem încotro. Îi admiram, chiar şi în acea situaţie tensionată, faţa rotundă, bătută de pistrui, mersu-i legănat cînd trecea la tablă să resolve vre-un exerciţiu,îi admiram rochiţa ce-I desena corpul, invitîndu-te irezistibil măcar s-o strîngi în braţe şi s-o pupi pe frunte. Ce puteam face dacă ea, împreună cu fetele din clasa noastră, cu fiece zi se făceau din ce în ce mai pîrguite şi mai drăgălaşe. Cînd îmi era mai dragă decît vă spun, chiteam la altă recreaţie că învăţătoarea e plecată spre cancelarie, o găbjeam într-un ungher, şi o pişcam,o trăgeam de gîţe sau îi spălam faţa cu buretele de şters tabla. Uneori, îi mai zmulgeam pălăriuţa din cap şi o aruncam pe fereastră afară. Ea, sărmănica, nu se lăsa, plîngea şi continua să recurgă la trădări care-mi aduceau alte neplăceri decît scrisul şi cititul. Potrivind că nici învăţătoarea noastră nu mai poatesă curme huliganismul meu, ea mă pîra părinţilor ei.În acestea cazuri, de cum suna la lecţii, pe uşă, împreună cu Nina Pavlovna, apărea şi tatăl ei, care-mi citea morală cîte-o oră întreagă, făcîndu-mă pe mine iar să plîng în hohote şi să promit că de azi înainte voi fi cuminte…Lănuţa, cu faţa plînsă şi ea, obţinea o expresie de învingătoare, plină de satisfacţie că m-a pus la punct. Iar eu stăteam în faţa clasei şi mă sufocam, mai ales avînd o ură oarecare pe Nina Pavlovna căreia nu-I dădea nicidecum prin cap, ca să mă aşeze de azi înainte pentru a sta cu această Svetlană Bulat, cu Lănuţa într-o bancă. Ar fi fost culmea! Mai ales că ea, de la o vreme, simţeam că are o frică incurabilă de mine. Doar în prezenţa învăţătoarei şi al tatălui ei, dînsa se simţea protejată…Dar acele lecţii de morală aveau un effect de foarte scurtă durată. A doua zi, la recreaţia mare,iarăşi cu Trifan Druţă săream peste băncile clasei şi o trăgeam anume pe Lănuţa de gîţele prinse cu fundiţe rozove de mîinile ei gingaşe şi dragi ca ochii din cap… Nu ştiu ce s-ar fi întîmplat în viaţa mea, dacă mai continuam s-o am pe Lănuţa colegă de clasă…

Într-o bună zi, învăţătoarea veni în clasă şi cu multă părere de rău, ne anunţă surprinzător, că Lănuţa ,împreună cu părinţii ei, a plecat din satul nostru.A fost o noutate care m-a emoţionat pînă într-atîta că am început a plănge. Atunci învăţătoarea a zis să audă întreaga clasă:
--A plecat şi din cauza ta, mîi Boris! Cît putea biata copiliţă să suporte năzbîtiile tale…Părinţii ei aşa şi mi-a spus, că în viaţă pe Lănuţa nimeni nu a bătut-o vreodată, decît numai tu!
Era un început polios de toamnă.Locuind într-o mahala cu noi, spre seară am alergat la poarta casei ei,şi într-adevăr n-am văzut-o pe Lănuţa.Nişte oameni din sat încărcau buclucurile în remorca unui tracrtor, care bîrnîia nervos la portiţa cu floricele de lemn. Am întrebat de tractorist, dacă este pe undeva colega mea de clasă, la care am auzit o voce supărată:
-- Gata! De-acum uită de familia Bulat. Ei au vîndut casa şi au plecat. Aici de-acum se socoate gospodăria lui Alexei a lui Mihalache Druţă.
Vreo cîteva luni după aceia nu-mi puteam găsi astămpărul.Mă vîrcoleam prin somn şi devenisem trist, cuminte, încît nimeni din ai casei, precum şi Nina Pavlovna, mai ales, niciodată nu au înţeles ce s-a petrecut cu mine în acele zile.Iar gîndurile mele erau numai şi numai la micuţa şi gingaşa Lănuţă. Am început să învăţ mai bine, deşi faima de copil nărăvaş aşa şi n-a mai putut să mi-o şterg din catalog. Serile priveam mereu unica fotografie rămasă de la Svetlana, Lănuţa Bulat împreună cu clasa. Mi se părea că dînsa mă ţinteşte cu privirile diafane, nici să încerce a mă compătimi de starea în care mă pomenisem. Mi se opera un nod în gît de multe emoţii, nostalgie apăsătoare după ea. Gîndurile mele o chemau înapoi, îmi ceream scuze de la dînsa, promiteam că pentru toată viaţa voi fi atent, ghentil cu ea, dar copiliţa copilăriei mele, deja plecase în altă lume, spre alte făgaşuri, ca să nu mai am ocazia niciodată în viaţă să fiu alături de ea , cum am fost primii ani de şcoală. Regret şi azi că acel diamant de fetiţă n-a ştiut niciodată cît de mult am admirat-o şi am iubit-o, dacă se spune de spus aşa la acea vîrstă…
Vremea le lecuieşte pe toate. Ca să mă mai abat cu grijile de la trebi am început a frecventa biblioteca şcolii, unde bibliotecară era o rusoaică gheboasă, pe nume Maria Ivanovna Pravdina. Ce o fi însemnând aceasta în ruseşte? Dar ca să nu fiu învinuit de naţionalism, cum e moda la ruşi, sunt nevoit să vă spun că bătrîna era blajină, binevoitoare cu noi, iar la orele facultative ne învăţa limba rusă… Dînsa era mică de stat, purta o geantă roşie deosebit de mare pentru dînsa şi o deschidea cu o cheie mai mare decît cea de la lacătul hambarului nostru de dinaintea colhozului. O văd şi-acum păşind anevoie pe drumul plin de noroi de la şcoală spre casă şi viceversa. Locuia la marginea satului, într-o casă a căror stăpîni n-au mai ajuns să se întoarcă din Siberia ceea plină cu ţărani moldoveni. Venise pe la noi împreună cu fratele-său, veteran de război şi cu cumnată-sa, o zidire grăsană, care stătea toată ziua şi citea ziare la o măsuţă din mijlocul ogrăzii adumbrite de copaci fructiferi. Zicea lumea că a participat la revoluţia din octombrie, de aceea a ajuns să trăiască în Basarabia…De-ar fi reparat măcar casa pentru că avea pereţii dărăpănaţi şi era acoperită cu ţiglă ruginită. Era cea mai numeroasă familie de ruşi din satul nostru, venită la noi din indicaţia partidului ca să accelereze procesul de colectivizare a agriculturii. SE vedea că a fost familie de intelectuali, distrusă de revoluţia lui Lenin. Chiar în oraşul ce-i purta numele—Leningrad. A venit, însă, la putere Stalin, i-a ridicat din casele lor şi i-au exilat tocmai în părovincia românească să li se piardă numele. Mai tînără dintre ei era Maria Ivanovna, care acum, iată la ce a ajuns – bibliotecară. Citind mai multe cărţi mi-am ridicat autoritatea în faţa ei. Apreciindu-mi stăruinţele, ea afirma sus şi tare, că eu, în viaţă, neapărat vboi deveni…poet! Chiar o opera pe mama în mijlocul drumului şispunea ridicînd un deget în sus a mare descoperire, zicînd:
--Buietul matale, o să devină puiet!
Dar, precum se întîmplă în viaţă, binele uneori este răsplătit cu răul. Faţă de Maria Ivanovna Pravdina, după care mi-a oferit posibilitatea să citesc o sumedenie de cărţi, am săvîrşit un mare păcat.Mai bine zis eu şi fratele Ion, căruia într-o zi ce i-o fi trăsnit prin minte. Mă îndeamnă: “Hai s-o otînjim cu dîrjaua pe spate să-i îndreptăm ghebul!” Fără a şovăi am dat

acordul, fiind unicul martor ocular la cele întîmplate. Sărmana bătrînă! Cum păşea agale pe şleau, cu ochelari groşi pe nas,mergînd spre şcoală, fratele se apropie din urmă şi-I dădu o lovitură că baba, bănuiesc eu, avu impresia că s-a început iarăşi războiul. Răcni cu glas neomenesc, se prăbuşi la pămînt în noroi. Noi, speriaţi că am făcut moarte de om, am tulit-o în grădina lui moş Tănase, fratele lui tata, unde căzuseră multe prăsade pe jos din copac şi urmăream printre nuielile gardului, ce se va întîmpla mai departe… Da baba, ajutată de către măhăleni, într-un sfîrşit s-a ridicat, tot întrebînd disperată: “ A cui e buiatul care m-a pălit?..” Aflînd mai apoi cine a făcut năzbîtia, fiind o femeie cultă, cuminte l-a iertata pe fratele , dar i-a spus să nu facă mai mult, asemenea prostii!..

La fel ca o pată pe soare mi-a rămas în memorie familia Pravdin din Leningrad. Ţin minte cînd a murit bătrînul Pravdin. Înmormîntarea lui s-a făcut cu multă pompăîn satul nostru, dat necreştineşte, pentru că de la raion au venit mulţi-mulţi nacealnici şi cînta de jale o orchestră militară. Noi, micuţii, am dus nişte pernuţe cu fel de fel de medalii. L-au îngropat în cimitirul din preajma bisericii. Nu mult după acea înmormîntare, cele două femei neputincioase şi nenorocite de revoluţia lui Lenin, au fost luate şi duse într-o direcţie necunoscută. Iar revoluţia cum s-a făcut aşa şi continuă să se facă atît în Basarabia, cît şi în Rusia. Cine are s-o oprească şi cînd??!

Sînt absolut sigur că nu v-aţi gîndit niciodată că omul posedă capacitatea de-a zbura.Da, da, omul nu-i pasăre, dar zboară şi el cu deosebirea că la păsări zborul e o virtute, iar pentru noi el este, din păcate o slăbiciune şi chiar înşelăciune. Oare nu zbor adevărat să fi săvîrşit noi, cei care acum patru ani am venit necărturari la şcoală, ca acum să fim mîndri că ştim a scrie şi citi, a socoti şi a gîndi aproape ca maturii membri ai partidului communist şi nemembri. Acum urma să zburăm dintr-a patra într-a cincea. Am pus mînă de la mînă şi i-am cumpărat primei noastre învăţătoare o păpuşă de gumă şi multe, multe flori. În taină mare am pregătit şi am prezentat în faţa clasei pentru ea un concert. Învăţătoarea stătea de una singură în bancă şi ne urmărea cu dragoste maternă, cu ochii scăldaţi în emoţii profunde că , uită-te, cum o dată, apoi încă de cîteva ori cum discipolii pe care i-ai învăţar patru ani, deja zboară din viaţa ta pentru totdeauna.La sfîrşitul acelui concert de pomină am inundat-o cu flori şi am aplaudat-o strigînd cu toţii în cor:”Mul-ţu-mim!” Văzut-aţi ce păsări eram, văzut-aţi cît de sus zburam? Atît că păsările zboară în mai multe direcţii şi revin repetat la cuibul lor iniţial, iar omului nu-i este dat să revină. Odată zmuls din cuib, se duce tot înainte, se duce înainte ca , pînă la urmă, să uite de cei care i-a pus aripi, dar şi de cei cu care a început să zboare. Prin asta vreau să spun că pentru mine acea zi a fost destul de tristă. După ce toată ziulica a fost călduroasă, pe la chindii, peste drumurile colbăite ale satului a început să plouă. S-au ascuns de ploaie rîndunelele, vrăbiile,porumbeii. Ne-am ascuns în casele noastre şi noi, copiii… Păsările nu mai zburau, dar noi intensificam zborul şi nu ştiam, unde zburăm. Ne dădeam bine seama că din acea zi prima învăţătoare nu mai avea să ne înveţe carte niciodată. Zburam cu gîndurile înainte şi totodată, înapoi prin ploaia de afară şi prin anii ce au trecut ireversibil şi prin cei ce urmau să vină neapărat. Mă gîndeam că de ce pentru a merge înainte trebuie să plătim cu o atît de mare pierdere, cădeam în nostalgie şi mă mustrau părerile de rău fiindcă am să le port cu mine pe drumul întregii vieţi. Aici îmi vine a vă spune că despărţirile de toate felurile nu pot fi altceva decît nişte zboruri. Cu atît mai mult cu cît această despărţire a noastră era pentru mine dublă, dacă nu chiar triplă, după cer a plecat Lănuţa din sat.Despărţire peste despărţire. Nu te zbate în piept inima mea, zboară, zboară,zboară…Poate îţi aminteşti, viaţă, în zbor, cum arăta clar domnişoara copilăriei mele pierdute în zarea anilor?..

După terminarea anului şcolar, nu mărturiseam nimănui amarul din sufletul meu. Iată acum mărturisesc că pe la mijlocul verii, duminicile, veneam la şcoală, lipeam faţa de sticla ferestrei ce dădea în clasa pustie, cu băncile cafenii de lemn, în plină reparaţie şi stăteam aşa mult,mult timp şi-mi părea că zbor la prima mea învăţătoare cu care mă obişnuisem ca cu o mamă şi la fata care plecase din Ineşti mă gîndeam şi zburam cu gîndul nu numai cînd stăteam la

fereastra clasei, dar şi atunci cînd mergeam în Hîrtop la păscutul vitelor. Îmi apărea în ochi stînd la masa ei din faţa noastră, pregătindu-se de lecţii, atîrnînd pe tabla neagră,înaltă exponate şi materiale didactice, ca lecţiile să se asemene cu adevărate victorine, iar cunoştinţele să ne intre în cap fără prea multă zubreală sau cu muştrluială pedagogică. Deşi, ziceam, că nu eram eu un copil din cei ce merg la biserică fără părinţi, dînsa avea răbdare să-mi suporte capriciile. Mai mult, spre finele sezonului de patru ani şcolari chiar devenisem prieteni şi, intuiam că în adîncul inimii dînsa se mîndreşte cu succesele mele... Oare nu de aceasta acum zbor, şi nu mă pot opri din înalturile amintirilor, aşa cum o fac păsările…
****
Dar, după ce am început bine a zbura, nu zăbavă că aterezăm în clasa cincea şi, după cum am înţeles, veni timpul să învăţăm a zbura cum ne vor dicta mai mulţi învăţători. Dintre toţi, eu personal mi l-am ales pe dirigintele zis Alexei Petrovici Andoni. Asta pentru că, întîi, era un flăcău energic,cu o ţinută de atlet, un bun pedagog şi sportiv. Şi în al doilea rînd pentru că nu era din satul nostru. Originar era din Ezăreni, un sat din lunca Ciulucului cam în direcţia unde ni s-a pierdut prima noastră învăţătoare cu tot cu sufletul meu. Ne preda geografia, disciplină, de altfel foarte preferată de mine. N-ţi înţeles de ce l-am ales pe Alexei Petrovici? Vorba e că tata cunoştea la perfecţie harta politică a lumii şi ne deprinsese şi pe noi să distingem mările de oceane, liniile verticale şi orizontale, polul nordic, de polul sudic şi încă altele. La rîndul lui, Alexei Petrovici era nu numai original în modul de predare a materialului, ci avea şi un jargon specific lui, pe care generaţii întregi de săteni îl ţin minte pînă acum. Ne întîlnim şi ne amintim, de exemplu, că atunci cînd făceam o boroboaţă, el se apropia de bancă şi ne spunea:
--Scoală-te, neruşinatule, pe două copite!
Cînd te luai cu gîndurile şi el observa că tu nu eşti atent -- te privea ameninţător, zicîndu-ţi:
-- Fiţe-ar mutra-n puşcărie, element burghez ce eşti!.. Cap de muscă—buzălău!
Alta şi mai anapoda avea el pentru lecţiile referitoare la structura geografică a globului pămîntesc. Mulţi elevi nu puteau să-şi imagineze şi să deosebească emisfera de est de cea de vest a Terrei… În asemenea cazuri cel mai mare geograf din Ineşti se apropuia de bostanul geographic, îl învîrtea de cîteva ori pe osia lui, apoi lămurea:
--Închipui-ţi-vă că mergi acasă, iai sărisăul şi tai globul în două. Ce se v-a obţine? Emisfera de est şi emisfera de vest. Ai înţeles, cap de muscă, buzălău ce eşti?
De-ar şti dînsul cîţi harbuji am tăiat eu cu cuţitul în două în toamna aceea, tot ghicind pe ce emisferă se află Svetlana, acea Lănuţă a mea.. În alt context, însă, şi geograful Alexei Andoni a fost şi a rămas pentru mine o legendă a copilăriei: om harnic, onest şi înţelept. Venit la Ineasca din alt sat ca şi majoritatea învăţătorilor ce ne-au preluat după prima învăţătoare, în scurt timp, dacă nu chiar în toamna ceea, geograful nostru s-a căsătorit cu Zinaida Dimitrovna Bodiu, învăţătoare şi ea venită care-mi picase dragă pe inimă, poate chiar mai înainte de a se fi măritat. Probabil dacă aşa a venit vorba, e cazul să menţionez că în viaţa mea şcolărească am avut parte de o întreagă pleiadă de învăţători talentaţi. Şi după ce Zinaida Bodiu s-a căsătorit, noi, băieţii ne-am îndreptat atenţia spre Aurelia Tîrsînă, profesoara de limbă şi literatură maternă. Era o fire plăpîndă, gingaşă,nespus de pasionată de graiul românesc, deşi I se ziceau moldovenesc, precum erau timpurile. Cu multă pasiunea ea ne citea, în deosebi, literatura veche, care niciodată n-a fost moldovenească, dorînd ca şi noi, elevii să însuşim bine cronicile bătrîne, izvoarele iniţiale de unde îşi lua obîrşia românitatea şi literatura naţională. Lecţiile ei pentru mine devreniseră o adevărată sărbătoare, deşi profesoara mi se părea că nu vedea în mine nici o scînteie de talent, care să-i fi înclinat într-o anumită măsură şi simpatiile către mine. Cu toate acestea eu nu m-am lăsat pe tînjală şi colegii au văzut cum le-am furat rolul de lider la disciplina respectivă dar şi... la nebunii. Clădirea şcoalii se afla în vecinătatea rîpei lui Mihail Druţă poreclit brojban. La recreaţii, îi îndemnam pe colegii de clasă să ne ducem în acea rîpă plină de gunoişti, în dreptul casei lui Vanea lui Iova Druţă, unde făceam iezături. Se forma un rezervor de apă murdară pe care lansam corăbioare de hîrtie.

Cel mai bun prieten al meu de la acel moment de viţă devenise Mihai a lui Fiodor Ţurcanu zis Găgăuţă. Avea Mihai părinţi harnici ce-I adusese pe lume patru fraţi şi o soră. Acum eram şi eu membru al acestei familii. Nenea Fiodor era şofer la combinatul de produse lactate din Teleneşti şi, văzîndu-mă şi pe mine băiat bun adeseori ne plimba cu camionul. Mihai era o fire isteaţă, mărunţel şi foarte vesel. Cu toate că eu eram înalt şi zdravăn, prietenia noastră devenea din ce în ce mai strînsă. Ne-a consolidat şi mai mult Vasile Ţurcanu , bunelul lui Mihai, care odată, la nunta verişoarei Vera lui moş Manole Bostan, ne-a luat pe noi doi şi pe vărul Pavel al treilea şi ne-am fotografiat împreună. O fi costat mulţi bani acele fotografii, căci dînsul adeseori ne spunea, aruncîndu-şi cuşma peste frunte şi netezindu-şi barba albă:
--Degrabă am să mor şi vor avea nepoţii măcar o amintire de la mine…
Odată moş Vasile se întorcea de la magazin cam cherchelit şi, în preajma gospodăriei lui Mihail Druţă, poreclit Coroi, în mijlocul cărăruşii s-a împiedicat de o ciotcă de copac din care atîta mai rămîsese. S-a enervat pînăîntr-atîta încît a mers acasă, a luat toporul şi, în văzul tuturora, a nimicit ciotca. Apoi începu din nou a vorbi de moartea lui ca şi a copacului.
Vă spuneam, însă, de pasiunea mea pentru geografie,pasiune care se trăgea, din părinţi. Multe din cunoştinţele teoretice, de ce aş ascunde, mi se trăgeau de la Alexei Andoni, soţul Zinaidei Bodiu, ce s-au făcut ineşteni într-o zi prin căsătoriea lor. Cunoştinţele practice, însă, le-am acumulat în rezultatul excursiei întreprinse la Odesa cea de pe Marea Neagră. Angajat în calitate de şofer la Combinatul de produse lactate, moş Fiodor a dus un grup de lucrători ai întreprînderii pentru cîteva zile la mare. M-a luat şi pe mine, împreună cu Mihai. A fost prima mea călătorie atît de lungă într-un oraş atît de îndepărtat şi atît de enigmatic. Drumul spre Odesa a durat o noapte cît zece puse cap în cap, încît am crezut că nu se mai termină. Mă frapau şinile de cale fierată, luminile jucăuşe de la vitrinele magazinelor. Ne-a făcut şi o surpriză de tip văratic. În preajma Odesei, ne-a adormit pe toţi într-o livadă de meri. În zare se vedeau luminile fantastice şi se auzea vuitul înfundat al marelui oraş. Mi-am dat seama din livadă că-i mai mult decît un punct geographic.După atîta cale şi cale mi-am mai dat seama că geografia profesorului nostru cam denaturează realitatea. Nu mai este el pămîntul chiar cît un harbuz, dacă de pe litoralul mării fără sfîrşit mie mi s-a părut că el abia începe. Pînă atunci nu văzisem aşa ceva nici măcar în vis. M-am uitat în jur să-mi văd învăţătorul. Era o zi senină, cu mult soare şi valurile azurii ale mării mi s-a părut că vor să ne înghită.Corăbii mari,se pierdeau parcă nu în apa mării, ci în înălţimile cerului presărat cu mii de păsări foarte guralive şi zbenguitoare. De aceea, probabil, cînd ne-am întors în oraş pentru a fi cazaţi într-un cămin muncitoresc, aşteptam să văd corăbii cu păsări şi pe cerul înstelat. M-a zguduit mulţimea clădirilor ce zăceau în ruini încă de pe timpul războiului trecut. Multe dintre ele nu fusese restabilite nici pînă, dar nici după naşterea mea din care cauză mă întrebam unde locuiesc oamenii?
Oraşul era cufundat în verdeaţă , am văzut chiar viţă de vie şi pe lîngă cornişele geamurilor atîrnau struguri de poamă sus, la etaje, ca la noi, la Ineşti, .Eu cu Mihai hoinăream alandala prin oraş, iar nenea Fiodor şi mama lui Mihai, mătuşa Nina, ne cumpărau îngheţată ca să fim copii cuminţi. Ei nu ştiau că noi am învăţa geografia, că ceea ce vedeam cu ochii noştri era într-o contradicţie flagrantă cu ceea ce am învăţat la şcoală. Vorba ceea, practica bate gramatica şi că e mult mai bine o dată să vezi, decît de zece ori să auzi. Am intrat în magazinul universal central, pe acoperişul căruia atîrna o compoziţie monumentală cu femei şi bărbaţi, în centrul căreia se afla statuia unui marinar vînjos sau ceva de felul acesta. De la etajul patru, stînd spriginiţi de palierul scărilor priveam oamenii ce intrau şi ieşeau din clădire. Ni se păreau mici şi caraghioşi în aglomeraţia lor şi… am început să le scuipăm de sus în cap. Cînd cineva ne-a observat ce facem s-a stîrnit o hărmălaie încît nouă nu ne-a rămas decît să fugim prin saloanele mari şi îanlte ale clădirii, făcîndu-ne dispăruţi în mulţime… Îmi mai amintesc că pe plajă domnea miros plăcut de mîncăruri. Lucrătorii de la combinatul de produse lactate au luat cu dînşii multă brînză olandeză, unt, roşii, salam şi meseam direct pe

malul mării, unde era lume de pe lume îmbrăcată doar în costume de baie. Prin vecinătate treceau ca fulgerul catere, trăgînd din urma lor bărbaţi prinşi cu funii ce lunecau cu schiurile de apă prin valurile azurii. Pe malul mării, cît vedeai cu ochii vedeai o masă nesfîrşită de bărbaţi şi femei, copii şi lume în vîrstă, scăldîndu-se şi pîrjolindu-se la soare.
Întors acasă am tot povestit părinţilor, prietenilor din mahala şi altor oameni din Ineasca cît de frumos e la mare, ce viaţă neînţeleasă duc orăşenii care par că nu mai lucrează niciodată, ci doar se scaldă în mare, se bronzează la soare şi se plimbă prin magazine cu şi fără treabă. Ca să înţeleg mai bine viaţa orăşenilor de pe malurile mărilor şi oceanelor, fratele m-a sfătuit să citesc mai multă literatură scrisă de autori care au călătorit mai mult decît mine. Sub acele impresii, la biblioteca şcolii am căzut pradă cărţilor lui Jul Verne şi Alexandru Grin, devenind romanticul cu gîndul mereu la mări şi oceane, pentru toată viaţa.
****
Ia să cînt. Vorba e că prin acea perioadă am început să-mi manifest talentul pe scena şcolii. Cîntam, cîntam cîntece populare şi romanţe de Mihai Eminescu:” Sara pe deal…”, Vezi rîndunelele se duc..”, “Mai am un singur dor…” care plăceau celora care mă ascultau. Nu degeaba ne-au făcut club lîngă casă! Curînd s-a zvonit în tot satul că am o voce cristalină, răsunătoare şi că împreună cu Iulia Druţă, ce-i zicea la acordeon, mergeam cu concertele noastre pe la ferma de vite mari cornute, adică pe la mulgătoare, la brigada de tractorişti, ba chiar şi prin satele învecinătate. Mi-am încercat puternile şi la festivalul raional al artiştilor amatori, ajungînd cu succes în finală. Mama şi tata se bucurau de succesele mele artistice, dar asta nu însemnă că eram scutit de muncile agricole de sezon pentru că mama avea tot atîtea norme cîte culturi agricole avea colhozul lui tata. Tineretul din sat mă aştepta să ies cît mai des pe scenă, iar mama mă aştepta la prăşit. Tot aşa, pînă părinţii i-au cumpărat fratelui Ion bicicletă. Acum şi seara, împreună cu el ieşeam la marginea satului. Ne plimbam şi cîntam nestingheriţi. Mai ales tata vroia cumva să mă dea la o şcoală muzicală din Chişinău. El primul a văzut că talentul meu necesită o perfecţionare serioasă. La lecţiile de muzică uimeam învăţătoarea prin ingeniozitatea mea de a percepe notele, de a le da glas la strunele mandolinei. Am devenit fruntaş şi la alte discipline nu numai la matematică. Şi totul părea că merge mai bine. Doar că nu mă puteam debarasa de slăbiciunea mea înăscută. Cînd îmi abătea… susţinut de alţi colegi, fugeam de la lecţii şi mă apucam de ghiduşii. Dacă nu făceam vreo baraboaţă, viaţa parcă nu-mi era interesantă. De la o vreme, împreună cu vărul Valentin a lui moş Afanasia Druţă, fratele lui tata, am prins a bate mai des drumul spre tîrgul Teleneştilor, la evrei Descoperisem că evreii, nu îndrăzneau să taie singur găinile, gîştele, raţele, curcanii, procuraţi la piaţă de la moldoveni. Ne luase de băieţi cuminţi şi stabilise şi nişte taxe pentru serviciul prestat. Dacă tăiai o găină primeai 15 copeici, iar dacă venea vorba de un curcan, plata creştea şi constituia 50 de copeici, adevărată bogăţie pentru noi în ajunul zilelor de odihnă. Eu cu vărul, luam bărdiţa de la trunchi şi mergeam spre mahalaua tîrgului. Acolo eram poftiţi în cîte o curte ca să ne îndeplinim misiunea… Am tot tăiat păsări la evrei, pînă cînd odată, dintr-o ciudată întîmplare vărul,a repezit tăiuşul bărdiţei în aşa fel încît a tăiat o raţă în două, iar pe un curcan, mare cît un struţ doar l-a rănit şi pasărea a rupt-o speriată pe străzile tîrgului. Am alergat din urma curcanului însîngerat, ajungîndu-l tocmai în marginea Teleneştilor, pe drumul ce ducea la Ineasca. Şi poate că ar fi fost el totul bine, dacă vărul nu mă sfătuia să nu ne mai întoarcem la stăpîn cu bietul curcan. Am mers la semenii noştri care păşteau vitele în Ponoare, nu departe de Borta lui Dănilă.Acolo am tăiat cum se cuvine curcanul, am aprins un rug şi, ţin minte, că am organizat un ospăţ cum nu se mai pomenise prin părţile locului. E de la sine înţeles că după acea întîmplare pierdusem pentru o vreme pofta de a ne mai arăta prin mahalaua evreilor din Teleneşti. Compromiţîndu-ne în halul acesta, am fost nevoiţi să găsim altă posibilitate de a cîştiga parale, pentru cheltuielile curente şi de perspectivă că de la normele mamei nu primeam nimic. Mătuşa Vera Savin, avea în ocol un buhai cît un munte.Aproape că nu era zi să nu vină încoace săteni de-ai noştri cu vacile lor.

Mpătuşa Vera nu reuşea de una să conducă această nobilă procedură. Convinsă că sîntem băieţi de treabă, ne-a angajat pe noi să urmărim în de aproape procesul de însămînţare a vacilor.Ea nu dădea voie stăpînului cu vaca să asiste la această procedură de împerechere. Lucrul acesta ni l-a încredinţat nouă. Eu, vărul stăteam pe nişte butuci şi, cînd consideram că evenimentul a avut loc, strigam plini de entuziasm:
-- Mătuşă! Gata! Buhaiul a băgat-o, a băgat-o! A nimerit în vacă!
-- Bravo, guguştiucii mămucăi! zicea dînsa ca răspuns la strigătul nostru.Veniţi încoace, să Vă mînţănesc!
Ne dădea pîine cu magiun de perje şi, desigur mai multe copeici ca să ne cumpăram bomboane şi să ne ducem la film.
Dar, de la o vreme, vărul potrivi, că se poate de făcut afacere în satul nostru şi cu ţapul încornorat din ocolul lui moş Tănase. El a început să dea zvon prin sat că ţapul este bun de înmulţit caprele. Mătuşa Lida, o femeie gospodăroasă, care nu prea dorea să se ocupe de această treabă, l-a ascultat pe vărul şi i-a încredinţat lui şi mie să îndeplinim rugămintea sătenilor. Ingenios, vărul a construit un fel de corlate mai mici, decum văzusem la mătuşa Vera şi, cînd venea omul cu capra, la procedură îmi permitea doar mie să assist la ea. În vreme ce stăpînul mai schimba o vorbă-două cu moş Tănase, mai ciocneau cîte un pahar de vin, eu cu vărul sileam ţapul să-şi onoreze obligaţiunea de mascul. Parcă totul mergea bine, dar nu ştiu cum se întîmnplase că ţapul cu pricina nu prea avea poftă de a face dragoste. Şi atunci, vărul înmuia o trestie de mălai într-o căldare cu noroi, şi plesnea cu ea peste burta caprei, desenîndu-i nişte vîrci ca şi cum ţapul s-a spriginit acolo cu copitele… În cele din urmă, gospodarii îl lăudau pe vărul, mă lăudau şi pe mine că sîntem băieţi cuminţi, de treabă şi ne dădeau bani de cheltuială…Totul a mers bine pînă cînd, gospodarii satului au încetat să mai vină la poarta cu ţapul. Convinşi că patrupedele lor nu sînt sterpe, fiindcă fătase în anii trecuţi, se auzeau prin sat declamaţii serioase, deoarece trecuse sorocul, dar caprele nu fătau. Faptul ca atare era considerat amăgeală curată. Oamenii au dat bani pentru împerecherea caprelor cu ţapul lui moş Tănase, dar ca şi cum i-ar fi aruncat în vînt… Trăgînd cu obrazul, pînă la urmă moşul s-a izbăvit de ţap, l-a mai chelfănit şi pe vărul , mai hotărîndu-i să nu facă mai mult asemenea bazaconii sa stricat stativul din corlate şi cu aceasta s-au încheiat afacerile noastre.
Dar cu aceasta n-a murit neamul relelor, pentru că nici la şcoală nu eram mai bun.Ţin minte cum într-o zi, fugind de la lecţii m-am dus în rîpa din preajmă casei lui Mihail zis Brojban şi am dat foc gunoaielor grămădite acolo de el toată vara. Moş Vanea lui Iova, vecinul lui Mihail, a asmuţit cîrdul de cîini ce-i avea în ogradă de mi-au rupt pantalonii nu numai mie, da şi celorlalţi confraţi, alde Mihai Ţurcanu şi Tudor Captari, dintr-o clasă mai mare ca mine. Potaia m-a muşcat cel mai tare de-o bucă. Am zbughit-o cu toţii,în clădirea şcolii ca să scăpăm de potăi. Nimerînd acolo, tocmai în timpul recreaţiei mari, mă dureau muşcăturile javrelor, plîngeam ascunzîndu-mi capul în sînul cămaşei, dar învăţătoarera Veronica Corobcă care avea o simpatie vădită faţă de mine, şi altădată mă lăuda pentru vocea frumoasă, de data asta, ascultîndu-mi păsul, desfăcu mîinile a pagubă în părţi, şi m-a probozit ca pe mine. După aceasta s-a dus în cancelarie ca la sfîrşitul orelor, directorul şcolii, Mihail Pîrţache, să adune clasele în careu, anunţînd că elevul Boris Druţă dintr-a 5-ea pentru comportament urît în societate este exmatriculat din şcoală pentru un timp de două săptămîini…Urma ca acasă să fiu chelfănit de către tata. Dar s-a petrecut un miracol. Directorul şcolii, un bărbat mic de statură, dar înţelept se vede că a mai stat de vorbă cu colegii în absenţa mea, a clarificat cele întîmplate şi… nu a anunţat părinţii. El m-a poftit la el în cabinet, m-a privit sever , zicîndu-mi:
-- Mergi acasă, ajută părinţii la lucrări, iar peste o săptămînă să vii la şcoală de zece ori mai cuminte, cocoşelule! Altfel te las repetent pentru un an şi-atunci numaidecît o să te spun lui tat-u…

Am fost uimit că direcţia şcolii a hotărît să nu mă divulge, iar tata şi mama, nu ştiu de ce, nu s-au interesat ce nu mă dam dus la şcoală în decursul unei săptămîni. Revenit din nou în clasă, mă străduiam a fi cuminte, ascultător, harnic la învăţătură şi am văzut că pot să fiu şi altfel de elev. În schimb acasă nu prea mă pregăteam de lecţii, mizam mai mult pe memorie, mereu stăteam cu mîina ridicată să fiu întrebat şi notat, apreciat respectiv în catalog. În scurt timp catalogul dirigintelui se îmbogăţise cu notele mele.
În afară de geografie, obiectul preferat, obţinusem succese chiar şi la matematici. Alexei Andoni, la orele clasei, stînd cu catalogul deschis înaintea sa, mă ridica în picioare ca exemplu şi zicea plin de satisfacţie:
-- Boris al nostru s-a pus pe treabă! Bravo!
Şi eu mă străduiam să fiu exepmplar. Deşi străduinţele mele erau artificiale, făcute cu eforturi, contrar caracterului meu libertin.Şi voi spune de ce.
După venirea lui Brejnev la putere, în societate se dădea o mare importanţă educaţiei patriotico-internaţionaliste.Precum am zis, în satul nostru jumătate dintre veteranii războiului, cei care lşuptase cu ruşii, aveau merite, se bucurau de stimă şi aprecierea statului, iar celaltă jumătate veterani, printre care şi tatăl meu, care venise de la front schilodiţi, şi traumaţi, dar luptase în rîndurile armatei române, erau ignoraţi,marginalizaţi, lipsiţi de ajutorare complectă. Mai că nu erau declaraţi duşmanii poporului sovietic! Din aceste motive, la şcoală erau mereu invitaţi veteranii războiului,care au luptat de partea ruşilor. Majoritatea dintre ei, veneau de la raion, şi erau nişte rusoi graşi, roşii la faţă, cu multe medalii zîngănitoare în piept. Ei povesteau despre necazurile suferite de dînşii pe cîmpurile de luptă, dar dacă vorbeau în limba rusă, nimeni nu-i ascultau, elevii căutîndu-şi de trebile lor. Şi atunci direcţia şcolii a decis să învite la asemenea întîlniri pe veteranii din sat. Adică, las" să ne povestească ei cum au luptat pe frontul rusesc, nu românesc. E adevărat, că unii dintre ei, cum spunea tata, mai întîi au luptat de partea românilor, trăgînd cu tunurile în armata roşie ca, în 1944 să fie înrolaţi în război de către ruşi, ducîndu-i pe linia întîi spre Berlin…Dar acest lucru se trecea cu vederea şi odată în clasa noastră, după lecţii ne pomenim în faţă cu moş Grigore Munteanu, unicul ţigan din sat, un bărbat josuţ, tuciuriu, cu pălăria trasă peste ochii mici.Lucra ferar la brigada de tractoare a colhozului. Era ţigan dar dacă vroiai să-i pricinuieşti vreun rău, era de-ajuns doar să-l numeşti cum se cheamă şi el devenea tun bun de a te împroşca cu şrapnele. Adeseori îl porecleam zicîndu-I ţigan şi fugeam să ne neprindă de ne pîrîia călcîiele prin hudiţe. Era un fel de paiaţă, rîdeam de el. Acum, însă iată-l că-i întîmpinat la şcoală cu cîntec de goarnă şi lovituri de bărăbănică. Cînd se potoli rumoarea, dirigintele, l-a invitat la masa din faţa clasei, acoperită cu pînză roşie, cu vazoane de flori vii, rugîndu-l să ne povestească cum a luptat el pe front. După o ezitare de lungă durată, moşul ţigan îşi scoase pălăria de pe cap şi prinse a-şi depăna amintirile:
-- Apăi, de, cum am ajuns pe front, dragii mei, îndată am avut grijă să potcovesc chicioarele cailor! Căram apă cu căruţa la generali! O dată mă întorceam printr-o pădure şi cînd colo aud deasupra capului "Trosc!" Să vă spun drept, mai nu m-am scăpat în izmene de frică. Am închis ochii, crezînd că-i gata cu mine. Dar Dumnezeu e mare !.. Peste loitrarul căruţei şi peste murgii mei a căzut o creangă nu chiar mare dezbîrnată de vînt, care mi-a spart capul. Dus însîngerat în unitate la generali şi ofiţeri de caii pricepuţi ce ştiau drumul înapoi, am fost lăudat! După ce şi-a potolit generalii setea din balerca cu apă, au zis că sînt erou şi m-am întors de pe front cu medalie.
-- Nemţi aţi împuşcat? îl repezi cu o întrebare Mihail a lui moş Anton Ţurcanu.
-- Aşa cum s-arată în fiecare sară la club, a precizat întrebarea un alt coleg de-al meu, Nicolae Şoltoianu.
--Eu? Să ucid oameni, drăguţii mei? Căzu în nedumerire confuză moş Grigore, cînd a înţeles sensul întrebării. Deveni parcă speriat, îşi făcu semnul crucii spre portretul lui Brejnev zicînd cu glas domolit: Doamne, Măiculiţa Domnului! Ferit-a sfîntul! N-am văzut zare de neamţ la

război. Şi de ce să-i ucid, dacă i-aş fi întîlnit… Sînt om paşnic! Aduceam cu polobocul apă la generali şi-atît!.. Fertic! Nacealnicii din pădure după ce mi-a aninat medalia în piept mi-a spus, nu ştiu de ce, ca să nu spun nimănui cum mi-a căzut cracanul copacului peste scăfîrlie… M-au trimis acasă ca să potcovesc epele şi armăsarii satului...
Anatol Mandraburcă, cel ce prefera să citească multe cărţi despre eroii războiului, ştiind mai multe decît noi, îl întreabă:
-- Dar avioane ai văzut vre-odată? A căzut boambele de-asupra matale?
-- Apăi, s-a întîmplat la instrucţii!.. Pînă a mi se da în primire căruţa şi murgii, generalul m-a dus pe o cîmpie înfloritoare şi mi-a spus:” Închipue-ţi, Gheorghe, că de-asupra ta plutesc avioanele şi curg boambele ca găluşelile! Ce trebuie să faci? N-am ştiut, zău, ce să răspund şi atunci generalul a fluierat din ţurluiac şi-a răcnit la mine: “Lasă-te trîntit la pămînt, apoi mergi în coate de te salvează!” Aşa am şi făcut. Cum numai generalul fluiera din ţurluiac, eu hop! la pămînt, iac-aşa-ia…” Şi în văzul nostru, deodată moş Grigore Munteanu se lungi pe podea în faţa clasei şi porni neîndemnatec să se tărîe pe brînci printre bănci…Şi zise către noi: Voi ştiţi vorba ceea care spune că odată veneau doi – un rus şi un tun, tunul era rus, iar rusul era tun!
Speriat oarecum de această întorsătură de situaţie, dirigintele, îl ajută pe ţigan să se scoale, îl scutură de colb, apoi ne sili pe toţi să aplaudăm cele bravuri ale veteranului de război…
Sub impresia filmelor de la club şi ale celor povestite de către veteranii satului în obişnuinţa copiilor la acea vreme întrase joaca de-a războiul. Cu această ocazie meştercam automate, revolvere, mitraliere din lemn, apoi ne împărţeam în echipe, săpam trenşee, şi făceam anumite strategii pe cîmpul de luptă, mergînd în atac de baionete cu hurta, în fruntea cărora mă străduiam să fiu conducător. Imitam toate bătăliile în conformitate cu subiectele ce le vedeam seară de seară pe ecranul clubului… În lipsa unui supraveghetor nepărtinitor, joaca noastră adeseori se termina cu o mare neînţelegere. Eram bătăuş, obijduisem pe mulţi colegi cu pumnii, dar odată am fost aprig bătut şi eu de către mahalagiul, colegul de clasă Mihai a lui Anton Ţurcanu. Mihai m-a bătut cu capul şi m-a muşcat, încît acea chelfăneală o ţin minte şi azi. Nu am purtat pică pe el, fiindcă s-a întîmplat mai apoi să mănînce papară de la mine. Şi-apoi de ce să purtăm mînie unul pe altul multă vreme, dacă am rămas pentru o viaţă prieteni şi neamuri, fiindcă tata şi mama lui mătuşa Nastea, erau verişori.
Prieten de şcoală, căruia îi plăcea să se joace de-a războiul în comanda mea a fost un alt Mihail, a lui Alexandru Roşu. Mama lui Mişa, căreia îi zicea Fenea era o ucraineancă blondă, simpatică, din oraşul de pe Nistru, Iambol de lîngă Soroca, ea muncea la fabrica de lapte din Teleneşti. Colegul aducea la şcoală felii de pîine cu unt în ciocolată. Aveam fericirea să stau cu el într-o bancă. Mai lenos decît mine la învăţătură, mă străduiam să-i dau să copie unele din exerciţii date pentru acasă şi Mihai, drept recunoştinţă împărţea cu mine acea mîncare gustoasă. Făceam diferite trăsnăi mărunte împreună şi ne împăcam bine ,însă, într-o zi, părinţii lui au divorţat şi Mihai plecă împreună cu mama şi fratele să locuiescă la Iambol.Odată cu plecarea lui , eu parcă mă lăsasem de jocurile de-a războiul, de alte pramatii gogonate. Continuam a cuceri scenele cu vocea apreciată de săteni. Doream să devin artist nu soldat. Nu ascundeam acest vis, declarîndu-l întruna părinţilor. Mă urcam de multe ori într-un copac din grădina casei şi cîntam întruna cîntec după cîntec popular, auzite la radio. Erau pe atunci la modă vocile lui Nicolae Sulac, Teodor Negară, Angela Păduraru, Anastasia Istrati, Tudor Marin…
Trecuse un an doi şi, după clasa a şasea, Ionel a lui moş Agache Tîrsînă, căruia îi plăcea muzica, îmi spune că a citi într-un ziar că la Chişinău este anunţat un concurs ce prevedea primirea elevilor la o şcoală de artişti. Citind ziarul, tata a declarat că este gata să mă ducă la concurs. Poate că îmi realizez gîndul. În mregele gîndului că, în sfîrşit o să devin artist al capitalei, tata găsi o maşină şi, împreună cu mine, Ionel şi moş Agache, am sosit la multrîvinta şcoală. Eram pentru prima oară la Chişinău. În jurul şcolii muzicale, se adunase foarte mulţi copii, din toată republica mai puţin talentaţi decît mine. Pe la etaje se auzeau voci,

sunete de instrumente muzicale. După un chin de aşteptare, într-o zăpuşală teribilă, iată-mă pentru prima oară în viaţă, în faţa unei comisii compusă din mai mulţi bărbaţi şi femei în vîrstă. Verificîndu-mă dacă sînt anume acela care doresc să trec concursul, unul dintre bărbaţi cărunţi, mi-a vorbit în limba rusă ceva, apoi m-a invitat lîngă un pian masiv, lucitor şi negru. A apăsat pe o clapă, pe alta, apoi m-a întrebat sever care sînt notele care dînsul odinioară le-a sunat. Habar n-aveam ce a vrut el să afle de la mine. Roşisem, începuse a-mi tremura picioarele de parcă se prăpădea lumea şi, după o mică consultaţie, comisia a decis …să mai încerc şi la anul… Lui Ionel i s-a spus acelaşi lucru şi, spre seară am revenit acasă mîhniţi, cu toate iluziile pierdute. Vreo cîteva zile nu eram în aplele mele din această cauză. Tata, însă, trecut în viaţa lui prin mai multe examene, s-a apropia într-un tîrziu de mine, m-a liniştit şi mi-a spus:
-- Viaţa, băiatule, nu este chiar atît de simplă! Dacă te porneşti la drum, apoi trebuie să înveţi, să ştii! Nimica nu se dă de la Dumnezeu, dacă nu-ţi dai tu stăruinţa…Nu te amărî. Ai trecut un examen abia…
Poate din cauza acestui eşec încetasem să mai frecventez casa pionerilor de la Teleneşti. Deşi, împreună cu Iulia Druţă mai mergeam la concerte. Fratele Ion reuşise mai multe. Tata i-a cumpărat un acordeon şi el cînta mereu una şi aceiaşi melodie, cu toate că nu avea deloc voce… Mereu auzeam replici din partea lui tata că chipurile numai fratele, prin munca sa poate să-i dea o nădejde că în familia noastră o să avem un muzicant… Eu însă rîvneam la vremea cînd soarta mă va învăţa a deosebi notele pe portativ în practică. Şi de curînd asemenea perspectivă mi se deschisese. Colhozul avea orchestra lui şi dirijorul organizase un grup de viitori muzicanţi din satele învecinate şi unite într-un colhoz. O vară, apoi o toamnă am tot umblat la repetiţii şi acel dirijor căruia îi zicea, mi se pare, Botezatu, nu s-a ocupat mai deloc cu mine. În afară de faptul că mi-am făcut noi cunoscuţi de prin satele vecine, nu am realizat nimic mai mult. Numai într-o toamnă, cînd la şcoala noastră se înfiinţase fanfară, tot cu ajutorul lui tata, mi-am văzut visul realizat. Tata a iubit fanfara, pentru că s-a considerat întotdeauna soldat mărşăluind prin Europa. Fiindcă mai fiece copil din satul nostru se vedea inclus în această orchestră, concurenţa era mare şi noul dirijor, săteanul nostru, Mihail Cuşnir, un tînăr iubitor de muzică m-a acceptat, repatizîndu-mă la bariton.Pe fratele nu a vrut să-l primească, fiindcă era în clasa 8-a şi, de curînd avea să termine şcoala… Mihail Cuşnir crescuse şi studiase la casa de copii. Bun cunoscător al istoriei muzicii ne povestea pasionat despre Vivaldi, Puccini,Verdi, Ceaikovki, Rimschi-Corsacov, Rahmaninov, Enescu, Porumbescu... În afară de aceasta, el dădea prioritate disciplinei, lucrînd cu noi ore întregi. Cu timpul, cei care nu rezistau rigorilor plecau, iar cei rămaşi am devenit muzicanţi de forţă. Mai întîi am deprins a cînta melodii funerare. Prima ieşire la rampă, cum se zice, am făcut-o la înmormînarea unui evreu din Teleneşti, apoi la înmormîntarea lui Feghea Ţapu, un tractorist din sat, care şi-a otrăvit sănătatea tot împrăştiind chimicale în vii şi livezi. Ce-i drept primele încercări au fost cam neîndemnatice şi Mihail Cuşnir ne înainta mai multe cerinţe. Ceruse de la direcţia şcolii ore prelungite, dar la început directorul cam stătea în cumpene. El aştepta să cîntăm o melodie închegată, de altă tonalitate şi de altă menire…Chiar dacă mai întîi cîntam doar la înmormîntări, bucuria era că devenisem muzicant şi eu eram sigur că voi avea ocazia să cînt la nunţi şi cumătrii, unde puteai să cîştigi bani buni. Odată cu formarea orchestrei de la şcoală, aveam impresia că tot tineretul este contaminat de dragostea nemărginită faţă de muzică. Mai fiecare flăcău din sat se visa muzicant şi, înterpreta melodii neuitate, aduse de la Chişinău:
”-- De ce plîng chitarele,
Ştiu doar felinarele,
Strunele, amarele
Ce oare au pierdut?
Fete ca lalelele

Cu ochi mari ca stelele
Vin din cer ca ielele
Şi se opresc tăcut…”
Apoi:
“Cîntă un artist,
Zîmbet optimist
Numai dorul lui
Nu-l spune nimănui…”
Şi mai frecvent:
“De ce, de ce te mai iubesc?
De ce la tine mă gîndesc?
De ce mă doare inima?
De ce eu nu te pot uita?…”
Mihail Pîrţache, directorul, era şi el îndrăgostit în orchestra şcolii şi depunea mari eforturi pentru ca noi, să facem cît mai multe repetiţii, să putem închega marşurile solemne şi alte melodii. Mihail Cuişnir dirijorul şi conducătorul nostru avea o capacitate de muncă enormă. Putea să stea cu noi la repetiţii de cu zori şi pînă-n seară. Ne lămurea partitura fiecărui pasaj muzical, insista mai apoi să repetăm să repetăm. Ne străduiam, să-l ascultăm, să fim exemplari şi cuminţi, să nu-l supărăm. După cîteva luni de iarnă, fiind în clasa a 7-ea, parcă văd, s-a desprimăvărat. În curtea şcolii am interpretat primul marş solemn.Se adunase tot satul ca la o mare minune.Aveam solo la bariton şi cel mai mult care s-a bucurat în ziua ceea a fost bunul meu tată. El, probabil , şi-a văzut realizat acel vis din copilărie, cînd a dorit să devină muzicant al orchestrei, dar din cauza sărăciei, părinţii n-au putut să-l dea la învăţătură. Tata umbla mereu prin sat, pe la rude şi se lăuda de bravura mea. Prima dată în viaţă am auzit din gura lui că mă laudă pentru succesele obţinute.
*****
Mare bucurie în familia lui Victor Druţă. În anul 1967 fratele Ion a avbsolvit şcoala primară din sat şi părinţii după lungi discuţii de culise au hotărît să-l deie să înveţe mai departe să facă studii medii la Teleneşti. Era un semn care mă încuraja şi pe mine. Fratele Ion nu-i vorbă era foarte capabil, dar doream şi eu să văd de după care alte orizonturi răsare soarele. Ziceam doar că cunoşteam bine geografia, din punct de vedere teoretic. Visul meu s-a interrupt curînd, pentru că ceva s-a întîmplat nu cu fratele, ci cu sora noastră. Vorba e că tata, fiind brigadier nu prea le-a intrat în voie unor pedagogi din Teleneşti. Mai simplu vorbind, a refuzat să le îndeplinească comenzile privind aprovizionarea cu produse agricole pentru pentru perioada de iarnă. Nu ştiaţi de unde vine corupţia? Mai e de vorbit, dar pînă una-alta aceasta era cauza pentru care zilnicul fratelui era împestriţat la Anul Nou cu cifra 3. Cu Victor Druţă însă nu te joci: el nu vinde cinstea pe ruşine. Un tobultoc de cartofi, unul de făină, o ladă de mere ori de pere, muncite de popor nu pot înlocui prezentul cu viitorul copilului tău. Deaceea hotărî ferm şi la finele anului 1968 a ridicat de la Teleneşti documentele şi l-a dus pe fratele Ion la o şcoală tehnico-profesională din Chişinău. Acolo, din prima zi, şi pînă în cea din urmă fratele a învăţat excelent, absolvind şcoala cu menţiune. Mai erau pe atunci anumite sectoare neafectate de corupţia comunistă. Eu, care nici nu pricepeam ce-i aceasta, eram fudul , mă mîndream cu succesele fratelui, îl puneam drept exemplu în faţa tuturor. Cu atît mai mult, cu cît fratele frecventa şi secţia de box de-acolo, învrednicindu-se de insigna de categoria a III-a. Gîndul meu era să-i calc pe urme, să uit de şcoala părăsită de prima mea învăţătoare şi de… Mai bine să tac. Dar pe lîngă toate acestea mai erau ele şi alte clenciuri. De cum fratele Ion a plecat la Chişinău, iar sora se mutase la casa ei şi avea copii, eu am rămas cel mai important gospodar şi nu mă mai vedeam din dobitoace şi păsări de casă, din păpuşoişte şi levezi, din podgorii şi butoaie cu răvac şi cîte şi mai cîte. Mai lesne era să mă fac sportive de categoria întîia, decît să ţin piept acestei avalanşe de ocupaţii pe lîngă năzdrăvăniile, de care nu mă

puteam debarasa. Iar sora îmi mai dădea de înţeles că aş fi bun de învăţător pentru nu ştiu al al cîtălea copil al ei. Deci, altă ieşire nu aveam. Trebuia cumva să scap de satul Ineşti şi de şcoala lui şi de copilăria mea. Cu şi mai multă putere de convingere am înţeles acest lucru la mijlocul lui martie 1969 cînd s-a dus pe lumea cealaltă bunelul Nică. Era într-o duminică de votare a blocului de nezdruncinat al comuniştilor şi celor fără de partid şi, prin urmare la şcoală era mare zarvă amestecată cu festivitate. Un grup curier c-o ladă roşie în braţă a mers la patul lui de boală şi, aşa cum mama cu sora ei, Zina, tocmai îi ţineau lumînarea, cineva a votat pentru bunelul cînd el şi-a dat obştescul sfîrşit. Mama plîngea de se risipea de jalea tatălui ei. Dar cel mai mare bocitor la înmormîntarea lui am fost eu. Era un timp mohorît, umed, friguros. Mă uitam la corpul neînsufleţit al bunelului aşezat pe o laiţă acoperită cu covoare, în casa lui nanu Mihail, şi mă vedeam pe mine dus de –acasă. Stătea lung, cu mîinile butucănoase pe piept. Probabil că avusese mari dureri cînd şi-a dat duhul, căci îi rămîsese gura căscată ca într-o strigare a mea către Dumnezeul Cel de sus ce mi-a creat tîrziu după bunel ca să-i fiu continuator. Barba şi musteţile lui se făcuseră şi mai albe, semn că eu am să mai am parte de zile multe, iar pe chipul lui rămasese amprenta unui zîmbet de blajinătate. Probabil că el ştia că eu vreau să învăţ şi în alte şcoli, decît cea din satul nostru… Mergînd din urma coşciugului mi s-a părut că lumea gîfîia şi m-am apropiat de bunel să văd dacă nu gîfîie şi el. Cineva mi-a spus că morţii nu respiră. Cum nu respiră dacă mai ieri-alaltăieri a votat pentru viitorul luminos al omenirii, m-am întrebat eu. Hăt pe urmă m-am dumirit că viitorul bunelului eram eu, împreună cu toţi copiii lui din Corobceni, Budăi, Teleneşti. Mătuşa Efimia, nana Zina, mătuşa Alexandra, nanul Ilie. Toţi plîngeau după trecutul lor , iar ziua era umedă, cu vînt friguros, cerul acoperit de nouri…Şi n-aveai de unde lua o floare vie să pui la căpătîiul de odihnă veşnică a bunelului tău , care a murit. i-am împodobit mormîntul cu coroane împletite din edriţă şi flori moarte, de hîrtie colorată…
****
Cu mare greu s-au topit zăpezile în anul acela şi tare încet au înflorit ghioceii. Primele flori le-am dus la mormîntul bunelului. M-am prezentat în amintirea lui de unul singur, pentru că sora se măritase, iar fratele era la Chişinău. În loc de bunel, am stat de vorbă cu ţărîna neagră ca tăciunele marcată de-o cruce puternică de stejar. Mi s-a părut că în tăcere pămîntească am vorbit cu el încă odată despre toate ale vieţii trecute şi i-am mărturisit şi planurile mele de viitor.
El mi le-a acceptat pe toate şi m-a binecuvîntat. Şi dacă totuna l-am văzut pe bunel întrupat în ţărînă , mai auzindu-I şi blagoslovirea mută cam tot de atunci mi s-a trezit în suflet pornirea stranie de a merge cu flori la cimitirele din fiece localitate rurală sau urbană în care mi se întîmplă să fiu aruncat de soartă. Mai mult, văzîndu-l personificat în toate a ce ne înconjoară, chipul bunelului de atunci mă tot îndeamnă parcă să scriu, să stau de vorbă cu toată lumea prin intermediul cernelei şi fiinţei mele neprihănite.
Prin clasa a şaptea am scris deja un poem, asemuindu-l pe om cu o frunză din pom, care primăvara înverzeşte, iar toamna se vestezeşte, vorba cîntecului. Cu timpul, acelaşi gînd am încercat să-l redau şi în proză. Mi s-au trezit şi alte asociaţii ale vieţii de pe pămînt şi ale oamenilor cu care trăim. Dar nu prea eram preocupat de cititul cărţilor, fiindcă părinţii nu mă prea alintau cu timpul liber, dar pasiunea de a scrie mă înrobea, cerîndu-mi să aleg una din atîtea altele. Am ales, de fapt, ceea ce m-a ales pe mine – stiloul, fiindcă am văzut că numai prin el pot rămîne fidel mie însumi şi naturii neamului meu din care discend din adînc de milenii ca şi frunzele arborilor şi ierburile păşunilor. Astfel s-a s-a făcut că stînd în banca din fundul clasei, alături de Grigore Săculţanu, compuneam o poezie după alta. Cele scrise refuzam să le arăt colegilor, care mi se părea că mă invidiază. La îndemnul insistent al învăţătoarei Aurelia Tîrsînă am început să citesc cărţi privind investigaţiile geografice săvîrşte de mai mulţi savanţi în domeniu. De atunci încoace preocupările literare au început să ocupe în viaţa mea un loc de importanţă crescîndă Privite prin această prismă, mai dragi au început

să-mi devină botanica, chimia, fizica, în deosebi astronomia.Deşi, deocamdată, colegii mei ca de exemplu: Ana Ţapu, Timofei Druţă şi Nicolae Şoltoianu scriau compuneri mai corecte din punct de vedere al normelor ortografice şi legilor gramaticale, ele aşa şi nu puteau să întreacă limitele a ceea ce se numeşte compunere. Ei nu ştiau că fac poezii şi proză şi că le trimiteam la Chişinău.De la redacţiile pentru copiii din capitală am început a primi răspunsuri, prin care mi se refuza publicarea. În schimb redactorii mă povăţuiau să mai lucrez asupra mea, să fac cît mai multe lecturi, şi numaidecît să le mai trimit sdin cele ce scriu. Copil fiind, totuşi, am înţeles că străduinţele mele sînt zadarnice, că pînă a face o poezie bună pentru publicare mai e nevoie de muncă asiduă, de trăire profundă şi de perfecţionare a măiestriei. Din care cauze, am început a scrie doar pentru mine, aşternîndu-mi grijuliu creaţia într-un caiet, apoi în două… Mi-a devenit clar că scrisul nu e altceva decît o boală şi de ea, adică această boală îmi va veni foarte greu să mă tratez vreo dată. Gîndul acesta, de altfel, nu mă părăseşte nici azi…
****
Eu cu poezia şi proza mea, iar viaţa cu proza şi poezia ei. Eu suiam înainte, iar ea mă împingea din urmă şi mă abătea din calea pe care părea că eu am s-o ţin fără nici o abatere. Absolveam clasa a opta şi-mi venea foarte greu să cred că este ultimul an de aflare a mea în sat,acasă, că mă despart de copilăriei pentru totdeauna.Deci, iarăşi despărţire. Nebănuită de această dată., consfinţită prin lege de stat care prevedea obligativitatea studiilor medii pentru fiecare cetăţean al URSS. Şi, deoarece la Ineşti şcoala era numai de 8 clase, toţi cei care absolveau erau deja obligaţi să-şi continuie studiile la şcoala medie din Teleneşti. Părinţii mai multor copii, însă, împărtăşeau altă părere. Nimeni nu vroia ca odrasla lui să piardă 2-3 ani pe degeaba.Ţăranii noştri, în afară de tata, considerau pe bună dreptate că este mai raţional ca timp de doi ani copilul lui să capete o specialitate, după care să poată să-şi cîştige bucata de pîine. Zeci de copii, nu numai din Ineşti mergeau la şcolile tehnico-profesionale (colegiile de azi) din Zguriţa, Vertiujeni,Cocorozeni, Bălţi, Chişinău. La Saratov, bunăoară, în alte oraşe din de unde se întoarceau şi cu diplome de studii medii, şi cu o specialitate. Eu, însă, deşi încă nu dădusem examenele de absolvire a şcolii, trăiam cu iluzia că nu voi face altceva, decît voi pleca de-acasă. De la casa părinţilor voi pleca la şcoala tehnico-profesională nr. 3 din Chişinău, unde al treilea an la rînd învăţa fratele Ion.
Cînd venea în vacanţe, frumos îmbrăcat, în haine verzi, mărturisea multe lucruri interesante despre viaţa de la capitală, cum învaţă, iar în orele extraşcolare se antrenea la secţia de box. Deci, aşteptam iar să plec la Chişinău, unde fratele mă aştepta, cum se zice, cu colaci în coadă, iar tata dorea să fac studii medii, să obţin atestat, care me-ar fi permis să merg la şcoli mari să devin inginer, jurist, cosmonaut, naiba ştie ce mai punea la cale tata în mintea lui de ţăran.
Să ştiţi de la mine , că norocul omului vine de la Dumnezeu, dar tot prin mijlocirea oamenilor. Pentru a-mi concretiza spusa , trebuie să vă mărturisesc, că de vreun an şi ceva la noi în gazdă trăia directorul şcolii Mihai Pîrţache, un omulean josuţ, uscăţiv, cu o voce clară, dură, calităţi, ce-l făceau să se împăce foarte bine cu tata. Soţia lui Pîrţache, Maria fiica lui Vasile Simeniuc, o femeie plinuţă, grijulie şi ea ca toate femeile, o are între altele, era de obîrşie din satul Horodişte, Donduşeni, baştina scriitorului Ion Druţă, cu care, recunosc, n-am nici o legătură de rubedenie, deşi multă lume spune că avem ceva asemănare... Ei bine, soţia lui Pîrţache, care deja născuse două fetiţe, nu ştiu de ce vedea în mine un băiat ingenios, şi mă convingea mereu că ar fi mai nimerit să termin 10 clase, apoi să plec la Universitate. Din mine, zicea ea, ar ieşi un bun jurist. Eu, ca mine, tăceam, dar în sinea mea nici nu vroiam să aud aceste poveţe. Dar să vedeţi ce se întîmplă mai departe. A urmat un caz ieşit din comun în şcoala din satul nostru. Pentru că era perioada socialismului înalt dezvoltat, pîra sau donosul sau mai bine zis ticăloşenia comunistă era la modă ca şi acum. Cineva dintre învăţători l-a pîrît pe director în organele de justiţie, precum că el, împreună cu gestionarul, moş Sergiu Şoltoianu şi-a permis să fure din avutul statului: cîteva scaune, o masă şi o bucată de faneră… Şi pentru

că tocmai miliţia n-avea alte treburi s-a apucat şi a pornit o anchetă penală ce s-a soldat cu arestarea găzdaşului meu iubit Mihail Pîrţache,origonar din satul Visoca, Soroca. Biata Maria Vasilevna, şi-a pierdut liniştea sufletească ca să nu-şi mai afle astîmpăr nici pentru o clipă. Era mereu pe drumuri.Ce a făcut, ce-a dres, pe unde a umblat, dar după vreo două luni, află că directorului şcolii i-a fost citit verdictul. I s-a aplicat o pedeapsă condiţională cu eliberarea de sub strajă. A revenit directorul acasă, foarte chinuit tuns chilug, speriat, ruşinat şi slab, de te prevedeai printrînsul.Din cele ce a spus el părinţilor mei şi soţiei sale, am înţeles că în procesul lui de judecată un rol important l-a jucat un anumit avocat. Şi mie pe loc mi s-a trezit interesul pentru această profesie. Totodată nici dorul de Chişinău nu mă părăsea. Ce-i drept, conjuctura dată a influienţat negativ asupra capacităţilor mele creatoare. Trecut prin focul celor mai aprige nedreptăţi comuniste, directorul şcolii,a hotărît că odată cu încheierea anului şcolar, va pleca din sat, promiţîndu-mi că îmi va elibera documentele necesare pentru a mă înscrie la şcoala tehnico-profesională din Chişinău.
Cît am scris eu un volum de poezii despre trecerea grăbită a timpului,şi nedreptăţile săvîrşite de oamenii răi, afară s-a făcut luna mai a lui 1970.Da timpul, întradevăr trecea foarte repede, încît iată nu ţin minte cînd s-a dat ultimul sunet înaintea sau după ce am susţinut examenile de absolvire a şcolii primare. Ştiu că părinţii mă corcoleau şi mă alintau oferîndu-mi în sfîrşit multă libertate. Iar eu, la rîndu-mi, stăteam la şcoală de dimineaţă pînă searta. Cu atît mai mult cu cît Mihai Cuşnir ne pregătea şi pentru un festival ce urma să aibă loc în pădurea Budăilor.
Cazul cu hărţuiala absolut nemotivată a directorului m-a făcut de asemenea să uit cînd un tînăr ca Aurel a lui moş Senea Săculţanu şi-a pus capăt zilelor în podul casei, strangulîndu-se. Ştiu că am plîns amarnic şi a fost ultima oară cînd am cîntat cu baritonul meu la o procesiune funerară din satul meu de baştină.
****
Acum vă propun să ne relaxăm niţel pentru că examenele de absolvire le-am susţinut aşa şi-aşa. Ana Ţapu , Timofei Druţă şi Ludmila Zaporojan au absolvit şcoala cu menţiune şi lor, cum era moda, li s-au eliberat documente ce le oferea dreptul de a-şi alege singuri cariera şi şcoala de mai departe.
Noi, muritorii, poeţii şi prozatorii, rămîneam la discreţia direcţiei şcolii din care cauză, îndată după examene ne-am concentrat eforturile la pregătirea şi mai ales, desfăşurarea seratei de absolvire. Adică iar e vorba de zbor şi de despărţire, drăguliţă Doamne! Rolul nostru era, ca să zic aşa, centrul, pentru că noi eram motivul principal pentru care părinţii, într-o duminică au adus de-acasă bucate şi băuturică de au întins o masă ca de aici pînă la orizont. Tot ei au prăznuit din inimă, iar noi, proaspeţii absolvenţi, am eliberat o clasă, de bănci şi mese, improvizînd o sală de dans. Îmi sună şi acum în urechi melodiile interpretate de orchestra de elită a satului,în frunte cu Valoghiţă Şoltoianu.Lăsaţi de capul nostru am dansat în sudoarea frunţilor cu fetele valsuri, tangouri în doi paşi, hore şi hostropăţuri. Eu, mare mahăr la asemenea trebi, rînduiam o colegă după alta, şi n-am să uit niciodată în viaţă cum alde Tamara Savin a refuzat să danseze cu mine. Ea nu ştia, probabil că eu mă simţeam deja matur.Ca să arat mai solid adeseori mă încadram şi ajutam muzicanţii, ca să ştie foştii colegi că arta muzicală nu e de neglijat şi că la o adică eu puteam nici să nu mă mai duc la alte şcoli de vreme ce eram şi muzicant, şi poet, şi prozator. Tata şi mama mîncau din bucate şi beau vin şi mă mîncau pe mine cu privirile. Era evident că se mîndreau cu mine în acea clipă. A fost pentru prima şi ultima oară cînd părinţii erau alături de mezinul lor la o bucurie de asemenea anvergură... Îmi procurase părinţii costum suriu, cămaşă nouă, nu ţin minte de ce culoare, şi eu aşa îmbrăcat, am uitat că sînt al lor. Nu erau acolo nici fratele, nici sora, ei plecaseră înaintea mea, pe drumurile lor. Da eu o aşteptam pe Svetlana, colega mea de şcoală, apărută şi dispărută atît de timpuriu, din cîmpul vederii mele cu tot cu părinţi, tocmai cînd doream s-o fac Luminiţă. Să facem ceea ce ne doreşte inima; să dansăm, să rostim vorbe prosteşti,

îndulcindu-ne cu ele clipele de zbor şi despărţire.Mă despărţeam de copilărie şi zburam spre maturitate.Fetele din clasa mea pe care le cunoşteam de o mie de ani, se făcuse şi ele mari, cu bujori în obrăjori,vorba cîntecului şi dansau de ardeau focul. Ţinînd cont de faptul că anume la asemenea vîrstă sor-mea se căsătorise trăiam cu impresia că şi colegele mele, pînă în toamnă, se vor mărita.Ori de cîte ori, fratele Ion venea acasă, mă tot ispitea întrebîndu-mă, dacă am vreo prietenă. Sfios din fire, nu mă dădeam ispitelor lui. Tăceam. Dar în tacul, totdeauna trăieşte dracul, vorba vine. Cînd puteam să leg o prietenie dacă vaca trebuia dusă la cireadă, păsările trebuiau hrănite de trei ori pe zi, iar acum, la serată, au venit părinţii cu mine. Dar, staţi, pare-mi-se mama şi tata au plecat fără să-mi spună la revedere. Rămas singur, pieptul meu se făcu şi mai înflat de mîndrie că eu sînt deja june independent!.Orchestra ne satisfăcea toate comenzile, mai ales că mulţi dintre absolvenţi, eram muzincanţii de ai lui Cuşnir! Eu, mi-aminteasc am dansat cu toate colegele afară de cea ,care n-a ajuns să fie Lănuţa mea şi încă afară de aceia care m-a refuzat. Dar de aici, de bună seamă, a început a se lumina, pentru că vara, trebuie să ştiţi, nopţile sînt foarte scurte în comparaţie cu zilele. Mi-am zis: de ce să nu ies şi eu din întunecime şi să-i propun unei fete s-o conduc... acasă. Cu atît mai mult cu cît pusesem ochii pe Maria lui moş Fiodor Druţă, o feriţă frumuşică, care purta nişte bujori purpurii pe obrăjori, avea părul neted şi negru, priviri seducătoare de parcă me-a fost o viaţă colegă şi consăteancă din Ineasca.

Recunosc: toată noaptea ceea privirile ni se întîlneau în iureş de dansuri şi chiar am şi dansat de cîteva ori cu Maria…Cînd lumea a început a se destrăma, cînd dansurile şi-a pierdut din farmecul lor de odinioară, copiliţa, se vede, aşteapta un final pe potriva acelei serate de absolvire a şcolii. Şovăitoare ea parcă pleca, parvcă rămînea, trăgînd cu coada ochilor în direcţia mea. Dar şi eu mă pomenisem în aceiaşi stare dubioase. Totuşi, am fost reţinut pînă cînd muzicanţii au zis marşul de pe urmă, amintind că serata s-a dus cu noaptea. Maria n-a ezitat mult. S-a pornit hotărîtă spre casă, impunîndu-mă astfel să-mi iau inima în dinţi. Cînd am ajuns-o din urmă, ea tresări, simţind paşii mei:

-- Îmi dai voie să te conduc acasă?.

-- Dar unde, propriu-zis, aş putea merge dacă nu acasă, la mama şi la tata, o făcu ea prosteşte parcă,roşind şi prefăcîndu-se că nu mi-a înţeles întrebarea.

O habă am păşit tăcuţi prin colbul drumului. Îmi părea rău că trăia aproape de şcoală şi nu-mi venea pe limbă nici un cuvînt prin care am fi stabilit un grafic de relaţii pentru moment şi pentru perspectivă. În jur nici ţîpenie. Pădurea-i departe. Fă ce-ţi trăsneşte în cap. Ea şi-a încrucişat mîinile sub sîni ca o femie în vîrstă şi abea-abea păşea, aşteptînd probabil să i le descrucişez eu. Da eu poet recapitulam cei opt ani petrecuţi într-o clasă, şi eram întruchiparea a ceea ce se chiamă romantică naivă. Pe de altă parte atmosfera mai era influienţată de stelele ce se stingeau de-asupra turlelor bisericii închisă de păgîni, de cerul acoperit cu nouri fumurii de parcă adormise şi ei de-asupra pădurii din Fundătura satului.Păşeam ca pe perne, tăcuţi şi păstrînd o anumită distanţă între noi. Într-un moment mi s-a făcut frică şi mă gîndeam-- nu cumva să se rupă din lanţug cîinile lui moş Vanea Abris, pe lîngă poarta căruia aveam a trece. Ca să evit un eventual pericol, am decis să stric liniştea.

-- Unde pleci la învăţătură, Marie? Am întrebat-o cam în glumă.

-- Nicăieri: Deocamdată rămîn la normele părinţilor, se desfăşă ea. O clipă tăcu, apoi continuă: Îmi pare c-o să merg la Teleneşti.

-- Nu ştiu de ce, dar toţi fug de-această şcoală…

-- Nu mă interesează ce fac alţii. Eu am capul meu pe umere, se îmbăţoşă fata mea. Aş vrea să te gîndeşti şi tu altfel. Doar scrii poezii… Într-o zi eu cu vara-ta Maria ţi-am găsit caietul şi ne-am delectat puţin. Nu te superi?

-- Să vă găbjit eu, era vai şi-amar de pelicica voastră…

Am ajuns, în sfîrşit, lîngă poarta cu gardul de nuiele a lui moş Fiodor.E lucru încurcat şi dragostea asta, m-am gîndit. Din curtea casei lor venea iz de balegă de cal. Se vedea o căruţă

iar caii deshămaţi erau cu capetele în opalcă. Ne-am oprit la poartă, şi am cules mîinile ei în mîinile mele.
-- Hia să fim prieteni. Să ne întîlnim mai des, am bîiguit eu aproape incoştient.
--Hai să nu ne grăbim. Să mai chibzuim oleacă, mă imită Maria, într-un stil ironic , caracteristic neamului din care se trăgea.
Urmă o tăcere plină de confuzie. Aşteptam amîndoi un deznodămînt, dar a făcut-o pentru noi limina zilei care se ridica triumfal de după orizont. Era tîrziu ca să mai întreprîndem ceva, pentru că noi nu dormisem toată noaptea. N-au dormit nici părinţii noştri, iar mama Mariei, chiar apăru în pridvor şi tuşi înfundat în pumn. Înţelesesem că pînă la acel moment fusesem pîndiţi de ea de după perdica geamului de la cămară…Faptul acesta m-a scos într-un fel de sine, din care cauză am zbughit-o prin colbul drumului spre casă, fără să-i spun la revedere... În dreptul magazinului,uitîndu-mă prin părţi să nu fiu văzut de cineva, am slobozit pe gît un chiuit de cocoşel răguşit, astfel îndeplinind un obicei mai vechi al ineştenilor pentru cazurile cînd flăcăii vin de la fete. Era duminică. În asemenea zile ţăranii noştri de obicei dorm cîte o oră-două mai mult.Eu m-am oprit în pragul casei, spriginindu-mă de periţelul coridorului şi multă vreme am recapitulat parcă evenimentele care s-au petrecut în toţi anii de şcoală. Îmi părea oarecum straniu că de acum înainte n-am să fiu elev în sat. Totodată am înţeles ca toate şcolile vieţii mele abia încep.
M-am culcat abia după ce am scris o poiezie în acest subiect, care include , dacă şedeţi şi despărţire, dar şi zbor.
****
Cam cum cu Maria aşa şi cu Chişinăul mi-a mers. Asta, probabil, din cauza că prea i-am invidiat pe colegii mei Timofei Druţă , Ana Ţapu şi Ludmila Zaporojan, care, cum spuneam, absolvind şcoala cu menţiune au dat documentele la instituţii medii tehnice din Orhei şi din Ţaul. Tustrei au plecat lăudaţi de tot satul. Se spunea deja că Ana cu Ludmila vor fi doctoriţe, iar Timofei – agronom. Destinul celorlalţi, inclusiv al meu atîrnau ca într-un fir de păr. L-am tot moroncit pe tata pînă n-a avut încotro. A făcut rost de documentele respective şi iată-mă gata de şcoala tehnico-profesională nr.3 din Chişinău. Şi încă o bucurie m-a pălit.Urmînd exemplul lui tata, moş Agache Tîrsînă, a făcut tot posibilul ca şi Ionel al lui, prietenul meu de copilărie, să urmeze acelaşi drum.
Iată Chişinăul, capitala, oraşul speranţelor mele de demult. În doi fiind am găsit şcoala fără s-o căutăm prea mult. Nici cu prezentarea documentelor n-am avut probleme. Un învăţător de-acolo, zis maistru ne-a luat în primire, plasîndu-ne într-un grup de viitori lăcătuşi. Tată bun şi înţelept ne-a condus pînă la o cantină, unde dintr-o răsuflare am luat atît dejunul, cît şi prînzul. Aici e cazul să precizeze niscaiva detalii. După masa copioasă maistrul nostru, ne-a sfătuit să ne plimbăm vreo oră-două prin oraş, apoi să revenim pentru a ne comunica definitiv ce avem de făcut. Zilele de vară sînt delatate de căldură şi eu cu Ionel am pornit pe străzile arhiaglomerate ale oraşului . Copii de la ţară, ne-am dat huţa în scrînciobele din parcul Catedralei, am belit ochii la monumentul lui Lenin cu mîina întinsă în zare, ne-am plimbat pe aleia clasicilor literaturii române, am admirat Arcul de Triumf şi am mîncat cîte 13 îngheţate. Marea noastră slăbiciune ne-a înghiţit aproape toţi banii… La ora fixată am revenit la şcoala tehnico-profesională unde am fost pe dată înconjuraţi de o gaşcă de băieţi ceva mai în vîrstă decît noi, care ne-au buzunărit şi de ultimele copeici ce ne rămăsese. Noroc de ingeniozitatea părinţilor lui Ionel, care l-au sfătuit de-acasă să ascundă o sumă de bani în încălţăminte. Cu toateacestea , ne-a trecut nouă mult din pofta de a deveni orăşeni. Totuşi masterul ne-a întîmpinat părinteşte. Era bucuros de noi, mai ales că aflase,că eu cu Ionel, pe lîngă celelalte sîntem şi muzicanţi. Ne-a mărturisit că în cadrul şcolii activează o orchestră care va fi bucuroasă să ne aibă şi pe noi de instrumentişti. Ne înviorasem şi eram pe cale să acceptăm toate condiţiile, dacă nu ar fi apărut problemă cazării . Cînd, însă , veni vorba de două paturi

şi patru pereţi profesoruil nostru s-a retras într-o parte, declarîndu-ne că nu poate să ne ajute cu nimic.
Noutatea ne-a dat gata. Nu ne-a rămas decît să ne întoarcem la Ineşti. Cu atît mai mult, cu cît ziarele anunţau că la Marea Neagră se depistase cazuri de holeră. Am fugit, deci, de Chişinău şi de şcoala profesional-tehnică de acolo ca de pojar. Ionel mi-a împrumutat nu ţin minte cîte ruble, ne-am mai luat cîte o îngheţată. Iar la autogară am procurat dintr-un chiosc cartea întitulată "Povara bunătăţii noastre" de Ion Druţă şi tot drumul cît a durat de la Chişinău la Ineşti am citit: " Stăteau în jur case goale cu pereţii afumaţi, stăteau căutînd lung prin ferestrele oarbe cum se întîlnesc doi oameni. Priveau ostenite şi dojenitor, căci nu puteau priciepe cum pot sta ei în mijlocul unui sat pîrjolit şi plîng, şi rîd, şi se sărută…"
Şi aşa mai departe.
****
După ce m-am întors învins la Ineasca, părinţii mei au insistat să-mi continui studiile la şcoala medie din Teleneşti. Ionel a lui moş Agache a plecat la şcoală agricolă din Cocorozeni. Am hotărît şi eu, să fiu ascultător şi să-mi plec urechea la ai mei şi pe la sfîrşitul lui august, completînd un grup mare de ineşteni am mers la şcoala internat din Teleneşti şi în scurt timp m-am convins că acolo nu era chiar atît de rău. Ni se oferea cămin cu paturi şi cearşafuri curate, mîncare de trei ori pe zi pe gratis din contul colhozului. Ni se garantau şi alte condiţii pentru a face carte la cataramă. Doar că nu eram acasă şi în orice moment eram pîndit de pericolul de a fi atacat de la colţ de un copleş venetic pe motiv că mă aflu pe un teritoriu străin…. Tărgul Teleneşti ca toate tîrgurile din Basarabia avea o populaţie pestriţă şi multinaţională. La intrare în orăşel se afla o mahala de lipoveni, mai departe , spre centrul se înşirau în lanţ casele evreilor, ruşilor, ţiganilor, numai nu a moldovenilor. Moldovenii noştri constituiau majoritatea satelor învecinate şi se speteau la muncile grele de pe cîmpuri, venind încoace cu de toate celea pentru a vinde şi a cîştiga o rublă să se pospăiască cu o haină şi o pereche de încălţăminte. Deci, hrănindu-se de pe spinarea colhoznicilor de prin sate, toată această populaţie pripăşită de pe cine ştie unde în urbe, ca să vedeţi – nici nu vorbea limba ţăranilor, ci numaidecît ruseşte. Iar dacă condiţiile pentru desfăşurarea procesului de învăţămînt s-au dovedit a fi bune, nouă, copiilor veniţi de la sate ce ne-a rămas să facem – să învăţăm rusa şi să facem carte ca măcar în felul acesta să depăşim condiţiile în care le-a fost dat să vieţuiască părinţii noştri. Înainte de începerea anului şcolar am constatat că printre multinaţionali erau şi intelectuali moldoveni, scăpaţi ca prin urechile acului de deportările şi exterminările la care fusese supuşi acestea în anii imediat postbelici. Mergeam la şcoală cu săteanul Nicolae Şoltoianu şi paznicii ne spuneau că vom avea prilejul de a studia în laboratoare cu aparataj sofisticat, amintindu-ne că majoritatea celor care absolvesc şcoala de la Teleneşti îşi continuă cu succes studiile la Universităţi şi la alte instituţii de învăţămînt superior din Moldova. Cineva îmi arătă că în centrul orăşelului este un locaş de iluminare culturală, unde se putea pe gratis de citit o mulţime de cărţi interesante. La acel sfîrşit de vară, adeseori mergeam la biblioteca orăşenească, situată într-o clădire veche, cu sobe mari de teracotă.Acolo domnea o atmosferă de linişte şi pace. Desigur, nici bibliotecara nu vorbea româneşte. Ba chiar mai mult, ea manifesta o atitudine răutăcioasă faţă de cei care nu cunoşteau limba rusă. În moldoveneşte erau foarte puţine cărţi, iar care ce se mai nimereau erau din cele cunoscute încă din clasele primare. Ce-mi rămînea să fac. Am început să citesc doar opere de autori străini,traduşi în limba rusă. Într-un început nu înţelegeam mai nimica din cele citite, dar continuam să perseverez, căutînd să pătrund cum pot în tainele a ceea ce au scris în limbile lor, Tolstoi, Gogol, Cehov, Gheote, Balzac, Hugo şi alţii. Stăteam în bibliotecă de dimineaţă pînă seara. Mai citeam în ruseşte cărţi de critică teatrală, am început a mă familiariza chiar cu marea enciclopedie sovietică. Efectul a venit cu de la sine putere: mare carte, fireşte n-am făcut, dar bibliotecara a început a se comporta cu mine cu totul altfel, decît la început.

Astfel, vara lui 1970 trecu ca un vis. Către 1 septembrie simţeam că, odată cu ofilirea primelor frunze ale plopilor, care străjuiau şoseaua ce lega satul nostru de tîrgul Teleneştilor s-a dus în urmă cu un secol şi copilăria mea. Înainte aveam de trăit viitorul care nu ştiu cum alţii, dar mie mi se pare că el nu se dă tuturora, de vreme ce bunelul la cei 96 de ani ai săi, a murit gîndind la dînsul. Oricum, la acea oră păşeam vajnic pe alt făgaş, care se numeşte şi azi ca şi atunci -- adolescenţa. Cum norocul nu ţi se dă pentru totdeauna, aşa şi vîrsta, deaceea ar fi păcat să ne refuzăm singuri ceea ce ni se dă de la Dumnezeu. Am adus vorba de noroc şi de Dumnezeu, pentru că tocmai atunci mi-a nimerit în cale o librărie în care am cumpărat , o ediţie extraordinară ale celor patru volume de M.Eminescu în chirilică. Tata, văzîndu-mă cu Eminescu în braţe mi-a restituit banii şi m-a rugat să-i citesc "Luceafărul" şi " Sara pe deal", iar el la rîndul lui, mi-a cîntat "Pe lîngă plopii fără soţi" şi " O, mamă…".
Tocmai atunci au crezut părinţii mei că eu sînt un îndrăgostit de literatură, de viaţă, de părinţi, de frate şi soră. De tot neamul nostru, altfel spus.

****

Dar de neam n-a fost să scap nici la Teleneşti. Într-un orăşel, cum ziceam, multinaţional s-a găsit o sală de clasă separată în care s-a adunat totul ce se putea de adunat de la Ineşti. Erau băieţi şi fete cu trei, patru, cinci şi mai mulţi ani mai mari decît mine, care nu aveau studii medii. Vorba e că şi bunelul de-ar fi fost viu ar fi răspuns la chemarea Guvernului sovietic de a obţine în mod obligatoriu atestat de maturitate. În total clasa întrunea vreo 50 de elevi toţi ca unul din Ineasca. Nu ajungeau scaune, bănci, stăteam în picioare ca la adunarea de partid şi ceea ce predau învăţătorii nu interesa pe nimeni. Care vorbea cu vecinul, care dormea, care îşi găsea altă îndeletnicire, numai să nu asculte. Un fel de Turnul Babel, adunat în numele îndeplinirii hotărîrii schiţate de partidul comunist. În schimb, după lecţii, toată lumea dădea busna în cantina şcolii, unde ni se serveau bucate foarte gustoase. Uite unde puteai să trăieşti fără să munceşti, uite ce înseamnă de la fiecare după posibilităţi, fiecăruia – după necesităţi, vorba ceea.Mă întrebam şi eu: cît poate să dureze debandada aceasta, care , totuşi ţinu vreo lună-două dacă nu chiar trei. Cînd dădură frigurile, şi ploile de toamnă, cînd s-au încheiat lucrările pe deal,iar satul se pregătea de sărbători, unul cîte unul, colegii mei au început a abandona şcoala. Clasa se rărea,zi de zi deveneam tot mai puţini şi, către Anul Nou, dacă eram vreo 15 elevi de la Ineşti. Dar, continuam să ne considerăm clasă a ineştenilor, mare şi spaţioasă cît un stadion. La început învăţătorii credeau că e o glumă la mijloc, dar pe urmă s-au convins şi ei că hotărîrile sînt hotărîri, dar viaţa e viaţă şi nu poate nicicacum fi încadrată într-un calapod, chiar dacă acesta era elaborat de biroul politic. Din cauză că mulţi au plecat, dar documentele nu şi le-au ridicat, cu mare greu clasele au fost restructurate hăt după Anul Nou. Vorba ceea: unul aruncă piatra în pîrău, iar zece n-o pot scoate. Pînă la urmă lucrurile s-au limpezit şi au intrat în făgaşul lor normal. Am început din nou a frecventa biblioteca şcolii, dar şi aici majoritatea volumelor erau în limba rusă, ca şi în cea orăşenească. A trebuit iar să treacă o perioadă de timp pînă am stabilit relaţii de prietenie cu bibliotecara, care, din fericire se dovedi a fi o femeie moderată cu apucături de pedagog. Mi-a înţeles pasiunile pentru poezie şi începu a-mi povesti din lirica lui Esenin, Baratînskii, Ahmatova, Asadov… Uneori mă aşeza pe scaun alături de dînsa şi-mi citea în limba părinţilor ei strofe pline de dragoste de viaţă exprimată într-un profund lirism. După ce-mi citea ca imitînd în faţa oglinzii se oprea şi privea îndelung către mine, parcă încercînd să ghicească dacă îmi place lirica rusească. Îmi plăcea nespus, de ce să zic că nu, totuşi, aşteptam cu sufletul la gură să vină zilele de sîmbătă şi duminică, să revin acasă unde mă aşteptau volumele lui Eminescu, pe care mă temeam să le iau cu mine la Teleneşti. Stăteam ore întregi în casă, citind poezie după poezie. Eram în stare să nu dorm toată noaptea pentru că, nu ştiu de ce , citindu-l pe Eminescu, mereu simţeam dorinţa nepotolită să aştern pe hîrtie şi eu un vers mai acatării. Îndrăgisem singurătatea, îmi plăcea să meditez îndelung. Adeseori mergeam în pădure şi acum de acolo, priveam satul meu din vale şi căutam alte înălţimi de unde l-aş fi putut admira şi-mi părea rău că n-am aripi să

zbor pînă unde ţine orizontul şi să scriu cu aripile pe cer şi pe lună poezii ca să vadă părinţii ce băiat au trimis ei la şcoală, mai departe, cum se zice la Ineşti. Alteori aceiaşi rută o parcurgeau împreună cu Nicolae Şoltoianu, Ionel Tîrsînă, cu Veruţa Bunescu , Dora Bunduchi şi alte fete de ne veseleam copilăreşte şi vorbeam despre interpreţi de muzică de notorietate internaţională, cum erau Adriano Celentano, Enghelbert Hamperding,Dan Spătaru, ansamblul “Noroc” şi încă atîţea alţii. Într-un timp cineva dintre colegi a făcut rost de un tranzistor şi nu ne mai săturam de emisiunile muzicale şi umoristice ce se transmiteau de la Bucureşti şi Iaşi în limba noastră cea română. Frontiera stabilită între muzica noastră de aici şi muzica noastră de acolo ni se părea cam tot atît de durabilă ca şi cea stabilită timp de secole, între copilărie şi adolescenţă. Odată, ţin minte, am adresat o asemenea întrebare Aureliei Tîrsînă, învătătoarea noastră de limba moldovenească. Mă privi cu o oarecare suspiciune, ştiindu-mă de-al cui sînt, dar mi-a răspuns memorabil:
-- Muzica, literatura, arta în general nu este pîine de mîncat sau haină de îmbrăcat. Arta este suflet, aer şi lumină. Ia încearcă şi găseşte hotarele dintre aceste noţiuni şi pe urmă mai stăm de vorbă.
M-a dat gata învăţătoarea mea de limbă română, pentru că eu nici pînă azi n-am găsit un hotar ce-ar putea fi pus între suflet, aer şi lumină. Arta , oameni buni, e un fel de Sfînta Treime, rugăciunea noastră de început:
-- În numele Tatălui, şi-al Fiului şi al Sfîntului Duh. Amin.
Cît am trăit, cît trăieşte şi cît îmi va mai fi dat să vieţuiesc pe lume, am să urmez principiile cuprinse în Măria şi Sfînta trinitate – Iubirea, Adevărul, Binele. Nu vă sfătui să-mi urmaţi exemplul, că tare multă laşitate mi-a fost dat să văd pînă acum. Deaceea am să vă rostec şi eu acum, la încheiere toastul din totdeauna al bunelului Nică, preluat apoi şi de tata:
-- Să vă deie Dumnezeu multă sănătate că-i mai bună decît toate, ploi curate şi... păduchi cu păr. Să-i puteţi prinde şi strivi mai uşor.